UZUN YÜRÜYÜŞ

AYLIK
SİYASİ
DERGİ
SAYI: 3
100.000TL
MAYIS 96

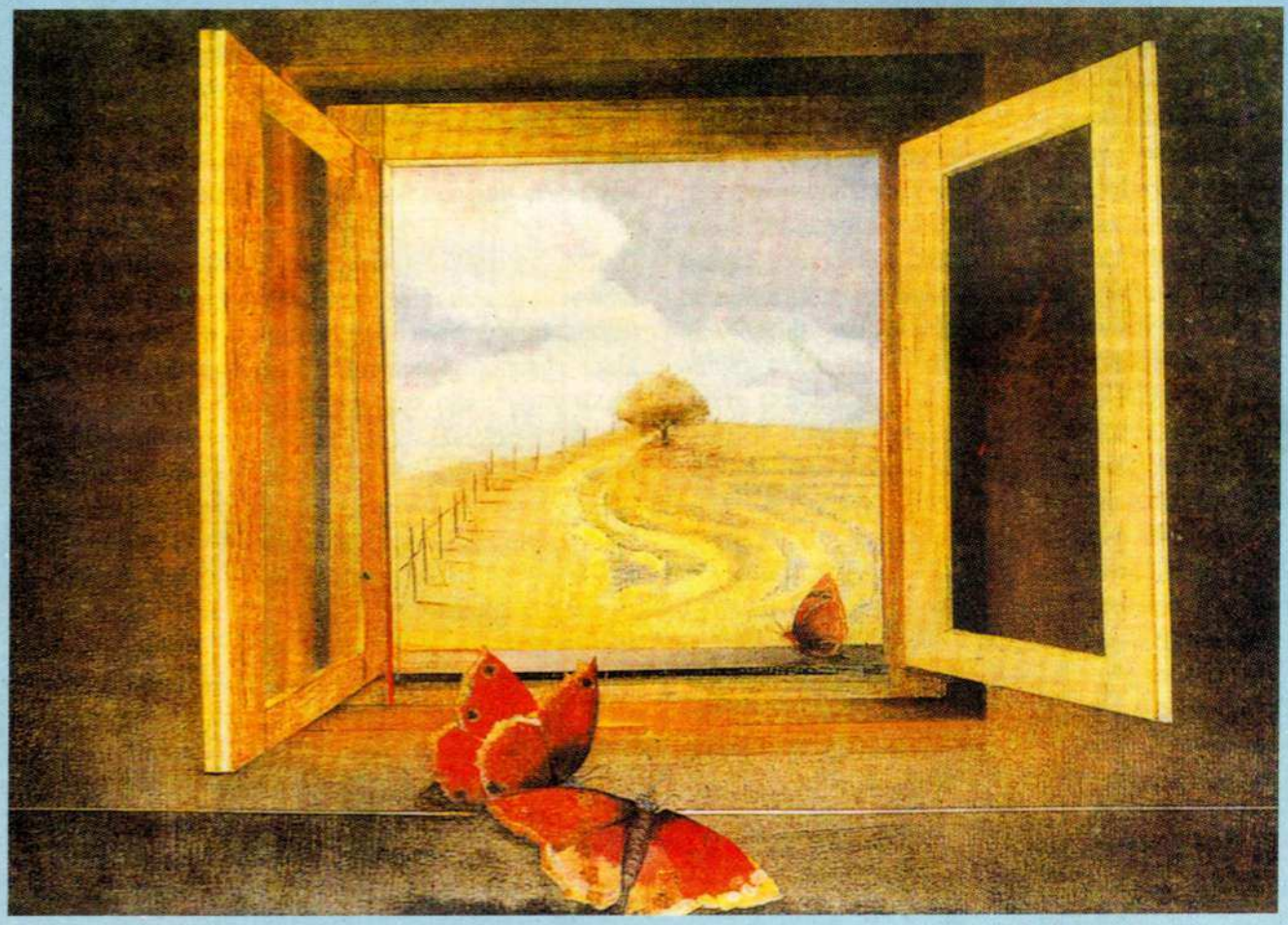

DEVRİME, ÖZGÜRLEŞMEYE

- 1 Mayıs 1996: Her 1 Mayıs, yüreğim yaralı.
- Özgürleşme mücadelesinde parti ve birey ilişkisi (3)
- Eleştiri üzerine
- Sömürgecilik
- Kaypakkaya'yı bilimsel yöntemiyle yaşamsal kılmak

Mustafa Bilgin/ 12. Uluslararası Nasreddin Hoca Yarışması Albümünden

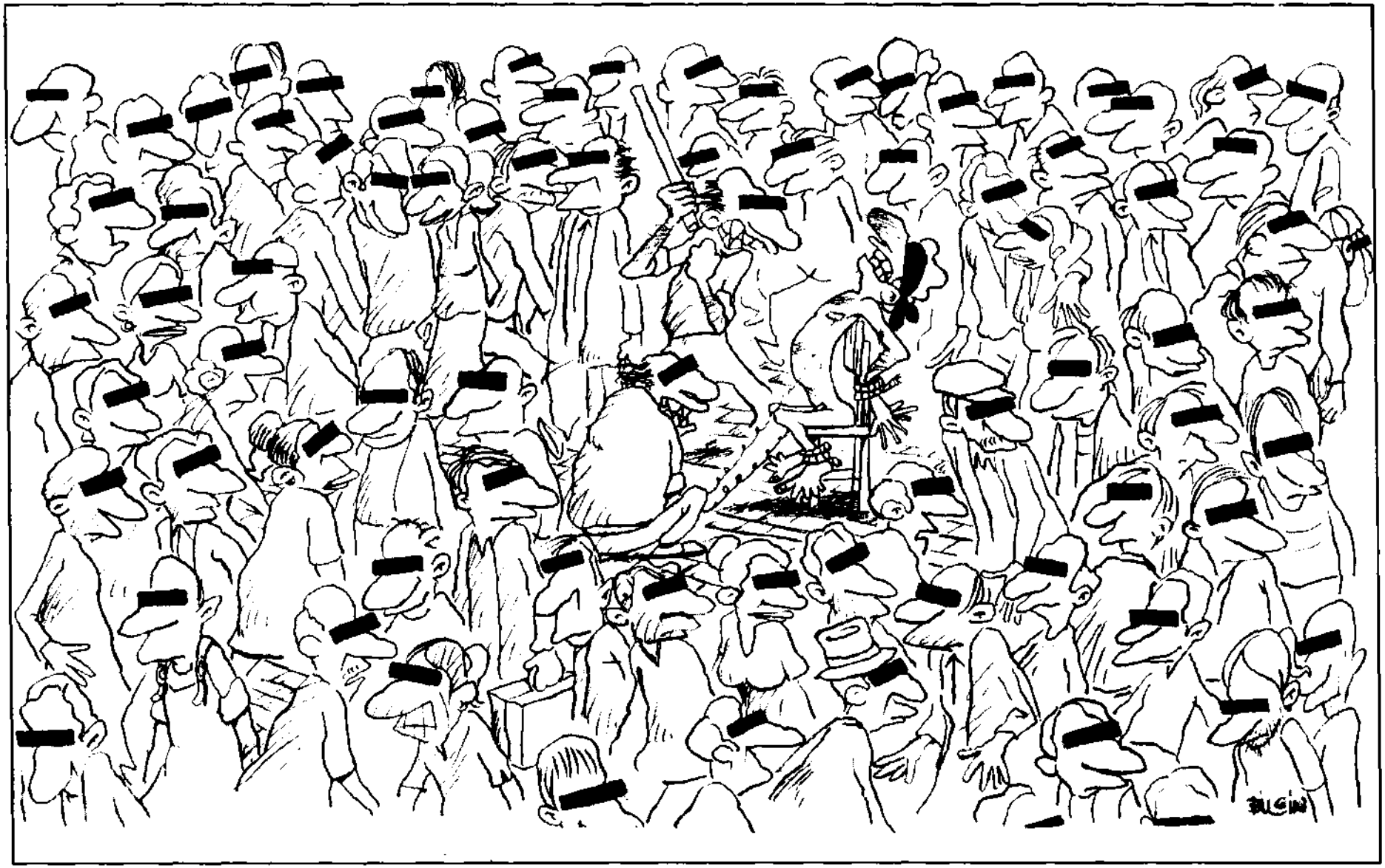

Merhaba

Bu sayımızı ekonomik problemlerimizin zorlamaları arasında hazırladık. Bu yüzden öncelikle dergi paralarının toparlanması ve bize ulaştırılması noktasında hassas olunmasını istiyor ve tüm okurlarımızı bu konuda duyarlılığa ve sorumluluğa davet ediyoruz.

Yayın periyodunu düzenleme sorunu ciddi problemlerimiz arasında yer alıyor ve bu noktada belli bir oturmuşluk sağlanana kadar periyot karmaşamızın süreceğini zannediyoruz. Belli plan ve bu planı hayata geçirecek oturaklığı sağladığımız koşulda sizlere bundan sonra şu tarihde düzenli olarak çıkıyoruz diye dergimizde duyuracağız.

Daha nitelikli ve kurumlaşmış bir dergi çalışması şekillendirme perspektifimiz doğrultusunda çalışmalarımız sürüyor ve orta vadede bu çalışmalarımızın ürünlerimizi alabileceğimizi düşünüyoruz. Canlı, eğitici, sorgulayıcı ve zevk veren bir dergi çıkarma çabasındayız. Bu noktada öneri ve eleştirilerinizin önemini döne döne belirtmenin gerekli olduğunu düşünüyoruz. Siyasal olarak canlı ve eğitici olabilmemiz ve kollektifin ürünü olan bir dergi çıkarabilmemiz için katılımcılığa özen gösterilmesi gerekiyor.

Üçüncü sayımızın kapağı Nesrin Demirel adlı bir arkadaşın Evrensel Kültür dergisi ekim 95 tarihli 46. sayısında yer almış bir çalışması. Değişim ve özgürleşme yolculuğumuzun küçük mesajlarını verdiğimiz kapak yazılarımızı bu sayıda destekleyen ve anlamlandıran güzel bir çalışma.

4. ve 5. sayfalarımızdaki kalıpçılığı, hazırcılığı ve edilgenliği eleştiri konusu yaptığımız yazımızın ilgi çekeceğini düşünüyoruz.

Mayıs ayının gündemini oluşturan 1 Mayıs olaylarına ilişkin değerlendirmelerimizi ve izlenimlerimizi de içeren yazılarımız, Özgürleşme mücadelesinde parti ve birey başlıklı yazımızın 3. ve son bölümü, öğrenci gençlik hareketine genel bir bakışı ifade eden yazımız; Muzaffer Oruçoğlu, Cengiz Gündoğdu, Serdar Çakmak arkadaşların yazıları yine dergimizi renklendirdi. Sömürgeciliği konu alan araştırma yazımızın, Ölümünün 23. yıldönümünde Kaypakkaya'yı bilimsel yöntemiyle yaşamsal kılmak başlıklı yazımızın ilginizi çekeceğini umuyoruz

Ürünleriniz ve desteklerinizle daha da güçlenmiş ve renklenmiş bir 4. sayıda buluşmak üzere....

TOHUM

BASIM YAYIN, GÖSTERİ VE ORGANİZASYON LTD. ŞTİ. ADINA

Sahibi ve Yazışleri Müdürü
Filiz TEPELİ

Adres: İstiklal cad. Turnacıbaşı sok. Çeşme han No:21 / 3
Beyoğlu / İSTANBUL
TEL: 245 54 24 FAX: 245 43 70
Dizgi : Tohum Basım Yayın
Baskı: Ceylan Matbaa

ABONE KOŞULLARI:

Bir yıllık		Altı aylık	
Yurtiçi:	1.200.000 TL	Yurtiçi:	600.000 TL
Yurdışı:	60 DM	Yurtdışı:	30 DM

Banka Hesabı: Güvenç ŞAR T. İş Bankası
TL Hesabı/ Galatasaray Şubesi: 722133
Pound Hesabı/ Parmakkapı şub. : 71160
Mark Hesabı/ Parmakkapı şub. : 73887

UZUN YÜRÜYÜŞ

MAYIS 1996 SAYI: 3

İÇİNDEKİLER

Uzun Yürüyüş; devrime, özgürleşmeye 2

Bir dergi okudum, bütün hayatım değişti
Güvenç-Serdar 4

Her 1 Mayıs, yüreğim yaralı
Sinan GÜLEN 6

"Onlar konuşamıyor, biz onların sesi olalım"
Gülizar GÜLMEZ 10

Orada herşey vardı...
Fatma DÜNDAR 11

Özgürleşme mücadelesinde parti ve birey ilişkisi (3)
Emre DOĞAN 12

Parti üzerine değiniler
Alhas DOĞAN 18

Öğrenci gençlik hareketi üzerine
Mehmet SARNIÇ 21

Kaypakkaya'yı bilimsel yöntemiyle yaşamsal kılmak
Kemal KARABULUT 24

Eleştiri üzerine
Ali UĞURLU 28

Sömürgecilik
Ata YADİGAR 32

Yalın, özlü ve güzel
Muzaffer ORUÇOĞLU 40

Taslağın taslağı-3
Muzaffer ORUÇOĞLU 42

Dayak kadının kaderi mi
Sevinç İLDAN 44

Halkların kardeşliği için
Ayhan TOPRAK 48

Tarihi tecrübe şayan-ı dikkattir
Serdar ÇAKMAK 52

Eski ama yeni... çok yeni
Cengiz GÜNDOĞDU 54

Ben dağlara tutkunum, sen şarkılara
Ozan VELİ 56

Uzun Yürüyüş; devrime, özgürleşmeye

İlkelliklerin, insanlaşma mücadelesinde gerilerde olmanın alt edilemediği bir koşulda, bizi boğan çirkinliklerle karşı karşıyayız. Sistemin ve devletinin her düzeyde yozlaşma içinde olduğu, kendisiyle birlikte toplumuda uçuruma doğru sürüklediği bir duruş bu. Bunu aşma çabasında olanların başarısızlığı, üretimsizliği, sistemin birer yansısı olmaktan kurtulamamasıda ayrı bir handikap oluşturuyor. Kendini üretememekten, alternatifini, yaşamsal olan dönüştürücülüğünü somutlayamamaktan, bu ihtiyacı duymamaktan, duyduğunda ise erteleyerek idare etmeye çalışmaktan kaynaklı bir sıkıntı süregeldi. Bu sıkıntıyı aşmak kendini ve durumunu anlamaktan, yetersizliklerimizi kavrayarak gidermekten geçiyor.

Umudu besleyecek, yüzü ileriye yönelik esaslı açılımlara olan ihtiyaç uzun zamandır canalıcı. "Devrimci teori olmadan devrimci pratik olmaz"ın yükselen bağırışını epeydir duymuyoruz aslında. Teoriyi ileri taşımanın, zenginleştirmenin, pratik yaşamın sorunlarını önemli ölçüde karşılayacağınıda görebilmemiz gerekiyor. İnsanca yaşam sağlayacak günlük taleplerle ortaya çıkıp bunun mücadelesini verirken, geleceğin toplumunu/insanını bugünden oluşturma çabalarına girişmek; çok yönlü etkinliklerle, kurumlaşmalarla, üretkenlikle toplumda cazibe ve direniş odağı olabilmek....

Uzun Yürüyüş'e, tarihsel bir dönüşüme, devrim için özgürleşmeye koyulmak....

İçinde bulunduğumuz düzene, egemen sınıflara ve icraatlarına baktığımızda tuttuğumuz her şeyin elimizde kaldığı bir tabloyla karşı karşıyayız. Adaletin, sağlığın, eğitimin içinde bulunduğu durum içler acısıdır ve ne tür bir sistemde yaşadığımızı apaçık göstermektedir. Baskıların, işkencelerin, katliamların, antidemokratik uygulamaların arttığı, kişiliksizleştirme ve kimliksizleştirme çabasının yoğunlaştırıldığı bir ortamda sürülen yaşantının insana yaraşır, anlaşılabilir bir yönü yoktur. Fakat hoşnutsuzluk ve şikayetin akabileceği, bilinçlendirilebileceği adım adım damıtabilineceği dönüştürme mekanizmalarının yaratılamamış olması da göze batan ayrı bir gerçekliktir. Uygun yöntem ve araçların oturtulamadığı, oturtacak ustaların yetiştirilemediği bir eksiklik sözkonusu. Devrimci muhalif kesimlere akan hoşnutsuzluk ve şikayetin yeni insanı ve mücadeleci kişiliği yaratamadığınıda belirtmek zorundayız.

Yeni insanı/toplumu yaratmada önemli olanın ne olduğu sorusu üzerinde durmamız gerekiyor.

Öncelikle tek başına iktidar perspektifinin bir anlamının olmadığını, toplumsal dönüşümü, alternatif projelerinin ürünü olan ileri yaşam modelini ortaya koyabilmenin önemli olduğunu sanırım hepimiz biliyoruz ve kabul ediyoruz. Zaten devrimin anlamı ve işlevi egemen sistemin bu noktada(yani toplumsal dönüşümü sağlama açısından) tıkaç olmasında gizlidir.

Biraz vurgulamak gerekir ki herşey devrimle çözülür, sorunların çözümünü devrime havale ederek; bugünden sorunları aşmaya çalışan ve çözümler üreten projeler, altyapılar, kurumlar oluşturmazsak devrim basit bir el değiştirme pozisyonuna düşebilir. İnsanlığın kurtuluşu mücadelesinde devrim; ileriye götürme, yetenekli, zeki modern insanı/toplumu yaratma misyonunu kuşandığı ölçüde anlamını bulacaktır.

Devrim gereklidir ve güçlü bir sarsıştır. Fakat bu sarsışı gerçekleştirebilmenin ve anlamlı kılmanın yegane yolu siyasal-kültürel ve kurumsal olarak toplumun geniş katmanlarının, emekçilerin ve aydınların ihtiyaçlarına yanıt verecek, potasında birleştirebilecek olgunluğa ve düzeye gelmekle ilgilidir. Devrimi, toplumsal dönüşümü sağlamada ciddi bir sıçrayış, nitel bir aşama olarak bilince çıkarıp kavramak, sıçrayışı derinleştirebilmenin önünü açmak olarak anlamak ve mahir bir uyarlayışla işlemek...Devrim aydınlanmayla birleştirilebildiği oranda anlamlılaşır. Toplumun sorunlarına çözüm üretmek için çalışma; geleceğe yönelik projelerin ön adımlarını bugünden somutlama ve kitleleri dönüştürecek birikime sahip olabilme arasında sımsıkı ve vazgeçilmez bir bağ vardır. Bunlar olmadan devrim istemek ham bir hayalden başka birşey değildir.

Devrimci harekete ve özellikle geleneğe şöyle bir göz attığımızda varolan realiteyi kısa başlıklar altında

öne sürmeye çalışmak, önermelerde bulunmak iyi olacak. Kendimizi hayatın içinde tanımak ve anlamak zorundayız.

1- Bilgimiz azdır ve siyasal-kültürel gelişime yüklenmek acildir.

a) Bu, planlı ve zamana yayılan bir perspektifi gerektirmektedir.

b) Hayatın ve bilimin sürekli gelişim ve akışını takip edemeyen, buna koşut önermeler üretemeyen bir mekanizmanın işlevlerini oynayamayacağı ve anlamını yitiren, olumsuz işlev gören kurumlara dönüşeceği.

c) Bilgi akademik, entellektüel ve pratiksel gibi kollara ayrılmaktadır. Tüm bu kollardan beslenmek gereklidir. Hiçbiri yadsınmamalı, somut durumumuz ve ve koşullarımızda işbölümleriyle bu alanlarda kendimizi ve kitleleri besleyen çalışmalar üretilerek kitlelerin kollektif irdelemesine ve bilgisine sunulmalıdır.

2- Birikimli ve deneyimli ,siyasal olarak gelişkin kadrolarımız azdır. Devrimci hareketin kadroları eski hastalıklarla çevrelenmiştir. Aşmak zamana muhtaçtır.

a) Devrimci hareketin taşıdığı zaaf ve alışkanlıkların aşılması noktasını ihtiyaç olarak ciddi ölçüde bilince çıkarmak gerekiyor. Bu noktanın gerekli ölçüde kavrandığını söylemek mümkün değildir. Bilgiye yabancı olma hatta yadsıma, küçümseme anlayışları yaygındır. Kalıpçılık, hazırcılık ve düşünmeme tavrı yaygındır. Düşünsel üretim dibe vurmuştur. Tekerlemeler ve sloganlarla durum idare edilmeye çalışılmaktadır. Tembellik ve yaratıcı olamama rutin kişiliğimizdir.

b) Yeni insanın yaratılmasının önemli bir boyutu kuşak değişmesine dahi tekabül etmektedir. Yani genç nesil içinde kadrolaşmak bu yönlü çalışmalarda odaklaşarak geleceğe hazırlanmak, geleceğin yaratıcısı/yapıcısı devrimci mühendisler yetiştirmek...

3- Kurumlaşmamız zayıftır, yenidir ve katetmemiz gereken uzun mesafeler sözkonusudur.

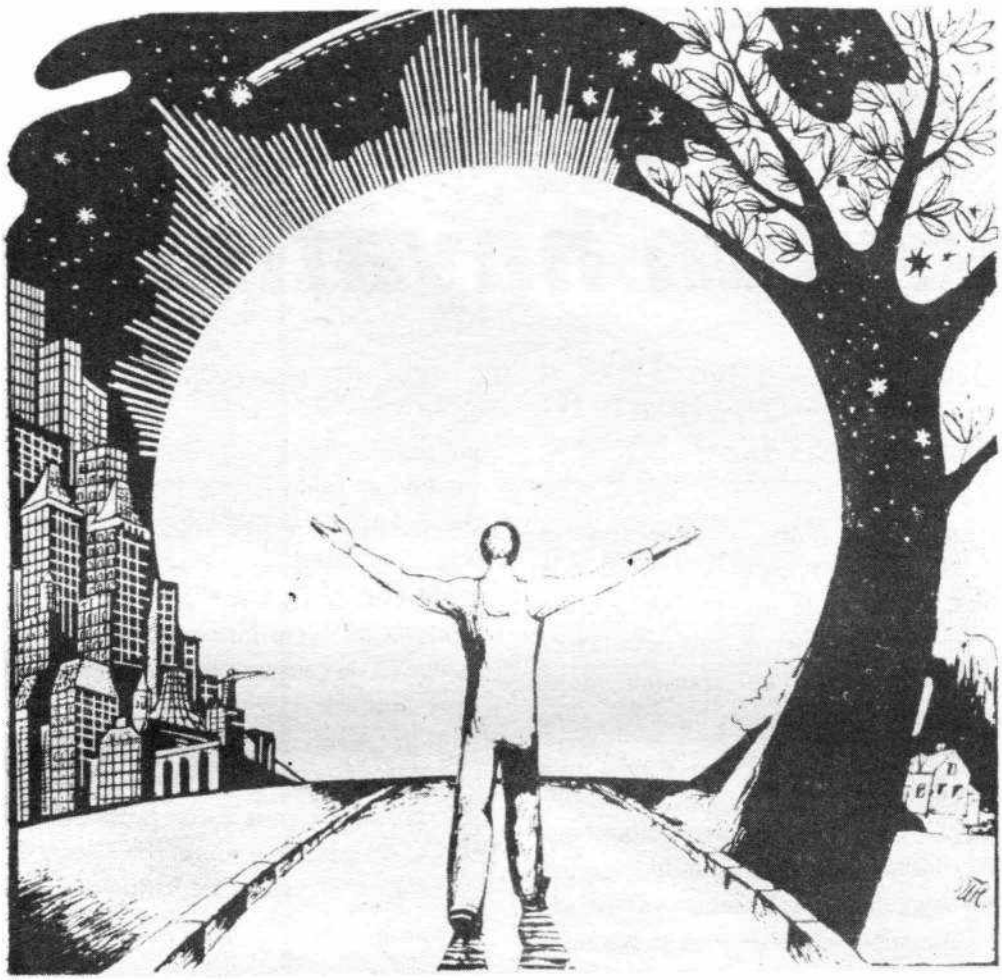

a) Kurumlaşma ve uzmanlaşma ürünleri nitelikli bir seviyeye, kalıcılığa dönüştürecek olan temel ihtiyaçlardır. Geçmişten beri sahip olunmayan perspektifin ana halkalarıdır.

b) Gönüllülüğün uzmanlaşma ve kurumlaşma ile bütünleştiği ve durmadan kendisini zenginleştirme çabasıyla hareket ettiği, faaliyetinin odağına insanı koyan ve insanın gelişimini temel alan planlı, sistemli bir çalışma.

Bilgiye, kadrolaşmaya ve kurumlaşmaya yaptığımız vurgular yaşamı kavrayıp kavrayamayacağımızın, toplumu ve devrimci mücadeleyi ileri taşıyıp taşıyamayacağımızın sorularıdır aynı zamanda. Bilimsel olmanın, örgütlenmenin ve dönüştürebilmenin anahtarlarıdır bir yönüyle de...

Aydınımız az, yarına ilişkin doğru dürüst projelerimiz yok; buna bağlı olarak an'a ilişkin yaratıcı ve sürükleyici yakalayışlarımız yok. İleriye yönelik düşünerek atılmış, zamana yayılan güçlü hazırlıklarımız yok. Kendiliğinden, gelişigüzel ve tepkiseliz.

Bir çok kez tepkisel bile olmamız lafta kalıyor. Bizi daraltan ve marjinalleştiren köklü sorunlarımızı masaya yatırma cesaretine sahip değiliz. Sorunsuz, tozpembe bir yaşam hayal ediyor, fazla düşünmek, soru sormak, cahil olduğumuzla karşılaşmak istemiyoruz.

Bir büyük umudumuz var taze ve dinç tuttuğumuz. Ona varmak için bu yokları varetmemiz gerekiyor öncelikle.

Uzun Yürüyüş'e , tarihsel bir dönüşüme, devrim için özgürleşmeye koyulmak...ideolojinin ve politikanın yaşamın dışında değilde, içinde arandığı, şekillendirildiği, yaşama rağmen değil yaşamı anlayarak körüklendiği esaslı bir aydınlanma için...

Bir gün bir dergi okudum bütün hayatım değişti...

Güvenç-Serdar

Kimi okuyucularımızın dergimize yaklaşımı neredeyse bu şekilde oluyor. Bir derginin birsayısıyla bütün hayatı değiştirmesi bekleniyor. Cevabı aranılan, merak edilen bütün sorunlara bir anda cevaplar vermesi bekleniyor.

Bu acelecilikte, herşeyin bir anda olması bir anda cevaplandırılması isteği kültürümüzde, alışkanlıklarımızda yatıyor. Bir şeyleri zamana yayma, oluşumunun geçirmesi gereken aşamaları görememe, herşeyin çarçabuk zahmetsizce meydana gelmesini isteme anlayışı çok güçlü bir şekilde kendini gösteriyor.

Okur uzun yıllar boyunca edindiği kültür ve alışkanlıkla hareket ediyor. Edilgenlik, etkide bulunmama, belirleyici olma çabasına girmeme tarzı oturmuş durumda. Birilerinin çıkıp "doğruları", "gerçekleri" göstermesi isteniyor, bekleniyor. Beklenti içine girilen, aranılan ise hazır kalıplar, doğrular, çerçeveler, programlar oluyor genellikle. Özellikle programatik görüşler aranıyor dergi satırlarında.

Genel olarak insanların yeni bir dergiye bakış açıları şöyle oluyor. Dergi alınıyor, hangi programatik düşüncelere sahip olup-olmadığına bakılıyor. Eğer kafalardaki kalıplara uyuyorsa sahipleniyor, uymuyorsa dıştalanıyor, görmezden geliniyor. Burada üzerinde durulan kalıplarla düşünme kalıplarının dışına çıkarak sorgulama ve tartışma tavrına sahip olunup olunmamasıdır. Soruşturarak tartışarak, üreterek düşünsel birlikteliği yakalamak bir gerekliliktir. "Doğruları" bir yerlerden bekleme edilgenliğini kırmak, farklı düşüncelerle çatışarak düşünsel temelimizi oturtmak doğru olan gelişim yöntemidir. Farklı düşüncelerle çatışmayan, çatışmayı göze alamayan yorumlar, düşünceler çelikleşemeyeceklerinden sağlam bir temele sahip olamayacaklardır. Düşünsel olarak burjuvazinin düşünsel temeliyle bile başa çıkamayanlar nasıl olur da siyasal iktidarı talep edebilirler? Şimdiye kadar ki devrimci önderlerin düşüncelerinin güçlülüğü farklı düşüncelerle mücadele içerisinde gelişmeleriyle açıklanabilir. Onun içindir ki, altı boş iddialar, temellendirilemeyen programatik görüşlerin yaşamda karşılığı olmamıştır, olamaz da.

İnsanların, düşüncelerinde ön plana koyduğu farklı farklı sorunlar bulunuyor. Her kişi bir sorun başa koyuyor, diğerlerini görmezden geliyor. Dünyaya oradan bakıyor. Kimi ulusal sorun, kimi sosyo-ekonomik yapıyı, kimi gelenekle bağlarını, kimi sosyalizmin sorunlarını, kimi mücadele biçimlerini, kimi Marksizmin krizini vb. ön plana çıkarıyor, ölçü olarak kabul ediyor. Ölçü aldığı konuda kalıp varsa ve kafasındakine uyuyorsa benimsiyor, uymuyorsa soğuk bakılıyor. Açıklık, öğrenme ve tartışma isteği görülmüyor. İnsanların bilgi aktarma, tartışma, öneri sunma gibi noktalarda çabalamadığını görüyoruz. Eğer ölçü aldığı konu yoksa nasıl bir dergi ile karşı karşıya kaldığını tasarlıyor ve dışlayıcı yada yadsıyıcı bir tarzda kısa yoldan kestirip atabiliyor.

Şunlar dile getirilebilir. Uzun Yürüyüş; siyasi değil, net değil, çerçevesi yok, vb...

Uzun Yürüyüş siyasi bir dergi (mi)? Uzun Yürüyüş'ün siyasi bir dergi olup olmadığını düşünebilir kimi dostlarımız. Bu özrü kabahatinden büyük misali, eleştirisi durumundan daha kötü bir darlığı ifade eder ancak. Daha ayrıntılı ele alırsak, böyle düşünmenin altında nelerin yattığını ortaya koymak gerekirse... Siyasetin sloganlara indirgendiği, altı doldurulamayan iddialara yönetildiği, program oluşturma adına dogmaların yerleştirildiği bir ortamda, siyasetten bunların anlaşıldığı bir ortamda dergimiz elbetteki "siyasi" değildir.

Doğmatik kesimlerden gelen böylesi yaklaşımları değerlendirmek bizim için önemlidir. Çünkü esasta bilime dönmenin zemini böylesi anlayışlarla hesaplaşarak gerçekleştirilebilecektir. Sloganik, kuru ajitatif ve maksat gündeme ilişkin bir şeyler söylensin diye yazılan yazılar dergimizde yer bulamayacaktır. Ayrıca programatik düşüncelerle ilgili yazıların beklentisi içindeki okuyucu bunları kesin doğrulukta, dikte edilir bir şekilde bulabilmeside mümkün değildir. Çünkü böylesi konuların (ulusal sorun, sosyo-ekonomik

yapı, mücadele biçimleri, sosyalizmin sorunları vb.) altı doldurulmadan, tartışılmadan ve araştırılmadan, dikte ettirilir bir tarzda sunulmamasının zorunluluğu ortadadır. Üstelik bunları, tüm sorunlarımızın çözümünü birilerinden, kurtarıcılardan beklemek yerine birlikte çabayla çözmemiz gerektiği de iyice anlaşılmalıdır.

Uzun Yürüyüş net değil (mi)? Uzun Yürüyüş yer aldığı taraf, hedefleri noktalarında nettir. Uzun Yürüyüş sınıfsız, sömürüsüz, özgür bir dünya için yeni demokrasi, sosyalizm ve komünizm perspektifiyle yola koyulmuştur. Bu noktadaki netliğini sürdürmede kararlıdır. Sorun şu anda "net" olmaktan öte (program anlamında) sağlıklı bir temelde netleşmeye gitmektir. Zaten Kaypakkaya'da yoğun tartışmaların, araştırmaların sonucunda görüşlerini oluşturmaya evrilmiştir. Kaypakkaya'nın bilimsel sorgulama, araştırma anlayışıyla, bu anlayışı içselleştirme açısından öne çıkarmalıyız.

Düşünceler, teori ve bilgi hiç bir zaman durağan değildir. Sürekli bir devinim ve gelişim halindedir. Bu yönüyle net olma adına teoriyi donduran, gelişimin önüne set çeken, bilim ve yaşamdan uzaklaşan anlayışlardan kopabilmek oldukça önemlidir.

Uzun Yürüyüş'ün çerçevesi var(mı)? Uzun Yürüyüş hayata, bilime ve özgürleşmeye dönme çerçevesine ilk etapta sahiptir. İlk etapta gerçekleştirilebilecek bu çerçeve "Uzun Yürüyüş"ün düşüncelerinin ete kemiğe bürünmesinin yolunu açacaktır.

Genel olarak bakarsak insanların "boşluğa", netsizliğe tahammülü yok. Doğru olsun, yanlış olsun net düşünceleriniz olsun şeklindeki bakışı açıkça dile getirilmese de alttan alta kendini gösteriyor. Gerçekliği aramak, yanlışlıkları sorgulama, kendi ayakları üzerinde durarak düşün sistemini oluşturma yerine tanrısal bir gücün, peygamberlerin doğruları göstermesi bekleniyor. Boşuna beklenilmesin böylesi bir peygamber ne geçmişte oldu ne gelecekte olacak.

Uzun Yürüyüş, 64 sayfada tüm sorulara bir anda yanıt verecek durumda değildir. Var olan çapımız, birikimimiz bunu engelleyen nedenlerden birincisi. İkincisi doğrular bizim tekelimizde değil. Nesnel gerçekliğin küçük bir kısmı hakkında bilgi sahibi olmakla birlikte, nesnel gerçekliğe açılan kapıyı aralama çabası içindeyiz. Üçüncüsü çeşitli sorular ve konular noktasında bunlara sadece Uzun Yürüyüş yazarları değil, okurların da katılacağı bir kollektifle cevap aranması gerekliliğidir.

Uzun Yürüyüş adımlarını sağlam basarak ilerleme perspektifine sahiptir. Yüzümüz bilgiye ve yaşama yönelik bir biçimde geleceğe uzanıyoruz; Onyılların çabasına hazırlanma ısrarcılığıyla...

Gerçekten bilincine vararak "bir gün bir dergi okudum bütüm hayatım değişti" diyebileceğimiz ürünler hazırlayabilmek, ipuçlarını verebilmek arzusuyla...

Her 1 Mayıs, yüreğim yaralı

Sinan GÜLEN

Hakim sınıflar, onların borazanı medya, hatta sol içinden bazı kesimler ağız birliği etmişcesine kırılan camlardan, yakılan otomobillerden sözederken üç canın katedilmesi görmezden gelinmiştir, ya da geçiştirilmeye çalışılmıştır.

Nasıl olur da, kırılan camlar duran kalplerden daha önemli olabilir. İnsanlar, kırılan camlar kadar öldürülen canları da görebilseydi. Cam kırmanın, araba yakmanın yanlışlığından sözedenler bu katliamı protesto edebilseydi. Ne yazık ki çıkan olaylar hakkında yorum yapmaktan, yanlışlıklar üzerinde durmaktan üç insanın ölümü üzerine yeteri kadar eğilinememiştir. İnsanlar ve örgütler arasındaki yabancılaşma ve kanıksama etkisini gösteriyor. Kişisel ve grupsal öncelikler, çabalar ön plana çıkıyor, etkisini gösteriyor.

96 1 Mayıs'ında ölen ve yaralanan insanlar, katliam için saçılan kurşunlar geçmiş yıllardaki katliam çabalarına düşündürttü. Aradaki benzerlikler daha kolay yorum yapılmasını ve gerçekliğin açıkça görülmesini sağlıyor.

90 1 Mayıs'ında Harbiye de polisin ateş açması sonucu 3 kişi yaralanmış, yaralananlardan Gülay Beceren felçli yaşamaya mahkum edilmişti. 89 1 Mayıs'ında Mehmet Akif Dalcı katledildi. 1977 1 Mayıs'ı yine bilinen güçler tarafından kana bulandı, 36 insanımız katledildi. 77 de, 89 da, 90 da kim katliam yaptıysa yine onlar 96 1 Mayıs'ını kana bulamışlardır. Özellikle 77 1 Mayıs'ıyla 96 1 Mayıs'ının çok benzeştiği görülebilir. 77 1 Mayıs'ında olduğu gibi 96 1 Mayıs'ında da binaların üst katlarından, çatılardan kitleye ateş edilmiştir.

Geçmiş 1 Mayıslardaki katliam ve katliam girişimleri incelendiğinde 96 1 Mayıs'ında üç canın bir çatışma sonucu değil bilinçli olarak katledildikleri görülecektir. Sabah, miting başlamadan ortada ciddi hiç bir durum ortada yokken iki insan açıkça katledilmiştir. Üzücü olan 1 Mayıs'ta ve 1 Mayıs sonrasında bu katliam protestoya dönüştürülememiştir. 96 1 Mayıs'ında katledilen üç insanımıza rağmen devrimci grupların ve onların etkisindeki çevrelerinin yanlışlıkları sonucu katliam arka planda kalmış, üç canın katledilmesi ön plana çıkarılamamıştır. Çok haklı, meşru bir konumda olunması gerekirken yapılan olumsuzluklar ve bu olumsuzlukların medya tarafından ön plana çıkarılması katliamın protestosunun yapılamamasına neden oldu.

Bunu oluşturan kaynaklardan biride sermaye medyasıydı. Olayların görmek istediği yönünü gören medya çizdiği tablo ile bilinçleri çarpıtıyordu. Hürriyet Gazetesi olayları "Yaktılar, Yıktılar" başlığıyla veriyor. Ön plana kırılan camlar , yakılan arabalar, tahrip olan binalar, kurumlar çıkarılıyor. Ön planda camlar var, dayak yiyen polis var, "terörist canavarlar" var, küçük çocuklar var, "çapulcu sürüsü" var ama yaşamlarını yitiren insanlar, yaralananlar yok. Ölüler, yaralılar, gözaltında olanlar görülmek istenmiyor.

Hürriyet Gazetesi yalan ve abartılarla süslüyor elindeki malzemeyi. "Bazıları silah taşıyan militanlar..." denilerek katliam meşrulaştırılmaya çalışılıyor. Hatırlanırsa '89 ve '90 1 Mayıs'ında da gazeteler "militanların silahlı" olduğunu dillerine dolamıştı. Bu "silahlar" hiçbir zaman ele geçmemiş ve bu "silahlar"dan hiçbir zaman polis yaralanmamıştı. Medya ve İstanbul Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğlu ölen üç kişiden Dursun Adabaş'ın "silahlı göstericilerin açtığı ateş sonucu öldüğünü" iddia ediyor ve diğer iki kişinin de "silahlı göstericiler" tarafından öldürülmüş olabileceği vurgulanıyor. Çok klasik değil mi? Göstericiler göstericileri öldürüyor, "masum polis" ise olayları önlemeye çalışıyor.

'96 1 Mayıs'ı Ve Olayların Gelişimi Üzerine

İstanbul'un dört bir yanından insanlar sabahın erken saatlerinden itibaren Kadıköy-Söğütlüçeşme'ye akmaya başlamıştı. İnsanlar çeşitli kollardan buluşma alanına tek tek veya gruplar halinde giriyordu. Polis ilk andan itibaren katliama başlamıştı. Devrimci gruplardan oluşan kitlenin üzerini aratmak istememesi üzerine olaylar çıktı. Polis üzerini aratmak istemeyen kitleye ateş ederek katliama başlamıştı. Sabahın erken saatlerinde açılan ateş sonucu Hasan Albayrak ve Dursun Adabaş katledildi. '96 1 Mayıs'ı kanla, katliamla başladı. Katliam bilinçli bir çabanın ürünüydü. Özellikle üstünü aratmama gibi bir nedenden dolayı insanlara ateş edilmesinin anlamsızlığı ortadadır. Geçmiş yıllarda da kimi mitinglerde üst aranmadığı, aratılmadığı hatırlanırsa katliam için bir bahane olduğu görülecektir. Daha sonra kortejlerini oluşturan gruplar Söğütlüçeşme'den Kadıköy sahildeki miting alanına yürüyüşe geçti. Yürüyüş sırasında da sokak aralarından kortejlere polisçe ateş açıldı. Açılan bu ateş sonucu kortejdekilerin bir kısmı kurşun yarası aldı.

Henüz kortejlerin tamamı alana girmemişken sol gruplardan bir kesimin kürsüyü işgal etmesi üzerine mitingi düzenleyen konfederasyonlar mitingi bitirdiler. Miting kürsüyü işgal edenlerin çabasıyla bir süre daha sürdü ve daha sonra kitle dağılmaya başladı. Kitle tam dağılırken alana yeni gelmekte olan ve dağılan kitleye polis tarafından saldırı başlatıldı. Bir yandan çevik kuvvet tarafından coplarla, silahlarla saldırılırken bir yandan çatılara yerleşmiş polisler, özel timler kitleye ateş açarak saldırı gerçekleştiriyordu. Sokak aralarından,çatılardan, ambulanstan polis ateş açıyordu. Bu ateş sırasında Yalçın Levent katledildi. Ardından devrimci gruplardan insanların bir bölümü polisin saldırısına karşılık vererek çatışırken bir bölümüde dairelerin, işyerlerinin camlarını rastgele kırıyor, arabaları yakıyorlar, işyerlerini tahrip ediyorlardı. Artık kimin neyi niçin yaptığını tam olarak anlamadığı bir kaos, kargaşa yaşanmaktaydı.

Polis, özel tim mitingin başlangıcından bitişine kadar devamlı saldırı, taciz, katletme politikası uygulamıştır. Saldırının, katliamın yapılışı, hazırlıklı ve bilinçli bir çabanın olduğunu göstermektedir. Sol grup-

lar ise katliamı 1 Mayıs günü gerektiği gibi protesto edememiş, miting sonrası katliamı gerçekleştiren polisle karşı karşıya gelmenin dışında gereksiz olaylar meydana gelmiştir. Bu tür katliamların olduğu anda protestoya çevirmek egemenlerin heveslerini kursaklarında bırakmak açısından yararlı olacaktı ama 1 Mayıs günü bu yapılamadı.

'96 1 Mayıs'ı Öncesi Gelişmeler

1 Mayıs 1996 öncesi hükümet yetkililerinin ve devletin üst düzey bürokratlarının Türkiye'nin ekonomik ve sosyal geleceği üzerine kararlar alma hazırlığı göze çarpıyor. Devlet Bakanı Ufuk söylemez nisan ayı sonlarında ABD'ye çeşitli görüşmeler yapmak için gitmişti. Devlet bakanı İMF(Uluslararası Para Fonu) ve Dünya Bankası yetkilileriyle çeitli görüşmelerde bulundu. Devlet bakanı Ufuk Söylemez Türkiye'nin ekonomisiyle ilgili İMF.nin direktiflerini alarak Türkiye'ye geri döndü.

Bütçe açığının 861 trilyon gibi bir noktada olduğu Türkiye de dış ve iç borçlar esas yükü oluşturuyor. İç borçların önümüzdeki dönemde sıkıntı yaratacağı şimdiden görülüyor. Önümüzdeki dönem bono ve faiz için yapılacak ödemeler önemli bir yer tutuyor. Bir yandan da yatırımlar yapmak zorunda olan hükümet haksız savaşında yarattığı mali yükün yarattığı sıkıntıyla birlikte bir çıkmaz içinde. Ekonomik sorunları aşmak için, iç ve dış borçları karşılayabilmek için gelirleri arttırmak zorunluluğundan hareketle ve İMF'nin direktifleriyle ekonomik önlem adı altında bir zam, vergi ve özelleştirme programı dayatıldı. Egemenlerin gelir elde etmek için başvurdukları yol, halktan daha fazla almak, daha fazla vergi toplamak ve KİT'leri özelleştirmektir.

İMF'nin direktifleriyle hazırlanan ekonomik önlemlerin uygulanıp uygulanmadığını 15 Mayıs'ta Türkiye'ye gelecek olan İMF heyetinin denetleyeceği biliniyor. Hazırlanan ekonomik önlemlerin uygulanıp uygulanmadığı değerlendirilerek Türkiye'ye kredi desteği verilip verilmeyeceği belirlenecek. Mesut Ylmaz hükümeti de iyi bir sınav verebilmek için harekete geçmekte gecikmedi. Devlet bakanı Ufuk Söylemez nisan sonunda ABD'den döner dönmez hazırlıklara başlandı. 6 Mayıs günü içeriği önceden bilinen ekonomik kararlar Mesut Yılmaz tarafından açıklandı.Başta KDV olmak üzere vergi oranları yükseltildi (ki bu vergiler sermaye sınıfına değil emekçi halka yansıyacak) KİT ürünlerine zam yapıldı ve özelleştirmenin gerçekleştirilebilmesi için kısa sürede harekete geçileceği ilan edildi.

Fakat böylesi kararlar açıklanırken fazla tepki almadan, olabildiğince sessizce geçiştirilebilmeliydi. Toplumsal muhalefet etkisiz kalmalıydı. Ekonomik kararlardan en çok etkilenecek olan işçi ve memurların sendika ve konfederasyonlarını etkisiz hale getirmek gerekiyordu. (Zaten yeni hükümetin karşı karşıya kaldığı ilk büyük memur eyleminde Başbakan mesut Yılmaz eyleme katılan memurlar hakkında soruşturma açılacağını söyleyerek gözdağı vermeye çalışmıştı.) 1Mayıs bunun için iyi bir fırsat oldu. 1 Mayıs olayları gündeme oturtularak alınan ekonomik kararlar gündeme getirilmemeye çalışıldı. Alınan kararlara karşı tepki vermesi gereken 1 Mayıs düzenleyicisi işçi ve memur konfederasyonları 1 Mayıs gündemine sıkışma durumunda kaldılar. Ayrıca 1 Mayıs düzenleyicisi oldukları için konfederasyon yetkilileri haklarında soruşturma başlatılarak gözdağı verilmeye çalışıldı. 6 Mayıs kararlarına konfederasyonların tepki göstermemesi için çaba harcanıyor. (Bir takım sarı sendikaların bu durumdan memnun olduğuda açıkça görülüyor. 1 Mayıs olaylarındaki yapılanları eleştirmekten 6 Mayıs kararlarını ağızlarına bile almıyorlar.) Ayrıca toplumsal muhalefetin önemli oranda içinde olan devrimci güçlerde 1 Mayıs'ta katledilerek, göz altına alınarak kendi içinde boğulmaya çalışılıyor. Ayrıca devrimci güçlerle sendika ve konfederasyonları ayrıştırarak 6 Mayıs Programı'na karşı oluşabilecek toplumsal muhalefetinde daha kolay denetim altına alınabileceğini hesaplıyor.

1 Mayıs 96'yı sadece devrimcilere yönelik katliam olarak düşünmemek gerekir. Ki zaten egemenler yargısız infaz, gözaltında kayıp ve işkencelerle bunu devamlı yapıyor. 1 Mayıs'ın, özel anlamı yüzünden bir çekince yarattığı açık. Ama bunun yanında katliamın ekonomik ve sosyal politikaları uygulamanın zeminini oluşturmak için yapıldığı da görülmeli. Zaten 12 Eylül darbesi de çokça bahsedildiği "anarşi ve terörü önlemek için" değil 24 Ocak kararlarını uygulamanın toplumsal şartlarını (Sendikaları işlevsizleştirmek, grevi yasaklamak, toplumsal muhalefet odaklarını susturmak vs. gibi) oluşturmak için yapılmıştı.

1 Mayıs olaylarından sonra anti-demokratik uygulamalara, devrimciler üstünde baskılara başlandı. Hükümete geldiğinde çokça demokrasi ve demokratikleşmeden bahsedenler Güçlükonak katliamı ve 1 Mayıs olaylarından sonra şahin kesildiler.

Hemen hemen her iktidar değişikliğinde demokratikleşme ve Kürt sorunu noktasında adımlar atılacağı söylenir. Fakat Güçlükonak katliamı gibi PKK'ye yamanmaya çalışılan olaylar ve MGK'nin tavrıyla 180 derece farklı bir noktaya gelinir. Daha öncelerinde farklı bir eğilim tablosu çizilse de Güçlükonak katliamından sonra Kürt sorununda reform sözcüklerinin lafzı dahi edilmezken bol bol eşkiyanın kökünün kazınacağından bahsedildi. Manisa emniyetindeki çocuklara yapılan işkenceye ve Metin Göktepe 'nin katledilmesine geliştirilen tepkilerden rahatsız olan ve muhalefetin baskısıyla demokratikleşmeden bahseden devlet 1 Mayıs olaylarından sonra rahatlıkla yasalarından ağırlaştıracağından bahsedebiliyor. Demokratik hakların en küçük kırıntıları dahi geri alınmak isteniyor. CMUK ve polis selahiyet yasalarında değişiklikler yapılarak polise daha da fazla yetki verileceği açıklanıyor. Fotoğraf ve video görüntülerinin delil olarak kullanabileceğinden söz edilebiliyor.

İstanbul Emniyet Müdürü Kemal Yazıcıoğolu 1 Mayıs olaylarından sonra yaptığı basın toplantısında tehditler yağdırdı. Yazıcıoğlu *"Sakın ha, sakın karşımıza çıkmayın. Bu meydanlarda sizleri görmek istemiyorum"* sözleriyle gözdağı vererek sindirme çabasına giriyor. Yazıcıoğlu yasal olarak yetkisi olmamasına rağmen *"Kadıköy meydanı ve benzeri meydanlar, artık bu tür gösterilere kapatılmıştır."* diyerek esas karar merciinin neresi olduğunu göstermektedir.

1 Mayıs olayları cezaevlerindeki tutsaklara saldırmak için de malzeme edilmek isteniyor. Özellikle adalet bakanlığına Mehmet Ağar getirildikten sonra cezaevlerine saldırı hazırlığına girişildi. Bu saldırıya zemin hazırlamak için medya "cezaevleri gerçeğini" kendince yansıttı. Bunu yapmak için her fırsattan yararlanıldı. 1 Mayıs'ta ölenlerden birinin Bayrampaşa Cezaevinde gardiyan olması medya için bulunmaz fırsattı. Hemen gardiyanın "te-

rör" örgütleriyle bağlantısı üzerine yorumlara yer verildi. Öldürülen bu insanı nasıl ve niçin öldürüldüğü üzerinde durulmadı ama "terör" örgütleriyle bağlantısı olup olmadığı üzerine çokça yorum yapıldı. Bu yorumlarla gardiyanların da tutsaklara yardımcı oldukları şeklinde yansıtılmaya çalışıldı. Hedef gardiyandan çok cezaevlerindeki tutsaklardır.

Egemenler bu olaylarla birlikte bir taşla bir kaç kuş vurmaya çalışmışlardır.

Sermaye için önemli olan mülkiyettir, 1 Mayıs'tan sonra sermayenin medyası kendi sınıfına uygun tavrı, refleksi göstermiştir. Bankaların, işyerlerinin milyarlarca liralık hasarı karşısında sermaye kızdı, köpürdü. Nasıl olur da bir "çapulcu sürüsü" mülkiyetlerine saldırırdı. Kırılan camlar, yakılan otomobiller, tahrip edilen bürolar ölen 3 insandan daha önemliydi onlar için. Kırılan camlar günlerce medyaya konu olurken, camların yenilenmesi medya için haber olurken 3 kişiyi kimin öldürdüğü haber konusu olmuyordu. Kırılan camlar yerine takılıyordu, törenlerle laleler dikiliyordu ama kimse ölen 3 kişiyi, gözaltına alınan yüzlerce kişinin karşı karşıya kaldığı baskı ve işkenceyi görmüyordu.

Varoş Edebiyatı Üzerine

Medyanın özellikle bir kesimi Türkiye'nin gündemine giren çeşitli olaylar hakkında yorum yaparken ilginç yaklaşımlar sergiliyorlar. Hepsi birer sosyolog, psikolog edasıyla olaylara yaklaşıyorlar. Medya araçlarında birkaç "uzman" ın da görüşü alınarak yaptıkları "sosyal" ve "bilimsel" tespitleri onaylattırıyor, temelllnediriyorlar.

96 1 Mayıs'ında da sermaye medyası bu ilginç tarzını hemen gösterdi. 1 Mayıs sonrası yaşanan olaylar sosyolojik ve psikolojik "tahlil"lerle değerlendirildi. Sorunun tüm kaynağı olarak varoşları ve varoşlardaki gençliği gösterdiler. Sermaye medyası vakit geçirmeden harekete geçerek TV kanallarında günlerce varoşlarda çekimler yaptı ve bunları yansıttı. Gazeteler varoşlarla ilgili sayfa sayfa "araştırmalar" yayınladılar, yorumlar yaptılar.

En kaba biçimiyle söylenen şu oldu: 1 Mayıs günü çıkan olaylar varoşlardaki işsiz ve yoksul gençliğin hiçbir zaman sahip olamayacağı zenginliklere olan düşmanlığıydı. Gelir dağılımındaki eşitsizlik, fakirlik gençlerin öfkesini bu şekilde göstermesine sebep olmuştu medyanın yazarlarına göre. Medya yazarları bir sosyolog edasıyla herşeyi çözmüşlerdi.

Sermaye kalemleri her zaman için bütünü değil, bütünün bir parçasını görürler, görmek isterler. Gerçekliğini sadece bu parçadan ibaret olduğunu kanıtlamak için "bilimsel" çabalara girerler ve bu gerçeklik her zaman tali yönleri içerir. Bu tali yön ise yanlış yorumlanır, çarpıtmalara yol açar.

Varoşlardaki (kentin dış kesimi gecekondu mahalleleri) insanları gelir dağılımındaki eşitsizlikten etkilelndiği, yoksulluk içinde bir yaşam sürdüğü bir gerçekliktir. Ama sorunun esas yönünü gizleyen bir gerçekliktir. Çünkü devletin özellikle varoşlardaki halka karşı yürüttüğü baskı ve saldırı politikası ayrıca bu bölgelerdeki insanların zorla göç ettirdikleri halklardan oluşması çıkan olayların bu boyutunu görmemizi gerektiriyor. Egemenlerin yürüttüğü haksız savaş nedeniyle göç ettirilmiş insanların üzerindeki etkisi bu olaylarda kendini göstermiştir. Gazi mahallesi olayların sırasında ve daha sonra çeşitli gecekondu mahallerinde başta aleviler olmak üzere halk üstündeki baskı ve terör karşı refleksi geliştirmiştir. İşkence ve gözaltında kayıpların varoşlardaki tepkisi görmezden gelinmeye çalışılmaktadır. Har(a)ç protestosu yürüten öğrenci gençliğin polis ve ülkücülerin yaptığı saldırılara karşı karşıya kalmalarının yarattığı etki görmezden gelinmeye çalışılmıştır. İşçi ve memur eylemliliklerinde halka kalkan polis coplarının etkisi görmezden gelinmeye çalışılmıştır. Haksız savaş yürüten özel timlerin kulaktan tespih yapması ve savaş hatırası iğrenç fotoğraflar çektirmesinin yarattığı tepki görmezden geliniyor.

Varoşlardaki gençliğin etkin olduğu olaylar, medyanın yansıttığı gibi bir çapulcu sürüsünün sahip olamadığı zenginliklere karşı ortaya çıkan bir tepki değil sadece. Sistemli yürütülen baskı ve şiddet politikalarına karşı da ortaya çıkan bir tepki. 1 Mayıs günü çıkan olaylardaki öfkenin temel nedenini oluşturan bu yön görülmüyor. Görülmek istenmiyor.

Varoşlardaki gençliğin öfkesini sadece gelir dağılımındaki eşitsizliğe ve bu bölgelere yeterli kamu hizmetlerinn götürülememesine bağlayanlara göre, eğer gelir dağılımındaki eşitsizlik giderilebilirse ve kamu hizmetleri yeteri kadar götürülebirse herşey güllük, gülistanlık olacak. Birincisi sorunun kaynağı yanlış görüldüğü için çözümü de yanlış görülüyor. İkincisi bu sistemle bunların yapılamayacağı açıktır. Engin Civanları, Halil Bezmenleri üreten bu sistem bu sorunları çözemez.

1 Mayıs günü çıkan olayları varoşlardaki halkın gelir dağılımındaki eşitsizliğe bağlayanları gördükçe Bülent Ecevit akla geliyor. Ecevit de Kürt sorunun çözümünü "Güneydoğu"daki yarı-feodal yapıyı, feodal kalıntıları tasfiyeye bağlıyordu. Ecevit'e göre feodal yapı tasfiye edilir edilmez Kürt sorunu da çözülecektir. Ecevit Kürtler'in ulusal demokratik istemlerini göremeyerek siyasette komik duruma düşüyor. Ecevit aynı yöntemi kullanarak göstericilere psikolog gerektiğini vurguluyor. Psikologlarla kitlelerin sorunlarına çare bulunacağını düşünüyor. Acaba Ecevit, üstünü aratmadı bahanesiyle insanları katleden polisler, kulaktan tesbih yapan özel tim, işkenceci polisler için de psikolog gerektiğini düşünmüyor mu? Bir kaç psikologla, bir kaç söylevle sorunların çözüleceğini mi düşünüyor? Böyle olabilseydi kolay olacaktı. Ama gerçeklik çok farklı işliyor. Uygulamalar, kişisel niyet ve isteklerin dışında gerçekleşen ve sistemin devamı için gerekli olan durumlardır.

Olaylar üstünü aratmayanlara karşı polisin ani refleksi değil, bilnçli bir katliamdır. Olaylardaki öfkenin kaynağı da sadece zenginlikleri elde edip etmemek değil, uzun yıllar birikmiş öfkenin, bilinçli olmasada dışavurumudur. Bunun dışındaki yanılsamalı yorumlar gerçekliği farklı noktalara çekmek içindir.

Olaylara Sol'dan Bazı Yaklaşımlar

Egemenlerin ve sermaye medyasının olaylara yaklaşımını yıllardan beri biliyoruz. Bu noktada yazılacakları anlatılacakları, öne çıkarılacak yönleri az çok sezebiliyoruz. Fakat kendini sol alarak ifade eden örgütlülükler ve basında yansıyan kimi bakış açılarını şaşkınlıkla izlemek durumunda kalıyoruz. Yapılan basın açıklamaları, köşe yazıları, yorumlar şaşkınlığa uğramamıza yol açıyor. Ortada katliam ve üç insanın cansız vücudu varken kimileri burjuva medyasının gerisine bile düşülebiliyor.

Bu açıdan ilk göze çarpan başta İşçi partisi ve Emek Partisi oluyor. Yaptıkları açıklamalarla kendileri açısından fırsatçılık yapmaya çalışıyorlar. Bu fırsatçılık ise zannettikleri gibi işçi sınıfı cephesinde değil egemen sınıflar cephesinde yerini buluyor.

İP Genel Başkanı Doğu Perinçek yaptı-

ğı basın toplantısında söyledikleri kendisini ele veriyor. Devrimci örgütlülükleri karalamak için fırsat yakalayan Perinçek bu fırsatı kullanıyor. Perinçek ne diyor: *"Bu grupların devletin hakim sınıfı ve karanlık güçleriyle bağlantılarını biliyoruz."* Perinçek hangi grupların olduğunu ifade etmeyerek bir bulanıklık yaratmaya çalışıyor. Bu çok iyi bildiği "bağlantıları" açıklayamamanın yalancılık ve iftira olacağını bildiği halde subjektif "bağlantılarını biliyoruz" sözüyle geçiştirilmiştir. Bu bağlantıları şimdiye kadar niye açıklamadığını ve bu bilgileri nereden aldığını öğrenmekte epey ilginç olacaktır.

Perinçek sendikalara da akıl vermeyi ihmal etmiyor. "Lütfen pet şişe atma demekle, olay önlenemez. Tedbir alınır. 'Atarsan kafanı kırarım' denir." İşte tam da Perinçekvari tavır. Sendikaların yerinde Perinçek olsaymış "Atarsan kafanı kırarım" dermiş. Perinçek'e de bu yakışır zaten. Hatta "kafanı kırarım" demek de yetmez. "Puşt", "çakarım iki tane" gibi özgün cümleleri de beklerdik.

Perinçek'e göre olayları yaratanlar "başıbozuklar". Perinçek katliam yapan polisleri, ölen üç canı görmüyor. Varsa yoksa "bu gruplar" dediği devrimci sosyalist örgütlülükleri eleştirmiyor adeta kin ve nefretini gösteriyor. Eleştiri sınırlarını aşan hakaret ve karalamalara girişiyor.

Perinçek'in 1 Mayıs sonrası ağzından düşürmediği bir laf var: "Başıbozuk gruplar". Tüm olayların sorumlusu "başıbozuk gruplar". Perinçek olaylar sırasındaki olumsuzluklardan yola çıkarak devrimci örgütleri karalama sevdasında. Karalayarak aklı sıra "İP" için parsa toplayacak.

İşçi Partisi ve Aydınlık Gazetesi baştan sona kadar devrimci örgütleri karalama, İşçi Partisi'nin ne kadar olumlu, uslu bir hatta olduğunu kanıtlama çabası içindeler. Bunun o kadar çok örneği var ki, saymakla bitmez.

Ama bunlardan bir tanesinin üzerinde durmak gerekir. İşçi sınıfının ve emekçilerin partisi olduğunu iddia eden İP 1 Mayıs'a sahiplenmede ilginçlikler sergiliyor. İP Türk bayrağına ve İstiklal Marşı'na sahip çıkarak devrimcilere ateş püskürüyor. İşçi Partisi Türk bayrağının 1923'lerden itibaren 1 Mayıs'ı yasaklayanların bayrağı olduğunu bilmiyor mu? Türk bayrağının Mustafa Suphi'leri katledenlerin bayrağı olduğunu bilmiyor mu? Nasıl bir çelişkidir ki, hem Kemalizm hem "işçi sınıfı" lafızlarını ağzından düşürmeyeceksin, hem de Kemalist iktidarın işbaşına geçergeçmez 1 Mayıs'ı yasaklamasını görmezden geleceksin. Hem işçici, hem Kemalist olmaya çalışmak insanı ne hallere düşüyor.

İşçi Partisi devrimci örgütleri sol olarak görmediğini ifade ediyor. 12 Eylül öncesinde de Aydınlık sol'u "sahte sol" şeklinde nitelendirip yayınlarda bulunmuştu. Umarız geçmişteki yanlışlıklara düşülmez. Ama bir yandan da Doğu Perinçek'in şu sözleri bizi düşünmeye itiyor. *"Bugün bu provokasyon gruplarını etkisiz hale getirmek, Türkiye emekçi hareketinin önemli bir sorunudur."* (Aydınlık 4 Mayıs 1996)

1 Mayıs'a "ilginç" yorumlar getiren diğer bir oluşum da Emek Partisi. Evrensel gazetesinin de Emek Partisi'yle aynı bakış açısını açıklamalarında yansıttığını görüyoruz. Emek Partisi ve Evrensel gazetesinin en önemli sorunu "sınıf". İnsanların katledilmesinden çok devrimci örgütlerin olumsuzluklarını ve bu olumsuzlukları "sınıf"a zararları noktasındaki yakınmaları oluşturuyordu. Evrensel gazetesinin 2 Mayıs tarihli başyazısı "Şimdilik dursun denemezler" başlığını taşıyordu. "Şimdilik dursun denemezler"le 1Mayıs günü yapılan olumsuzlukların eleştirisinin bir an önce yapılması gerekliliği üzerinde duruluyor. Polis vahşetinden önemliydi camların kırılması, kürsünün işgal edilmesi, arabaların yakılması. Bu olaylar geçiştirilmemeliydi. "Şimdi dursun" denilmemeliydi. Denilmemeliydi ki sol, grupçu pencereden eleştirilsin, bu fırsat kaçırılmasın.

Evrensel ve Emek Partisi'nin kendilerini dev aynasında gören kaba ajitasyon ve propagandalarını solun genel hastalıklarından muzdarip olduklarını düşünerek geçiyoruz.

1 Mayıs'ta yaşanan olaylarda öncelikle yapılması gereken solun bir bütün olarak katliamı lanetlemesi ve protesto etmesidir. Bununla birlikte solun kendi içinde bazı olayları muhasebe etmesi gerekiyor. Esas hareket noktamız bu olmamakla birlikte kısaca bazı noktalara değinmek te gerekiyor.

Kürsünün işgal edilmesinin hiç bir kazanımı ve anlamı yoktur. Devrimci yapıların halka yabancı yaklaşımı üzerinde düşünülmelidir.

Devrimci yapıların çevrelerindeki insanların zincirlerinden boşanırcasına hareket ederek hedef gözetmeksizin çevreyi tahrip etmeleri devrimci şiddetin nerelerı hedef alması ve sınırları ne olması gerektiği sorularını cevaplanmasını gerekli kılmaktadır. Eğer yapılan pratiklerin gerçek bir muhabesi yapılmazsa devrimci hareket gelecekte önemli sorunlarla karşı karşıya kalacaktır.

Sonuç olarak

96 1 Mayıs'ı ezilenlerin katliama uğradıkları, 3 şehit ve onlarca yaralı verdikleri bir gün olmuştur.

96 1 Mayıs'ında egemenler cephesi şu kazanımları hedeflemişlerdir;

*Gelişen toplumsal muhalefeti dizginlemek

*Toplumsal muhalefetin dinamikleri olan işçi ve emekçilerle devrimcilerin arasına set çekmek

*6 Mayıs ekonomik kararlarına karşı mücadeleyi yükseltebilecek devrimcileri etkisiz hale getirmek emekçiler üzerindeki etkisini kırmak

*Baskı ortamının sertleştirmenin ön adımlarını atmak. Bunun için, polisin yetkilerinin arttırılması

*Devrimcilere ve devrimci tutsaklara karşı katliam politikalarına zemin hazırlamak

*İMF ve Dünya Bankası'nın istediği dikensiz gül bahçesini gerçekleştirmeye çalışmak

*Özelleştirmeyi rahatça yapabilmek

Ezilenlerin cephesi önemli kayıplar ve zedelenmelere maruz kalmıştır. Ezilenler cephesinin1 Mayıs katliamının ardındaki esas hedefleri görebilmesi ve boşa çıkarması hayati önem taşımaktadır. Egemenlerin saldırısını boşa çıkarması, devrimci güçlerin ezilen kitlelerle olan bağlarını sağlıklı bir zeminde kurması gerekliliği ortadadır.

1 Mayıs Katliamını boşa çıkarmak katledilen canları sahiplenmek yaraları sarmak devrimciliğin gerekliliğidir.

Uluslararası işçi sınıfının ve emekçi halkların birlik, dayanışma ve mücadele, gününü anlamına uygun biçimde kutlayacağımız gelecek güzel günleri kucaklamak özlemini içimizde duyuyoruz.

"Onlar konuşamıyor, biz onların sesi olalım"

Gülizar GÜLMEZ

Gözaltında kayıplara "hayır" demeye 23 Mayıs '95'te Galatasaray Lisesi'nin önünde oturma eylemiyle başladılar "Cumartesi İnsanları". Tam bir yıldır her cumartesi saat on iki de oturuyorlar. Gözaltında kayıpların akıbetleri açıklanıncaya, sorumluları yargılanıncaya kadar oturmaya devam edecekler. İlk oturdukları haftalarda coplandılar, gözaltına alındılar ama yılmadılar. "Oturmaya", yani gözaltında kayıplara hayır demeye, kar-kış, soğuk-yağmur demeden, sessiz çığlığa devam ettiler.

Galatasaray Lisesi'nin duvarına Kültür Bakanlığı'nca; "Çocuklar öldürülmesin, analar ağlamasın" ifadesi bulunan rölyef yaptırıldı. Bu alan bugün kayıpların arandığı yer, her hafta bir gözaltında kayıbın tanıtıldığı kürsü haline geldi.

"Ben burada bekliyorum. Devlet çıkarmıyor. Analar haftalardır burda bekliyor. Bizim evlatlarımızı kim götürdü. Canavar gibi, kurt gibi yiyor devlet. Çocuklarımız mal değil ki kaybediyor. Devlet niçin kanun koymuş? Çocuklarımızı kaybetmek için mi?

Vah devlet vah! Zalim devlet söyle nasıl kıyarsın genç fidanıma. Gelin elele tutuşalım. Düzgün'ümü bulalım. Canım acıyor, daha dayanamıyorum."

Elif Ana'nın çığlığıdır bu, Beyoğlu'ndan yükselen. Bir tek Beyoğlu mu gitmediği yer, başvurmadığı merci kalmamış. Ve Cumartesi Anaları'nın daimileri arasına katılmış.

Hasan Gülünay'ın eşi; "Hasanlar'ı kaybetmekle tüketemeyecekler. Ben yeni Hasanlar yetiştiriyorum." diyen daimilerden.

Fehmi Tosun'un eşi, "Ben kayıpları istiyorum! Niye saklıyorsunuz?" diyor. Karşılığı kocaman bir suskunluk. Sağır sultan misali devlet.

Hasan Ocak'ın anası ile babası oğullarının cesedini buldular ama kayıpların bulunması sorumlularının yargılanması için daimi yerlerini terketmiyorlar.

Daha onlarca ana her cumartesi bir araya gelip suskunluklarıyla bir çığlık koparıyorlar. "Çocuklarımızı istiyoruz. Ölü ya da sağ. Çocuklarımız nerede?"

Özellikle Olağanüstü Hal Bölgesi'nde gözaltında kayıp etmeler artık olağanlaşmış. Bir düşünün devlet güçleri giriyor içeri , ananın, babanın, çocukların gözleri önünden, işinden-gücünden insanları alıp götürüyorlar. Gün aşırı kayıplar listesine ekleniyor isimleri. Bilinmezliklere sürükleniyorlar. Orada kayıplarını aramaya çıkan, her kayıp yakını birer kayıp adayı oluyor. Bu durumu gazetelerden okuyoruz. Ahlayıp vahlamakla kalıyor tepkimiz. Kanıksıyoruz gözaltında kayıpları artık. İnsanlık bir bellek yitimine girmiş adeta.

Gözaltında kaybetmeler yeni değil, ne ülkemizde ne de dünyada. Özellikle askeri darbe dönemlerinde kaçırma-katletme-kaybetmeler daha yoğun yaşanıyor. Arjantin'de 1976-83 yılları arasında 34.000'e yakın insan gözaltında kaybedildi. Orada da analar susmadı ve alanlara çıktılar. Kayıpları için mum yaktılar. Ülkemizde 12 Eylül Askeri Darbesiyle gözaltında kayıplar daha da artmıştı. Ve o gün gözaltında kayıpları örtbas etmeye çalışanlar bugün mecliste.

İnsanlık, hak ve özgürlüklerin yok sayıldığı bir dönemden geçiyor. Haksız savaşlarda binlerce insan katlediliyor. Bütün bunlara duyarsız kalmamak insan olmanın gereği.

23 Mayıs'ta Cumartesi Analarının oturma eylemleri birinci yılını dolduruyor. Galatasaray Lisesi'nin önü bir yıldır ev sahipliği yapıyor kayıp analarına. Ve yeni konukları kabul etmeye açık cömert bir evsahibi Galatasaray Lisesi'nin önündeki alan. Bir cumartesi saat 12'de, siz de konuk olabilirsiniz bu alana, kayıp analarının sesine ses katmaya. Anaların bir çağrılarında söyledikleri gibi, "Bu sorumluluğumuz olsun. Herkesin gözaltında kayıplara bir borcu var; onlar artık konuşamıyor, biz onların sesi olalım!".

Orada herşey vardı...

Fatma DÜNDAR

İstanbul'daki 1 Mayıs gösterisinden sonraki günlerde basında bir "varoşlar, terörizm ve provakasyon" edebiyatı aldı başını gitti. Herkes işine gelen ucundan tutup değerlendirdi gösteriyi. Yaşanan hatalarda herkesin payı vardı, ama kimse hatalarını görmek ve sahiplenmek istemiyordu. Can havliyle kendini aklamak ve en doğruyu yaptığını kabul etmek istiyordu. Yanlışlar düşmana aitti. Devlet için, 1 Mayıs gösterilerindeki yanlışlar "teröristler"e, devrimciler için ise tamamen "faşizm"e aitti.

İnsanların demokrasiye ne kadar ihtiyaç duyduğunu bir kez daha gördük bu 1 Mayıs'ta. Katılım geçmiş yıllara oranla daha fazlaydı. İhtiyaçların çeşitliliğini farkettik: Kadınları, askere gitmek istemeyen gençleri, bilimsel eğitim isteyen üniversitelileri, ulusal haklarını talep eden Kürtler'i, sendika isteyen memurları, işçileri, kayıplarının bulunmasını isteyen gözaltında kayıp yakınlarını, devrim isteyen kitleleri, özgürlük ve dayanışma isteyen kitleleri, alevileri, özgürce sanat yapmak isteyen sanatçıları ve çocukları... İlle de çocukları; şeriatçı gösterilerde alnına yeşil bant bağlanan, türban takılan, devrimci gösterilerde orak-çekiçli kızıl bayrak sallayan, küçük parmaklarıyla zafer işareti yaparak büyüklerine öykünen; minicik bilinçleriyle büyükleri tarafından, yine büyüklerinin karmaşık dünyasına sokulan çocukları gördük.

Bu 1 Mayıs'ta bir kez daha gördük, her fırsatta güçlülük ve haklılık edebiyatı yapan devletin kolluk güçlerinin içine düştüğü aczi. Soğukkanlılığın ve mantığın yerini feodal intikam ve kin duygusunun nasıl aldığını gördük. Her fırsatta güçlülük ve vatan sevgisi edebiyatı yapan polisin, en hafif bir zorlanmada kendisiyle eşit koşullarda olmayan insanlara karşı nasıl kolayca silah çekerek kendisini koruduğunu(!) gördük. Kahraman polisin, kendisine karşı yapılan taşlı sopalı saldırıya karşı silahını çekmesiyle cesaretini(!) gördük. Devletin ve onun temsilcisi (Taksim'deki Sosyalist İktidar Partisi Genel Başkanına polis amiri "kendisinin devlet olduğu"nu söylüyordu) olduğunu söyleyen polisin insan hayatına ne kadar değer verdiğini, tek kurşunla alınlarından veya göğüslerinden vurulan insanlarda gördük.

Ve devleti gördük:

Tüm bu yaşananlar üzerine, yaşananlardan dolayı neredeyse zil takıp oynayacak olan devleti gördük.

Kendi memuru (polis) tarafından, yine kendi memuru (gardiyan Yalçın Levent) öldürülen devletin; memuru (ya da bir vatandaşı) öldüğü için değil de, "1 Mayısta ne işi var, acaba terörist mi?" diye endişelendiğini, bir ölünün ardından nasıl soruşturma başlattığını, 1 Mayıs gibi meşru bir gösteriyi "nasıl yasaklarım" hesapları yaptığını gördük.

Ve bir kez daha gördük, radikal solun önemli bir kesiminin içine düştüğü politik kısırlığı, siyasi hamlığı.

Belki de ilk kez, "bu kadarı da pes" dedirten görüntüler gördük. Yasal bir mitingde, tüm kitlesine yasadışı pankartları altında maskeler ve üniformalarla şov yapturan gruplar gördük. Yine kendilerinin "faşist diktatörlük" yada "faşizm" tesbiti yaptığı ülkede, burjuva medya muhabirlerinin polis muhabiri gibi çalıştığı bir ülkede, devletin her türlü teçhizatıyla devrimcilere karşı hazır ve nazır bulunduğu bir ülkede, bu grupların göğsünü gere gere, peçelerle kamufle(!) edilen kitlesini düşmanına nasıl teşhir ettiğini ve amatörlüğünü gördük. Biçimciliğin, siyasete tercih edilişini gördük, maceracılığı ve popülizmi bir kez daha gördük. Taklitçiliği gördük. Siyasi yetmezliğin, başkalarını biçimde taklit ederek kapatılmaya çalışıldığını gördük.

Kolaycılığı ve politikasızlığı gördük: Böylesi bir mitinge, halka öncülük etmek isteyip de marjinallaşenleri "kitlelerle nasıl bütünleşiriz, kitlelerin ihtiyacına hangi politikalarla yanıt verebiliriz" düşüncesiyle gelmek yerine, egoları tatmin etmek için maceracı bir şekilde, miting için izin alanların kürsüsünü nasıl zorla zaptettiklerini gördük. Bu arada oynamaya gönlü olmayanların nasıl kolay kürsüsünü terkettiğini gördük.

Kör öfkeyi gördük:

Karmaşa yaratmak için, esnafın (devrimcilerin müttefiki olması gereken halk içindeki bir katmanın) nasıl zarara sokulduğunu gördük. Dükkanların camlarının şuursuzca kırılıp, içindeki eşyaların yakıldığını, otobüs duraklarının tabelalarının söküldüğünü, trafik lambalarının kırıldığını gördük.

Bencilliği gördük:

En küçük bir panik esnasında birbirini ezip geçerek kendi canını kurtarmaya çalışan insanları gördük.

Çıkan karmaşayı ellerini ovuşturarak izleyen medyayı gördük. gerçekleri çarpıtmak için elinden gelen çabayı ardına koymayan burjuva medyası ile, olguları abartan ve yaşananları hala "zafer" olarak niteleyen subjektif muhalif sol basını gördük.

Ve en kötüsünü, ölümü gördük. İnsan sıcaklığından uzaklaşmışlar tarafından, üç genç insanın (Yalçın Levent, Dursun Adabaş, Hasan Albayrak) belki de hiç ummadıkları bir zamanda, yaşamdan koparılışını gördük. Ve bu tanıklık herşeyden daha zor geldi.

Kısacası bu 1 Mayıs'ta da geri kalmışlığı, politikasızlığı, cehaleti, bencilliği ve İNSAN HAYATININ YİNE İNSAN GÖZÜNDEKİ DEĞERSİZLİĞİNİ GÖRDÜK.

Özgürleşme mücadelesinde parti ve birey ilişkisi (3)

Emre DOĞAN

BİLİNÇLER DÖNÜŞTÜRÜLMEDEN DEVRİMCİ DÖNÜŞÜMLER GERÇEKLEŞTİRİLEMEZ

İnsanın bilincini olumsuz yönde etkileyen, işbölümü ve yabancılaşmış emeğin yolaçtığı, nesnel gerçekliğe yabancılaşmanın, toplumsal maddi temelleri varolduğuna göre, bunları yok sayarak hareket etmek, komünist toplumun bir ön modelini oluşturan komünist partinin, egemen olan sınıflı toplumun ilişkilerini üretmesi sonucunu doğurur. Varolan sınıflı toplum gerçekliğini, tüm yönleriyle, özünden değiştirmeyi hedefleyen devrimci proletarya, sistemi değiştirmek için, her bakımdan eski ile bağlarını kökten koparmış ve ilişki ağı bakımından kurmayı tasarladığı toplumsal ilişkilerin nüvesini, parti aygıtıyla yaşamak ve yaşatmak zorundadır.

Komünist topluma özgü ilişkilerin yaşanması, komünizmin alt aşaması olan ve proletaryanın egemenliğindeki sosyalizme ertelenemez. Sınıflı toplumun, insanın bilinçli özneler olmaları önünde engel işlevi gören tüm mekanizmaları, Komünist Parti tarafından tamamıyla dıştalanarak, bu süreçleri tersine çevirecek mekanizmalar ile donanmak zorundadır. Bugüne kadar ortaya konulmuş Komünist Parti teorileri kapitalizmde en üst düzeye varmış işbölümü ve yabancılaşmış emek gibi, sınıflı toplumların, insanın bilincinin gelişimi önündeki en büyük engellerini fazlaca dikkate almamıştır.

Sosyalist toplumun en temel çelişkisi olan, yöneten-yönetilen çelişkisinin varlığı, kapitalist sınıf ilişkilerinin bir anlamıyla devralınmasıdır. Bu nedenle üstünden geçilemeyecek bir içeriğe sahip olan sınıflı toplumun işleyiş özellikleri, ancak insanları farklılaştıran, yöneten ve yönetilen olmalarına neden olan mekanizmalar yıkıldığı ölçüde, yeni toplumun, komünist toplumun inşası sağlanabilir. Sınıflı toplumun en üst aşaması olan, kapitalist toplumun egemen olduğu koşullardaki Komünist Parti'si de iktidarı alma süreçleri içerisinde, ancak tüm toplumun değil, ama örgütlülüğü içerisindeki insanların bilinçlerinin gelişimi önündeki engelleri kesinlikle kaldırmak zorundadır. Bu süreç Komünist Parti'nin inşasından kendini sönümleyeceği sürece kadar sürekli, ancak içinde olduğu koşullarla bağı içinde, basitten karmaşığa gelişecek bir etkinlik yürütmeyi gerektirir.

Kapitalist sınıfın egemenliği altındaki toplumun bağrında gelişecek Komünist Partisi'nin, bu dış koşulu ve bizzat kapitalist sınıf ilişkileri içinde yetişmiş insanlardan şekilleneceği için, kapitalizmin komünistlerdeki izlerinin doğurduğu iç koşulu gözardı etmesi olanaksızdır. Ancak bu koşullar bilinç gelişiminin önündeki engellerin kaldırılmasının zorluğunun yanısıra, ne kadar önemli olduğunun da bir göstergesidir. Sınıf egemenliğini üreten koşulları; "kapitalizm koşulları altında yaşamanın bir zorunluluğu" olarak komünist parti içine taşımak, sonuçta komünist partinin de sınıf egemenliği, yeni tipte sınıf egemenliği üreten bir aygıt haline gelmesini kaçınılmaz kılar.

KOMÜNİST PARTİ, TOPLUMUN KÜÇÜK BİR AZINLIĞINI KAPSAYABİLİR

Komünist partisinin toplumun bilinçleri dönüşmüş/dönüştürülmüş kesimlerini kucaklaması, bu anlamıyla seçkin, öncü nitelik taşıyan bir sınırlılık içinde örgütlenmesi zorunluluktur. Gerek düşünce, gerekse de düşüncenin, bilinçli düşüncenin zorunlu sonucu olarak; yaşam süreçlerine yeni toplumun bakış açısının hakim olduğu, "düşündüğü gibi yaşayan" insanlar, mevcut sınıflı toplum ilişkileri içinde yaygınlık kazanamayacağı için, komünist partinin seçkin ve öncü olma özelliği bir tercih değil, zorunluluktur.

Ancak bu seçkin ve öncü olma niteliği komünistlere bir ayrıcalık doğurmanın tersine, görevlerinin ne denli zor ve emek gerektirici olduğunu kanıtlamaktan başka bir anlam taşımaz. İnsanın toplumsal bir varlık olmasının doğal sonucu olan; "düşündüğü gibi yaşama"nın ancak toplumda kendisinin bulunduğu düzeye geldiğinde gerçek bir durum haline gelebilmesi, komünistlerin dönüştürme mücadelesinin sürekli ve sonsuz bir görev olarak kavramalarını gerektirir. İnsanal bir ortama, ancak bilinçli dönüşüm sonucu ulaşılabilir. Bulunduğu durumun bir ayrıcalık olduğunu düşünmek, karşıtına dönüşmenin kendisidir. Çünkü toplumun olumsuzluğuna yolaçan koşullar, komünisti de etkiler. Bu nedenle toplumsal dönüştürücülük de bir kez kazanıldı mı bir daha kaybedilmeyen bir nitelik taşımaz. Komünistin; dönüştürücü olduğu kadar, dönüşümü de yaşaması gerekir. Dönüşümü yaşattığı oranda yaşamaması veya dönüştükçe dönüştürmemesi, toplumsal varlığın zorunlu sonucu olarak egemen toplumsal ilişkilerin komünisti de egemenliği altına almasına neden olur. Onun komünistliğinin en önemli göstergesi ilişkide bulunduğu insanların yani toplu-

mun ne kadar komünistleştiğidir.

Bu durum; toplumsal devrimin gerçekleştirilmesi sorununda, parti aygıtının; fiziksel olarak ne denli fazla insanı kapsadığına önem verilmesini değil, bilinçleri dönüşmüş, devrimi öncelikle bilinç süreçlerinde, düşüncede gerçekleştirmiş ne kadar insana sahip olduğuna önem verilmesini gerektirir. Sorun; insanların egemen sınıf ilişkilerinin içinden fiziksel olarak kopartılıp örgütlenmesi değil, hem fizik hem de zihinsel olarak kopartılmasıdır. Fizik varlığın gerçek örgütlülüğü de ancak zihinsel dönüşüme uğramayla gerçekleşecektir. Fiziksel -biçimsel olarak devrimci, ancak zihinsel - içeriksel olarak eski toplumu bağrında taşıyan bir insanın, toplumu devrimci dönüşümlere uğratması olanaksızdır.

İKTİDARI KAFALARDA ALMAK, ÖZGÜRLÜĞÜ BUGÜNDEN YAŞAMAK

Kapitalizmle yürütülen iktidar mücadelesi ancak toplumun zihinsel süreçlerinde gerçekleştirilecek devrimle, insanların kafalarındaki iktidarın kazanılmasıyla amaca ulaşabilir. İnsanı insan yapan; bilinçli etkinliği olduğuna göre bilinçte bir dönüşüm-devrim yaşanmadan, insanal toplumun inşası da olanaksızdır. Özgür, bilinçli etkinlikte bulunabilmenin yolu, bilinci tutsaklaştırıcı koşulların öncelikle tek tek bireyler düzleminde yıkılmasından geçiyor. İşte bu nedenle özgürlük; yarının, iktidar sonrasının değil bugünün sorunu olarak gündemimize giriyor.

Özgürlük; özgür-bilinçli insanal etkinlikten başka birşey değildir, bu nedenle yarına ertelenemez. Bilinçleri dönüşmüş, yaşadığı koşullar içerisinde göstermesi gereken etkinliklerin zorunluluğunu kavramış ve bunu gerçekleştiren insan için, özgürlük; ütopya olmaktan çıkarak nesnelleşmiştir. Onun için, "özgür" demek soyut değil, somuttur. Ancak özgürlük sonlu olmadığı, bir durum değil, süreç olduğu için de özgürleşenin özgürleştirmesi ve özgürleştirdiği oranda özgürleşeceğini de önemle belirtmemiz gerekir.

Sınıflı toplumun, felsefi - ideolojik şekillendirmesinden; yaşamın her alanında, öncelikle felsefe olmak üzere, bilimsel, ideolojik, siyasi, kültürel, iktisadi ve askeri cephelerde, sınıfa karşı sınıf bakış açısıyla yürütülecek mücadeleyle, kurtulunabilinir. Başta proletarya olmak üzere, ezilen nüfusun tüm tabakalarından insanlar, bu temeldeki bir hatla komünist partinin öncelikle çekim alanına alınmalı ve uygulanacak teorik-pratik eğitim ve mücadeleyle komünist parti saflarına kazanılmalıdır.

Yüzyılların sınıflı toplum ilişkilerinin yarattığı bakış açısı ne komünist partinin çekim alanına alınan insanlarda, ne de komünist partili olabilme bilincine ulaşmış/ulaştırılmış insanlarda, kısa bir süreçte ortadan kalkacak bir olgu değildir. Bin yılların insan unsurunda yarattığı tahribat, aynı sürede olmasa da gene yüzyıllar alacak, onlarca kuşağın geçirmek zorunda olduğu bir süreçle ortadan kaldırılabilir. Mao'nun; sosyalizme ve sınıf mücadelesi, sosyalizm koşullarında Kültür Devriminin gerekliliği konusunda, bilimsel sosyalizme yaptığı katkı, sınıflı toplum özelliklerinin ve sınıf mücadelesinin proletarya diktatörlüğü koşulları altında da devam ettiğinin bir ifadesidir.

Ancak bu çözümlemeyi sadece devrimci proletaryanın iktidarı aldıktan sonra, karşısına çıkan bir sorun olarak görmek, büyük bir yanılgıdır. Diyalektik ve tarihsel materyalist felsefenin Marks ve Engels tarafından ortaya konulup komünist partiler içerisinde vücut bulmasından bu yana geçen tarihsel süreç de göstermiştir ki, komünist parti gerek dışardan daha da önemlisi kendi safları içinde gelişen ve sınıflı toplumun bakış açısından kurtulamamanın bir ürünü olarak şekillenen burjuva ideolojisi ile çatışma içerisinde gelişme olanağı bulabilmiştir.

Burjuva ideolojisi ile komünizm arasında gerçeklelşen mücadele, başta felsefe olmak üzere yaşamın her alanındaki yansımalarla devam etmiş, komünizmin felsefi - ideolojik çözümlemelerinin hakim geldiği dönemlerde büyük atılımlar gerçekleşirken, burjuva felsefi-ideolojik bakış açısının yenilgiye uğratılamadığı koşullarda, gerek devrimini gerçekleştirmiş sosyalist ülkeler, gerekse de henüz gerçekleştirememiş ülkelerin komünist partileri geçici de olsa yenilgiye uğramışlardır. Yenilginin geçiciliği en başta insanlığın özgürlük mücadelesinin sonsuzluğuna dayanır. Ancak kapitalizmin, komünizme evrilmesinin olanaksızlığı ve öznel iradi müdahale olmaksızın yıkılmazlığı gözönünde bulundurulduğunda, komünistlerin tarihsel rolleri daha fazla önem kazanmaktadır. Çünkü kapitalizm kendisi ile beraber, tüm insanlığın yanısıra, doğayı da çürütüp katletmektedir. Gözlerini daha fazla kar hırsı bürümüş emperyalist kapitalistlerin, "insanlığın ve dünyanın geleceği" diye bir sorunları olmayacağı açıktır. İnsanlığın ve doğanın geleceği probleminin tek gerçekçi, bilimsel çözümüne sahip komünistlerin bulundukları ülkelerden, ancak enternasyonalist bakış açısını kaybetmeden, kapitalizmi yenligiye uğratmak için, önlerindeki sorunlara çözüm bulmaları, bu anlamıyla muazzam bir tarihsel soruna işaret etmektedir.

BİLİNÇLER NASIL DÖNÜŞTÜRÜLECEK

İnsanın bilincinin, sınıflı toplum ilişkileri içinde ortaya çıkan işbölümü ve yabancılaşmış emek gereği nesnel gerçekliği kavrama özelliğini kaybettiğini ve gittikçe bilinçli özneler olmaktan çıkıp, hayvanlar gibi kendiliğinden bir yaşam sürdürmeye başladıklarını incelemiştik. Yaşadıkları dünyanın, toplumun ve içindeki kendilerinin bilincinde olmaktan gittikçe uzaklaşıp, kapitalizmin yarattığı yanılsamanın bilincine varmaları için başta proletarya olmak üzere, ezilenlere nesnel gerçekliği kavratmak zorundayız. Nesnel gerçekliğin kavranması/kavratılması süreçleri, her ne kadar sonsuz bir gelişim dinamiğine sahip olsa da , yaşanılan tarihsel - toplumsal koşulların bilincine ulaşmak bunun için önkoşuldur. Bilinçli özneler olma ise insanal etkinliğin zorunlu koşuludur.

Komünist partisinin kapitalizm koşulları altında, basitten karmaşığa onlardan milyonlara varacak gelişiminin temelini oluşturacak bilinçlerin dönüştürülmesi faaliyeti, işbölümü ve yabancılaşmanın komünist toplumun nüvesi olan komünist partide, bilinç çarpıklığına olabildiğince son verecek işlevi görmesi için bazı temel işlevlerin yerine getirilmesi ge-

rekir. Bu temel işlevleri, bilimsel gelişmelerin izlenmesi ve incelenmesi, komünist eğitim, siyasal teşhir kampanyaları ve parti içi işleyiş başlıkları altında toplayabiliriz.

BİLİMSEL GELİŞME VE MARKSİZM'İN BİLİMSELLİĞİ

Bu işlevlerin birincisi olan, bilimsel gelişmelerin izlenmesi, koşulları uygunsa bizzat önderlik edilmesi sorunudur. Çünkü en başta Marksizm bilimseldir, diyalektik ve tarihsel materyalizm bilimsel bir felsefedir. Bilimde ortaya çıkan her yeni gelişme, maddenin iç yasalarının açıklığa kavuşturulmasında atılan her yeni adım, her ne kadar diyalektik materyalizmin doğal bir kanıtı olsa da, bilim insanının, bilimsel çalışmaları içinde, bilimsel gelişmenin tarihsel ve toplumsal alandaki felsefi açılımlarını bilimsel olarak gerçekleştirmesi olanaksızdır. İşbölümü gereği, bilimsel çalışma ile felsefeyi bir arada yürütebilmesinin olanaksızlığı bir yana, bizzat emperyalist kapitalizm tarafından hazırlanan maddi ve toplumsal yaşam koşulları içinde, kapitalizm dışında bir sınıfsal bakış açısına ulaşabilmesi de olanaksızdır. Öte yandan emperyalist kapitalizmin bilimsel gelişmelerin önünde engel olmanın yanısıra, ulaşılan sonuçları da insanlıktan gizlemesi diğer olumsuz etkendir.

Maddi yaşam koşulları emperyalist kapitalizm tarafından gerçekleştirildiği için, bilimsel araştırmalarda diyalektik materyalist (olmak zorunda) olan, ancak bilimsel araştırmalar sonucunda ortaya çıkan gerçekliği açıklamada, yorumlamada idealist-metafizik felsefeyi üreten bilim insanının bu durumu kaçınılmazdır. İnsanların yaşadıkları gibi düşünmesi bu sonucu doğurur. Bilimde diyalektik materyalist, yorumlamada ise metafizik olmaya gösterilecek en güzel örnek, "bilimin papası" olarak da anılan Albert Einstein'dır. Einstein'ın fizik biliminde ulaştığı sonuçları değerlendirirken, evrenin oluşumu üzerine vardığı sonuç olan ve tanrı tarafından gerçekleştirildiğini öne sürdüğü, büyük patlama (Big Bang) kuralına bağlaması bunun en somut örneğidir.

Marks'ın, bilimsel felsefesini kurarken, bilimin en ileri aşamasını ifade eden Newton fiziğine dayanması, bugünün komünistleri açısından da bir referans düzlemi oluşturmaktadır. Diyalektik ve tarihsel materyalizm bilimsel her türlü gelişime açık, bilimle tam uyumluluk içindeyken; ortaya çıkan bilimsel gelişmeler, diyalektik materyalist felsefe alanında açıklığa kavuşturulup, yorumlanmadıkça, idealizme hizmet etmekten kurtulamıyor. Fizik biliminin ulaştığı en ileri düzey olan Kuantum (parçacık) fiziği de işte böylesi bir açıklığa kavuşturulup felsefi düzlemde dayandığı temeller ortaya serilmediği sürece kapitalizmin elilnde komünizme karşı kullanacağı bir silah işlevi görecektir.

Öte yandan komünist toplum temelinin dayandığı bilimsel - felsefi gerçeklik, her yeni bilimsel gelişmeyle ortaya konuldukça emperyalist kapitalizmin kendi egemenliğini korumak, tarihi kendisiyle sonlu ilan etmek için kullandığı; felsefi, ideolojik bombardımanın etkisi de o denli azalacaktır. Bilimde ulaşılan sonuçların nesnel tahlili ile, ezilen milyarlar açısından komünizmin nesnelliği ve bilimselliği bir kez daha kanıtlanmak olanağını bulacaktır. Her komünist, önündeki toplum malzemesine karşı, nasıl bilim insanı duyarlılığında olmak zorundaysa, bilimsel gelişmeleri de bu duyarlılık ile ele alıp incelemek, emperyalist kapitalizmi yeniden ve yeniden vuran bir silah olarak devrimci proletaryanın ve ezilenlerin hizmetine sunmak görevi de bir zorunluluktur. Bilimsel gelişmelerden kopuk bir komünistlik, komünizmin en ciddi düşmanı olmaktan öteye gidemeyecektir. Değişimin çatışma temelinde, sürekli ve sonsuz olduğu, mutlaklığın yadsındığı; diyalektik materyalist felsefe en büyük zararı onu, gelişim ve değişim ilişkileri içersinde ele alma bilincinden yoksun, gelişmenin gerisinde kalmış "komünist"lerden görmüştür.

BİLİNÇ DÖNÜŞÜMÜ VE EĞİTİM

Komünist partide bilinç çarpıklığına son verecek temel işlevlerden biri bilimsel gelişmelerin incelenip, açıklanması ise bunun da süreklilik kazanmasını sağlayacak işlevlerden biri de eğitimdir. Komünist partinin başta proletarya olmak üzere ezilenlerin en bilinçli unsurlarına dayanmasının bir zorunluluk olduğunu belirtmiştik. Ancak eski toplumun yıkılıp yeni toplumun inşasının gerçekleşmesi için, kitlelerin seferber edilmesi de, partinin seçkin ve öncü niteliği kadar bir zorunluluktur. İlk bakışta komünist partinin niteliksel olarak farklı, küçük bir azınlığın oluşturduğu örgütlülük olması, ama aynı zamanda amacına ulaşabilmek için ezilen milyonları harekete geçirme zorunluluğunun bir zıtlık oluşturduğu izlenimi doğmaktadır. Ancak tam aksine bu iki görüngü tam bir uyum içerisindedir. Komünist partinin sınıf mücadelesi içinde bilinç olarak dönüşüme uğramış ve bu özelliğini çatışma içinde koruyup geliştiren insanlardan oluşması, aynı zamanda ezilen milyonlara önderlik edebilmesinin de gü-

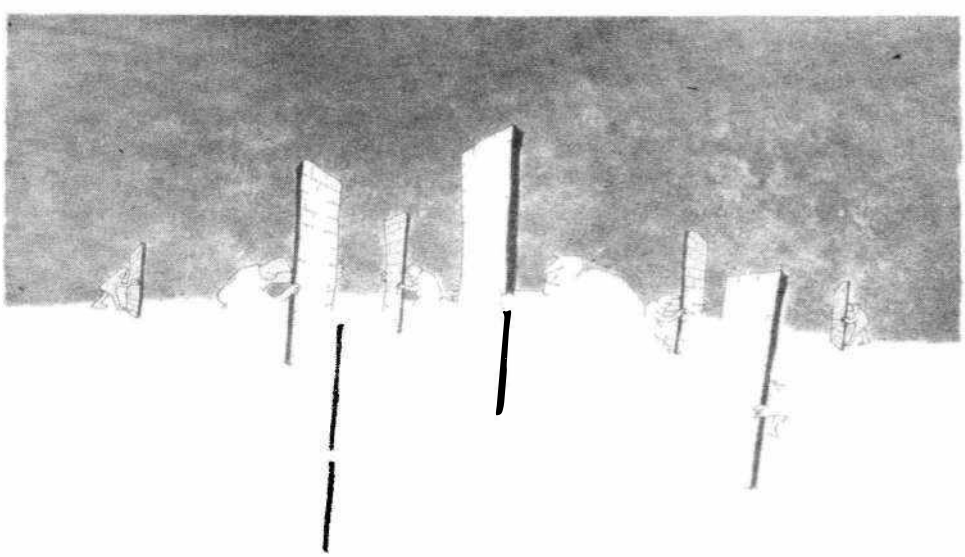

Karikatürk '92 Karikatür Albümü/Orhan Çoğuplugil

vencesini oluşturur.

Komünist partisi içinde de devam eden sınıf mücadelesinin komünizm lehine sonuçlanmasının, dolayısıyla ezilen milyonlara; felsefi-ideolojik - politik olarak, doğru önderliğin gerçekleştirilebilmesinin en büyük güvencesi, komünist partinin etki alanına çekilen insanların bilinçlerinde köklü değişimler yapmaktan geçmektedir. Bilinçleri dönüşmemiş, sınıf mücadelesinin sürekli varlığını devam ettiren dinamizmini kavramamış, bu düzlemde de düşüncesi devrimcileşmemiş insanların, toplumsal ilişkiler alanında devrimci bir işlev görmeleri olanaksızdır. Devrimci işlev görebilmenin ön koşulu olan düşüncenin devrimcileşmesi ve böylelikle bilinçlenmenin önündeki gerici engellerin ortadan kaldırılması, komünist partisinin sınıflı toplum yapısı içindeki insan unsurunda gerçekleştireceği en birincil temeldir.

KAPİTALİZM EĞİTİMİ, DEĞİŞİMİ REDDEDER

Komünist partisinin, sınıflı toplumun işbölümü ve yabancılaşmış emek gereği, üretim süreçlerinin çok sınırlı bir bölümünün bilgisine sahip ve bu nedenle yaşadığı dünyayı olduğu gibi kavrayıp bilince çıkarma olanağından yoksun ezilen kitlelerle ilişkisindeki birincil görevi, dünyanın nesnel gerçekliğini kavramasını sağlayacak eğitimi vermek, bilinçlenmesini sağlamaktır. Komünistlerin, yaşamın her alanında, sınıflı toplumun en yüksek düzeyde de emperyalist kapitalizmin her türlü özelliğinden kopmuş oluşu, eğitim alanındaki yöntemde de kendisini ortaya koymak zorundadır. Sömürücü sınıfların eğitimde uyguladıkları yöntem, elbetteki kendi sınıf egemenliklerinin sürekliliğini sağlama amacına yöneliktir. Kendi sınıf iktidarının gereksinimlerine uygun olarak, sormayan, düşünmeyen, merak etmeyen tek tip insan mevcut sistemin eğitiminin ortaya çıkardığı insan tipinin ortak özelliğidir.

Öğretmeni herşeyi bilen, öğrenciyi ise hiç bir şey bilmeyen ve öğretmenin her dediğinin doğru olarak kabul edilmesini ön gerektiren sınıflı toplumun eğitim sistemi, emperyalist kapitalizmin dayandığı en temel dayanaklardan da birisini oluşturur. Emekçilerin varolan gerçekliği sorgulamaları önündeki ilk engel, eğitim sistemi tarafından, bilinçlerinin yanlış bilgilerle donatılmasının yanısıra, mevcut eğitim sisteminin dışında hiçbir şekilde eğitim olanağına da sahip olmamalarıdır. Temel eğitim olarak zorunlu kılınan ve devlet tarafından gerçekleştirilen bu eğitimle amaçlanan, insanların bakış açılarında bir şekillenme yaratmaktır. Bu şekillenme ile insanların nesnel gerçekliği kavramaları olanaksızlaşır; her şeyi donuk, durağan ve değişmez bir şeklide görmelerine neden olur. İşte komünist partisi, kendi etki alanına aldığı insanlar başta olmak üzere, kitlelere nesnel gerçekliği gerçek niteliği içinde kavramalarını sağlayacak eğitimi verebilecek tek yapılanmadır. Devlet tarafından verilen eğitimde sonuç olarak bir bilinci oluşturur. Zaten amaçlanan da budur. Ancak oluşturulan bilinç, nesnel gerçekliği kavrama ve dönüştürme amaçlı değil aksine varolan toplumsal ilişkilerin sürekliliğinin sağlanması amaçlıdır. Çocuğun içine doğduğu ve yetiştiği çevrede, varolan sınıflı toplumsal ilişkiler tarafından belirlendiği için sistemin doğruluğunun ve sürekliliğinin sağlanması yönündeki eğitim, dolayısıyla bilinçlenme doğumla başlayıp aile ve yakın çevre içerisinde filizlenip, okul eğitimi ile gelişimini sağlar. Alınan/verilen bu eğitimin oluşturduğu bilinç ile birey, yaşadığı koşulları gerçek içeriği ile kavrayamaz. İşçi, köylü, emekçi, küçük burjuva veya burjuva olmasını doğal, değişmez bir şey özellikle de dinin de etkisiyle tanrının bir lütfu sayar, yaşadığı toplumsal ilişkilerin değişmezliği üzerine şekillenen eğitim, insanları en başta, soru sormayı, merak etmeyi, araştırmayı gereksiz görmesi doğrultusunda şekillendirmiştir. Yaşadığı ilişkileri kabullenmeyip, başkaldırma, maddi yaptırımların yanısıra, din aracılığıyla manevi yaptırımlarla da cezalandırılmaktadır.

Egemen sınıfların çıkarı, kitleleri varolan durumun doğruluğu ve mutlaklığı önündeki bilinçlendirmeden geçmektedir. Ve bunda ne kadar başarlı olurlarsa, sistemlerini o kadar uzun yaşatacakları için eğitime büyük önem verirler. Okulla sınırlı olmayan eğitim; yaşamın tüm alanlarında devam eder. Ezilen kitleler, işlerinde, evinde devamlı olarak egemen sistemin bu sürekliliği doğrultusunda farkında dahi olmadan eğitilirler. Topluma egemen olan sınıf salt maddi ilişkileri değil aynı zamanda manevi ilişkileri de belirlediği, egemen ideoloji, egemen sınıfın ideolojisi olduğu için, eğitimin dışında da, yaşamın her alanında egemen ideoloji üretilir. "İnsan (işçi) artık kendini ancak, yemek, içmek, çoğalmak gibi hayvansal işlevlerinde bir de olsa konutta, süslenmede vb. özgürce etkin duyabilir" şeklindeki Marks'ın ifadesi dahi bugün açısından geçerliliğini yitirmiştir. Çünkü gerek eğitim, gerekse de eğitimin okul dışında devam etmesini sağlayan basın-yayın araçlarıyla toplumun, egemen sınıfın çıkarı doğrultusundaki yönlendirmesi devam eder. Gazete ve televizyonlar aracılığıyla yediğimiz yemekten, giyeceğimiz giysiye ve yatak odasında neler yapmamız gerektiğine kadar her şey egemen ideoloji tarafından belirlenir ve propagandası yapılır. Emekçinin maddi yaşam koşulları, her ne kadar egemen ideolojinin sunduğu dünya ile uyum içerisinde, onu karşılayabilecek düzeyde olmasa da çalışma vebizzat devletin gerçekleştirdiği piyango, toto gibi resmi kumar araçlarıyla sunulan dünyayı kendisinin de yaşayabileceği sanısı yaratılır. Yaşama olanağına kavuşmuş insanlar verili kurallara uyarak ulaşmışlardır. Kendisi de bu yolu izlerse bir gün o da bu zenginlikten payını alacaktır. Hem bu dünyada alamasa da, çalışmasının, kurallara bağlı kalmasının, başkaldırmamasının karşılığını "öbür dünya"da nasıl olsa görecektir.

Egemen sınıf tarafından, bu şekilde eğitilen kitlelerin, yaşadıkları koşulları gerçek özüyle kavrayabilmeleri için sınıf mücadelesi temeline dayanan komünist eğitim süreçlerinden geçmeleri gerekir. Komünist eğitim özü gereği, tüm diğer sınıflı toplum eğitimlerinden olduğu gibi, burjuva eğitiminden de köklü bir kopuşu içermek zorundadır. Kitlelerin bilinçlerinin dönüştürülüp, düşüncelerinin devrimcileştirilmesinin yolu, burjuva eğitim sisteminden köklü bir kopuşu gerçekleştirmekten geçmektedir.

EĞİTİME NİTELİĞİNİ VEREN YÖNTEMDİR.

Burjuva eğitim, öğretmen-öğrenci iliş-

kisi içerisinde, öğreten (dolayısıyla bilen) öğrenen (dolayısıyla bilmeyen) olarak iki tarafı birbirinden yalıtıp eğitim işlevini öğretmenin anlatısına ve tek doğruluğuna dayandırırken, aynı zamanda bilgiyi de toplumsal pratikten koparır. Oysa eğitimin, nesnelliğin bilincini oluşturabilmesi için, öncelikle tahakküm ilişkisinin ortadan kalkması, eğitilenin eğitim ortamında kendini özgürce ifade edebilmesi gerekir. Öğretmen-öğrenci ilişkisi, dolayısıyla öğretmenin anlattıklarının baştan doğru kabul edilmesi zorunluluğu, sınıflı toplumun, ezen-ezilen, yöneten-yönetilen çelişkilerinin eğitim alanında yansımasından başka bir şey değildir. Okul sürecinde, yöneten-yönetilen ilişkisinin beyinlere kazılmasına yolaçması bir yana öğrencinin öğretmen tarafından ileri sürülen düşüncenin karşıtı bir düşünce ileri sürmesi, doğruluğunda ısrar etmesi sistemin zorunlu gereği olarak cezayla (not, sınıfta bırakma, disiplin cezası vb.) engellenir. Karşı çıkmanın, öğretmenin anlattığı bilginin yanlış olduğunu ileri sürmenin cezalandırılması, sonuçta kitlelerin, toplumsal maddi ilişkilerden ulaştıkları kendi doğrularının, yanlış olduğu kendilerinin doğru düşünemeyeceği yönünde bir koşullama yaratır. Komünist eğitmenin ilk başta yapması gereken işte bu ilişkiyi değiştirmek, kitlenin veya bireyin eğitim konusu hakkındaki kendi düşüncesini ifade edebileceği özgür ortamı oluşturmak olmalıdır. Ancak bu ortam, yıllarca kendi düşüncesini ileri sürmenin yanlış olduğu yönünde şekillendirilen ve komünist eğitmene karşı, burjuva eğitim sistemindeki öğretmene olduğu gibi itaat etme eğilimi taşıyan kitleler açısından ele alındığında, birdenbire ve doğal olarak gelişebilecek bir ilişki değildir. Eğitim sürecinin özgür bir ilişkiye dayanması, gerçek içeriğiyle toplumsal ilişkilerin özgürleşmesini gerektirirken, verili koşulların içinde ulaşılabilecek özgür ilişki de öncelikle eğitim sürecinde izlenen yönteme bağlıdır. Nesnel gerçekliğin değiştirilmesinin ön koşulu olan algılama-kavrama bilince çıkarma süreçlerinin gerçekleşmesi için eğitimin toplumsal pratiğe bağlı olmasının yanısıra eğitim sürecindeki eğitmenin izlediği yöntem ve sahip olması gereken özellikler belirleyici önemdedir.

Toplumsal pratikten kopuk, yaşanılan ilişkilerin özelliklerinden bağımsız olarak ele alınacak bir eğitim, eğitilen kitlelerin bilinçlenmesine değil, eğitim konusunun algı düzeyinde beyine yansımasına neden olur. İnsanların insani etkinliklerinin değişimine, nesnel olgular üzerinde etkide bulunmasına neden olmayan böylesi bir eğitim, bir bilgisayara yüklenen bilgilere dahi benzemez. Çünkü bilgisayardaki bilgi, yükleyici tarafından, yaşadığı maddi ilişkilerin sonucunda elde edildiği için, gerektiğinde kullanıma uygun niteliğe sahiptir. İnsanın kullanımına uygun bilgi ise bilinçle eş anlamlıdır. Öncelikle dış özellikleri ile algıladığı olgu ile girdiği ilişkide olgunun iç özelliklerini kavrayan insan, kavradığı bilgiyi pratik aracılığıyla dünyanın değiştirilmesi amacıyla kullandığı zaman elde ettiği sonuçlarla olgu hakkında bilince ulaşır. Toplumsal pratikten kopuk bir eğitim ise kişinin etkin katılımını engeller. Yaşamına, ilişkilerine, kendi pratik süreçlerine yabancı bir konuda eğitilmek istenen kişi ilişkiye edilgen bir boyutta, özne niteliği sergileyemeden yalnızca dinleme yoluyla katılabilir. Bu nedenle pratikten kopuk bir eğitim, dünyanın değiştirilmesine değil, statik, durağan bir şekilde kavranmasına hizmet eder.

Devrimci eğitimin amacı, kitleleri kendi yaşamlarından dolayısıyla toplumsal pratikten kopuk bir bilgilendirme değildir. Devrimci eğitim kitlelerin nesnel süreçler hakkındaki yanılsamalı bilinçlerinin dönüştürülmesi amacını taşır. Kitlelerin toplumsal ilişkilerde edilgen olmaları, kendi sınıf çıkarları için mücadele etmemeleri bilinçsizliğe değil, nesnel gerçeklik hakkındaki bilinçlerinin yanılsamalı şekillenmiş olmasından ve bu nedenle bireysel-toplumsal çıkarlarını görememelerinden kaynaklıdır. Egemen sınıfların ideolojilerinin de topluma egemen olması sonucu, yaşamın her alanının ürettiği bu yanılsamalı görüntünün arkasında yatan gerçek dünyanın görülebilmesinin yolu, yanılsamalı görüntüyü gören bilinci, dönüşüme uğratarak nesnel gerçekliği görmesini sağlamaktır. Böylesi bir dönüşümün, her insanın veya topluluğun yaşamsal süreçlerine bağlı olması, pratik olarak yaşadığı, kendisine etkisi olan olgulara dayanması zorunludur. Kişinin bilincine yansıyan görüntü, ancak görüntüye yol açan olgu üzerinde gerçekleşen bir eğitim ile dönüştürülebilir. Yanılsamalı görüntü incelenerek, görünenin ardındaki gerçeğin, eğitilen kişi veya kitleler tarafından kavraması sağlanabilir.

Devrimci eğitmenin, eğitim sürecinde izlemesi gereken yöntem diyaloğa dayanmak zorundadır. Eğitmen ile öğrenci arasında diyalog aracılığıyla kurulan ilişkide, öncelikle eğitmen, yalnızca eğiten, öğrencide yalnızca eğitilen olmaktan çıkar ve aynı zamanda her ikisi de olurlar. Egemen sistemin eğitim anlayışı olarak yansıyan herşeyi bilen öğretmen ve hiçbir şey bilmeyen öğ enci ilişkisi devrimci eğitimle ortadan kalkar. Bunun yerini ise öğretmen öğrenci-öğrenci öğretmen ilişkisi alır. Öğretmen; eğitim konusu aracılığıyla, öğrenci ile girdiği ilişkide, diyalog yoluyla aynı zamanda öğrenir. Öğrenci de; sürecin edilgen, kendi düşüncelerini ifade etme olanağı ortadan kaldırılmış bir unsur olarak değil, eğitim nesnesi hakkındaki kendi düşüncelerini ortaya koyan, etkin bir unsur olarak katılır. Öğretmene, eğitim konusunun kendisine yansıyan anlamını, özelliklerini ifade ederek onun da ilişki içinde eğitilmesini sağlar. Çünkü eğitimin insanlar arasında gerçekleşmesinin yanı sıra , diyalektik olarak herşeyin değişme içinde olması, öğretmenin bilincinin mutlak doğru olarak kabul edilmesini yadsır. Öğrencinin salt eğitilen bir nesne değil, aynı zamanda eğiten bir özne olduğunun bilincine varması, dünyayı değişmez bir durağanlık içinde değil, sürekli dönüşüm içinde olduğunu kavramasına neden olur. Bu kavrayış dünyaya, yaşadığı toplumsal ilişkilere karşı eleştirel bir tutum takınmasını ve dönüştürme etkinliğine aktif olarak katılımını sağlar.

Diyalog yöntemiyle eğitmen, karşısındaki kişi veya kitleye kendi doğrularını dayatarak, mutlak kesinlik içinde bu doğruların kabul edilmesini istemez. Tam aksine dayatmanın ortadan kalktığı diyalog yönteminde öğretmen ve öğrenci eğitim konusu hakkındaki düşüncelerini karşılıklı olarak ifade ederek, basitten karmaşığa giden bir hat üzerinde, birlikte öğrenirler. Kitleleri hiçbirşey bilmeyen, kendisini ise bilginin kaynağı gören eğitimcinin kitle-

lerin bilincinde dönüşüm yapma olanağı yoktur. Çünkü o en baştan kitlelerle kendi arasında bir mesafe koyarak kendisini kitlelerden koparmaktadır. Kitlelerden kopuşun doğal sonucu ise egemenler gibi davranmaktır. Bu da değişimi değil durağanlığı üretir. Gerçekte ise; doğruların, gerçeğin kaynağının kitleler olduğudur. Devrimci eğitimcinin kitlelerin bir parçası olmasının yanı sıra, gerçeğin görüngülerinin ortaya çıktıkları alanın toplumsal pratik olması sonucu, toplumsal pratik içindeki kitleler nesnel gerçeklik hakkında bir bilince; ancak parçalı, yanılsamalı, bulanık bir bilince sahip olurlar. Devrimci eğitmenin işlevi; eğitim sürecinde ilişkide olduğu kişi veya kitlenin, eğitim konusu hakkındaki düşüncelerini toparlayıp, düşünceler arasındaki kopuklukları gidermek, bulanıklığı ortadan kaldırarak açık bir şekilde yeniden kitleye iletmek olmalıdır. Düşünceler arasında kurulan bağlantı, görünmeyen yanlarının açıklığa kavuşturulması sürekli olarak kitleyle birlikte, diyalog yoluyla gerçekleştirildiği için, nesnel gerçekliğin gözönüne serilerek, bilince çıkarılması da ne öğretmenin ne de öğrencinin ama her ikisinin birlikte gerçekleştirdikleri bir etkinlik olacaktır. Bu nedenle yöneten-yönetilen çelişkisinin yeniden üretimi değil, tam tersine en baştan çözülmeye başlanması gündeme gelecektir. Eğiticiye, eğittiği kitleye göre bir ayrıcalık kazandıran her eğitim etkinliği; kitlelerin devrimci savaşımını en baştan engelleyici ve devrimci dönüşümü olanaksız kılıp, egemen sistemi yeniden üretici işleve sahiptir. Kitlelerin bilinçlerinin dönüştürülmesinin en önemli yanı bilinçliliğin erişilmez bir şey olmadığını, bilinçli eğitmen ile kendileri arasında niceliksel bir farklılık olduğunu, yetkinleşmenin ise sonsuz olduğunu dolayısıyla dünyanın dönüştürülmesi süreçlerine etkin katılımın bu farkı ortadan kaldıracağını görebilmelidir.

Öğretmen-öğrenciyi bir birine yabancılaştırmayan, kişi veya kitlenin eğitim ilişkisi içinde kendilerini özgürce ortaya koyabilmelerine olanak tanıyan, kitlelerin değişimi, birlik ve dayanışma içinde yaşayarak kavramalarını sağlayan diyalog devrimci eğitmenin kitlelerin bilinçlerinin dönüştürülmesi için kullanacağı yöntemdir.

Devrimci eğitmen; kitlerin eğitiminde toplumsal pratikten, kitlelerin yaşamsal sorunlarından kopmama ile birlikte eğitim için kullandığı diyalog yönteminin yanı sıra; aslında bir komünist açısından bulunması zorunlu özellikleri de taşımalıdır. İnsanın dönüşebilirliğine inanma, insan sevgisiyle dolu olma, alçakgönüllülük, paylaşımcılık, dürüstlük, içtenlik, sabırla ve elbet umutla insanlık için emek harcama özellikleri devrimci eğitmenin temel özellikleri olmak zorundadır.

İnsanın dönüşebilirliğine inanmayan bir insanın kitleleri dönüştürmesi olanaksızdır.

Yanısıra devrimci eğitmenin eğitim süreçlerinde sergileyeceği davranış özellikleri kitlelerin bilinçlerinde eğitim konularının yol açtığı dönüşümden dahi daha fazla etki bırakabilir. Öncelikle devrimci eğitmen temsil ettiği sınıfın bir üyesi olma niteliği ile, ikinci olarak hedeflenen toplumun insan tipinin verili koşullar içinde cisimleşen halin somutlamasıyla üçüncü ve en önemli olarak da düşüncesiyle pratik davranışının uyumu konusunda sergilediği tutum ile kitlelerin bilinçlerinin dönüştürülmesinde etkin bir rol oynar. Düşüncesiyle davranışı arasında uyumluluk bulunmayan bir kişinin, ileri sürdüğü düşüncelerin etki gücünc sahip olması beklenemez.

Olumsuz insanların da doğru düşünceler ileri sürebileceğini gözardı etmese de, yanılsamalı bilince sahip kitleler üzerindeki en büyük etkinin; pratikte ortaya konulan tavırlar, davranışlar olduğu bir gerçekliktir.

Bu nedenle devrimci komünist; başka etkinliklerinin yanı sıra eğitim etkinliğinde de yaşadığı topluma rağmen, yeni toplumun özelliklerini kendi üzerinde cisimleşmiş olarak gerçeklemek ve somut bir olguya dönüştürmek zorundadır. "Düşündüğü gibi yaşamak" olarak tanımladığımız bu somutlaşma olmaksızın, kitlelere etkide bulunabilmenin olanağıda yoktur. Komünist toplumun alternatif oluşunu, yalnızca teorik olarak değil; fakat aynı zamanda; verili tarihsel koşullarda pratik olarak gerçekleştirmek, kitlelerin bilinç dönüşümlerini sağlayarak nesnel gerçekliği kavramaları açısından zorunludur.

Sorun "kitlelerin kazanılması"değil, kitlelerin yanılsamalı bilinçlerinin dönüştürülerek, nesnel gerçekliği kavramaları ve insani özlerini gerçekleştirebilme koşullarına getirilmeleridir.

Karikatürk '92 Karikatür Albümü/Kürşat Koçak

Parti üzerine değiniler

Alhas DOĞAN

Maddi ve manevi bütün faaliyetlerimizin kaynağı gereksinmelerimizdir. İstisna bile olsa bunun tersine kanıt teşkil edebilecek tek bir örnek bile varolmamakla birlikte, milyonlarca yıldan bu yana yürütülmekte olan insana özgü tüm faaliyetler bu belirlemenin en somut ifadeleridir. Diğer yandan, çıkış noktasını gereksinmelerimizin oluşturduğu faaliyetlerimiz varlık koşullarına yönelerek, ihtiyaçlarımızın temin edilmesini hedef alırlar. Böylece, gerek maddi, gerekse de manevi ihtiyaçların temini, insan ve insan toplumunun varlığını devam ettirebilmesinin ön koşulu olduğundan, başta üretim faaliyeti olmak üzere her türden faaliyetimiz, hem toplumun birer parçası olan bireylerin, hem de bir bütün olarak toplumun gelişip modernleşerek süreklilik kazanmasının önkoşuludur.

Ne varki, faaliyetlerimizin bütünü birinci olarak, içinde bulunulan somut koşulların yanlış değerlendirilmesi; ikinci olarak da, hangi araç veya araçlar bütününün ne kadar ve nereye kadar kullanılması gerektiğinin yeterince bilince çıkarılamamasından ötürü her zaman için amacına ulaşamayabilir. O halde, pratiğe yönelmeden önce yapılması gereken; amacın sınırlarıyla baraber berrakça ortaya konulması, koşulların bilimsel analizden geçirilerek doğru sonuçların ortaya çıkarılması, son ve en önemlisi olarak da kullanılması gerekli olan araç veya araçlar bütününün tesbit edilerek, bu araç ve araçların nasıl kullanılacağının, hangi oranda ve nereye kadar bundan faydalanılacağının bilinmesidir. Bu koşulların yerine getirilmesiyle her türlü insan faaliyeti kolaylıkla hedefine varmayı başarabilirken, tersi durumda ise bu olanaksızdır.

Burada önemle üzerinde durulması gereken nokta şudur:

Her araç belirli bir amaca hizmet eder. Herhangi bir amaç için ideal olan bir araç, başka bir amaç için ideal değildir. Ayrıca amacın ihtiyaç duyduğu aracın da iyi tanınması, fonksiyonlarının, doğurabileceği sonuçlarıyla beraber net olarak kavranması gerekir. Zira, yalnız başına doğru araçların belirlenmesi yeterli değildir. En az, araç kadar, aracın doğru kullanımı da şarttır.

Özgür, eşitlikçi ve üretken bir toplum yaratma isteğimiz uğruna zulme ve zorbalığa karşı tereddütsüzce bedenimizi sunduğumuz devrim ideali, hangi temel araca gereksinim duymakta ve gereksinim duyduğu bu araç hangi temel özelliklerden oluşmaktadır?

Onlarca yıllık ülkemiz devrimci hareketinin pratik tecrübelerine, daha da önemlisi, 1917 Sovyet Devrimi ile 1949 Çin Devrimi'ni de içine alan uluslararası komünist hareketinin gerek pratik, gerekse de teorik mirasına sahip olmamıza rağmen devrimin temel aracı komünist partinin hangi temeller üzerinde yükseldiğinin ve ne tür bir anlayışla şekillenmesi gerektiğinin ayırımına daha henüz yeterince varamadığımız gerçekliği, bu konu üzerinde ciddiyetle durmamızı gerekli kılmaktadır. Zira, sahip olacağımız parti anlayışı egemen düzeni tasfiye edip-edemeyeceğimizin belirleyici ögelerinden birini oluşturduğu gibi, proletarya ve müttefiklerinin inşa etmeyi arzuladığı alternatif diktatörlük koşullarında özgür olabileceğinin mi, yoksa kendisini baskı altında bulunduranların mı değişeceği sorununun da anahtarıdır. Dolayısıyla, zorunluluklarla değil, özgürlüklerle dolu bir devrim aşkıyla yüklü olan Maoistlerin komünist partisi anlayışı üzerinde kafa yorması, bu konuya ilişkin edindiği/edineceği birikimleri bilimin süzgecinden geçirerek topluma sunması, üzerinde ciddiyetle durulması gereken ivedi konuların arasında yeralmaktadır.

Sahi, Marks tarafından kaba hatlarıyla oluşturulan, Mao tarafından da geliştirilen Parti anlayışı nedir?

Paris Komünü tecrübelerinden yola çıkan Marks tarafından temelleri atılan Marksist parti anlayışı, 1900'lü yılların başlarında işe koyulan Lenin ile nitelik olarak geliştirilmiş, ve son olarak da Mao Zedung ile bir adım daha ileri taşınmıştır. Bu parti anlayışı üç temel ilke ile karakterizedir: a-Öncü Parti, b-Kitlelerden kitlelere anlayışı, c- Demokratik merkeziyetçilik.

Her yönüyle kokuşan, kapitalist düzenin tek tek ülkelerde yıkılarak, bu ülkelerin özgünlüğüne bağlı olarak buralarda demokratik halk devrimi veya sosyalizmin inşa edilmesi ve bu toplumsal gelişmenin durmaksızın komünizme vardırılmasının yegane aracı olan komünist partisinin bu tarihsel ilerlemenin yönlendiricisi olabilmesi, proletarya ve müttefikleri nezdinde çekim merkezi olabilmesiyle, bu yığınları siyasal bilinçle eğitip düzene karşı isyana sürükleyebilmesiyle olasıdır. Bunun için de komünist partisi fe-

odal-burjuva ideolojilerden köklü bir kopuş yaşamalıdır.

Bilimi rehber edinmiş, "somut şartların somut tahlili" anlayışı doğrultusunda ve gıdasını Maoizm'in teorik tabanından alan doğru politikalara sahip ve tüm gücüyle dönüştürme mücadelesine yüklenen komünist partisi, sınıf bilinçli proletaryanın en güçlü silahıdır. Bu niteliklere sahip komünist partisi olmadan proletarya, ne devrim yürüyüşüne başlayabilir, ne kızıl ordusunu inşaa edebilir ve ne de tüm müttefiklerini yanına çekip devrim yürüyüşünü zaferle noktalayabilir. Kısacası, mayası proleter dünya görüşünün bilimsel birikimiyle yoğrulmuş komünist partisi olmadan, devrim ve toplumsal dönüşüm gerçekleştirillemez. Komünist partisinin bu niteliği, onun "öncü parti" olma özelliğini oluşturur.

Doğada olduğu gibi toplumda da sürekli olarak egemen olan değişim-dönüşümdür. Aslolan yenilenmedir. Bir farkla ki, toplumsal değişimler daima ileriye dönüktür. Toplumun bir ürünü olup, onun yasalarının açığa çıkarılıp, bu doğrultuda ona hükmedilmesinin bilimi olan Marksizm de, toplumsal değişimlere paralel olarak değişen, yenilenen, yenilendikçe de güçlenen bir ideolojidir. Bu uyarlama yeteneği sergilenemeden başarı sağlamak mümkün değildir. Bu nedenle komünist partisi ilerleyen toplumsal süreci yakınen takip etmeli, her sürecin kendine has karakteristik özelliklerinin keşfetmeli, daha da ayrıntıya girerek her sürecin değişen aşamalarını da bilimsel olarak tahlil etmelidir. Bilimsel çalışmalar sonucu ulaştığı verilerle Marksizm'i tarihsel-toplumsal koşullara uygun olarak geliştirmelidir. İdeolojisinde göstermiş olduğu gelişmelere paralel olarak politikalarında ve örgütlenme tarzında da gerekli düzenlemeleri yapmalıdır. Aksi taktirde, yani toplumsal gelişmelere kendisini kapatan, toplumsal gelişmeleri göremeyip kendini ona uyarlamayan/uyarlayamayan, bunda eksik kalıp "güneşin altında yeni birşey yok" anlayışıyla anti bilimsellikte demirleyen komünist partisi Marksizm'den uzaklaşarak doğmatizme saplanır. Giderek ideolojik yozlaşması derinleşir ve yeni tür burjuvazinin yaratıcısı olur.

Aslolan yenilenmedir. Bir farkla ki, toplumsal değişimler daima ileriye dönüktür. Toplumun bir ürünü olup, onun yasalarının açığa çıkarılıp, bu doğrultuda ona hükmedilmesinin bilimi olan Marksizm de, toplumsal değişimlere paralel olarak değişen,yenilenen, yenilendikçe de güçlenen bir ideolojidir

Komünist partisinin bir diğer ayırdedici niteliği ise; kitlelerden kitlelere anlayışının savunucusu olmasıdır.

Tarihsel gelişmenin motor gücü sadece ve sadece kitlelerdir. Kitleler, toplumun maddi ve manevi zenginliklerinin yaratıcısı olduğu kadar, sınıf karşıtlıklarıyla damgalanıp bir avuç imtiyazlı azınlığın, ayrıcalıklı lüks yaşamları uğruna kirletip yozlaştırdıkları dünyamızı esaret zincirlerinden kurtaracak yegane güçtür de. Proletaryanın burjuvaziyle olan uzlaşmaz çelişkisinin ürünü olarak tarih sahnesinde yerini alan komünist partisi, temsilcisi ve kurtarıcısı olduğu sınıfla bağını koparmamalı, tersine bu bağları daha da sıkılaştırıp onunla kaynaşıp iç-içe geçmelidir. Zira, komünist partisinin candamarı kitlelerdir. Marksist ustaların özenle vurguladıkları gibi, kitlelerden kopan, onlarla bağlarını gevşeten komünist partileri, kendilerine hayat veren güçten yoksun kalarak, ortadan kalkma tehlikesiyle karşı karşıya gelir. Komünist partisinin, kitlelerle sarmalanarak, gelişip güçlenmeye doğru yol alabilmesinin maddi zemini politikalarının odağına ezilen halk yığınlarını oturtması, onların duygu-düşünce ve istemlerine hitap etmesidir.

Kapitalizm tarafından beyinlerine pranga vurularak cehalet içerisine terkedilen kitlelerin duygu, düşünce ve istemleri bölük pörçüktür. Komünist partisi, bir öğrenci edasıyla bu bölük porçük duygu, düşünce ve istemleri kitlelerden almalı, bunları bilimsel bir yöntemle yoğurup sistemli hale getirmeli ve politikalarını, kitlelerin belirli bir sistematiğe oturmuş bu duygu, düşünce ve istemleriyle oluşturmalıdır. Ve bu politikalarla ezilen halk yığınlarına hitap etmesini bilmelidir. Böylece, kitleler kendisine hiç de yabancı olmayan bu politikalar sayesinde yönünü komünist partisinden yana dönerek, onunla birlikte saf tutarlar.

Komünist partisi, ancak kitlelerden kitlelere anlayışıyla politikalarını kitlelere benimsetebilir, marjinalliğin cenderesini kırarak arzuladığı maddi güce kavuşabilir.

Politikalarını bu bilimsel yöntem yerine, kitlelerden kopuk bir bakış açısıyla oluşturan komünist partiler, politikalarını ezilen halk yığınlarına benimsetemez ve onla-

rın desteğini alamaz. Kitlelerden tecrit olur. Çünkü, kitleler, kendi duygu, düşünce ve istemlerine hitap etmeyen politikalara dönüp bakmazlar bile.

Komünist partisi, sınıf bilinçli proletaryanın, sınıflarına ihanet etmiş burjuvaların ve proleter ideoloji ile donanmış çeşitli halk tabakalarından toplumbilimcilerin, şu an hüküm sürmekte olan, ama gelecekte ise tarih olacak olan kapitalist-emperyalist sömürü düzenini yıkıp, sınıfsız ve sınırsız yeni bir dünya yaratma nihai hedefiyle biraraya gelip oluşturdukları özel bir platformdur. Bu platformun örgütlenme tarzı ise irade birliği (demokrasi) ve eylem birliği (merkeziyetçilik) diye ifade edilen demokratik merkeziyetçiliktir.

Demokrasi ve merkeziyetçilik, birbirlerini sürekli olarak dıştalayan, mücadele içerisinde olan, ama birinin, kendi varlığı için diğerinin varlığına mutlak olarak muhtaç oduğu, onsuz olamayacağı iki zıt kavramdır.

Kapitalizmle, eşit olmayan koşullarda kıyasıya bir savaşım içerisinde olan komünist partisi:

Belirlediği politikalarını hayata geçirebilmek, görevlerini eksiksiz olarak yerine getirebilmek için tüm alt örgütlerini sıkı bir merkeziyetçilikle örgütlemek;

Doğru bir ideolojik-politik-örgütsel yönelime sahip olabilmek ve saflarındaki tüm militanların haklarına saygılı olabilmek için de en geniş demokrasi ilkesine göre örgütlenmek zorundadır. Ne saf merkeziyetçilik ve ne de saf demokrasi komünist partisinin misyonuyla bağdaşmaz.

İrade birliği, partinin yönetici organlarının baskısı altında bulunmaksızın, komünist partisinin ideolojik-politik ve örgütsel güzergahının belirlenebilmesinin, sınıf mücadelesinin daha ileri mevzilere taşınabilmesinin kanallarının yaratılabilmesi için tüm partili bireylerin her türlü fikirlerini ifade edebilmesi ve farklı görüşlerle yarıştırabilmesi, bu mücadele sonunda ağırlık kazanan fikirlerin, görüşlerin komünist partisinin resmi fikir ve görüşleri yapılabilmesidir. Komünist partisinin programı, kongre ve konferans kararları ve tüzüğü ortak iradesinin ürünüdürler.

Eylem birliği, irade birliği üzerinde yükselerek ifadesini bulmalıdır. Eylem birliği, öyle bir biçimde gerçekleşmeli ki, farklı düşünce ve fikirler eşit koşullar içerisinde ve sınırlarını bu koşulların belirlediği en demokratik bir tarzda birbirleriyle sonuna kadar kıyasıya çatışabilsinler. Her düşünce akımı, eylem birliğini bozmadan ama idari tedbirlerce de kösteklenmeden uygun platformlarda kendisini ifade edebilsin

Eylem birliği ise, parti tüzüğünün, programının, kongre ve konferans kararlarının, bunlara ek olarak da (kongre ve konferans kararlarını çiğnememesi koşuluyla) partinin yönetici organ iradelerinin, tüm partililerce kabülü ve yerine getirilmesidir.

Komünist partisi kollektif bir örgütlülüktür. Bundan dolayı da kongre ve konferanslarda alınan her karar da kollektifin iradesini yansıtır. Bu nedenle her partili tüzük hükümlerine, kongre ve konferans kararlarına uymak, ve bunları pratiğe geçirmekle yükümlüdür.

Eylem birliği, irade birliği üzerinde yükselerek ifadesini bulmalıdır. Eylem birliği, öyle bir biçimde gerçekleşmeli ki, farklı düşünce ve fikirler eşit koşullar içerisinde ve sınırlarını bu koşulların belirlediği en demokratik bir tarzda birbirleriyle sonuna kadar kıyasıya çatışabilsinler. Her düşünce akımı, eylem birliğini bozmadan ama idari tedbirlerce de kösteklenmeden uygun platformlarda kendisini ifade edebilsin. Komünist partisi üyesi de bu ideolojik-politik mücadele içerisinde iradesini serbestçe belirleyebilsin. İşte böylesi bir ortamda gerçekleşen eylem birliği ulaşılan en demokratik irade birliğidir. Nasıl ki, irade birliği aşamasında en geniş demokrasinin egemen olması gerekiyorsa ve farklı görüşlerin, kendilerini ifade hakkı kösteklenemezse, irade birliğini takip eden eylem birliği aşamasında da , egemen olan merkeziyetçiliktir. Belirlenen politikaların ve çalışma ilkelerinin hayata geçirilmesinde eylem birliği esas olandır. Demokrasi ve merkeziyetçilik koşullara göre uyarlanması ve biçimlendirilmesi gereken; ihtiyaca göre düzenlenmesi yaklaşımıyla ele alınan olgular olarak kavranmalıdır.

Komünist partisinde eylem birliği kopmaz bağlarla irade birliğine bağlı olmalı, bu minval üzerinde yükselerek ifadesini bulmalı ve ona tabi olmalıdır. Eylem birliğinin, irade birliğini yadsıması komünist parti anlayışına terstir. Bu durumda Maoistler'in yapması gereken, tüzük hükümleri çerçevesinde partinin irade ve eylem birliğini doğru bir temelde yeniden oluşturmak olmalıdır.

Öğrenci gençlik hareketi üzerine

Mehmet SARNIÇ

Öğrenci gençlik, ayrı bir sınıf olmayıp, üretime katılmayan, ailesinin geliriyle yaşamaya çalışan, bir yandan kendisini sosyal olarak geliştirmeye çalışırken diğer yandan da gelecek kaygısıyla düzen içinde ekonomik yaşantısını kurmaya çalışan, statü edinme uğraşısı içinde olan bir ideolojik şekilleniş içindedir. Bir yandan geleceğe ilişkin bir takım umutlar taşırken diğer yandan da her geçen gün buna ulaşmasının zorluğunu gördüğünden (sistemin yapısal bozukluğundan kaynaklı olarak) sistemle çatışmaya girerek ikili bir karakter göstermektedir. Bilimsel bilgiye yakınlığı ve entellektüel yaşamı onu yaşanan olaylara ve oluşumlara duyarlı kılarken, diğer yandan yeniliklere açık oluşu ile de toplumun düşünsel ve siyasal gelişmeleri ve değişmelerini hızla algılamasına neden olur. Bu yüzden toplumsal yaşamın değişmeye ve değiştirmeye en açık en dinamik kesimini gençlik oluşturur.

Öğrenci gençliğin yapısının oluşum süreci, yaşadığı koşullardan bağımsız değildir. Lenin "Devrimci Gençliğin Görevleri" makalesinde "sınıfsal bölünme tabii ki siyasi kümelenmenin nihai temelidir, son tahlilde tabii ki bu kümelenmeyi belirler...

Ama... bu "son tahlile" ancak bazen yıllar ve onyıllar süren uzun, inatçı bir mücadeleyle... siyasi mücadeleyle varılır." derken bu noktaya işaret etmektedir.

O halde öğrenci gençlik içindeki siyasi mevzilenmeyi belirleyen, toplumun öğrenciler dışında kalan kesimlerindeki siyasi mevzilenmeyle koşutluk arzeden, son tahlilde sınıfsal bölünme ve bu mevzilerin netleşmesini de belirleyen siyasal mücadele olmaktadır.

80 SONRASINDA ÖĞRENCİ GENÇLİK HAREKETİNİN KISA BİR DEĞERLENDİRİLMESİ

Marksitler gerçekçi olmak zorundadırlar. Özneli nesnelin yerine geçirerek gerçeklerin üzerinden atlayanlar ve son kertede kurgusal ütopik bir zeminde bulunanların uçuruma yuvarlanmaları kaçınılmazdır. Bu yüzden değişme, değiştirme/dönüştürme mücadelesinde iradi müdahalelerde bulunmak ancak, olaylara, olgulara bilimsel bir temelde yaklaşma, çelişmeleri, çelişmelerin çatışan yönlerini, bunun yansımalarını kavramak ve yorumlamakla olabilirlik kazanır ve maddi bir güce dönüşebilir. Politik ve pratik yönelim belirlenirken, bunları yaşamla bütünleştirecek araç ve yöntemleri saptarken somuttan kopmamaya ve "somut koşulların somut tahlili" evrensel gerçekliğine önem vermeye dikkat edilmelidir.

80 öncesi gençlik mücadelesine ilişkin çok şeyler söylenip yazıldı. Bizim amacımızda, bu konu özgülünde yeni bir polemiği başlatmak olmadığından gerekli gördüğümüz birkaç önemli noktaya değindikten sonra konumuza geçmek istiyoruz.

80 öncesinde büyük ölçüde politikleşen öğrenci gençlik hareketi de darbeden nasibini fazlasıyla almış ve uzun sayılabilecek bir suskunluk dönemine girmiştir. Bunda darbenin karşı devrimci zoru ve siyasi-ideolojik saldırısı, Türkiye devrimci hareketinin aldığı yenilgi ve karşı duruşun oluşturulamaması ile bunlara koşut olarak üniversiteler özgülünde, siyasal alanda aktif olan öğrenci önderlerinin gözaltına alınması, tutuklanması, siyasi temelde gelişen gençlik hareketinin (darbe ile birlikte bu zeminin ortadan kalkması nedeniyle) boşlukta kalması ve küçük burjuva sınıf karakterinden kaynaklı olarak karşı devrimci terör karşısında sinmesi etkili olmuştur. Bu durum toplumsal muhalifetin oluşum ve gelişim sürecinde katalizör olma işlevi gören gençliğin bu işlevden uzaklaşarak, kendi sorunlarına duyarsız, apolitik bir kimlik sergilemesine neden olmuştur.

85'lerden itibaren akademik/demokratik bir temelde sorunların, taleplerin dillendirilmesi ile yeniden başlayan kıpırdanışın bir süre sonra maddi bir güce dönüştüğünü ve uygulanan depolitizasyonun kırılmaya başladığını görüyoruz. Öğrenci derneklerinin kurulması çalışmaları yaygınlaşırken, özellikle YÖK'e karşı tavır alma yaklaşımlarının çoğaldığını, öğrencilerin talepleri doğrultusunda sokaklara dökülmeye başladığını aynı zamanda işçi grevleri, insan hakları ihlalleri protestosuna ilişkin birçok demokratik girişimde de yerlerini alarak akademik mücadeleyi demokratik mücadele ile birleştirmede adım attıklarını ve bunun da etkisinin hissedilir derecede genişleyerek arttığını görüyoruz. Aydın olma misyonu ve dinamizmi ile biçimlenen yapısı, gençliğin üniverstilererin anti-bilimsel, antikatılımcı yapısına, eğitim müfredatının faşist, şoven ideolojik yapısına ve bu doğrultudaki şekillenişe tepki duymalarını beraberinde getirirken, öğrenci gençliğin öğretici ve toplumsal mücadelenin her mecrasında elde ettiği saygınlık ile temellendirilebilinecek köklü bir devrimci geleneğinin olması da bu tepkilerin hızla örgütlenerek eyleme dökülmesine neden olmuştur. Ancak yakalanan ivme ve görece kitlesellik bir süre sonra yerini öğrenci kitlesinin genel bilinç seviyesi ile örtüşmeyen, bulunduğu alanın sorunlarından uzak, dar siyasi muhtevaya sahip radikal eylemliliklere bıraktı. En geniş öğrenci

kitlesini bünyesinde toplamak, sorunları ve talepleri doğrultusunda harekete geçirmek zemininde olan öğrenci dernekleri de bir süre sonra bu işlevinden uzaklaşarak siyasi grupların tekkelerine dönüştüler. Gençlik hareketinin muhtevasına ilişkin sağlıklı bir değerlendirmenin yapılamaması, sürecin dinamiklerini kavrayacak ve harekete geçirecek önermelerdeki yetersizlik, devrimci kuram/eylem ve araçlarının uyumlaştırma becerisini gösterilememesi ile "en ileri" "en keskin" eylemle "en ileri devrimci" olmanın özdeşleştirimine uygun gündeme damgasını vuran kitleden kopuk eylem tarzları ve nihayetinde ülke ve dünya konjonktüründe yaşanan değişim ve gelişmeleri kavrama, yorumlama ve kendisini buna uygun olarak yeniden uyarlama esnekliğini gösteremeyerek düşülen epistomolojik hatalar sonucunda, öğrenci gençlik hareketi politik temelde fokocu, oportünist bir mecraya iltihak etti.

Oysaki, geniş kesimleri devrimci mücadeleye ve toplumsal muhalefete kanalize etmede doğru yaklaşım; ilk başta yöneldiği alanın sınıfsal özelliklerini, çelişkilerini, sorunlarını, beklenti ve taleplerini doğru bir tarzda formüle edebilmek, kitlelerin acil, ertelenemez talep ve sorunlarını devrimci eylemine dahil etmek, onlarla bu sorunlar etrafında bağ kurmak ve harekete geçirmek elzem bir gereklilik iken, sürecin dinamiklerini kavramayan devrimci gençlik hareketi reaksiyoner bir histeri ile "sağ" diye tanımladığı zeminden uzaklaşmaya, gündemi belirlemenin egemenlerce uygulanmaya çalışılan saldırı politikalarına karşı örgütlenmeye çalışılan, anlık politikalara endekslendiği, kitle çizgisi ve çalışma tarzında yanlışlıklara düşüldüğü, kantin devrimcilğinin, dar grupçuluğun, sekterizmin öne çıktığı bir sürece evrilirken bütünlüklü bir programın ve bunun üzerinde şekillenecek bir önderliğin yaratılamaması kitlelerden kopuşu hızlandırmış, ülke ve dünyada yaşanan olumsuz gelişmelerde bu sürecin son noktası olmuştur. Özellikle 87'den itibaren üniversitelere ilişkin yeni saldırı politikaları adım adım gündeme sokulurken, öğrenci gençliğin sorunları katmerleşip artarken, devrimci gençlik hareketinin bulunduğu zemini ve bundan kaynaklı sorunları ancak 6 Kasımlarda hatırlayabildiği, bunu da bir güne sıkıştırılmaya çalışılan forum, boykot, bildiri vb. gibi gerçekte yaşamda pek karşılığını bulamayan, klişeleşmiş eylemliliklerle ifadelendirilmeye çalışıldığını öğrenci gençlik hareketinin yakın geçmişini takip etmiş olan herkesin saptayabileceği somut bir gerçekliktir. Bunun dışında geliştirilmeye çalışılan akademik/demokratik orjinli söylem ve pratiklerin ise daha çok hakim sınıfların uygulamaya çalıştığı politikalara karşı anlık tepkiler olarak kaldığı, esasta ise kantin devrimciliğinin ve buna uygun bir eylemsel sürecin ortaya çıktığını söylemek yanlış olmasa gerek.

Ayrıca bu dönemde Türkiye'de ve dünyada yaşanan bir dizi gelişme de devrimci gençlik hareketini etkilemiş ve sürecin tıkanmasında önemli rol oynamıştır. "SSCB" de yaşanan gelişmeler ve "geriye dönüş" ile sosyalist solun içine düştüğü siyasi- ideolojik boşluk, yıllarca sosyalizm için ter dökmüş insanların serbest piyasa ekonomisine dönmesiyle dumura uğrayan bilinçlerde sosyalizmin inandırıcılığı ve gerçekleşebilir bir toplumsal proje olmaktan çıktığı yanılgısının oluşmasını engelleyemezken; uluslararası sermayenin siyasal düzlemde "Yeni Dünya Düzeni", ekonomik eksende globalleşme politikaları ile toplumda ve bilinçte yeniden kendisini varetmeye ve bunu da geçen zaman içinde büyük ölçüde başararak göreceli bir istikrar ve kendisine güven sağladığını görüyoruz. Sınıfsal ve ulusal kurtuluş hareketleri ivme kaybederken emperyalizmin körüklediği milliyetçi çatışmaların yoğunluk kazandığını, ulaştığı gelişme düzeyi, hareket yeteneği ve etkisi ile bir iktidar erki özelliği kazanan medya gerçeği, tarih boyunca yeniden ve sürekli olarak üretilip piyasaya sürülen ancak yaşanan devrimler sonucu tarihin çöplüğüne atılmak zorunda bırakılan "kapitalizmin ebediliği", insanlık tarihinin son durağının kapitalist sistem olduğu yollu söylemlerin yeniden ve daha güçlü bir biçimde beyinlere empoze edilmesinde, yanılsamalarla manipüle edilmesinde büyük bir güç olmuştur. Türkiye ve dünya solu yaşanan bu ve benzeri bir dizi karmaşık gelişmeyi yorumlayacak, üretebilecek bertaraf edebilecek hareket yeteneğini (yeterliliğini) gösteremeyerek arkaik ve marjinal bir konuma düşmüştür. Bu olumsuzluklardan öğrenci gençliğin ve öğrenci gençlik gruplarının da etkilenmemesi kaçınılmazdı. Bununla beraber, öznel planda, sorunları gerçekçi ve bütünlüklü bir şekilde kavrayabilecek bir programın oluşturulamaması, bunu hayata geçirecek bir önderlik mekanizmasının yaratılamaması v.b gibi yapılan hatalar devrimci gençlik hareketinin dinamiklerini sarsmış ve alanını darlaştırmış; bütün bu etkenler de, kitlelerden yalıtık, geniş öğrenci yığınlarının gözünde meşruluğunu yitirmiş, marjinal bir hareketin oluşmasına neden olmuştur.

ÖĞRENCİ GENÇLİK HAREKETİNİN BUGÜNKÜ DURUMU VE YÖNELİMİ

Gençlik mücadelesinin belli bir ölçüde kitlesel bir biçime bürünerek yeni bir döneme girdiği bu anda, geçmişi değerlendirmek, hatalardan dersler çıkarmak yeniyi yaratmada ve ileriye taşımada önemli olacaktır. Bu yüzden kısa bir geçmiş değerlendirilmesi yapmak kaçınılmazdır.

Daha çok akademik muhtevaya sahip olarak gelişen bu kitlesel hareketi devrimci bir yönelime kanalize etmede, şu anki somut durumun tesbiti, çelişkilerinin yoğunluğu, vs. noktalarını irdelemek gerekir. Gençlik mücadelesi şu an bir dizi olumluluğu barındırmasına rağmen (kitlesellik, meşruluk), mücadelenin harç sorunu özelinde bir hareket noktası oluşturması yakalanan kitlesel kabarışın zamanla kaybolması tehlikesini de beraberinde getiriyor. Sorunların sistemle bağıntısı açıklanarak, kitle mücadelesinin siyasi bir zeminde yükseltilmesi gerekliliği iyi görülmelidir... Kitlelerin belirli bir sistematikten uzak, tek tek sorunlar karşısındaki tepkileri, gün-

cel her sorunda düzenle odaklanan bağı insanlara kavratılarak, akademik demokratik talepler şeklinde siyasi iktidara karşı yönlendirilmelidir. Özelleştirmenin bir parçası olan harç sisteminin, üniversitelerin içinde bulunduğu genel sorunların teşhirine önem verilmeli, eylemin hedeflerini ve tarzını değişmelere uygun olarak düzenleyerek ve çeşitlendirerek ilerlenmelidir.

Öte yandan, mücadelenin niteliğinin ve niceliğinin yükselmesinin örgütlülük sorununu başat sorun haline getireceğini görmek gerekir. Buna ilişkin önlemler alınmaz ve adımlar atılmaz ise daha zor durumlar öğrencileri beklemektedir. Bugün herbiri, önermelerini, politika yapış tarzını diğerlerine endeksleyerek varolmaya çalışan ve herbiri gelişen gençlik mücadelesinin önderliğinin kendilerininin olduğunu söyleyen hali hazırdaki kurumlar bu tehlikeyi ortadan kaldırmak ve ihtiyaca cevap vermekten uzaktırlar. Ancak Koordinasyon kitle çizgisi, yüzünü kitleye dönmüş bir çalışma tarzını yakalamış olmasına rağmen oturmamış yapısıyla sorunları bütünsel bir platformda ifade edebilecek program eksikliği ile orta yerde durmaktadır. Dolayısıyla gelinen noktada sürecin önünü açacak politik önermelere, araçlara sahip olamayan, kendisini kitleden soyutlayan ya da politikayı geri kitleler seviyesine indirgeyen, onların geri yanlarıyla uzlaşan ve kendisini ona eklemleyen anlayışlarla yapıcı bir tarzda mücadele etmek, hareketin kitlesel bir biçimde doğru siyasal hedeflere ulaşmasında belirleyici rol oynayacaktır. Temel sorun, bütünlüklü bir program ve bunu yaşama geçirecek sağlıklı bir örgütlenmeye duyulan ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Yıllardır program konusunda, öğrenci gençlik hareketi içinde sağlıklı bir çalışmanın oluşturulamaması sorunun aciliyetini daha da iyi göstermektedir. Gençliğin kendiliğinden tepkilerini kitlesel mücadele aracılığıyla örgütlü tepkiye dönüştürecek, bunun devamlılığını sağlayacak, akademik demokratik mücadele ile siyasi mücadeleyi birbirinin içerisinde gören bir perspektif ile (ideolojik-politik perspektif) bu hattı hayata geçirmede oluşturulacak doğru bir örgütlenme anlayışı, mücadele tarzı ve eylem çizgisi, mücadelenin başarıya ulaşmasında önemli olacaktır. Unutulmamalıdır ki, gençlik mücadelesinin sistem dışı bir hareket halini alması, bu mücadelenin bilimsel bir ideolojik-politik perspektife sahip olup olmaması ile ilintilidir. Bu perspektif ise ancak mücadelenin içerisinde olan devrimci gençlik tarafından oluşturulabilir. Geçmişin en büyük sorunu olarak ortada duran bu sorun çerçevesinde en geniş birlikteliğin zeminini oluşturacak bir tartışmanın açılması gerekmektedir. Yoksa karmaşıklaşan sorunlar karşısında darlaşmak, ihtiyaçlara cevap verecek yeterliliği kazanmak çok zor olacaktır.

Önümüzdeki dönem, siyasi ve ekonomik yetmezlikler içinde bulunan hakim sınıfların sertleşme politikalarını daha da artıracağının, özellikle Kürt yurtsever devrimci mücadelesinin derinleştirdiği bu krizin faturasının emekçilere çıkarılacağını söylemek pek kehanet olmasa gerek. Toplumun ezilen bütün sınıf ve tabakaları yeni bir saldırı dalgasıyla karşı karşıya bulunuyor. Kamuoyunun koşullara uygun olarak güdülenmesinden sonra bu politikalar adım adım yürürlüğe sokuluyor, buna karşı direnişlerle karşılaştığında şiddete dayalı yüzünü göstermekten kaçınmamakta, kendiliğinden gelişen hak arama mücadelelerini zorla bastırmaktadır. Köy yakmaların, faili "meçhul" cinayetlerin, anti-demokratik uygulamaların ayyuka çıktığı, cezaevlerine yönelik yeni saldırıların gündeme geldiği, özelleştirmenin, işten atılmaların yoğunluk kazandığı böyle bir dönemde bölük pörçük, kendiliğinden gelişen tepkilere destek vermek ve üniversite mücadelesini toplumsal mücadelenin bir parçası olarak görmek gerekir. Çünkü gençliğin "parasız eğitim" veya "harçlar kaldırılsın" talebi ekonomik bir talep olarak görülmekle birlikte, özelleştirmenin bir parçası olarak hayata geçirilmeye çalışıldığından buna karşı verilen mücadele, sermaye saldırılarına karşı da mücadeleyi içermektedir. Bu nedenle sermayenin bu topyekün saldırılarına karşı, bu saldırıları bertaraf edebilmek ve kalıcı kazanımlar elde edebilmek ancak toplumun diğer muhalif dinamikleri ile birlikte demokratik bir muhalefet odağı oluşturmak ve bunun üzerinde harekete geçmek/geçirmekle anlam kazanır.

Sivil-faşist saldırıların yoğunlaşmaya başladığı bu dönemde bu hareketin niteliği ve sistemle olan bağlantısını unutulmadan, teşhir ve tecrit politikalarına ağırlık verilmeli, sivil faşist güçlere karşı mücadeleyi bütünün bir parçası olarak görmeli, bu noktada hedeflerden sapmadan kararlılıkla mücadeleye devam edilmelidir. Sorunu sadece sivil-faşistlere karşı mücadele olarak görmek ve mücadeleyi bu noktada kilitlemek geniş yığınların gözünde devletin "tarafsızlığını" yeniden uyandırırken, bu çalışmanın diğer çalışmalarla birlikte ele alınamaması da hedefi darlaştırır, meşruluğun yitirilmesine neden olur. Bu nedenle sivil-faşist hareketin niteliğini ve sistemle bağıntısını unutmadan bunu çalışmaların bütünselliği içinde ele almalıyız. Özellikle son "rektörler zirvesi" ile üniversitelere ilişkin yeni saldırı politikalarının gündeme geleceği bu dönemde, geniş öğrenci yığınlarının tepkilerini örgütleyip harekete geçirmek ve bu saldırıları boşa çıkarmak; biraz da bu noktadaki yönelimin netleşmesiyle olanaklı olacaktır.

Üniversitelere ilişkin yeni saldırıların gündeme geldiği bu dönemde yakalanan meşruluğun kaybedilmemesi ve daha da sağlamlaştırılması bağlamında bugünden yarına gerçekleşecek bir mücadele programının hayata geçirilmesi ve meşru örgütlenmeler yaratma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle gençliğin birleşik devrimci demokratik muhalefetini yaratma çabasına hız verilmeli, siyasal-örgütsel-pratik görevler ve taktiksel yaklaşımlar yeniden devrimci bir tarzda programatize edilmelidir.

Kaypakkaya'yı bilimsel yöntemiyle yaşamsal kılmak

Kemal KARABULUT

"İnsanlar, herbiri bilinçli olarak istedikleri kendi amaçlarını izleyerek, bu tarih nasıl bir biçim alırsa alsın, kendi tarihlerini yaparlar, ve işte bu başka başka doğrultuda etki yapan sayısız iradenin ve bunların dış dünya üzerindeki çeşitli yankılarının bileşkesi, tarihi oluşturur." (1).

Tarih; bu sayısız insanların etkinliği olan sınıf savaşımlarının bir ürünüdür. Sınıf savaşımları tarihin her sürecinde belli insanlar fikirleri ve oynadıkları rollerle özel bir yer tutarlar. Zorunluluklar dünyasının koşullarını değiştirmede yönlendirici olan insanlar o tarihsel süreçlerin önderleridir. **Dünyanın Türkiye ve Kürt coğrafyası kesitinde, zorunluluklar dünyasından özgürlükler dünyasına uzanan insanlığın uzun yürüyüşünde fikirleriyle yönlendirici olan İbrahim Kaypakkaya özel bir yer tutar.** Diyalektik materyalist tarih anlayışıyla Türkiye ve Kürt coğrafyasının nesnel somutluğunu tahlil ederek, proletaryanın devrimci teorisini yaparak, Marksizm'i dünyayı değiştirmek için bir eylem kılavuzu olarak yaşama geçirmeye çalışan İbrahim Kaypakkaya, proletaryanın ve devrimimizin önderi kimliğini kazanmıştır. O, 24 yıllık kısacık yaşamında büyük adımlar atarak Türkiye ve Kürt coğrafyası proletaryasına ve ezilen halklara önemli bir birikim bıraktı.

Ölümünün yıldönümü vesilesiyle bir kez daha vurguluyoruz ki O, proletarya ve ezilen emekçilerin yeni bir dünya yaratma mücadelesinde her zaman yaşayacaktır.

Dünyada, UKH(Uluslararası Komünist Hareket) içinde cereyan eden ideolojik mücadele, Büyük Proleter Kültür Devrimi Hareketi'nin yarattığı etki, modern revizyonizme karşı Mao Zedung Düşüncesi'ni savunan Marksist-Leninist akımın ortaya çıkışı Türkiye ve Kürt coğrafyasında da önemli bir etki yarattı. Bu etkinin Marksist-Leninist hareketin doğmasında ve şekillenmesinde önemli bir yeri mevcuttur. İbrahim Kaypakkaya'nın devrimci teorisini oluşturduğu Marksist-Leninist hareket, 67-68 Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin, ülke coğrafyasında ise, 15-16 Haziran direnişinin, 12 Mart cuntası vb. tarihsel gelişmelerin ürünü olarak oluştu.

Devrimci teorinin oluşumu, Marksist-Leninist hareketin doğuşu, içinden geçilen tarihsel süreçlerden koparılarak ele alınamaz. Her toplumsal hareket, içinde bulunduğu tarihsel koşulların ürünüdür. İnsanların düşüncelerine yön veren, onları harekete geçiren, toplumsal dönüşüm etkinliğine sokan, hep tarihsel süreçleri meydana getiren nesnel koşullardır.

"İnsanları harekete geçiren ne varsa hepsi zorunlu olarak onların beyninden geçer, ama bunun beyinde alacağı biçim koşullara çok bağlıdır." (2). Bu koşullar hem geneli hem de özgülü kapsar, ulusal ve uluslararası tarihsel sürecin bütünlüğünü oluşturur.

Geneli özgülden, özgülü genelden soyutlamadan, birbirleri üzerindeki etkileri, birbirini bütünleyiciliği içinde ele alındığında doğru sonuçlara varmak mümkündür.

ULUSLARARASI GELİŞMELERİN ROLÜ

Sovyetler Birliği'nde, SBKP 20. Kongre'sinde modern revizyonistlerin hakim olmasıyla birlikte, modern revizyonistler UKH üzerinde önemli bir etkiye sahip oldu. Sovyetler Birliği'nin sosyalizmin ilk anavatanı olması, SBKP'nin UKH içinde önemli bir otoriteye sahip olması gibi etmenler modern revizyonistlerin UKH içinde etkinliğini sağlamadaki önemli faktörlerdi. Modern revizyonizm, proletarya diktatörlüğü yerine "halkın devleti", sınıf mücadelesi yerine "barış içinde birarada yaşama" olan sınıf uzlaşmacılığını, sosyalizmde sınıflar mücadelesini yadsıyarak sosyalizmde sınıfların olmadığı vb tezlerini öne sürüyordu. Modern revizyonizmin sınıf uzlaşmacılığı teorisi UKH içindeki KP'lerin çoğunluğunu etkisi altına soktu. Bu partiler sınıf mücadelesi zemininde uzaklaşmaya başladı. UKH içindeki bu gelişme komünist ve devrimci harekete büyük zararlar vererek ilerledi. Sosyalizmin ve komünist-devrimci hareketin darbe almasına neden oldu.

Başında Mao Zedung'un bulunduğu ÇKP, modern revizyonizme karşı Marksizm-Leninizm'in özüne sahip çıkarak mücadele bayrağı açtı. ÇKP'nin açtığı bu mücadele bayrağını AEP'de sahiplenerek modern revizyonizme karşı mücadele geliştirildi. Uzun yıllar boyunca modern revizyonizme karşı yürütülen mücadele içinde önemli kazanımlar elde edildi. Çin'de kapitalist yoluculara karşı başlatılan Büyük Proleter Kültür Devrimi milyonlarca Çinli'yi kucaklayarak

atılımlara sürükledi. **Büyük Proleter Kültür Devrimi sosyalizm koşullarında sınıf mücadelesinin devrimlerle sürdürmek gerektiğini ortaya koyuyordu.** Mao Zedung modern revizyonizme karşı mücadelede, dünya proletaryası ve emekçi halkların emperyalizmle uzlaşmaya değil, emperyalizmi yıkmak için mücadeleye çağırıyordu. Sınıf uzlaşmacılığını değil, sınıf savaşımını, proletarya diktatörlüğü altında da sınıf mücadelesini sürdürmek gerektiğini, burjuvazi üzerinde proletarya diktatörlüğünün gerektiğini, "halkın devleti" modern revizyonist saptırmasıyla sınıfların ve sınıf savaşımlarının inkar edilemeyeceğini Çin pratiğinde somuluyordu.

67-68 Büyük Proleter Kültür Devrimi hareketiyle modern revizyonizme karşı yürütülen mücadele artık kesin saflaşmalara yol açıyordu. Modern revizyonistlerin etkinliğindeki partilerden kopmalar başlıyor, yeni genç komünist parti ve örgütler doğarak Marksist-Leninist akım oluşuyordu. Modern revizyonizme karşı mücadele içinde doğup-şekillenen komünist parti ve örgütler Mao Zedung Düşüncesi'ni temel alarak yeni bir Marksist-Leninist akım oluşturuyorlardı.

Büyük Proleter Kültür Devrimi'nin etkisi, başını Mao ve ÇKP'nin çektiği Marksist-Leninist akımın çıkışı dünyada devrimci dalganın hızla gelişmesini beraberinde getirdi. Asya-Afrika ve Latin Amerika'da ezilen sömürge, yarı-sömürge halkları emperyalizme başkaldırmaya başlıyordu. Nikaragua, Bolivya, Guatemala, El Salvador vb. birçok Latin Amerika ülkesinde gerilla hareketi gelişiyor, emekçi yığınların sempatisini kazanmaya başlıyordu. Vietnam, Laos, Kamboçya vb. Asya ülkelerinde halklar kurtuluş savaşı yürütüyordu. Filipinler'deki devrimci mücadele Amerikan emperyalizmini sarsıyordu. Mozambik, Gine ve Angola'da halklar sömürgeciliğe karşı özgürlük mücadelesine giriyordu. 1967-70 dönemlerinde emperyalist ülke metropollerinde emperyalizme karşı ezilen halklarla dayanışma mücadelesi milyonları kucaklıyordu. Emperyalist ülke metropollerinde yükselen gençlik hareketi işçi sınıfını da etkiliyordu. Milyonlarca emekçiyi harekete geçirmekteydi.

68'li yıllarda bütün dünyada büyük bir kitlesel mücadele yükselmektedir. Dünya adeta kaynamaktadır. Dünya çapındaki bu gelişme, Marksist-Leninist partilerin mücadele içinde yeni yeni doğduğu dönemdir de aynı zamanda.

ULUSAL ÖZGÜLDEKİ GELİŞMELER

68'lerde dünyadaki gelişmeler Türkiye ve Kürt coğrafyasında da etkisini gösterdi. 68'lerin sonlarından başlayarak başını gençliğin (yüksek öğrenim gençliği) çektiği kitlesel gösteriler toplumun gündemine damgasını vurmaya başladı. Gençliğin başını çektiği bu gösteriler, Amerikan emperyalizmine yönelen kitlelerin anti-emperyalist gösterileri olarak başladı ve gelişti.

İstanbul ve İzmir'de Amerikan 6. Filosu'na karşı anti-emperyalist gösteriler başladı. Amerikan emperyalistlerinin 6. Filo'sunun her gelişi büyük gösterilerle protesto ediliyor, gösteriler zaman zaman çatışmalara dönüşüyordu. Gösterilerin anti-emperyalist niteliği, "6. Filo defol!", "Yankee Go Home" vb. şiarlarla sık sık dile getirilmekteydi. Devlet yükselen kitle eylemliliğini şiddet kullanarak etkisizleştirme çabasındaydı. Devrimci muhalefetin gelişmesine paralel olarak devletin kullandığı şiddetin dozu da artmaktaydı (1969 kanlı pazar olayları, Vedat Demircioğlu'nun katledilmesi vb.).

Gençliğin önderlik ettiği kitle hareketleri esas olarak kendiliğindenci bir zemin üzerinde yükseliyordu. Kendiliğinden de olsa her geçen gün kitlelerin mücadelesi gelişmekteydi. Yükselen devrimci muhalefeti devletin şiddetle bastırma politikası devrimci hareket içinde devrimci şiddetin zorunluluğunu ortaya çıkarmaktaydı. Devrimci hareket içinde belirleyici ve örgütlü olan reformist, parlamentarist, Kemalist akımlardı. Bu akımlar, gençliğin radikalizmini pasifize etme uğraşı içindeydiler. Bu çabaları sonraları onların gençlik hareketi içinde soyutlanmasını beraberinde getirmişti.

Gençlik hareketi radikalist bir yönelime sahipti. "Sosyalizm" adına hareket ediyordu. Ancak, gençlik hareketi sosyalist karakterli değildi. Revizyonizmin, Kemalist darbeciliğin ideolojik etkisi altındaydı. Kemalist darbeci akımlar orduyu anti-emperyalist görüyor, önemli ölçüde ordunun yapacağı bir "ihtilal"e bel bağlıyordu. Bu yönlü yapılan propagandalar gençliği önemli ölçüde etkiliyordu. Gösterilerde sık sık "ordu-gençlik el ele!", "Halk-ordu- gençlik devrim yapacak" şiarları bu ideolojik etkilenmenin bir sonucu olarak atılıyordu. Ordunun bir ihtilalle Demirel Hükümeti'ni devirerek yerine asker-aydın temsilcilerinden oluşacak bir yönetim hayal ediyordu. Gençliğin TİP'in reformist, parlamentarist, revizyonist çizgisine duyduğu tepkiyi Kemalist darbeciler tarafından darbeciliğe duyulan sempatiye dönüştürmeye çalışılıyordu. Ancak gençlik önderlerinin bir bölümü her iki akıma karşı daha radikal bir çizgiye kaymaya başladı. Küba Devrimi ve Che Guavera hayranlığı, Filstin'deki gerilla savaşı öncü savaş teorilerinin gelişmesine zemin oluşturuyordu. Gençliğin bu kesimi süreç içinde THKO ve THKP-C'nin ideolojik ve örgütsel temelini oluşturan bir akıma dönüşüyordu.

Kaypakkaya ve arkadaşları bu süreçte PDA içinde yer alıyorlardı. UKH içinde modern revizyonizme karşı yürütülen ideolojik mücadele, Mao Zedung Düşüncesi'nin gelişimi, BPKD'nin etkisi Kaypakkaya ve arkadaşlarının ideolojik şekillenişlerinde önemli bir yer tuttu. Marksizm-Leninizm öğretisi ve Mao Zedung Düşüncesi PDA saflarında savunularak geliştirilmeye çalışıldı.

Gençlik içinde reformizmin etkinliğine karşı yürütülen mücadele etkili olmaya başlamıştı. TİP'in reformist, parlamentarist-revizyonist çizgisinde olan DİSK işçi sınıfı içindeki etkinliğini sürdürüyordu. TİP'in işçi sınıfı içindeki et-

kinliği sınıfın harekete geçmesine engel oluşturuyordu. Gençlik hareketinin işçi sınıfıyla bağ kurma ve onları harekete geçirme çabaları vardı. Ancak sendikalarda revizyonizmin, reformizmin etkisinin kırılması uzun mücadeleleri gerektiriyordu.

Devrimci hareketin gelişimi işçi sınıfı ve köylülük içinde de yankısını buluyordu. İşçi direnişleri, grevler gelişiyordu. Köylü hareketi ivme kazanmıştı. Köylüler yer yer toprak işgalleri eylemlerine başvuruyordu.

1970 yılına girildiğinde işçi sınıfı ekonomik-demokratik talepleri için yürüttüğü mücadeleyi direnişlerle, grevlerle büyütüyordu. Egemen sınıflar, 274 sayılı Sendikalar Kanunu ve 275 sayılı Toplu sözleşme, grev, lokavt kanunlarında değişiklik yaparak işçi sınıfının elindeki mücadele silahını ellerinden alma girişimlerinde bulundular. Bu durum sarı sendika ağalarının denetiminde olan Türk-iş'in işine yarıyordu. Reformist DİSK ise sorunu sessizce geçiştirmeye çalışıyordu. Egemenler kanunlarda yapmayı düşündükleri değişiklikleri 1970 15 Haziran'ında mecliste yasallaştıracaklardı.

İşçi sınıfının, elindeki mücadele silahının alınmasına karşı tepkisi giderek büyüdü. 15 Haziran günü onbinlerce işçi şartelleri indirerek direnişe geçti, alanlara aktı. 15 Haziran'da İstanbul ve İzmit'teki bütün büyük fabrikalarda şarteller indirilmişti. Onbinler sokağa taşmış, yürüyordu. 15 Haziran'da patlayan işçi hareketi 16 Haziran günü doruğa ulaşı. Yüzbinler direnişte ve sokaklarda gösterideydi. DİSK'in bütün çabaları 15-16 Haziran büyük işçi direnişini durdumaya, etkisizleştirmeye yetmedi. *"İşçi sınıfımızın kendiliğinden gelme mücadelesi 15-16 Haziran'da doruğuna ulaştı. İşçiler bütün burjuva ve küçük burjuva revizyonist klikleri tepeleyip geçti."* (3) (abç)

15-16 Haziran direnişi egemen sınıflarda büyük korku ve panik yarattı. Egemenler, kolluk güçlerini bütün gücüyle işçi sınıfının direnişini kırmak için saldırıya geçirdiler. İşçi sınıfı önüne kurulan barikatları aştı, saldırıları kahramanca göğüsledi. Egemenler çareyi 16 Haziran akşamı sıkıyönetim ilan etmekte buldular. Bütün saldırılara ve sıkıyönetime rağmen egemenler toplu sözleşme ve grev yasalarında yapmak istedikleri değişiklikleri gerçekleştiremediler. Direniş bu boyutuyla hedefine ulaştı.

Gerek 15-16 Haziran direnişi, gerekse de yürürlüğe sokulan sıkıyönetim devrimci hareketi önemli tarihi dersler sağladı. Devrimci radikal güçler önemli ölçüde büyük işçi direnişi içinde yer almışlardı. Bu devrimci kadroların eğitiminde belirleyici rol oynadı. PDA saflarında faaliyet yürüten Marksist-Leninistler'in revizyonizmden ideolojik olarak arınmasının temelini oluşturdu. İbrahim Kaypakkaya'nın PDA revizyonizmine karşı verdiği ideolojik-politik mücadelenin temelini güçlendirdi, proletarya hareketinin teorisini oluşturmada, İdeolojik-politik hattını geliştirmede önemli rol oynadı.

"İki çizgi arasındaki mücadele, önce kendisini geleceğin değerlendirilmesi noktasında ortaya koydu" (4). PDA revizyonistleri, sıkıyönetimin belli bir süre sonra kalkacağı, legal çalışma imkanlarından yararlanacağı, dergi faaliyeti etrafında bir faaliyetin yürütülmesinin hesapları üzerinde duruyorlardı. "Sosyalist Kurultay" toplandıktan sonra legal sosyalist bir parti kurulmasına umudu bağlamışlardı. Marksist-Leninistler, geçmiş faaliyetin ve örgütlenmenin esastan değiştirilmesini savunarak, sıkıyönetim koşullarının içine soktuğu illegal örgütlenme ve faaliyetin geliştirilerek proletarya hareketinin illegal temelde inşa edilmesini savunuyorlardı.

Marksist-Leninistler'in PDA revizyonizmine karşı ideolojik-politik mücadelesi sistemleşerek gelişti. 12 Mart cuntası sonrası devrimci hareketin darbe yemesi Marksist-Leninistler'in savundukları tezlerin haklılığını ortaya çıkarıyordu. PDA revizyonistlerine karşı verilen mücadele gerekli olgunluğa erişmiş, artık PDA ile Marksist-Leninist bir temelde proletarya partisi inşaa edilemeyeceği gerçeği ortaya çıkmıştı. İbrahim Kaypakkaya önderliğindeki Marksist-Leninistler, İbrahim Kaypakkaya tarafından kaleme alınarak tartışmaya sunulan, "Başkan Mao'nun kızıl siyasal öğretisini doğru kavrayalım", "TİİKP Program Taslağının Eleştirisi", "Şafak revizyonizminin, Kemalist hareket, Kemalist iktidar dönemi, İkinci dünya savaşı yılları, savaş sonrası ve 27 Mayıs hakkındaki tezleri", "Türkiye'de ulusal sorun", "Şafak Revizyonizmi ile aramızdaki ayrılıkların kökeni ve gelişmesi" adları altında toplanan yazılarla PDA revizyonizminden kesin ayrım çizgilerini ortaya koydu. Kısa bir süre sonunda PDA revizyonizmiyle örgütsel ayrılığa gidilerek proletarya hareketini 72 yılı başında yeniden inşa etmenin adımı atıldı.

İbrahim Kaypakkaya'nın Türkiye ve Kuzey Kürt coğrafyası proletaryasına ve ezilen emekçi halklarına bıraktığı birikimi; O'nun ortaya koyduğu devrimci teoriyi kavrayabilme, O'nun fikirlerini geliştirip-zenginleştirme, üzerinde yaşadığımız coğrafyanın nesnel koşullarına uyarlayarak yaşamsal kılmakla mümkündür. O'nun bıraktığı birikimi içinde yaşadığımız zorunluluklar dünyasını değiştirerek özgürlükler dünyasına uzanan uzun yürüyüşte kendisimize rehber kılmak, yaşadığı tarihsel koşulları bir bütünlük içinde kavramayı gerekli kılar. Herhangi bir şeyi anlamak, o şeyi geçmiş ve içinde bulunduğu tarihsel süreç içinde iyi tanımlarsak gelecekte alacağı durumu da kavramış oluruz.

Kaypakkaya'nın devrimci teorisini kavramak, O'nun yaşadığı tarihsel koşullar içinde ulusal ve uluslararası bütün tarihsel gelişme süreci içindeki somut nesnel durumu bütün ilişkileriyle kavramaktır. Düşünceyle eylemi, teoriyle pratiği, doğruyla yanlışı bir bütünlük içinde ele almak, tarihsel koşullar içinde olmalıdır. Her olgu kendi koşulları içinde ele alındığı zaman doğru sonuçlara götürür.

İbrahim Kaypakkaya, proletaryanın iktidarı olan sosyalizme geçişin yeni demokratik bir toplum yaratmaktan geçtiğini ortaya koyarak proletarya diktatörlüğüne geçişin sağlanması için "demokratik halk devrimi"nin zorunluluğunu ortaya koydu. "Demokratik Halk Diktatör-

lüğü"nden durmaksızın "proletarya diktatörlüğü"ne geçişini ortaya koyarak devrimin sürekliliğini savundu. *"Demokratik Halk Diktatörlüğü gerçekleştirildikten sonra, önderliği elinde tutan proletarya, yoksul ve aşağı orta köylülerle birleşerek durmaksızın proletarya diktatörlüğünü gerçekleştirmeli ve sosyalizmin inşasına girişmelidir."* (5)

İbrahim Kaypakkaya, devrimci harekete damgasını vuran reformizme, pasifizme, parlamentarizme, kemalist darbeciliğe karşı proletarya ve emekçi halklar ancak iktidarı devrimci şiddet kullanarak alacağını ortaya koyarak halk savaşı öğretisini savundu. Halk savaşının toplumun pratiğine nasıl uyarlanacağının teorisini geliştirdi. Devrim için üç büyük silahın zorunluğunu ortaya koydu. Proletaryanın öncü müfrezesi parti, halk ordusu ve halkın birleşik cephesi kurulmadan devrimin gerçekleştirilmesinin hayal olacağını savundu.

O, 50 yıllık devrimci hareket üzerinde etkin olan şövenizme karşı Marksist-Leninist öğretiyi temel alarak savaştı. Türkiye devrimci hareketi o günkü tarihsel sürece kadar Kürt Ulusu'nun varlığını dahi kabul etmez bir konumdaydı. Devrimcilik, komünistlik adına şövenizm savunuluyor, şövenizmin dümen suyundan gidiliyordu. Kaypakkaya, ulusal hareketin varlığını ortaya koymadığı bu tarihsel süreçte şövenizme karşı Marksizm-Leninizm'in bayrağını yükseltti. Kürtler'in ulusal varlığını ortaya koydu. Ulusların kendi kaderlerini tayin etme hakkının kararlı savunucusu oldu. Kürt ulusunun ayrılma hakkını çok açık ve net bir şekilde savundu, ortaya koydu. İbrahim Kaypakkaya sadece Kürt Ulusal sorununda değil, diğer azınlık milliyetler sorununda da Marksist-Leninist öğretinin savunucusu oldu. Sadece ulusların tam hak eşitliğini değil, "ezilen milliyetlere tam hak eşitliği"ni savundu.

Kaypakkaya, Kemalizm'in değerlendirmesini bilimsel bir tarzda ortaya koydu. Kemalizm'in faşist-şövenist yüzünü deşifre etti. Kemalizm'in ilerici, devrimci, anti-emperyalist olduğu düşüncelerinin revaçta olduğu, devrimci hareketi etkisi altına aldığı bir ortamda Kemalizm'in faşizm olduğunu cesaretle savunarak kemalizm tabusunu paramparça etti. Devletin siyasal yapısını, kemalist, faşist niteliğini ortaya koydu.

Faşizme karşı mücadeleyi doğru bir şekilde tahlil etti. Faşizme karşı mücadeleyi devrim mücadelesi olarak gördü. Faşizme karşı mücadeleyi düzen sınırları içinde ele alan, egemen sınıfların bir kesimine karşı mücadele olarak gören, egemen sınıfların bir kesimine karşı mücadeleyi diğer egemen sınıfların peşine takılarak sürdüren reformist, revizyonist yaklaşımlara karşı mücadele etti. Faşizme karşı mücadeleyi devrim mücadelesiyle birleştiren politik bir çizgi izledi.

Proletarya önderliğinde gerçekleştirilecek ulusal-demokratik devrimin kesintisiz olarak sosyalist devrime geçişi ve proletarya diktatörlüğü tezini savundu.

Kaypakkaya, Marks'tan Mao Zedung'a uzanan tarihsel materyalist bilgi teorisini temel alarak yola çıktı. Marksizm'i bir eylem klavuzu olarak üzerinde yaşadığı coğrafyanın nesnel gerçekliğine uyarlama ilkesini esas aldı. Yaşadığı kısacık mücadele tarihinde tarihsel materyalist bilgi teorisinin, yöntemini toplumun pratiğine uyarlayarak devrimci teorisinin eksikliklerini giderme, hatalarından arındırarak zenginleştirme, derinleştirerek devrimimizin temel programını dönüştürmede yeteri zamanı bulamadı. **Devrimci teoriyi yaşamın pratiğinde sınayarak, yaşamdan yeniden teoriye dönme, tekrar yaşama geçirme, tekrar teoriye yönelme şansını bulamadı.** Daha çok genç bir yaştayken -23 yaşındayken- egemen güçler tarafından işkence tezgahında katledildi. *"İnsan bilgisinin tarihi, birçok teorinin doğruluğunun tam olmadığını, bu eksikliğin pratiğin deneyimine tabi tutularak giderileceği"* (6) gerçeğini bilince çıkartarak değerlendirmeye tabi tutmadan doğru sonuca varmak olanaksızdır.

"Ama genel olarak söylemek gerekirse, doğayı olsun toplumu olsun, değiştirme pratiğinde, ilk fikirler, teoriler, planlar ya da programlar değişikliğe uğramaksızın pek az gerçekleştirilirler. Bunun nedeni, gerçeği değiştirme işine girişen insanın, çoğu zaman sayısız eksiklikler ve sınırlamalar ile karşılaşmasıdır. İnsan yalnızca, bilimsel ve teknolojik koşulların yarattığı sınırlamalarda değil, bir de, nesnel sürecin her yanının ve özünün tamamen bilinmemiş olması nedeniyle, nesnel oluşumun kendisinin gelişme ve anlaşılma derecesinin de ortaya çıkardığı sınırlamayla karşılaşır. Bu gibi durumlarda fikirler, teoriler, planlar ya da programlar, uygulama sırasında ortaya çıkan umulmadık koşullar yüzünden kısmen, hatta bazen tamamen değiştirilir. Öyle zamanlar olur ki, ilk fikirler, teoriler, planlar ya da programlar, gerçeğe kısmen veya tamamen uymaz ya da kısmen yada tamamen yanlıştır" (7).

Fikirler, teoriler birden bire oluşmazlar. Algısal bilgiden mantıksal bilgiye diyalektik bir seyir izlerler. Toplumsal faaliyet sürecinde basamak basamak gelişerek zenginleşirler. Bu gelişim, belli bir tarihsel süreci gerekli kılar. Bu tarihsel süreç içinde pratiğe uyarlanmasını, pratikte sınanmasını, yeniden bilginin gözden geçirilmesini, yeniden pratiğe dönerek bilgiye dönüşmesini gerekli kılar. Bu, belli bir tarihsel süreci, bu tarihsel süreç de toplumsal deneyimlerden yararlanmak için gerekli bir zamanı zorunlu kılar. Kaypakkaya'nın, fikirleri ve teorisini hatalardan arındırmak, eksikliklerini gidermek, geliştirip-zenginleştirerek program haline getirmek için yeterli bir tarihsel süreci olmadı. Çok kısa bir zaman sürecinde şekillenen fikirleri ve teorisinde önemli eksik ve hataları taşıması kaçınılmazdı.

Kaynaklar:

1.) Marks-Engels, Seçme Yapıtlar, Cilt 3, sf.446
2.) Age, sf. 448
3.) İbrahim Kaypakkaya, Seçme Yazılar, sf. 277
4.) Age, sf.277-278
5.) Age " " "
6.) Mao Zedung, Teori ve Pratik, sf.19
7.) Age, sf. 20

Eleştiri üzerine*

Ali UĞURLU

1-Günlük konuşmalarımızda bazı kavramları birçok nedenden ötürü çoğunlukla yanlış kullanırız. Yine bu bağlamda içersine 'birçok ...izm'lerin gireceği yanlış konuşmalar yaparız. Düşünmeden yaptığımız bu "ayaküstü" konuşmalarımızda, kavramların gelişigüzel kullanılması düşünceyi karanlık bırakarak anlaşma olanağını ortadan kaldırır. Bilinçsizce geliştirilen bu tavır yüzünden eleştiri ve nitelemelerimizde bazen nihilizme, bazen varoluşçuluğa, bazen de subjektivizme vb. sapabiliriz. Biz buna "ayaküstücülük" ideolojisi diyoruz. Bir düşüncenin anlaşılır ve açık olabilmesi için, o düşünceyi dile getirirken kullanılan kavramların anlamlarının yanında o kavramı yerinde kullanabilmenin de payı büyüktür. Düşünceyi karartıp, eleştiri ve nitelemeyi amacından uzaklaştıran bu bilinçsizce "konuşma" eyleminin nedenlerine bakacak olursak; 1-Nitelemelerimizde (konuşmalarımızda) kavramların kısa ve güçlü (vurgulayıcı, sonuç bildirici, zengin içerikli) niteliğine sığınmaya kalkmak, 2-Felsefi, soyut kavramları diyalektik ilişkisi içinde algılayıp kullanamama sorunu.

Dürüstlük, doğruluk ve eleştiri; konuşmalarımızda, tartışmalarımızda en çok kullandığımız kavramlar. Yukardaki tümceyi "geçmişten bu yana yanlış kullanılan" diye düzeltirsek kanımızca daha doğru olur. Özellikle sanat çevrelerinde, gençlik içerisinde; genelde toplumsal yaşam dinamizminin işbölümünü zorunlu kıldığı her türlü örgütleniş biçimlerinde, ilkeli ve ilkesiz gruplaşmalarda olabildiğine sıkça kullanılan kavramlar... İnsanlar fetva verircesine birbirlerini dürüst-doğru olan veya olmayan diye niteleyip dururken, bazıları da eleştiri olayını bilimsel-diyalektik kimliğinden soyutlayarak idealizmin, oportünizmin yeniden üretimine katkıda bulunurlar. Aynı dünya görüşünü paylaşan insanlar bile bazen bu konuda anlaşmakta epey güçlük çekmektedirler. Bazen eleştiri adına sübjektivizme, izlenimciliğe sapılır. Kimi zaman da onu (eleştiri olayını) içerik-biçim, öznel-nesnel ikilemi içerisinde sıkıştırıp; bir hüküm giydirme, dıştalama, mahkum etme eylemine dönüştürüldüğüne tanık oluruz. Örneğin; sövmek, kötülemek, dedikodu yapmak adına yapılan konuşmalarımıza da eleştiri (!) dediğimiz olur. Eleştirilen olay nesne-özne açısından da eleştiriye konu olmak (ki eleştiri namuslu ve bilinçli olsa bile) pek hoş karşılanmıyor. Bu durumda eleştiriye konu olan şeyin cahilce "benmerkezci" karşı eleştirisini (!) dinliyoruz.

2-Sokrates felsefesini inceleyecek olursak, onun iyilik, doğruluk, güzellik, dürüstlük gibi kavramlara açıklık getirme mücadelesi verdiğini görürüz. Kavram belirlenimi Sokrates felsefesinin baş sorunu olmuştur. Bu felsefi görüş, bu kavramlara belli bir açıklık (anlam) kazandıramamıştır. Çünkü ele aldığı kavramların matematiksel kesinlikle tanımlarını verme olanağı yoktur. Bunun yanında tarihsel gelişim süreci içerisinde bu felsefi kavramları farklı felsefe akımları değişik biçimde yorumlamışlardır. Önce Hegel'de idealize olunan, Marks'ın eylem klavuzu edindiği diyalektik materyalizm bu kavramları insana bilincini kazandıran toplumsal varlığı (çevresi ve koşulları) ile olan maddi ve her türlü entellektüel üretim faaliyetleri içinde değerlendirerek anlaşılır kılmıştır. Diyalektik maddecilik, doğayı insan bilincinin dışında görüp, ondan bağımsız olarak var olan bir gerçeklik kabul ederek, insanı bu maddi gerçekliğin devindirici-değiştirici bir parçası olarak görmeye başlamasından sonradır ki; iyilik, güzellik, doğruluk ve dürüstlük gibi kavramlar toplumsal maddi ilişkileriyle (yaşam ilişkileriyle) kavranmaya başlanılmıştır. İşte bu kavrayış biçimi soyuttan somuta doğru bir gelişim çizgisi izleyerek karmaşığı basit, anlaşılmaz olanı anlaşılır kılmıştır.

Eğer, kişi kendini çevreleyen -onu var eden- biçimlendiren koşullar tarafından bilinçlendiriliyorsa, çevresini tanıyıp değiştirmede kullandığı bu niteleme (anlama-tanıma) kavramları da, insanın çevresiyle olan entellektüel ilişkilerinde aranmalıdır. Günümüzde felsefe ve bilim (yöntembilim) bu denli ilerleme kazanmışken eleştiri ve dürüstlük gibi kavramların hala yanlış kullanılması, anlaşmazlıklara neden olması, bilinçlilik ve ideoloji sorunudur. *"İnsanlar toplumsal üretimlerinde, son derece gerekli ve kendi iradelerinden bağımsız olan belirli ilişkilere girerler; bu üretim ilişkileri maddi üretim güçlerinin belirli gelişme aşamalarına tekabül eder. Üretim ilişkilerinin bütünü toplumun iktisadi yapısının oluşumu, hukuki ve politik üst yapı bu gerçek temelin üzerinde yükselir ve toplumsal bilinçliliğin belirli şekilleri bu gerçek temele uyar. Maddi hayattaki üretim tarzı toplumsal, politik ve entellektüel hayat süreçlerini genel olarak belirler. İnsanların bilinci varlıklarını belirlemez, tersine toplumsal varlıkları bilinçlerini belirler..."* (Marks, Sanat ve Edebiyat üzerine Sf.7). Yukarıya bu alıntıyı almamızın nedeni şudur; her toplumsal katman, her olaya ve olguya kendi ideolojik perspektifinden bakar ve yorumlar. Bu durumda burjuvazi ile dürüstlük anlayışımızın çelişmesi, eleştiri olayını kavrayışımızın uyuşmaması kadar doğal bir şey olamaz. Doğal olmayan toplumsal biçimlenişin aynı tarafında bulunup, hatta aynı dünya görüşünü paylaşan kişiler arasında bile ideolojik ayrılıklara neden olacak şekilde bu kavramların yanlış kullanılması sorunudur. Kişiler arasında bu

türden çelişkilerin varlığı ideolojik eksikliğin belirtisi sayılmalıdır. Yani bu farklı yorumlayış ve algılayışa mührünü vuran eksik ve geleneksel bilinçlenmenin özgül perspektifidir. Alıntıya devam edersek; *"...Fikirlerin, kavramların, bilinçliliğin üretimi, ilkin insanların maddi etkinliği, maddi bağlarıyla gerçek hayatın diliyle sıkı sıkıya örülüdür. İnsanların bu aşamada belirten kavrayış, düşünüş ve zihni alış verişleri maddi davranışlarının dolaysız akış şeklinde görülür. 0..... İnsanlar kendi kavramlarının üreticisidirler."*

3-Nesnel gerçeklerin diyalektik değerlendirilmesi. Bırakalım aydın olmanın sorumluluğunu, özelde yaşadığımız ortamı (ve kendimizi), genel perspektifte ise dünyayı tanımamızın ön koşulu olsa gerek. Bunun konusu günlük olgular kapsamındaki çelişki ve çatışkılar olabildiği gibi, gelecekteki zorunlu çözümlülüğün tez ve anti-tezini taşıyan uzun erimli bir gelişimin tamamı veya bir parçası da olabilir. Yani öznel ve nesnel çevremizdeki olgulara, olaylara doğru yorum getirme sorunudur eleştiri. Kısaca; *"insanın gerçeklerden çıkarılan soruların kaynaklarıyla, verilecek cevaplar arasında ilişkiler olmalı. Entellektüel faaliyet, bu ilişkileri aramak, bulmak ve göstermekle yükümlüdür. Bu faaliyet sırasında insan özgürlüğünü tadar, kişiliğini geliştirir, kendini gerçekleştirir. Çünkü bu faaliyeti insana doğadaki ve toplumdaki nesnel yasallıkla bilinçli ilişkiye geçme imkanını verir."* (Sargut Şölçün, Tarih Bilinci ve Edebiyat Bilimi sf. 12). İşte, eleştiri; bu ilişkinin kurulmasında, yeni ilişkiler oluşturulmasında ve geliştirilmesinde insanın her türlü entellektüel faaliyetini ilişki düzeyinde ilerletmeyi, zenginleştirmeyi amaçlayan bir olaydır.

Eleştiri olayı, eleştiriye konu olan şeyin insanla ilişkisi olduğu andan itibaren başlar. Kendiliğinden gelişen bu tavır, eleştiriye konu olan şeyin insanla ilişkisi geliştikçe ve çeşitli görünümler kazandıkça eleştiri olayı da nitelik kazanır. İnsanlık tarihi, insanın çevresini ve dolayısıyla kendini değiştirmesi sürecidir. Bu evrim süreci içinde nesnelere biçim vererek şeyleri üretme, ürettiğini kullanma, geliştirme, tarihsel devingenlik kazandırma olayı da basit (eksik) bir eleştiri olayıdır. Kişi bu süreç içerisinde giderek yetkinleşip, en üst gelişme düzeyine doğru ilerlerken, ilişkisi olan herşeyle birlikte değişerek, devingenlik kazanır (ya da kazandırır). Bu gelişme-üretme- değişme dizgesi önce maddi üretim biçimine somut olarak yansır. Daha sonra ideolojik düzeyde insan bilincini ve bilinçliliğini yeniden üreterek zengin ilişkilerin, devindirici yeni dizgelerin kurulmasına neden olur. Yani burada geliştirilen "ilişkiler sistemi" ve onun verili reel konumudur. Bu ilişkiler sisteminin kurulmasında insan, karşılıklı etkileşim içinde kendini ve çevresini değiştirir. Diyalektik etkileşim gereği kişi kendini yeniden üreterek (zihni somutta) geliştirir. Bu gelişme düzeyi onun olguları, olayları, şeyleri; yorumlama, ayrıştırma ve kendinden yana biçim vererek yararlanma-kullanma ilişkilerini de geliştirir. Sonuçta ise gerçeğin (en karmaşığını bile) kavranmasına, tanınmasına ve değiştirilmesine yol açar. Gerçeğin bilinmesinde ve değiştirilmesinde kullanılan bu yöntem (eleştirel yöntem) insanın pratik faaliyetleriyle gelişmiş, bilimin ve felsefenin yardımıyla "bilimsel bir olay" kimliğine kavuşmuş. "...Yaratma ve yaratılanı tüketme eylemleri başlıbaşına eleştirel bir tutumdur. Ama duyarlılığın ve bilgisel deneylerimizin kendiliğinden oluşturduğu ve adına kısaca "beğeni" diyebileceğimiz ölçme, yargılama güdüsü, eleştiri sayılabilir mi?" diye soruyor Bedrettin Cömert(Eleştiriye Beşkala-Talihsiz eleştirmen). Bu sorunun yanıtı elbetteki hayır olmalıdır. Eleştiri; bilimsel, özünde ussal bir eylemdir, karşılaştırmaları, tamamlamaları, değerlendirip yargılamaları içeren ussal bir eylem. O zaman kendimizi neden ve nasıl eleştiri yapılıyor diye sorgulayalım.

4-Sözlükte eleştiri; genel anlamda bir insanı, bir yapıtı, bir konuyu doğru ve yanlış yanlarını bulup göstermek ereğiyle incelemek, açıklamak ve anlaşılmasını sağlayarak, değerlendirmek", olarak tanımlanıyor.(T.D.K. Felsefe Sözlüğü)

Eleştiri, çağın, koşulların, mekan ve zamanın eytişimsel ilişkileriyle birlikte ele alınmalıdır. Ona eytişimsel yöntem klavuzluk etmelidir. "...Çünkü eytişimsel yöntem, her olgu ve olayı tarihsel süreci içinde ele alma ilkesi, en ilkel bir kafanın da kolayca anlayacağı gibi, sanat yapıtında yaratıldığı koşullarda, kısaca çağ ve toplumların kendi özlellikleri içinde ele alınıp değerlendirilmesini gerekli kılar. Yoksa eytişim nerede kalır?" (B. Cömert, Eleştiriye Beşkala sf. 322). Yani, eleştiriye konu olan şeyin nasıl ve neden yapıldığı kadar onun hangi süreçte hangi koşullarda ortaya çıktığı da önemlidir. Eleştiri olayı, bir "anlama ve değiştirme" yöntemi olduğuna göre, eleştiriye konu olan şeyin doğduğu koşullardaki işlevini ve nedenini bilmek gerekir. Eğer geçmişte olan bir şey eleştiri konusu ise, onun şimdiki zamandaki geçerliliği, geçmiş zamandaki tarihi koşulları ve ortaya çıkış nedenleri ile kavranmaya çalışılmalıdır. Böylece kazanacağımız tarihsel bakış açısı, gerçekliğin eytişimsel ilişkisi içinde kavranılmasını olanaklı kılar. Aynı zamanda onu gündelik olmaktan çıkarıp, öznel-nesnel ikilemi içerisinde sıkışmaktan kurtararak ona gerçek kimliğini kazandırır.

5-"Herhangi bir eserin incelenmesi ve açıklanması, insanın toplumsal gerçeği daha yakından tanıma ve değiştirme çabalarından ayrı düşünülemez. Bu nedenle bilimsel eleştiri, insanın gerçeği bilmesine ve değiştirmesine katkıda bulunur." (Sargut Şölçün, Tarih Bilinci ve Edebiyat Bilimi). Yukardaki alıntı niçin eleştiri yapılıyor sorusunu yanıtladığı kadar, nasıl eleştiri sorusunu da ortaya çıkarıyor. Evet eleştiri gerçekçi ve bilimsel (toplumcu) olmalıdır. Toplumcu ve bilimsel eleştiri; hiç bir güçlükten kaçmayan, önüne çıkan en küçük sorunu ve ayrıntıyı ciddi bir olay kabul edip, kişisellikten uzak, araştırmaya açık, bilimden yana, hayatın kendi iç dinamiği ile özgürce gelişmesini ve değişmesini savunan, kısaca tarihsel ve eytişimsel yöntemin klavuzluğunda

insandan yana tavır alan, olaylara-olgulara bu tavrı ile yaklaşan anlayıştır. Bu bağlamda eleştiri, dünyayı değiştirmeye katkıda bulunduğu sürece değer kazanır.

Kısacası bir yazı türü. Felsefede ise biraz daha farklı; bilginin temellerini, oluşumunu ve doğruluk durumunu inceleme, sınama, yargılama... Eleştiri her şeyden önce bir yorum, bir tavır alıştır yaşamı, gerçekliği tanıma, didikleme, ondan yararlanma ve onu değiştirme eyleminin kendisidir eleştiri. Onun amacı gerçekliğin açıklanmasını, karmaşıklığın çözümlenmesini, olayın, örgünün, nesne ve öznenin daha ileri ve gelişmiş bir yapıya ulaşmasını sağlamaktır. Sadece gerçekliği göstermek, yanlışı eksiği bulmakla sınırlı değildir. O aynı zamanda alternatif getirebilme, doğrusunu ve gelişmişini ortaya koyabilme sorunudur da. Eleştirmen Luc Berimont bu konuda şöyle diyor: "Eleştiri aydınlatıcı, ışık düşürücü nitelikte olmalıdır. Ele aldığı yapıtın (konunun) bütün derinliklerini yoklamalıdır. Yazarla okur arasında köprü kurmalıdır." Eleştiri, kendi kendini gerçeğin gösterilmesi ve tanıtılması ile sınırlamamalıdır. Aynı zamanda onu devindirip-değiştirmeyi de amaç edinmelidir. "Eleştiri, yargılarını yalnızca sıralamakla yetinen bir etkinlik türü değil elbette. Yargılamakla birlikte gerçeklerini ve örneklerini de vermek zorundadır." (B. Cömert, Elelştiriye Beşkala sf. 289).

Eleştiri salt yargılamaya, hele hele hüküm giydirmeye yönelik bir olay olsaydı, o, bilimsel ve eytişimsel kimliğini kazanabilir miydi? Onu, öznel-nesnel, doğru-yanlış ve olumlu-olumsuz ikilemi içersinde sınırlamaya kalkmakla onun eleştirelliğini (eleştirinin eleştirelliğini) inkar etmiş olmaz mıyız? Bu türden sınırlamalar onun çözümleyici, eylemlilik gerektiren içeriğiyle çelişerek, yargıyı dondurur ve eleştiriye konu olan şeyin değişebilirliğini inkar eder.

Nesnelcilik, içerikçilik (öz) adına kişiliksiz, alabildiğine katı, subjektivizm kokan, benmerkezci anlayışlar hiçbir zaman eleştiri olayı ile bağdaşmaz. Hele hele tek başına, araştırılmış kuru düşünceleri sıralamak hiç değildir. "Eğer öyle olsaydı iyi eleştirmen olabilmek için akademik olmak yeterdi. Eleştirmenin, eleştirmen olmadan önce, iddiasız, alçak gönüllü, sevgi ve coşku dolu bir okur olması gerekir." (B. Cömert, Eleştiride Sevgi- Eleştiriye Beşkala). Eleştirmen eleştirdiği şeye kendi öznel ölçüleriyle yaklaşıp, yargılamamalıdır. O, eleştirirken hiç bir şeyin tam, doğru, saf ve mutlak olduğunu düşünmemelidir. Ve her güzel eleştiri için yanılgıya düşmemelidir. Her bir şey için mutlaklık olamayacağına, gerçekliğin sürekli değiştiğine ve insanın bilgi düzeyi sürekli yükseldiğine göre, belli koşullarda (doğru, yanlış vb.) mutlak olanın, başka koşullarda ve başka zamanda değişebilirliği gözönüne alınarak, eytişimsel bir eleştiri çizgisi geliştirilerek bunun sürekliliği sağlanmalıdır.

Eleştiri olayı yansızlığın yanında, bilgiyi, sağlıklı bir dünya görüşünü (ideolojiyi), yani dürüst olabilmeyi gerektirir. Çünkü her davranış her eylem, her düşünüş o kişinin bilinci olduğuna göre bu göreli bilinçlilik olayı eleştirinin özünü, nesnelliğini ve toplumculuğunu etkileyebileceği gibi onu amacından uzaklaştırıp kısır çekişmelere sokar. Özellikle yazın alanında eleştiri yapan kimseler, kendi biçem ve yazın anlayışları doğrultusunda eleştiri yapmaktadırlar. Farklı biçem anlayışına yönelik olan bu eleştirel tavır(!) giderek nesnel olguların değişik açılardan görülmesi sonucunu doğurarak, gerçekliğin ortaya çıkarılıp, değiştirilmesi sorunsalını bir süre erteler. Yaşama ayrı ayrı açılardan bakıp aynı sonuca (veya doğru olana) yaklaşmak bu durumda olası değildir. Bunun yanında göreli bilinçlilik olayı da reel olanın eleştirilmesini karmaşıklaştırır. O zaman altını çizerek soralım: Dünyayı ancak kendi bilinci oranında kavramış ve onu kendi bilinçliliği oranında değiştirmeye uğraşan birinin, karmaşık, değişik toplumsal olayları sağlıklı olarak yorumlayıp, eleştirmesi ne ölçüde olasıdır? Bu durumdaki bir eleştirel tavır öznel yargıdan, duygusal düşünceden, ampirik bir gözlemden öte bir anlam taşımaz. Vurgulamak istediğimiz eleştiri olayında öznel yargıların yok edilmesi sorunudur. Bu sorunun çözümü ise yansızlığın yanında eytişimsel yöntemi gerektirir niteliktedir. Kısacası bilinçlilik ve ideolojik çözümü zorunlu kılan bir yöntemin amaç edinilmesidir.

Eleştiri; nesnel gerçekliği tanıma eyleminin yanında onu değiştirmeyi de amaç edinen bir yöntem olduğuna göre, bir şeyin daha kendisini tanımadan önce (ya da kendisi olmadan önce) başka bir şeyi değiştirmeye çalışması, ona katkıda bulunması, onu eleştirmesi ne ölçüde dürüst bir davranıştır. Ortada eleştiriye konu olacak bir olay -olgu- şey varsa bunu eleştirmek elbette olumlu ve sorumluluk göstergesi bir tavırdır. Ama sorun, neden yapıldığı kadar nasıl yapılacağı olayına da çözüm getirmek zorunluluğundadır. Burada kişinin ne yaptığı kadar, nasıl yaptığı da önemlidir. Kişi yaşamı, bir anlamda onun nesnel gerçeklik karşısındaki davranışıdır. Bu bağlamda eleştiri, bir tavır alış, nesnel gerçekliği kavrayış ilişkisidir. Ama çelişkiyi hedef alan, onu yenmeye çalışan bir ilişki. Bu ilişkilere girmeyi toplumsal hayat zorunlu kılar. Kavanozda ama 25 derecede yaşamanın olanağı yoktur. Herkes maddi çevresini üretmek için bu ilişkilere girmeye zorunlu olmakla birlikte herkesin bu gerçekliği üretme-değiştirme yöntemi de farklı farklıdır. Çünkü insan yaşamını belirleyen öge, onun toplumsal formasyondaki yeri ve durumudur. Her şey, her kişi ait olduğu (veya olmak istediği) maddi koşulların sosyal pratiği ile davranır (veya davranmalıdır). Burada sorun; zorunlu üretimdeki (toplumsal formasyonun zorunlu kıldığı) yöntemdir. Eğer bizler eleştirel tavrımızla bir şeyler yapamıyorsak, bu nesnel gerçekliği tanımadığımızdan, kavrayamadığımızdan değil, onu çözümlemede kullandığımız yöntemin yanlışlığındandır. Bu olgu sonuçta bilinçlilik ve ideoloji üzerinde netleşir.

6- Eleştirel olabilmek, hayata eleşti-

rel bakabilmek olayı "dürüst" olmayı gerektirir. Yukarıda vurguladığımız şekilde eleştiri ile dürüstlük arasında zorunlu bir ilişki sözkonusudur. Bu ilişki özneli nesnele, çelişkiyi çözüme, azgelişmiş olanı daha ileri bir yapıya götürmeyi amaçlayacak şekilde içörgütlenmeyi, kişisel gelişmeyi eylemlilik düzeyinde gerçekleştirmeyi sağlar (veya koşullarını sağlar). Günlük konuşmalarımızda, eleştirilerimizde (!) insanların birbirlerini dürüst veya dürüst olmayan diye niteliediklerini sıkça görür, duyarız. Bu kısa, kesin ve net (!) yargı, eleştiriyi kısırlaştırarak, onun amacından uzaklaşmasına neden olur. O zaman nedir eleştirel dürüstlük? İyiniyetli olmak dürüst olmanın önkoşuludur. Dürüst olabilmek bilgiyi, bilinçliliği gerektirir. Sağlıklı bir dünya görüşü ışığında yaşama "eleştirel" bakabilmektir. Kendi kendini sürekli sorgulamayı, özeleştiriyi zorunlu kılan, hayatı doğru, güzel ve haklıdan yana değiştirebilmenin savaşımıdır. Sömürüye ve emperyalizme bilinçlice karşı çıkma olayıdır. İşte çağımızda dürüst olabilmenin kriteri. Kişinin içinde bulunduğu koşullara göre, somut durumun somut analizine göre yöntemine amaç edinmesi gereken kriter. Salt iyi olmak, dürüst olmaya yeter mi? İyi niyetlilik başlangıçta eleştirel dürüstlük için bir itkidir. Sonra, bilinçsiz, bilgisiz bir insan nasıl dürüst olabilir? Sağlıklı bir dünya görüşü olmayan birisinin dürüstlüğü nereye kadardır? Yaşamı tanımayan, onun devingenliğini göremeyen, değiştirmek için yol-yöntem tayin edemeyen, yaşamın çelişkisini çözecek kafası, yüreği olmayanların olduğu durumlarda yılgınlığa, umutsuzluğa kapılıp geri çekilmesi eleştirel-dürüst bir tavır mıdır?

Bir yandan toplumcuyum deyip öte yandan kendini egemen kültür ilişkilerinden soyutlayamamış birini düşünün; hazret sömürüye, emperyalizme ve insan onurunu zedeleyen her türlü davranışa karşı çıktığını söyleyip ayda bir kitap bile okumaz. Böylece; birinin ihmali veya eksikliği diğerini de etkiler ve olumsuzluk giderek bütüne egemen olur. Bu olayda zaman-mekan ögesi oldukça önemlidir. Bu da olaya (dürüstlüğe) eleştirel ve özeleştirel bir nitelik kazandırarak, onu her zaman yoruma açık bırakır. Her şey yaşandığı sürecin koşulları içersinde değerlendirilirse eleştirel bir sonuca varılır. Yukarda vermeye çalıştığımız kriterler hazır, ölçülmüş elbise olayı (örneği) ile çelişirler. Sorun; bütünü oluşturan ilkelerin zaman ve mekan durumları gözönüne alınarak, somut koşulların somut tahliline göre eytişimsel ilişkileri gözardı edilmeden yaşamı eleştirel olarak yorumlamak ve değiştirmektir. O zaman altını çizelim: Dürüstlük ahlaki eğilimli bir söylem değil, aksine eylemlilik gerektiren bir olgudur.

Günümüzde sosyal ve toplumsal örgütleniş biçimlerinde (kendiliğinden olsun-olmasın) eleştiri-özeleştiri mekanizmasının iyi işlemediği görülür. Bu olay, topluluk içi demokrasi ve bilinçlilik seviyesinin bir göstergesi sayılabilir. Çünkü ortak bir amaç için biçimlenmiş örgütlenmelerde, gerçekliği tanıma ve değiştirme uğraşılarına yöntem olan mücadele biçimlerinin hayatın her alanında sürekli kılınıp, zenginlik kazanması yaşamın eleştiri ve karşı-eleştirilerini en ince ayrıntısına inilecek şekilde muhatap olmakla gerçekleştirilebilir. Özellikle toplumsal bozgun ve karmaşıklığın sürdüğü dönemlerde, ilişkilere egemen olan ilkesizlik ve bilinçsizlik eleştiriyi hiç bir zaman kabullenmez. Çünkü bilinçsiz çırpınışların, ilkesiz birlikteliklerin güncelliğini koruması ve devam etmesi duygusal bir zeminde anlaşmayı zorunlu kılar. Bu zeminde alabildiğine hoşgörülü, bilinçsiz ve ilkesiz davranmayı gerektirir. Adeta hoşgörüsüzlük düzeyine ulaşan bu geniş hoşgörü olayı sonuçta herşeyi (amacın kutsallığına rağmen) hoşgörmeyi veya en azandan suskuyu getirir. Bu türden bir birliktelikte (!) bir insanın eleştiriye konu olan başka birisini, olayı, olguyu eleştirebilmesi için kendisinin eleştiriye konu olacak bir pozisyonda bulunmaması gerekir. Aksi olası mıdır? Eleştirse bile ne ölçüde sağlıklıdır, dürüsttür? Görülen odur ki; bu türden birlikteliklerde eleştiri eskiden kalma bir alışkanlık gereği günümüzde ancak dedikodu niteliğinde yeniden üretilmektedir. Bunun yanında yabancılaşmış insanın (yabancılaşmış düşünce ve davranışın) daha farklı ve karmaşık türden eleştiri-özeleştiri olayını gözlemleriz. Vebler'e göre yabancılaşma olgusu insanların birbirlerini verimlilik konusunda kıskandıkları zaman ve durumlarda (toplumsal koşullarda, yapılanmalarda) ortaya çıkar. Bu durumda kişi emeğini üretmek için değil daha üst düzeyde statü kazanmak için kullanmaya başlar. Onun amacı kavramak-üretmek-değiştirmekten ziyade başkalarını bu yolla geçme, alt etme ilişkisidir. Yani eleştiri olayını herkesi harcamak için kullanarak tek başına sivrilme uğraşısına alet eder. Bu yüzden kendisini herkesin doğrulayacağı, her türden insanın kabul edebileceği şekilde kaypak ve iki yüzlü davranır.

7-Sonuçta görülüyor ki eleştiri ve eleştirel dürüstlük, insanın gerçeği kavrama, değiştirme, onu yeniden üretme (veya bunun koşullarını yaratma) süreci içersinde bir tavır alış ilişkisidir. Bu ilişkinin sağlıklı olarak kurulması, ideolojiyi, bilgiyi (eylemlilik düzeyinde) ve kişinin kendi kendini sorgulamasını özeleştiriyi zorunlu kılar.

Toplumdaki insansal-maddi ilişkileri üretim ilişkileri tayin eder. İnsanın entellektüel faaliyeti bu ilişkiler içersinde sınırlanır. Bu ilişkiler insanın özgür eylemci yaşantısı ve iradesi sonunda ortaya çıkmış değildir. Üretim ilişkilerini takip eden üretici güçler tarafından belirlenmiş (sınırlanmış) o üretim ilişkilerini ve onun üst yapısını hakim olanı yeniden üretmeyi amaçlayan ilişkiler bütünlüğüdür. İşte eleştirel olmanın, dürüst davranmanın, yabancılaşmayı kırmanın gerekliliği ve güçlülüğü. Kişi bu ilişkileri kırıp yerine kendi özgür iradesi ve eylemiyle, insanlığın toplumsal gelişiminden yana tayin ettiği ilişkileri yerleştirebildiği veya onun koşullarını ortaya koyabildiği) ölçüde, değiştirebildiği oranda eleştireldir.

*Bu yazı Yeni Olgu Dergisi'nden alınmıştır.

Sömürgecilik

Ata YADİGAR

Sömürgeciliğin insanlık yaşamına girmesi, kapitalizmin gelişmesinin belli bir aşamasında ve aynı zamanda onun sermayesinin birikimi için kıtaların keşfi, keşf edilen kıtalarda karşılaşılan uygarlıkların zenginliklerinin Avrupaya taşınması ile birlikte başlamıştır.

15. yüzyıl fetihçilerinin başını çeken ülkelerden İspanya ve Portekiz Yeşil Burun adaları ve Güney Fas'ı fethetmekle başladılar işe. Ticari amaçlı bu fetihler kısa sürede yerini yeni kıtaların keşfine bıraktı ve ele geçirilen bu topraklar kayıtsız- şartsız İspanyol ve Portekiz'lilerin denetimi altına girdi. Kıyı gemiciliğiyle yapılan ticaret, pusula, matbaa, barut ve "dünyanın evrenin merkezi" olmadığı görüşünün ortaya (Kopernik tarafından) atılmasından sonra (Kopernik'in görüşleri, Ptolemci ve Dante'ci dar evren görüşlerini kökünden yıkmaktaydı) yeni filizlenmekte olan burjuvazinin ilgi, iştah, işgal alanlarının ufkunu alabildiğine genişletmekteydi. Matbaa; edebiyatı/yazını, pusula; denizciliği, denizin ortasında bile yön bulmayı, barut; savaş olanaklarını alabildiğine arttırmıştı. Gemilerin karinaları genişletilerek taşınacak yük çoğaltılırken, tonajları büyümekteydi. Bununla birlikte Johan Jurgen, iplik yapımını geliştiren rotatifi bulmuştu. Şerit yapma makinesiyle, örgü makinası icat edilmiş, maden çıkarma endüstrisi ve madenlerin yüksek fırınlarda işleme yöntemleri geliştirilmişti.

Sömürgeciliğin kapitalizmin şafağında meta ihracı ve pazar alanlarının genişletilmesi ihtiyacından kaynaklandığı açıktır. Ancak kimi burjuva ideologlar kapitalizmin doğal sonucu olarak meta ihracı ve pazar olanaklarının genişletilmesinden doğmadığını tam tersine mevcut iktisadi sistemin yürütülmesinde görev alan kimi tutku, hırs, yekti sahibi "kötü kişilikli diktatörlerin" uygulamalarından kaynaklandığını iddia etmektedirler. Sorunu ele alışta bilimsel ve doğru olmayan bu yaklaşım kapitalizmin varlığında/ruhunda olan ve sömürgecilikle birlikte katmerleşen insanlık üzerindeki tahribatlarını, yakıp-yıkıcı özelliklerini saklamaya hizmet etmektedir. Öte yandan, bu "kötü/diktatör kişilik sahibi" yöneticiler bir tarafa bırakılırsa, sömürgeciliğe olumlu, sömürgeleştirilen topraklardaki üretim tarzını geliştirici roller yüklemiş oluyorlar.

Oysa gerçek hiç de öyle değildir. Gerçek olgunun kendisindedir. Olgunun kendisi, kapitalizmin meta ihracı ve pazar alanlarına ihtiyaç duymasıdır. Üretim ilişkilerinin/ araçlarının gelişmesi tarihsel bir zorunluluktur. İşte bu zorunluluğun bir neticesidir sömürgecilik.

Rönesans, modern çağın başlangıcıdır. Bu modernlik, bir bütün olarak üretim araçlarının ve ilişkilerinin vardığı noktada bir zorunluluktur; kendinden önceki toplumsal ilişkilerin bilimde, siyaset, sanat ve askeri alanlardaki gelişmesinin üst noktasıdır. Sömürgeciliğin karakterindeki değişmenin böylesi bir döneme denk düşmesi tesadüf değildir. Ortaya çıkışından günümüze sömürgecilik, birbirine bağlı ve onun devamcısı olan üç evreden geçmiştir. Bu aşamalar sırasıyla:

-Sermayenin ilkel birikiminin sağlandığı ilk dönem,

-Serbest rekabetçi aşama,

-Ve günümüz sömürgecilik ilişkilerinn izahını da içersinde barındıran emperyalizm dönemidir.

Hiç şüphesiz eski çağ sömürgeciliği ile serbest rekabet çağı dönemindeki sömürgecilik ve bu iki sömürgecilik ile emperyaliz dönemi arasındaki sömürgecilik birbirinden ayrışmaktadır. Lenin, bu durumu şöyle izah ediyor:

"Sömürge politikası da, emperyalizm de kapitalizmin çağdaş döneminden, hatta kapitalizmden önce mevcuttu. Kölelik üstüne kurulan Roma, bir sömürge politikası izliyor ve emperyalizmi uyguluyordu. Ama iktisadi ve toplumsal biçimler arasındaki farkı görmezden gelerek ya da arka planlara iterek "emperyalizmin genel düzeni" üstüne fikir yürütmek, tıpkı "Büyük Roma" ile "Büyük Britanya" arasında kıyaslara girmek gibi bir takım hoş palavralara ve bayağılıklara düşürür kişiyi. Çünkü kapitalizmin eski evrelerindeki sömürgeci politikası, mali sermayenin sömürge politikasından temel ayrılıklar göstermektedir."(1)

Sahiden de bugün bile bu üç evre birbiri ile aynılaştırılmakta, yaşadığımız coğrafyada sürmekte olan sömürgecilik ilişkisi ve bunun yükümlülüğü tarihin her döneminde yaşanmışlığa yayılarak sorumluluktan kurtulunmak istenmektedir. Önce bu üç evrenin neleri ifade ettiğine bakmakta yarar var. Genel bir hat çizdikten sonra bu üç evre kendi koşulları ile genişçe ele alınabilir.

İLKEL SERMAYE BİRİKİMİ-KITALARIN KEŞFİ

Bu dönemde esas olan kıtaların keşfiydi. Keşfedilen her kıta, kazanılan her toprak parçası, keşfedenlerin karşısına başkaca uygarlıkları, yaşam biçimlerini çıkarıyordu. İşgalciler, işgal ettikleri bu toprak parçalarında söz konusu ugarlıkların zenginliklerini Avrupa'ya taşıyorlardı. Avrupa kıtasına taşınan zenginliklerin başında hiç şüphesiz altın gelmekteydi. İşgalciler, karşılaşılan uygarlıkların bütün zenginliklerini kendi kıtalarına taşırlarken yerli halkların bütün üretim tarzlarını yerle bir ediyor, iç dinamiklerini dinamitliyorlardı. Köle kullanımı ve ticaretinin çok yoğun yaşandığı bir süreçti bu.

SERBEST REKABETÇİ DÖNEM SÖMÜRGE ÖZELLİKLERİ

Sömürgeciliğin bu döneminin birincisi ile ortak özelliği, kalbine kılıç sokulmuş ve Hristiyanlık dini ile kutsanmış bu kanlı toprakların meta ihracı ile birlikte bir dünya pazarının oluşması ve kavganın bu topraklar üzerinde sürüyor olmasıydı. Bu dönem ispanyol ve Portekizliler'in egemenliklerini İngiliz, Fransız ve Hollandalılar'a kaptırdıkları dönemdir.

Avrupa'da manifaktür sisteminin ortaya çıkışı, sömürgecilikle elde edilmiş zenginliklerle yağma, talan, soygun, köle alım-satımı, serflerin zorla çalıştırılması ile elde edilmiş birikim ile daha bir anlamlandı ve manifaktür sisteminin pazarlarının genişlemesini /tekellere adım atılmasını kolaylaştırmıştır.

Sömürgeci devletler, ilk dönemde olduğu gibi, sadece sömürgelerdeki üretilmiş değerleri alıp gitmekle kalmıyor, bu arada sömürgeleştirilen topraklarda kendi üretim sistemlerini de kuruyordu.

Fethedilecek toprakların miktarı azalırken, kapitalist yolda bir hayli mesafe katetmiş ülkeler birbirlerinin egemenliği altındaki topraklara göz dikiyor bu uğurda en kanlı savaşlara girişmekten çekinmiyorlardı. Napoleon, İngiltere ile savaşa tutuşmasını şöyle açıklıyordu; "Yeryüzündeki sömürgeler üzerindeki hegamonya". Bu planlar içinde Mısır, Hindistan, Türkiye, İran, Afganistan, Latin Amerika vardı. Bu arada belirtelim ki, burjuva devrimlerinin "eşitlik-özgürlük-kardeşlik" şiarlarının sömürgeleştirilmiş ülkeler için hiç bir değeri yoktu. "İnsan hakları-Yurttaşlık Hakları" da uğramıyordu Sene-

galli zencilerle, Hindistan melezlerinin yanına.

Sömürgelere taşınan üretim tarzları, sömürgeleştirilmiş ülkelerin tüm can damarlarını kesiyor, sömürgeleştirilenleri üretim dışı tutuyor, sermaye birikiminin önüne geçmek için yasal tedbirlere alınıyordu. İngiltere, Amerika'daki sömürgelerini sürekli elinde tutmak ve hammadde ve sanayi ürünlerini bu pazarlara sürmek için, bu topraklarda, yüksek fırınlar, hadde makinaları, metealurji fabrikaları yapmasını yasaklıyordu. Yasaklar sadece bunlarla sınırlı değildi. Demirden yapılma maddeler, fötr şapka, kumaş imal etmek, deri ve kürk işlemek gibi bir dizi üretim (daha doğrusu sömürgeciliğin el attığı üretim) dalları yasaklanmıştı. "Denizcilik Anlaşması" gereğince sömürgeler, kendi metalarını yalnız İngiltere'ye satabilir ve bunları yalnızca İngiliz gemileri ile nakledebilirdi.

EMPERYALİST ÇAĞIN SÖMÜRGE ÖZELLİKLERİ

Kapitalizmin meta ihracının bir zorunluluğu olan pazar alanı sömürgeciliğe karakterini veren olgunun başında gelmektedir.

Empreyalizm aşamasında ne keşfedilecek toprak parçası kalmıştır yeryüzünde ne de paylaşılacak alan. Ancak emperyalist haydutlar birbirlerinin ilgi alanlarına göz dikmişlerdir. Ve bu aşamada meta ihracı yerine, bununla birlikte esasta sermaye ihracı sözkonusudur.

İnsanlık tarihinde önemli yer tutan bu olgular, gerçek manada bizim bir kaç satırda özetleyemeyeceğimiz kadar acılara yol açmıştır. Sömürgecilik tarihi, kılıçtan damlayan kan, göğün boşluğunda kaybolmuş çığlık, gözyaşı ve lanetle yazılmıştır ve yazılmaya da devam edilmektedir.

Temel olarak üç aşamaya ayrılabilecek olan sömürgeciliğin genel karakterleri birbirinden böyle ayrıştırılabilinir. Bu genel hat, dönemin alt özellikleri kavranmaksızın ve dönemin özelliklerinin genel bir açılımı yapılmaksızın kavranması eksik kalır. Bu bağlamda, şimdi tekrar başladığımız yere, ilkel sermaye birikimi dönemine döneceğiz.

Talan yoluyla elde edilep, Avrupa limanlarına boşaltılan ve bedeli altın olarak ödetilen ürünler, Avrupayı para kıtlığı içine itmişti. Para olarak basılan altın külçeler, genişlemekte olan ticareti karşılamaktan çok uzaktı. Kapitalistler, yarıtım için aşağı yukarı bütün altını kasalarında bulunduran Milano, Sienna, Ceneviz ve Venedik'li bankerlere yüksek faiz ödemek zorunda kalıyorlardı.

Ceneviz'liler, İberik yarım adasının kilit noktalarını sezdirmeden ellerine almış, İspanya ve Portekiz'in her yerine nüfuz etmişlerdi. Borsa, denizcilik ve haritacılar olarak İberik yarımadasında karınca gibi kaynamaktaydı Cenevizliler.

Venedik, Ceneviz ve Portekizliler'in Hindistan yolundan elde edilen değerlere göz diktiklerinin farkındaydı ve çıkarlarını koruyordu. İspanya, Kastilya ve Aragon Hükümdarları Afrika'nın batı sahillerinden Portekiz yararına vazgeçmişlerdi.

Kısaca, dönemin bu alt-üst oluşları keşif ve çil çil altın içindi. Bu iştah, 1406 yılında Da Noli'ye Yeşil Burun adalarını, 1456'da Antoniotto Usodimare'ye Gine Körfezini, denizcilikle ilgisi olmadığı söylenen Denizci Henri'ye Septe'yi, dokumacının oğlu Kristof Kolomb'a Amerika'yı keşfettirmişti. Hemen belirtelim ki, Kolomb, ticaret ve keşif/fetih amacıyla yapılan bu seferlerin en kayda değerini gerçekleştirmiş olmakla birlikte, Amerika'yı keşfettiğinin farkında değildi.

Kastilya'dan büyük umutlarla yola çıkan Kolomb, geri dönerken yanında küçümsenmeyecek miktarda altınla birlikte, yanında getirdiği kızılderililerle bu serüvenli yolculuğu desteklemiş olan hükümdarları haddinden fazla memnun etmişti. 3 Ağustos 1492'de Kastilya'dan açılan gemiler aşağı yukarı bir buçuk yıl sonra geri dönmüştü. Gemilerin hangarlarına hayvan sürüleri gibi doldurulan kızılderililerin pek azı bu yolculuğa dayanabilmişti. Fakat dayanabilenler işgal edilmiş topraklarda yaşayan yerliler hakkında bir fikir vermek için yeterliydi. Kızılderililerde, Avrupada görülen şiddet, hırs, yalan gibi mülkiyetin insanı kirletme etkileri görülmemekteydi. Sömürgeciler gittikleri yere kendilerini/ "uygarlık"larını götürürler(!). Uygarlığın ölçütü de sanayide gelişmişlik olarak algılanır. Kaldı ki ne İspanyollar'ın ne de Portekizliler'in böylesi bir özelliği yoktur. Kolomb, tesbit ettiği ve kendi varlığıyla da çelişen bu durumu şöyle yazar:

"O kadar dürüst ve ellerinde bulunan

12. Nasreddin Hoca Karikatür Yarışması Albümü/Muhsin Omurca

herşey konusunda o kadar cömert görünüyorları ki, onları görmeden inanmak mümkün değildir. Hiç geri çevirmeyecekleri için, kendilerinden herşeyi istemek mümkündü. İsteyene istediğini hemen verirler ve bunu o kadar büyük bir zevkle yaparlardı ki, aynı zamanda kalplerini de birlikte verdiklerini sanırsınız"(2).

Kızılderililerin kabahati, kalplerini de birlikte vermeleri değildi şüphesiz. Tarihin akışı ve kanla beslenen sömürgecilik kaçınılmaz bir sonla yüzyüze bırakmıştı bu iyilik sever, hırs, yalan ve şiddet nedir bilmeyen halkı: Katliam. Sömürgeciliğin koşullarından biri olan, kendine benzetme hemen etkisini göstermiş, Avrupanın sömürü, şiddet ve kan işgal edilen toprakların halkına da sıçramıştır.

Kolomb, Kastilya'ya geri dönerken, küçük bir garnizon bırakmıştı Haiti kıyısına yaptığı kalede. İkinci seferinde karşılaştığı manzara rüzgar ekmenin sonucu idi. Başta pek konuk sever görünen yerliler, kaleyi yerle bir etmiş, kalede bulunanlar tek kişi kalmamacasına cezalandırılmışlardı. Gerçek şu idi: İşgalciler adanın bu sakin insanlarına karşı korkunç bir şiddete başvurmuşlardı. Altın avına girişmişler, yerlileri köle gibi çalıştırmak istemişler, kadınların ırzına geçmişler, yerli halkın bütün yaşamlarını alt-üst etmişlerdi. Sabrı tükenen yerli halk işgalcilerin üzerine çullanmış, kalede kalanların hepsini şiddetle cezalandırmışlardı.

Altın hırsı, yeni gelenlere cesaretlerini yitirmeyecek kadar kuvvetli itki yapmaktaydı. Amerika'nın keşfiyle amiral rütbesine ulaşan Kolomb, (bu ünvanının evlatlarına geçmesini de anlaşma konusu yapmış, böylece imparatorluğa yeni sömürge alanları açarken, evlatlarının rütbelerini de sömürgecilik kanıyla vaftiz etmiş olmaktaydı) "uygar" ve "Hristiyan"olan insanların "dinsiz" ve "barbar" insanlara karşı her zaman haklı olduğunu savunuyor, köleleştirmeyi hak biliyordu.

Daha sonra Kolomb'un gözden düşmesi, ayaklarına zincir vurularak İspanya'ya geri gönderilmesi sözkonusu olduysa da, hükümdar için durum başkaydı. Kolomb'un ayaklarına zincir vurulması garip bir benzerlik gösterir yaşadığı çağla; Ortaçağ kapanmış, yeni dönem başlamıştır. Yeni kıtaların keşfine çıkan Kolomb, hükümdarına sömürge alanları açarken kendisi keşifte bulunmak, bilinmeyene doğru yürümek, büyük ruhlara özgü olan tanınmamış yabancı yerlere gitmek, evrenin sırlarını öğrenmek gibi nedenlerle görevini ihmal etmiş, bu ihmali de ayaklarına zincir vurulmak suretiyle geri gönderilmek biçiminde ödemişti. Oysa hükümdarlar ondan büyük tehlike içinde bulunan keşf/işgal ettiği toprakların korunmasına kendini adamasını istiyorlardı.

Tarihte bireyin rolü anlamında bir şey söylemek gerekirse, Kolomb, denebilir ki, yeryüzünde bir kıtanın keşfi bağlamında, önemli bir iş yapmıştır. Hepsi o kadar. Bu keşif İspanya'nın yeni dünyadaki kudretinin temellerini atmıştır.

Bu arada geçerken belirtelim ki, hayli zamandan beri İspanyollar, ele geçirdikleri yerleri Portekizliler'in açgözlülüklerinden korumayı becermişlerdi. Tordisillas anlaşması, yalnızca toprakların değil, aynı zamanda okyanusların da İspanyollarla Portekizliler arasında paylaştırıyordu. Bu anlaşma bütün öteki devletleri dışırda bırakmıştı.

Hükümetleri kıvrandıran altın hırsı, aynı zamanda bireyleri de harekete geçiriyordu. Batı-Hindistan'da fazla altın yoktu. İspanyol hükümeti varlığını, kiliseye adam yetiştirmek, ordu ve orduda savaşacak unsurlarla sağlıyordu. Hidalgo'lar bu üç unsur dışında kalmakla beraber hükümdarlığın işini kolaylaştırmaktaydı. Kendilerini soylu sayan Hidalgolar, saf kan olduklarına inanırlar, çalışmayla alçalacaklarını düşünürlerdi. Çalışmanın Berberiler ve Yahudiler gibi ayak takımına bırakılmasını isterlerdi. Hindistan'da tüyler ürpertici cinayetler işleyen ve vahşi bir sitem kuran Hidalgolara hükümet alabildiğine geniş olanaklar sağlıyordu. Bunlar sadece toprağın değil aynı zamanda köle gibi kullanabileceği bir miktar yerli üzerinde de imtiyaz sahibi idiler. Bu durum krallığın istila planlarını kolaylaştırıyor, olağanüstü hammadde sağlıyordu. İspanyollar Yeni Dünya'da erkenden geliştirmiş oldukları şeker kamışı, boya çıkarılan bitki ve daha sonra tütün çıkarılan tarlaların da aynı zamanda en zenginleri Darien'de bulunan bir kaç altın madeninde yerlileri aralıksız çalıştırıyorlardı. Çalışma şartları o kadar ağırdı ki, kısa sürede yerli halk / kızılderililer yok edildi ve onların yerine Afrika'dan siyah ırktan köleler getirmek zorunda kaldılar.

Böylece, 1501'de tarihin en karanlık sayfalarından biri daha açıldı. Zenci ticareti.

Kolomb; Bahama, şimdiki adıyla San Salvador, Haiti, Cibao bölgelerine ayak bastıktan bir süre sonra Portekizliler de Yeni Dünya'da kendilerini göstermişlerdi. Daha sonra ismi Brezilya olacak olan bu topraklar, Ümit Burnu'na yönelmiş olan Portekiz filosunun alize rüzgarlarıyla Batı'ya itilmesiyle tesadüfen bulunmuştu.

MAYA UYGARLIĞI VE İŞGALCİ SOYSUZLUĞU

Küba valisi Valesquez, Bahamalar'a doğru ilerlemekteyken Yucata sahillerine sürüklenmiş olan İspanyol soylusu Hernan de Cordova'nın yolculuk notlarında okuduklarına inanamadı: Cordova, burada, şaşkınlık içinde, taştan yapılmış büyük anıtları, işlenmiş tarlaları, zengin giysi ve altın süs eşyası taşıyan "vahşi"leri inceleyebilmişti. Cordova, Maya Uygarlığı'nın son sınırına ulaşmıştı. Kendisi -tıpkı Kolomb gibi- neyi bulduğunun farkında değildi ama anlattıkları Valesquez'in doymaz ihtiraslı ruhunu ayaklandırdı. Derhal sefer hazırlıklarına girişildi, hızla yol alındı ve çok geçmeden de Meksika kıyılarında yerlilerle ilk ilişkiler kuruldu.

Yerliler yüksek bir uygarlık kurmuşlardı. Aztek uygarlığı görkeminin doruğundaydı: Muhteşem giysiler, mığferler, zırhlar, ince altından kaplanmış eşyalar, ince işlenmiş araba tekerlekleri, altın ve gümüş tabaklar vb. Meksika içlerine yürümüş olan İspanyollar şaşkınlık içindeydi. Gözleri kamaştıran altın ışıltısı değildi sadece. Devlet yönetimi de farklıydı ve İspanyollar -içleri kaygı ile- düşünüyorlardı ki, bu kadar gelişkin bir uygarlık kendini savunmayı da geliştirmiştir. Haksız da sayılmazlardı. Mayalarda, her mala değişik bir yer ayrılmıştı. Devlet yönetimi, Tenochititlan bir site devleti olarak kalırken, imparatorluğun öbür yöreleri, çeşitli adlar taşıyan konfedere devletlerdi. Bu örgütlülüğün en yüksek yönetimi/yasama yetkisini elinde tutan imparatordu. Meksika'da kölelik sert yasalarla yasaklanmıştı. Kölelerin çocukları özgür doğardı, kölelerin ve köleye ait malların dokunulmazlığı güvence altındaydı. Yasalar ve adli işlemler yazılıydı. Azteklerin fonetik ve resimli yazıları, ödağacı lifinden yapılmış kağıtları vardı. Yazıyla birlikte Azteklerin geniş bir rakam sistemleri bu sistemin derinleştirilmesiyle oluşan matematik ve astronomi hesaplar yapma olanakları vardı. Bu Avrupa'nın sahip olduğundan çok üstündü. Azteklerin takvimleri de Avrupalıların kullandıklarından daha ileriydi.

(Meksika'nın ilk İspanyol Piskosu Juan de Zamarag, elde edebildiği bütün Aztek kitaplarını ve el yazmalarını toplattı, Tlalteloco meydanında büyük bir piramit yaptırarak yaktırdı).

Ekonomik yönden bakıldığında Aztekler tarlaları özenle işliyorlardı. Aynı gelişkinlik zanaatkarlıkta da sağlanmıştı. Bakır, gümüş, altın, yeşim ve öteki taşlar büyük bir ustalıkla işlenebiliyordu. Özellikle o sıralar ticaretin gelişmesi tüccar sınıfının önemini ve gücünü geliştirmeye yönelmişti.

Çağın bu en ileri uygarlığının en kötü yanı, insanları kurban etmek gibi bir geleneklerini yaşamlarında barındırıyor olmasıydı. Aztekler bu geleneği, yanardağ patlamaları sonucu bir kaç kuşağın ortadan kalktığı bir yörede uyguluyorlardı. Ve kurban edilenler yiğitlikle karşılıyorlardı ölümü. Bu kurbanlar daha ziyade tutsaklardan seçilirdi. Savaş olmadığı dönemlerde ise, kendi aralarında "çiçek savaşı" dedikleri bir kurum oluşturmuşlardı. Halk toplanır birbirilerine çiçek demeti atarlardı. Yenik sayılanlar tutsak edilir, tutsak edilenler memnun olurlardı. Bu onlar için doğrudan doğruya cennete ulaşma anlamı ta-

şmaktaydı. İşgalciler daha sonra katliama girişmelerinin bir gerekcesi sayacakları için bu geleneğin üzerinde durduk. İşgalciler bu uygulamayı "barbarca" buluyorlarmış!

Meksika karalı Moktezuma, işgalcilerin komutanı ve heyetini sarayına götürmüştü. İsypanyollardan şüphelenmekteydiler, tedbirlerini almışlardı.

İşgalciler ilk elden din konsunda sorun çıkardılar. Aztek dinini hor görüyor, başkaca yerlerde yaptıkları gibi Hristiyanlığı zorla kabul ettirmeye çalışıyorlardı. Din, işgalin/istilacıların yapıştırıcı harcı olacaktı.

Aztek uygarlığının ünü Avrupa'ya yayılmış ve burnu iştahla şişen istilacılar gemilerin dümenini Meksika'ya çevirmişlerdi. Aztek İmparatorluğu'nun İspanyollar tarafından talan ve tahrip edilmesinden sonra Panama berzahının kuzeyindeki bütün ülkeler bir eyalet valisi tarafından yönetilen Yeni İspanya Krallığı olarak adlandırıldı. Meksika "fatih"i ve katili Cortes, burada yerlilere karşı sert politika uygulamasını önlemeye çalıştığı iddiasıyla kısa bir sürede kenara atıldı. Madrid, kendine imparatorluklar kazandıranlara karşı fazla sevgi beslemiyordu. Cortes de Colomb'un trajik sonu ile karşılaşmıştı.

Harislik, ihtiras, serüven, keşf ve zapt edilen her toprak parçası ile birlikte biraz daha kabarıyordu. Şimdi imparatorluğun ve serüvencilerin kafasını daha büyük altın ışıltısının iştahlı sorusu meşgul etmekteydi: Acaba Meksika kadar ya da daha fazla zenginliği bulunan başka toprak parçaları ve imparatorluklar var mıydı? Ve bunlar neredeydi?

GÜNEŞİN OĞLU: İNKA İMPARATORLUĞU

İnka İmparatorluğunun bulunması fazla uzun sürmedi. Bu imparatorluğun başında Güneşin Oğlu İnka vardı. İnkalar, Azteklerin tersine, kendilerinden önceki uygarlıklarından edindiklerini bir bütün olarak bir araya getirmiş ve büyük merkezi bir imparatorluk kurmayı başarmışlardı. İnka ekonomisi ve yönetimi bir plana göre disiplinli bir tarzda yürütülüyordu: Halk kazalara ve vilayetlere uygun bir oranda dağıtılmıştı. Herkes kendilerine ayrılmış yerlerde oturmak zorundaydı. Belirli bir yaşa gelen kişinin evlenmesi zorunluluğu vardı; bunun için bir ev ve aile bireylerinin azalması veya çoğalmasına göre toprak alırdı.

Aile toprakları yanında çok geniş topraklarİnka'ya aitti. Bir okadarı da güneşe aitti. Güneşe ait olanlar bütün toplulukça hepsinden önce işlenir, ürünler tapınaklarla ilgili vakıfların ve rahiplik örgütünün ayakta tutulması için kullanılırdı. Bundan sonra, yine imece usulüyle hastaların, ihtiyarların, dulların ve öksüzlerin topraklarına öncelik verilerek aile toprakları işlenirdi. En son kendi toprağını işlerdi herkes. Ama komşusu zor duruma düşersey ona yardım etmek zorundaydı. İnka'ya ait topraklar da bütün toplulukça imece usulü işlenirdi, fakat hepsinden sonra.

Her aile, elde ettiği üründen kesin olarak belirlenmiş bir bölümü ortak bir fona vermek zorundaydı. Daha çalışkan olanlar daha büyük bir bölümü kendileri için alıkoyarlardı. Tembeller aç kalma tehlikesi ile karşı karşıyaydılar. Elinde olmayan nedenlerle az ürün elde edenlere devlet tarafından yardım yapılırdı. İnka'ya ait toprakların ürünleri, imparatorluk ailesinin varlığını ve hükümet mekanizmasının ayakta durmasını sağlamak için harcanır, bu ürünün bir bölümü de ortak fona verilirdi.

Zanaatkarların ürünleri de aynı şekilde düzenlenmişti. İmparatorluk memurları, ailelere hammadde dağıtır, dokuma iplikleri, kil, tahta, maden, boyalar; bu ham maddelerin bir bölümü aileler tarafından alıkonur, kendi ihtiyaçları için işlenirdi. İmparatorluk memurları, işlerin herkesin gerek duyduğu giysiye ve mobilyaya sahip olmasını sağlayacak şekilde yürütülmesini denetlerdi. Geri kalan ham madde işlenir, ürün olarak ortak fona verilirdi. Bütün bunlardan başka, yurttaşlar askerlik hizmeti gibi, bazı hizmetleri görmek zorundaydılar. Bu amaçla çoğunluğu kamu hizmetinde çalıştırılırlardı.

Kısaca, herkes devletin izin verdiği yerde oturmak, çalışmak, istediği an evlenmek zorundaydı. Devlet çalışmayı bir meziyet sayıp ödüllendirirken, tembelliği cezalandırırdı.

Bütün bunlar, olağanüstü yönetim örgütü ve ulaştırma şebekesi gerektiriyordu. İnkalar'da bu ikisi de vardı: Uzmanlaşmış bir bölüm, halkla, üretimle ve devlet mağazalarında bulunan mallarla ilgili istatistik tutuyordu. Ulaştırmaya gelince: Olağanüstü bir yol şebekesi enine ve boyuna ülkeyi dolaşıyor, çölleri geçiyor, And Dağlarını aşıyor, yüksek dağlarla birleşiyor ve Pasifik'e kadar iniyordu. Taşla döşenmiş, kenarlarına işaretler konmuş ve bazen dev anıtlarla güçlendirilmiş olan bu yollar, bazı yönlerden, Romalılar tarafından yapılmış olan yollardan daha üstündü. Çünkü bu yol şebekesinin denizden altı bin metre yükseklikteki sivri tepelerden geçirebilmek için İnka mühendislerinin çözmek zorunda oldukları güçlükler çok daha büyüktü. Bazıları asma olan bir çok köprü vadilerden geçiyordu. Her köprüyü korumak ve geçenlerden geçiş üçreti almakla görevli bekçiler vardı. Yol boyunca gerekli yerlerde devlete ait mağazalar açılmış, aynı zamanda yolculuk edenler için geniş ve rahat konaklama yerleri yapılmıştı.

İnka İmparatorluğu, kollektivizme dayanıyordu. İnsanların paylarına düşen eşyayı takas etmeleri için kurulmuş olan küçük dükkanlardan oluşma bir çarşıdan başka çarşısı yoktu.

İşte bu zenginlik, 1524 yılında Panama'dan demir alan serüven peşindeki -okuma yazma bilmeyen, çok yoksul bir aileden gelen- Francisco Pizzaro'nun hedefi olmuştu.

Bizim bir kaç paragrafla özetlediğimiz bu kanlı tarih tarjedilerle doludur. Bu trajedilenin yazıcısı İspanya'dır. Diğer yanında ise Peru'lular durmaktadır.

İnka'ların yağmalanmasından sonra İspanyolların gerileyiş sürecine girdiklerini söylemek yanlış olmaz. Önce İspanyollar birbirine düştü. Yeni Kastilya Krallığı naipliği haline sokulan imparatorluğun eşsiz örgütlenmesi dağıtılıyor ve Kızılderililer Encomindoros'ların kırbaçları altında köle haline sokuluyorlardı. Herşeylerini yitirmekte olan Peru'lular umutlarını da yitirmeden önce işgalci /talancılara karşı koymaya başladılar. İnka imparatorluğu çökerek son imparator yakalanmış, kendisine Hristiyan olması karşısında yakılarak değil fakat boğularak öldürülmesi önerilmişti. Atahualpa, bu öneriyi kabul etti, içten olup olmadığı bilinmez ama iple boğularak öldürüldüğü kesindir. Atahualpa'nın kardeşi Manco Capar önderliğinde İspanyollara karşı ölüm saçan uzun bir gerilla savaşı başladı. İspanya kralı Avrupa'daki hiç bir hükümdarın hayal bile edemediği bir imparatorluğun başına geçti. İmparatorluğun üzerinde güneş batmıyordu. Sorun elbette salt toprak işgal etmek, kıtaların keşfi değildi. Bir iktisadi bilanço verirsek, bütün bunların yegane nedeni daha iyi anlaşılır.

Avrupanın yıllık gümüş üretimi 60 bin kilo olmasına karşılık, Potosi dağlarından çıkarılan gümüş 266.200 kilo idi. Yine Avrupa'da yılda 1000, Afrika'da 2000 kilo altın üretildiği halde, Amerika, yılda 5400 kilo altın üretiyordu. Bunlarla birlikte başkaca değerli madenler nehri Avrupa'ya akıyor Charles Quint'in megaloman politikasını besliyor başta Portekiz olmak üzere diğer ülkelere karşı da süreceği sanılan bir üstünlük sağlıyordu.

İşgal ve istilaların yerini sömürgeciliğe bıraktığı dönemde İspanyolların küçük gördüğü Yeni Dünya'nın öteki bölümünde başka bir destanın yazılmaya başlandığını o sıralar hiç kimse aklına bile getirmiyordu. Burada olup bitenler, öncelikle, Batı-Hint adalarındaki sömürgeci sistemin ölüm çanı olacaktı. Yeni İspanya ve Yeni Kastilya Kral naipliği Amerika'da İspanya imparatorluğunu örgütledi. Portekiz'in elinde olan Brezilya dışında G.Amerika bütünüyle İspanyolların elindeydi. İspanyollar kısa sürede Kuzey'e yönelmiş fakat altın namına bir şeye rastlamayınca sırtlarını dönmüşlerdi. Pastanın o büyük ve kremalı kısmını yağmalamışlar, kıtanın bu bölümü ile ilgilenmek istemiyorlardı. O zamana kadar ne Ramses, ne Kiros, ne Sezar ne de Cengiz Han'ın başında bulunma-

dığı genişlikte bir imparatorluktu bu ve İspanya Amerika'daki imparatorluklarını Latifunda (büyük toprak plantasyonları) temelinde örgütlemekteydi. Kendileri toprak işlerini sevmiyorlar, köle ve çoban durumuna indirilen kızılderililer en vahşi koşullarda bu latifundalara çalıştırılıyorlardı. Bağımsız bir çiftçi sınıfının yaratılmasını önleyen ve çok sert olan feodal toprak rejimi yanında Amerikadaki İspanyol sömürgeciliğinin başka bir özelliği daha vardı: Bu topraklardan çıkarılan altın, gümüş, bakır ve diğer madenler ve tarım ürünleri doğrudan anavatana gönderme zorunluluğu. Bu ilişki Amerikada sanayi kurulmasını engellemekteydi. Dahası İspanya kendi topraklarında da bir sanayiye çevirmiyordu bu zenginlikleri. Sömürgelerden gelen değerli maddelerden sağladığı para ile durmadan kan verilerek yaşatılan umutsuz bir hasta gibi, şimdilik refah içinde bir ömür sürüyordu. Görünüşte yıkılmaz sanılan İspanya'yı kemiren bir kurttan başka birşey değildi. Esas olarak bu nedenle İspanya İmparatorluğunun çöktüğünü söylemek isabetli olur.

İspanya ve Portekiz dışında yeni kuvvetler görünmeye başlamıştı okyanusların üstünde. Yeni kuvvetler İngiltere, Fransa, Hollanda'ydı. Savaşı kaybeden sonucuna katlanır mantığı ile denizlerin üstünde karşılaştıkça birbirlerine ateş açıyor, gemilerini batırıyorlardı. 1. Elizabeth'in, "Ticarete komuta eden dünyanın zenginliğine komuta eder, sonunda da dünyaya komuta eder" sözleri burjuvazinin iştahını körüklüyordu. İspanya ile İngiltere arasındaki çatışma, Fransa'da dini savaşlar, Hollanda'daki karışıklıklar savaş yarışını benzeri görülmedik bir duruma sokmuştu: Deniz üstünde süren savaş, İspanya limanlarına saldırılar Avrupa'dan akan insan topluluklarının serüvencilerinden oluşanların yaptıklarının hiç biri 'resmi' değildi. Bütün korsanlar, yönetimlerinden "sefer izni" alıyor, köpek balığı iştahıyla keşfedilmiş bu topraklara akıyorlardı. Deniz haydutluğu olarak adlandırılan bu seferler netice vermekte gecikmedi: İngiliz, ardından Fransız bayrakları dikildi Yeni Dünya'ya. İngilizler Kanada'ya, Fransızlar İngilizler'in tersine Güneye yöneldiler. Bu toprakların yerli halkı Kızılderililerdi. Doğrusu sayıları fazla da değildi. İngilizler Virginya'ya yerleşmiş, İspanyolların tersine buralarda tutunabilmek için büyük direnç göstermekteydiler. İspanyolların burun kıvırdıkları toprak işine dört elle sarılmışlardı. Az sonra da bu toprakların gerçek sahipleri göründü; göçebe hayatı yaşayan ve avlanarak geçinen kızılderililer Kastilya Krallığının baskıcı ve militarist karekteri ile İngilizlerin -daha orta çağdan beri uygulanmaktaydı- Magna Carta ile oluşmuş kendi kendillerini yönetme uygulamaları arasındaki ayrımı da görebilecek durumdaydı. Ancak kendi kendini yönetme kızılderililere uygulanmıyordu. Çok ilkel bir yaşam sürmelerine rağmen özgürlük ve şiir kızılderilerinde dolaşıyordu Kızılderililerin. Zapt-ı rapt altına alınmaları kolay olmuyor, katlediliyorlardı. Köle ticareti ile birlikte İspanyolların tersine İngiliz sömürgelerine yoğun göç vardı. Beraberlerinde büyük-küçük baş hayvanlar getiriyor, yeni akarsular buluyor, Alleghany dağlarının vadilerine uzanıyorlardı. Dağların öte yanında ise Fransızlar vardı. Fransız sömürgecileri İngilizler gibi davranmıyorlardı kızılderililere. Onları yerlerinden etmedikleri gibi ticaret olanağı da sağlıyorlardı. Bunda Fransızlar'ın hristiyanlığı kabul edecek kızılderilileri krallığın uyruğu sayma ve bütün haklara sahip kılmanın etkisi vardı.

İngilizler Amerika'ya İngiliz yasalarını sadece İngilizler için getirmişlerdi. O zamana kadar Amerika'da görülmemiş olan (burjuvalar meclisi) temsilciler meclisi 1619'da Jamestov kilisesi'nde toplandı. Sömürgenin on ayrı yöresinden seçilmiş olan üyelerin oluşturduğu meclis, yürütme yetkisini Londara'daki merkezi iktidar tarfından seçilen valiye bırakarak yasama yetkisini üzerine almıştı. Temsilciler meclisinin kurulduğu yıl, sömürge tarımının gelişmesinde önemli bir dinamik olan köle emeğinin denetim altına alınması da sağlanmıştı. Bu arada İngiltere sarsılıyordu. Kral 1. Jak, İngiliz geleneğini yıkarak mutlakiyet peşine düşmüştü. Angelikan rahipleri, kalvinistler (bunlar, tüccarlar, bankerler, zanaatkarlar gibi en ileri ve çağdaş sınıfı oluşturuyordu) baskı altındaydılar. Yapılan tartışmalar sırasında, yüksek rahipler sınıfının sömürüsü ve ahlaksızlıklarından ayrı tutulmak için kendilerine Prütian (temiz, namuslu) diyorlardı. Bunlar da yönlerini Yeni Dünya'ya çevirmişlerdi. Böylece, yetmiş yıl içinde bütün Atlantik kıyısı İngilizler tarafından işgal edilmiş oldu.

İspanyol egemenliğinin çökmesi, okyanuslarda rekabetin kızışması Merkantalizm çağının da eşiğiydi. Bu teorinin sahibi John Low, sömürgeciliği silah yerine para kuvveti üzerine oturtmuştu. Low'un merkantalizmi ekonomi tarihinde çığır açıyordu. Merkantalizm temelde devletlerin refahını değiş-tokuş araçlarına bağlıyordu. Bir ülkenin refah içinde olduğunu söyleyebilmek için, o ülkenin para yerine geçen bol altını bulunması gerektiğini ileri sürüyordu. Ama Low, "altın nedir" diye düşünmekteydi. Anlaşmayla yüksek değer verilmiş bir madenden başka bir şey değildi. Altını elde tutan bazı ülkelerde gümüşe ve yeşim taşına (yine anlaşmayla) altından daha fazla değer veriliyordu. Demek ki, ekonomik refah, geniş ve devamlı bir değiş-tokuşa dayanıyordu. Bu nedenle Low, paranın elden ele dolaşmasıyla ticaretin ve sonuç olarak da zenginliğin gelişmesini ilk kez düşünmüştü. Low'un düşüncelerinde bir takım ilgi çekici noktalar vardı ve haklıydı. Enflasyonun kendiliğinden ortaya çıkmadığını, piyasadaki para miktarının çoğalması işlerin büyümesini geçmedikçe enflasyon olmayacağını anlamıştı. Piyasadaki paranın elden ele dolaşmasını çabuklaştırmak ve paranın maliyetini azaltmak yoluyla kontrol altında tutulacak bir enflasyonun, ekonomiyi kamçılayacağını, üretimi artıracağını ve sonunda da zenginliği çoğaltacağını anlamıştı. Ama altın hayalinin, kendisinin çıkardığı kağıt paralar için devamlı yeni güvenceler aramaya zorlayacağını önceden görememişti. Bu güvencelerin yanıltıcı olacağını ve kağıt paranın altına çevrilmesini önleyerek, değerini düşürerek bir inanç krizi doğuracağını da anlayamamıştı. Low, krallıktan izin alarak Paris'e özel bir banka kurdu. Batı-Hindistan'a doğru büyük olanaklarla sömürgecilik yoluna yöneldi. Low, demir atma yerlerinden biri olarak Louisiana'yı seçmişti. Low'un sistemi bir anda parladıysa da hemen söndü, bütün sistem çöktü. Fransa, Amerika'nın en büyük gücünü sömürgeleştirdiği Louisiana'da harcamıştı.

Fransız yönetiminin buradaki avantajı yerlilere daha iyi davranması idi.

Bu sırada İngilizler'in sömürge sayısı onüçe çıkmıştı. Bu sömürgelerde bir buçuk milyon insan yaşarken, Fransızların sömürgelerinde yetmiş-seksen bin kişi yaşamaktaydı. Fakat Fransız sömürgeleri İngilizler'i bir at nalı gibi, sarmıştı. Bu İngilizler'in Batıya doğru genişlemelerini engellemekteydi. Savaş kaçınılmazdı. 1756 yılında Yedi Yıl Savaşı başladı. Fransız çemberi kırıldı ve İngilizler Batıya doğru açıldılar. Bu geniş topraklarda -bundan sonra- Fransızlar'ın yürüttükleri politika uygulanacak, kızılderililerle deri ticareti, avcılık yapılacak fakat kızılderililerin toprakları açılmayacak ve işletilmeyecekti. Merkantalizm İngiltere'de yaşamaktaydı: Amerika'daki İngiliz yurttaşları, işlenmiş ürünleri İngiltere piyasasından başka yerden satın alamıyordu. Hammaddelerini de İngilizler'den başkasına satamıyorlardı. İngiltere'nin sanayi ürünleriyle rekabet edecek yerel sanayinin sömürgelerde geliştirilmesi yasaklanmıştı. Sömürgeciliğin en yıkıcı özelliğidir bu. İngiltere yöneticilerinden Pit, "sömürgelerde tek bir çivi üretilirse, oraları askerlerle dolduracağım" diyordu. Pit, sömürgeciliğin ruhunu bu tarzda dile getirirken var olan bir sorunun da altını çizmekteydi. İngiltere'de parlamento vardı ve yurttaşlar seçtikleri temsilcilerin onayıyla vergilerini ödüyorlardı. Fakat Amerika'daki İngiliz sömürgecileri parlamentonun seçilmesine katılamıyorlardı. Böylece de onaylamadıkları vergileri ödemek zorunda kalıyorlardı. İstedikleri; imparatorluğun federal yapıya sahip olmalarından başka bir şey değildi. Ama sömürge halindeki bir ülkeye ne zaman federal haklar tanınacaktı? Lord Grenvill'e göre, "sömürgeci-

ler tek bir şey yapabilirlerdi: Kendilerine gönderilen krallık emirlerine boyun eğmek". Her sömürge halkı gibi, bunların da ikinci bir çözüm yoluna sahip olduklarını unutuyorlardı, bu da ayaklanmaydı, başkaldırmaydı.

Tarihte Amerikan bağımsızlık savaşı olarak bilinen savaş aslında bir sömürge savaşıdır. Bağımsızlık savaşı, İngilizler'in kıtaya ilk girdiği zaman uyguladığı ilkeler etrafında yürütülmekteydi. Kanadalılar, dünkü düşmanları bugünün bağımsızlıkçılarına yardım etmektense ingiltere yönetimi altında kaldı. Fransızlar ise, geçmişteki yenilgilerini pahalıya ödetmek için bu fırsattan yararlandı. Doğrusu Fransa'nın yardımı etkili oldu.

Sömürge egemenliğinin çökmüş olduğu ilk ülke Birleşik Amerika, yeni sorunlarla karşılaşmıştı. Alleghany dağları ile Missisipi arasındaki topraklarda şimdi ne olacaktı? Yeni bir imparatorluk mu, yoksa yeni bir sömürgecilik mi yaratılacaktı? Tomas Jefferson bu tehlikeyi önledi; formül şu idi: Yeni topraklarda yeterince insan birikince özerk devletler haline gelmeleri kendilerine özgür bir anayasa hazırlamaları ve eşit haklarla birliğe katılmaları karar altına alındı.

Modern çağın sömürgeciliğinin başladığı topraklar, şimdi/günümüzde sömürgeciliğin devam ettirilmesinde baş rolü oynamaktaydı.

HİNDİSTAN

Portekiz artık çökmüş, Fransa ile İngiltere dünyanın başlıca güçleri haline gelmişti. Zaten Hindistan'da da Vijanayagar imparatorluğu, müslüman prensliklerin saldırılarıyla çökmüş, küçük devletlere ayrılmıştı. En önemlileri Haydarabad ve Mahsour'dur. O sıralar egemen olan Moğol imparatorluğuydu. Fakat islamlığın cilası altında İslam-Hindu etkilenmesiyle yeni dini akımlar ortaya çıktı. Sikh'ler bunların en önemlisidir. Aynı dönemde Maratha Gücü adlı yurtsever bir hareket de ortaya çıkmıştı. Daha çok gerilla taktikleriyle Moğolların başına bela olmuştu. Kısa zamanda elli bin savaşçı, yedi bin attan oluşan bir ordu oluşturdu. Neredeyse Hindistan'ın bütününde yeni bir yönetim biçimi doğuyordu. Bu gelişmeler karşısında Avrupalılar da politikalarını değiştirmek zorunda kaldılar. Özellikle İngilizler Hindistan'da uyguladıkları politikalarının da sayesinde çok çabuk bir gelişme gösterdiler. Fransızlar, bu noktada kendi ticari yapılarının İngilizlerinkinden daha geri olması sebebiyle geri kaldıklarını fark etmişlerdi. 1741'de Fransa- İngiltere ihtilafa düştüler. İngilizler'in üst üste yenilgi alması ve Fransızların Hindistan'da kendilerini kabul ettirmeleri Hindistan'daki Fransız imparatorluğunun temellerini atmak anlamına geliyordu. Hindistan'da sözde Moğollar egemendi. Fakat asıl Marathalar'ın Peshava'sının oyuncaklarıydılar. Marathalar da Fransızlar'ın müttefikiydi. İngilizler kısa zamanda tekrar toparlandı. Prensliklerle dostluklar kuruldu. Gerilla taktikleriyle savaşçılığını güçlendirdi. 1756'da başlayan Yedil Yıl Savaşları sonunda 1763'te imzalanan Paris Anlaşmasıyla Fransız imparatorluğu, Hindistan'da olduğu gibi, Kanada ve Luoisana'da da son buldu. Marathalar Afganlılar'dan yenilgi alarak çöktüler. İngilizler ise, özellikle Bengal'de Avrupa "uygarlığı"nı oturtmaya çalıştı.

Bu arada Hindistan yönetimine de güçlü kadrolar geldi. Özellikle İngiliz tehlikesine karşı ordu Avrupa standartlarında oluşturuldu. Ayrıca Marathalarla dostluklarını geliştirdiler.

Amerikan bağımsızlık savaşının başladığı sırada, Fransa İngiltere'ye karşı cephe almıştı. Hindistan yönetimi ve Marathalar, İngiliz sömürgelerine karşı saldırıya geçtiler. Bu arada Marathalar İngilizlerle ayrı bir anlaşma yaptı. 1783 Versay anlaşmasıyla Fransızlar savaştan çekildi. Yalnız kalan Hindistan İngilizler'e boyun eğdi.

Kısa bir zaman sonra Fransız ihtilali başlamıştı. İhtilalin ardından Napoleon orduları Mısır'a kadar geldi. Hedef Hindistan'dı. Bunu fark eden İngiltere Marathalar'ın ve Sikh'lerin topraklarını da işgal ederek Fransızlar gelmeden tüm Hindistan'a egemen oldu.

İngiltere, sömürge halklarına kendi yönetimlerinin ve uygarlıklarının üstünlüklerini de getiren ender sömürgecilerden biriydi. Bölge halkının inançlarına, geleneklerine saygı göstererek bütün Hintlileri bir yönetim altında toplayarak o güne kadar mevcut olmayan bir gerçeğin, Hint ulusunun temellerinin atılmasında etkisi oldu. Hintliler'in birbirlerini anlayabilmelerinde tek ararç olan İngilizceyi ülkeye yaymışlardı (öncesinde, Hindistan'da 300'den fazla dil ve diyalekt kullanılmaktaydı). Tek yargı sistemini geliştirdiler. Tek ağırlık, ölçü ve para sistemini koyarak iyi-kötü Hint pazarı kuruldu. Bütün bunların sömürgecilerin kendi sömürü sistemlerinin bir sonucu olaak geliştiğini belirtelim. Bu arada hemen belirtelim ki, bütün öteki sömürgelerin başına gelen Hindistan'ın da başına geldi: İngiltere kapitalist ekonomisiyle girdiği Hindistan'da tarım ve zanaata dayanan ekonomiyi yıktı. 18. yüzyılda İngiltere'de sanayi devriminin gelişmesi, makinanın ekonomiye girmesi ve buharlı gemilerin işletilmeye başlanması sayesinde Hindistan'ın bütün zenginlikleri İngiltere'ye taşındı. Ve tekrar işlenmiş olarak geri döndü. Hint pazarı ucuz mallarla doldu ve bu da yerli zanaatın yıkımını getirdi. Yarım adanın her tarafına çekilen demir yolu ağı merkezi sömürge pazarını oluşturdu. İngiliz çiftçiler çay, kahve, çivit vb. tarım alanlarını ele geçirince sanayinin zanaatı çökertmesiyle yüzbinlerce zanatçı toprakla uğraşan ırgatlar haline geldi, bu beraberinde kıtlığı getirdi. Bütün bunlara tepki gecikmedi. Parlamentarizm, dernek kurma hakkı vb. mücadeleler Hindistan'da köleliğin 1831 yılında kaldırılmasını getirdi. Ancak Hindistan'ın kanını çeken İngilizler'e karşı tepkiler dinmek bilmiyordu. 1857'de Delhi'de başlayan ayaklanma kısa zamanda yayıldı ve İngilizler vurulmaya başlandı. Hindistan'daki patlamalar İngilizler'i sürekli rahatsız etmekteydi. İngilizler dipten gelen bu dalgaları kırmak için Hint ulusunun belli başlı haklarını tanımak zorunda kaldılar; Hindistan'dan İngiliz kumpanyasının sömürü rejimi kaldırılmak zorunda kalındı. Bunun yerine Hindistan'ın denetimini parlamento aldı ve bir süre sonra yarım ada Hindistan İmparatorluğu oldu, fakat sonuç olarak İngiltere'ye bağlıydı.

Süveyş kanalının açılması, kağıt paranın basılması, kredi olanaklarını genişletti. "Suadeshi Hareketi" tam da böylesi bir dönemde doğdu. Bu, uluslaşma sürecinde kapitalistlerin pazar talebine denk düşen bir hareketti. Böylece tamamen yerli sermayeye ait Hindistan Bankası, Hint Bankası, pamuk, jüt, yün endüstrilerini kurdular. Bir süre sonra da demir-çelik üretimine geçtiler. Böylesi bir süreçten sonra Hintliler yönetime katılmaya başladılar. Yargı organlarında İngilizlerin yanı sıra Hintli yargıçlar da bulunuyordu. Vergi sistemi yenilendi. Bir süre sonra ulusal kongre toplandı. Fakat İngilizler'in sömürgeci politikalarından kolay vazgeçilmeyeceği görüldü. Reform talepleri kabul edilmeyince büyük bir siyasal mücadele başladı.

ÇİN

Sömürgecilerin ulalşmak istedikleri yerlerden birisi de Çin'di. Portekizliler Hindistan'daki üsleri aracılığıyla Çin'e ulaşmak istedi. Çin kıyılarındaki ilk faaliyetleri şiddet oldu ve karşılık gördüler. Sömürgeciler için Çin'de ilk yenilgi idi bu. Çinliler pratik zekalarıyla, bir çok şey yaratmışlardı. Kağıt, su saati, tahta harfler, porselen, lake, mobilya gibi. Çin uygarlığı güçlü bir iç örgütlenmeye sahipti. Avrpalıların kıskançlıkla izledikleri Çin'deki gelişmeler Mingu İmparatorluğunun zayıflamasıyla tekrar iştahları kabardıysa da 1645 yılında imparatorluğu ele geçiren Mançular Çin'i yeniden toparladılar.

Sömürgeci cephede İngiliz ve Fransızlar kalmışltı. Napoleon'un düşüşüyle Fransızlar bir süre kenarda kaldılar. İngilizler Çin'e kaçak olarak afyon sokuyorlardı. "Afyon Savaşları" sonrasında yapılan Nankin anlaşmasıyla Çin, limanlarını İngilizler, ardından Portekizliler, Fransa ve Amerika'ya teslim etti. Bu ülkeler limanlarda askeri gemiler bulundurabiliyorlardı. Bu imtiyazlar Çin halkını sömürgecilere karşı olduğu gibi imparatorlu-

ğa da kinlendirdi. Güneyli köylüler ayaklandı ve Çin'in yarısını ele geçirdiler. Ayaklanma kanla bastırıldı, fakat Çin içten içe yanmaya devam etti.

Orta Çağda Çin'in egemenliği altındaki Japonya'ya sömürgeciler, zengin bir ülke olmadığı için el atmamışlar sadece silah ticareti yapmışlardı. Ateşli silahlarla tanışan Japonlar kısa zamanda ülkeyi askeri kışlaya çevirdiler. Bir süre sonra da sömürgelerin karşısına dikilen bir kuvvet oldular. Japon militarizmi burjuvazisiyle anlaşarak özellikle silah yapımında rekabette yerini aldı. Gözünü diktiği ilk ülke ise tarihsel kini de bulunan Çin oldu.

Kore yarım adasından başlayarak Mançurya'ya kadar girdiler. "Shimonoseki Anlaşması"yla diğer ülkelerin imtiyazlarına onlar da sahip oldu. Rus ve Fransız bankaları faiz üzerinden Çin'i epeyce borçlandırmışlardı, halk talan edilmekteydi borçların ödenmesi için. Çin halkı bir kez daha anti-sömürgeci bayrağı dalgalandırdı. Bokser ayaklanması başladı; önlerine gelen avrupalıyı öldürmekteydiler. Bu ayaklanma da kanla bastırıldı fakat mücadele tarihi etkisini ve izlerini hem sömürgeciler üzerinde hem de sömürgecilerin uşakları üzerinde göstermekte gecikmedi. Halkı yatıştırmak için parlamento, düşüncenin ifadesi vb. konularında serbestlik tanımak zorunda kaldılar. Bu ulusal kurtuluş mücadelesi için geri düzeyde de olsa bir zemindi. Yeni Çin milliyetçiliği Dr. Sun Yat Sen önderliğinde gerçekleştirilen 1911 ayaklanması ile taçlandı. 2400 yıllık imparatorluğun yıkılışıydı bu.

AFRİKA

Afrika 19. yüzyıla kadar sömürgeciler tarafından bilinmeyen topraklar olarak kaldı. İçlere hiç bir zaman girilememişti. Kuzeyde geniş Sahra Çölü, diğer taraflarda ise tropikal ormanlar bunu olanaksız kılıyordu. Eski uygarlıkları da barındırmıştı bu kıta. Meroe Uygarlığı, Gana İmparatorluğu, Mali, Büyük Nijer Uygarlığı, Bornou Uygarlığı yaşamıştı. Büyük zenginliklere ve modernizasyona sahip uygarlıklardı bunlar. Maden işletmeciliği, altın ve gümüş işletmeciliği bu uygarlıkları bolluk içinde yaşatmıştı. Ancak Faslılar'ın yıllar boyu süren istilaları bu uygarlıkları çok geri durumlara düşürmüştü.

Bu bilinmeyen topraklarda ticaret alabildiğine gelişmişti. Etiyopya, İsrail ve Mısır'da belli başlı ticaret merkezleriydi. Kızıl deniz, ticari bir liman olarak kullanılıyordu. Etnolojik araştırmalar sonucu ortaya çıkan Zimbabwe şehir kalıntıları hayal edilemeyecek düzeydeki uygarlıkları hakkında bilgi vermektedir. 20. yüzyıl ile birlikte İngiltere bu bölgeleri talan etti. Afrika'da düşünsel üretim de ileriydi. "Bartu Felsefesi", "Hayati Güç" ile yaşamı açıklıyordu. Ve iyilik yönünde kullanılmasına denk düşen ileri bir ahlak düzeyi vardı. Afrika'ya giremedilerse de, Portekizliler'in Hint yollarını tutmaları, Güney Afrika halkını kuzeye göçe zorladı. Milyonlarca insanın kuzeye göçü, kuzeyin güçlü ekonomisini de etkileyerek imparatorlukların çökmesine sebep oldular. 18. yüzyıl bu devletlerin çöküşüne tanık oldu. Feodalizm çözülüyordu. Afrika'da köle ticareti epeyce eskiydi. Bunu araplar yapıyordu. Ellerindeki savaş esirleri, işlerine fazlasıyla yetiyordu. Asıl işin kötüsü, Araplar, İspanyol ve Portekizlilere zenci köle kullanmayı öğretmişlerdi. Portekizliler, 15. yüzyıldan sonra deniz yoluyla köle ticaretine başladılar. Amerikaya bile zenci köleler götürülüyordu. Yalnızca 1486-1641 arası Angola'dan bir milyon üçyüz seksen dokuz bin köle Amerika'ya götürüldü. 1580-1680 yılları arasında Angola ve Mozambik'ten bir milyondan fazla köle Brezilya'ya getirildi. 1783-1793 yılları arasında üçyüz binden fazla köle Liverpol'e getirildi. İşin daha kötüsü kıta iç savaşa sürüklendi. Sömürgecilere köle sağlayan imparatorluklar, yerli hükümdarlar ile halk arasında kıyasıya savaş başladı.

Çin'de afyon kaçakçılığı, Japonya'da silah ticareti, Afrika'da köle ticareti daha sonra alçalmış ve şiddete yönelmekle suçlanmış bu halkların çöküşünde Avrupa'da sömürgeciliğinin sorumluluğu birinci derecededir. Sömürgecilik tüm bunlara rağmen kıtanın iç kesimlerini bilmiyordu. "Çölün arkasındaki imparatorluk" hayali, sömürgeciler adına bir çok kaşifin Afrika'nın iç kesimlerine yönelmelerine neden oldu.

Bu arada Avrupa'dan sanayi devrimi hız almıştı. Yeni kaynaklara ihtiyaç vardı. Fransa'da burjuva destekli yeni hükümet önce Cezayir'i işgal etmişti. 1847'de Cezayir düştü.

Afrika'daki araştırmalar hızlıydı. Belçika'nın da desteğiyle 1883'te uluslararası Afrika Derneği adını Uluslararası Kongo Derneği yaptı. Almanya bu işe el attı. Fransa, Berlin Konferansı'ndan sonra 1881'de Bordo Anlaşması'yla Tunus üzerinde himaye hakkı kazandı. Senegal zaten elindeydi. Portekiz ise, Angola ve Mozambik'teydi.

Kongo, Belçika'da kalmıştı. İlk dönemler çok acımasızca bir baskı altında sömürüldü. Daha sonra ekonomik gelişme belli başlı kentlerin oluşmasını sağladı. Tekelci eğilimli şirketlerin gücü arttı. Yukarı Katanga Maden Birliği (Belçika merkezli) devlet içinde devlet gibiydi ve merkezi politikaları etkiliyordu.

BOERLER SAVAŞI

Berlin Konferansı ile İngiltere'de bu kıtadan payını aldı. Rodezya boyunca Kenya'ya kadar olan bölgelerdeydi. Ancak İngilizler yerli halkın bir çok hakkının -egemenliklerini pekiştirmek için- güvence altına almak zorunda kaldılar. Güneyden Hollandalıların baskısından kaçan köylüler Orange ve Transvael cumhuriyetlerini kurdular. İngilizler kısa zamanda bu bölgeleri denetimleri altına aldılar. Bir çok zenginlik kaynağına sahip bu bölgelerin İngilizler'in tamamen düşürmek istediklerini sezen yerel hükümet atak davranarak İngilizler'i tutuklayarak etkisiz hale getirdi. İngilizler'in niyetlerini bütün dünyaya teşhir etmek istediklerinde II. Vilyam'dan destek gördüler. Savaş sonrası İngilizlere yenilmelerine rağmen İngilizler yerel yönetimleri kendilerine bıraktılar. Bunun bir nedeni de o sralarda Alman emperyalizminin Afrika'ya sızmasını engellemekti.

Mısır, Avrupa devletleri arasında dengeyi sağlıyordu. 19. yüzyılda Osmanlı egemenliğinden kurtulmuş, hatta Sudan'ı kendisine bağlamıştı. 1869'da Süveyş'in açılmasıyla İngilzler Mısır'ı işgal etti. Ancak uluslararası durum Mısır'ın sömürgeleştirilmesine engel oldu. 1883'te uluslararası durumun da etkisiyle Sudan ayaklanarak bağımsızlığını ilan etti. Ancak İngilizler'in denetiminden kurtulamadılar.

İngilizler, Fransa'nın Hindistan ve Uzakdoğu yolunda ilerlemesinden çekinerek, önemli bir yer olan Massava Limanı'nı İtalyanlar'a işgal etmelerini önerdiler. Bu, Eritre'nin sömürgeleştirilmesinin başlangıcı oldu. Somali'de İtalyanlar'ın denetimi altındaydı ve daha çok işbirliğine dayanan koloniler kurulmuştu.

LİBYA

İtalyan iç politikası, yüz yılın başında burjuva demokrasisi yolunda kat ettiği yol sayesinde iç düzeni nisbeten sağladı ve bu da Fransa ve Rusya ile daha amaçlı ilişkiler geliştirmelerini sağlamıştı. Fransa'nın Fas üzerindeki haklarını tanıdı. İtalyanlar Libya'ya karşı sefer düzenlediler. Sosyalistler bunun üzerine desteklerini çektiler. Mussolini'nin sert politikası sadece sömürgelerde direnişin yükseltilmesini sağlamadı, İtalya'nın parlamenter rejimi yıkıldı. Mussolini'nin 1935'teki Etiyopya politikası sömürgeciliğin klasik özelliklerinden çıkıyor faşizmin dünyaya karşı giriştiği saldırılar düzeyini alıyordu. İspanya iç savaşından az önceki bu durum 2. Emperyalist savaşın ilk belirtisi oldu.

AVRUPALILAR VE AFRİKALILAR

Afrika topraklarının en iyi yöneticileri olduklarını söyleyen sömürgeci İngiliz ve Fransızlar arasında da yönetme farklılıkları vardı. Fransızlar herkesi yurttaş sayıyorlardı fakat aynı okulları kullandırmıyorlardı. Askerlik ise, Fransız ordusunda yapılıyordu.

Buna karşılık bölgeler meclise kendi temsilcilerini gönderebiliyorlardı. İngilizler ise, kendileri için Afrikayı yönetecek bir sınıf oluşturma peşindeydi. Belçikalıların ve Almanların, yerlileri tamamıyle dışlamaları nedeniyledir ki, 1918 yılında bu ülkeler bütün sömürgelerini kaybetmişlerdi. Almanların yerini Afrika'da İtalyanlar doldurdu. Portekizliler ırk ayrımına gitmemiş olmamakla birlikte zenci yerli halkı üzerinde köle ticareti yapmayı sonuna kadar sürdürdü ve acımasızca yönetti.

LATİN AMERİKA'DA İHTİLAL

Fransız devriminin etkisiyle özgürlük, kardeşlik, eşitlik ilkesi dünyaya yayılıyordu. Latin Amerika halkları İspanyol sömürgeciliğine karşı ayaklandı ve peş peşe bağımsızlıklarını kazandılar. 1819'da Kolombiya ile başlayan bağımsızlık ilanını Venezuella, Arjantin, Peru, Meksika ve Şili izledi. Jefferson demokrasisi hayranı ABD başkanı Jame Moure, 1832'de bu ülkelerin bağımsızlıklarını tanıdı. ABD kongresi daha sonra, Monroe Doktrini olarak ilan ettikleri ilkeleri tüm dünyaya açıkladılar. Buna göre; *"Elde etmiş ve korumakta oldukları egemenlik ve özgürlük sayesinde Amerika kıtaları bundan böyle hiç bir Avrupa devleti tarafından ilerde sömürgeciliğe hedef alınmayacaktır. Bağımsızlıklarını ilan etmiş ve bunu korumakta olan hükümetler konusunda haklı ilkelere dayalı oldukları bizce.de kabul edilen ve tarafımızdan da tanınanlara karşı herhangi bir Avrupa devletinin her türlü baskı ya da kaderleri üzerinde her ne şekilde olursa olsun girişilecek bir denetim müdahale sayılacak ve Birleşik Devletlere karşı düşmanlık gösterisi kabul-edilecektir"* deniyordu. Bu durum sanayi devriminin hızla gelişmekte olduğu Avrupa'yı son derece rahatsız etmişti. Buna rağmen bir çağ kapanmaktaydı. İlk defa sömürge haline getirilmek istenen bir kıta, sömürgecilerin yerleştirdiği kişiler tarafından kurtarılıyor ve bir daha sömürgeciliği istemediğini ilan ediyordu.

ANTİ-SÖMÜRGECİLİĞİN KARAKTER BULDUĞU ÜÇ ÖNDER: MONROE, GANDİ, LENİN

Monroe'nin yaklaşımına yukarda değindik.UKKTH'na dair ilk taslak denebilecek bu yaklaşım esas ifadesini elbette ki, komünistlerin doğru yaklaşımlarında gerçek karakterine kavuşmuş ve ezilen halklara ışık olmuştur.

GANDİ

Hindistan'a özgü bir anti-sömürgeci tavır geliştiren Gandi, toplumsal değişimleri üretim araçlarının gelişmesinde görse de sosyalizme yakınlık duymuyordu. Hindistan'ın eski geleneklerin ve kültürün sahip çıkmasıyla yaşatmak istiyordu. Şiddete baş vurmaksızın Hindistan hükümet mekanizmasının felce uğratılmasını sömürgecilerin etkisizleştirilmesini savunuyor ve bunun yollarını arıyordu. Gandi, içinde bulunduğu ilk pasif direnişte halka açılan ateş sonucu 379 kişinin katledilmesi ve 1200 kişinin yaralanmasına rağmen bu tutumundan vazgeçmedi. Gandi tutuklandı. 1924 yılında alkollü içkiye karşı zanaatkarlığın gelişmesinden yana, sanayi düşmanı dokunulmazlıkların savunulmasını içeren, kast sistemlerine karşı ulusal mücadele başlatıldı. İkinci pasif direnişin ardından 1935'te İngiltere zorda kaldı ve bunu aşmak için çeşitli çözümler aradı. Bu arada ikinci dünya savaşı başlamıştı. Hindistan, Hitler faşizmine karşı diğer devletlere destek verdi. Savaş sonrasında İngilizler iktisadi denetim altında tuttukları Hint yarım adasından çekildiler. Kast sistemini destekleyen bir suikastçi tarafından Gandi öldürüldü. Önce Pakistan, arkasından Seylan Hindistan'dan koptu ve bağımsızlıklarını ilan ettiler. İki ülkenin mücadelesinde de Gandi'nin az çok izleri vardı.

LENİN

1917 Ekim Devrimi emperyalist/ kapitalistler üzerinde dehşetli bir şok etkisi yaratırken, ezilen halkları sevince boğdu. Çarlık tarihin çöplüğüne atılmış, Bolşevikler iktidara geçmişti. Sömürgeciliğe karşı aktif tavır alan Bolşevikler Lenin şahsında UKKTH'nı kabül ediyorlardı. 1920'de toplanan 2. kongre iki temel sonuç çıkardı:

1-KP'leri, sömürge halklarının kurtuluşu savaşını her ne şekilde olursa olsun, desteklemek zorunluluğu vardır.

2-Boyunduruk altındaki ulusların komünistleri yine de kendi burjuvazileriyle kaynaşmamalı, kendi amaçlarını burjuvazininkiyle karıştırmamalıdır.

1. Doğu Halkları Kongresi UKKTH konusunda somut tavrını ortaya koydu. Asya halklarıyla Rus halkı arasında eşitlik ilkesini ilan eden SSCB Anayasası, bu kongreden kısa bir süre sonra açıklandı.

Kapitalizmin geç girdiği, daha da doğrusu sömürgeci yıkıcılık karşısında kendi dinamiklerini yitirmesine rağmen sömürgecilerin yarattığı zorunlu kapitalist ilişkiler uluslaşmayı beraberinde doğurdu ve burjuvazinin devrimci dinamiğini yitirdiği emperyalizm ve proleter devrimleri çağında güdük anti-emperyalist mücadelelerle Afrika'da da ulus devletleri kuruldu. Mısır, Libya, Tunus, Cezayir sömürgeciliğe karşı ayaklandılar. Fas da dahil bağımsızlıklarını ilan ettiler.

Cezayir'in de bağımsızlığını ilan etmesinden sonra klasik sömürgecilik yer yüzünde bir bütün olarak biçim değiştirmek zorunda kaldı. Bunun en önemli nedeni dünyanın dört bir yanını saran UKM'lerin bağımsızlıkçı ve anti-sömürgeci karakterleri idi. Emperyalistler, sömürgelerden silinme tehlikesi ile karşı karşıyaydılar. Ekim devriminin açtığı çığır ve özellikle de 2. Emperyalist savaşın arkasından patlak veren Halk devrimleri sömürgecilerin yeni bir politika izlemelerine yol açtı. Kıtaların keşfi ve keşfedilen kıtalardan elde edilen zenginliklerden sonra, keşfedilen kıtalara yerleşmeler ve kendi üretim tarzlarını taşımalar söz konusu olmuştu. Sömürgelerden anavatanlara getirilen hammaddeler daha sonra mamül madde/meta ihracı biçiminde tekrar sömürgelere geri dönmekteydi ve sömürgelere tek çivi çaktırılmamaktaydı. Ancak, siyaset değiştiren ve bu değişikliği de sermaye birikiminin ve üretimin geldiği aşama sonucu yerine getiren emperyalist sömürgeciler artık meta ihracı kadar, bazen daha az bazen daha çok sermaye ihracına yöneldiler.

Bu aynı zamanda askeri işgale son vermek anlamına gelmektiydi. Onun yerine sermaye işgali söz konusuydu. Emperyalistler, bağımlı ülkelerin "bağımsız devlet"ler kurmalarının önüne engel olarak çıkmazlarken, yeni sömürge siyasetlerine bağlı olarak işbirlikçi burjuvazi üzerinden sömürülerini devam ettirdiler.

Emperyalizme bağımlı ülkelere sermaye ihracı bu ülkelerde işbirlikçi burjuvazi ve teknolojik olarak geri, emek yoğunluklu bir sanayi yarattı. Bu yanıyla da uluslararası emperyalist/kapitalist sistemin bir parçası haline gelen bu ülkelerde yürütülmesi düşünülen mücadele anti-kapitalist/anti-emperyalist bir karakter kazanmış oldu.

Ulusal varlıkları yok sayılan, inkar edilen, işgal/ilhak ve sömürge olmaya devam eden ülkelerde ise ulusların öncelikli sorunu ulusal bağımsızlıklarını kazanma sorunu olmaya devam etmektedir.

Bu ulusların bağımsızlık mücadeleleri, ulusal niteliği gereği, anti-kapitalist bir karakter taşımayabilir. İşgal/ilhak ve sömürgeleştirilmiş ülkelerde ulusal sorun (işbirlikçiler dışında) tüm ulusal bileşenleri aynı cephe içinde örgütlemeyi zorunlu kılar. Buradaki çelişme sömürgecilerle, anti-sömürgeci bütün kuvvetler arasındaki çelişmedir. Sömürgelerde proletarya partisi kurulmuş olsa bile, bu görevini atlayamaz, sömürgecilerle sömürgecilerden zarar görenlerin çelişmesini çözmeksizin esas hedefine yönelemez. Bu bir keyfiyetten değil, tarihin o kesitinde çelişmenin yönünün belirlendiği bir zorunluluktandır. Şunu hemen belirtelim ki, UKM'ni kesintisiz olarak sınıfsal kurtuluş mücadelesine çevirmek mümkündür. Geniş emekçi kitlelerin ve sosyalizm talebi olan sınıfın organizasyonu bu mümkünatın biricik anahtarıdır.

Yalın, özlü ve güzel

Muzaffer ORUÇOĞLU

Davranışlarını billur damlaları gibi sıralıyorum, yani ışık zerreciklerinden dev bir piramit kuruyorum, ruhunu anlatıyorum yani. Bazı yazarlar vardır ki, insanın manevi alemine bir Evliya Çelebi iştirakiyle dalıverir. Alemin tüm motiflerini, renk ve ışık cümbüşünü, çirkin ve cazip yanlarını, dövüşkenliğini ve mülayimliğini, güçünü ve aczini, yalınlığını ve karmaşıklığını olanca gücüyle sergiler. "Ben bu ruhu usanmaz bir seyyah gibi gezdim, betimledim, tahlil ettim, onu estetik dehamın gizemli aynasında yeniden ürettim ve işte karşınızdaki insan budur' diyerek size takdim ettim" der. Bazı yazarlar da vardır ki, insanı anlatmak için onun manevi dünyasına pek girmez. Anlatmak istediği insanın davranışlarında seyahata çıkar. "Davranış insan ruhunun aynasıdır. Ben ki, kritik ya da berceste davranışlar avcısıyım. Davranışları inci daneleri gibi sıralıyorum, yani ışık zerreciklerinden dev bir abide dikiyorum, ruhun manzarasını betimliyorum" der. Ruh seyyahı, davranışlar seyyahı. Her ikisinin de amacı aynıdır: İnsan denilen kerametin sırlarını aşikar etmek, onu çırılçıplak ışığa çıkarmak.

Nihat Behram Kaypakkaya'yı anlatırken ikinci yöntemi tercih ediyor. Yani onun davranışlarında, yaşam ve mücadele tarzında seyahata çıkıyor. Anlatımı kıvrak, ışıltılı, cazip ve büyülü değildir. Bilgece bir derinlikten yoksundur. Mizahın, hicvin ve tasvir sanatının ulu silahlarından yoksundur. Bu Ozan'ın bu düz yazısında şiirin coşkun ikliminden ya da yedi renkli kuşağından pek az izlere rastlarız. Bu nedendir? Ozan'ın beceriksizliğinden dolayı mıdır yoksa bilinçlice seçilmiş bir tercih midir, bilemiyorum.

Konu nedir? Bir yanda anlatılmak istenen bir kahraman var, bir sınıf ve halk kahramanı. Bu ne Ş.Briand'ın anlattığı, o sınıf tepişmeleri ve entrikaları hercümercinden doğan Napolyondur ne de Stefen Zweig'in, yeryüzünün tüm burjuva siyaset cambazlıklarını ruhunda toplayan Fouch'u. Bu, doğrudan, açık, yalın ve pervasız; yani sürekli günışığı gören ve şafağı ilk seyreden bir doruk kayası gibi emin ve pekin olan bir direniş ustasıdır. Onun bizzat kendi kutsal serüveni şunu der gibidir: Üşrülmüş bir hançer gibiyim ben; ışıltılı, narin tasvirime ne gerek var. Üşrülüşümü söyle. Meramımın tasvirine ne gerek var; şavkım meramımı anlatıyor, şavkıdığımı söyle. Evet, bir yanda anlatılmak istenen bir kahraman var, bir sınıf ve halk kahramanı. Diğer yanda ise O'nun ayağını bastığı destansı toprak : Dağ ve zından. Munzur ve Nurhaklar. Munzur Irmağı ve Fırat. Doğrudanlık, mağrurluk ve yalınlık bunlara mahsus değil midir. Sonra üşürülmüş bir hançerin pas renkli demir kınından ne farkı vardır zındanın.

Tüm bunları düşünrken, acaba yazarı yalın olmaya bu yalın gerçek mi zorladı diyorum. Köy kahvesinde oturan yorgun ve duygulu bir ırgat gibi konuşuyor. Zorlanmadan, cümlelerini nakışsız kelimelerle örerek, özünü sözüne vererek. Destana sonundan başlıyor, sonra ani bir bismillahla başa dönüyor. Sürdürüyorum okumayı. Irgat, zamanın behrinde ölen bir oğlunu anlatıyor. "Tırpan kullanırkan yorulmak bilmiyordu". "İşçilerle kolkola barikatlardan geçiyordu". "Daha çok yoksul köylülerle ilşki kuruyordu". "Yapılmasını tasarladığı şeyi ilkin kendisi uyguluyordu". "Hiç sezdirmeden sorunların siyasal özüne giriyordu". "Yordu...yordu....yordu...." Sayfaları yarı-uykulu, ensemi kaşıyarak ve esneyerek yordu treniyle geçiyorum. Bu uyutucu yalın akış farkında olmadan beni güzel ciddiyetin bağrına götürüyor. Artık uyumak mümkün değildir. Karşımda büyük Munzur ve Nurhaklar duruyor. ensesine kurşun yemiş, kan-revan içinde yatan bir muhtar duruyor. Sadece su başlarını tutan devlere karşı değil, aynı zamanda "doğa güzellikleri ve insani ilişkilere karşı katılaşmaya yüz tutabilecek duygularla mücadele eden" lirik bir kahraman duruyor: Sahradan vahaya çıkar gibiyiz.

Ve hüzün, ve dağlarda apansız aynkılanan silah sesleri. "Bir gülüşün, bir dostluğun, bir haberin, bir konuğun, bir mektubun hesabını soran" kuzgunlar. Tek kurşunla gözü çıkan bir çocuğun çığlığı. Korkudan dağlara sığınan, ayakları donan bir kadın. Sırtının sıcaklığını ve kanını toprağa sabırla emziren yoksul bir köylü... Yazar bizleri, Homeros gibi hiç kanatlı sözler söylemeden zirve sislerine, uçurumlara ve sonu belirsiz

tehlikelere götürüyor. Cümleleri sindirerek, ihtiyatla okumaya başlıyoruz.

Kara ve sise bürünmüş sahipsiz dağlarda yürüyen bir avuç silahsız insanın ayak izlerinde yürütüyor yazar bizleri . Sisler, şafağın ilk soluğunda hafiften ışımaya başlarken karlı bir zirvede, götürüp tüfeklerin ve uçurumun ablukasına sokuyor. Okuyucu olarak, anadan üryan ve silahsız, taraf tutmak, çatışmak zorunda kalıyoruz. Bu derili insancıl ve "tarafsız" olmamıza rağen, olmayan makinalı tüfeklerin başına geçiyor, kar çığları yaratan amansız taktıklarla olmayan mermi sandıklarını şerit şerit tüketiyoruz. Sonunda yazar duruma müdahale ediyor. Bizlerden değil, devlerden yana geçerek... Beş silahsız neferimizden üçünü sağ-salim uçurumdan atıyor; ikisinin ise sıcacık kanlarını Vartinik karlarına emziriyor.

Ölülerden birisi sırığa bağlanarak zirveden deredeki köylere kadar sürüklene sürüklene getiriliyor. Diğer "ölü" yani biyografik destanın baş kahramanı ise ayağa kalkarak kaçıyor. Masalımsı bir durumdur bu ama gerçektir. Daha sonra silahlı devlerin arasında görüyoruz O'nu. Korkunç bir derede, karların ve buzlu suların içinde, yırtık lastikli donmuş ayaklarını sürükleye sürükleye... Elleri kelepçeli, haşin, mağrur ve dimdik... Görkemli dağlar artık gerilerde kalmıştır.

Biyografinin bu bölümünden sonra yazar, tanık olarak sık sık belgeleri dikiyor karşımıza.

Bu belgeler biyografiye apayrı bir tad ve güç veriyor. İfadeler, yüzleştirme tutanakları, mektuplar ve bunlar arasında yer alan direnişin öyküsü. Biyografinin başında, oğlunu Diyarbakır mahpushanesinde görmeye giden babayı otobüs içinde birbaşına biyografiyi anlatmaya girişen yazar, sonlarında aynı babayı bıraktığı yerden harekete geçirince kurgudaki güzelliği görüyoruz. Byografinin son blümünde gerilim doruğuna vararak güçlü bir estetik hüzne dönüşüyor.

Sen ne yaptın? Ben ki yarattım. Yani bir olguyu anlattım. Kılcal damarlarına nüfuz ederekten sırlarını, güzelliklerini ve çirkinliklerini, ateşini ve külünü, hamlesini ve hantallığını, kerametini ve rezaletini çıkardım açığa. Yarattığım bu şey, hakim, bilgin ve kahhardır. İbrettir, gayet açık ve nettir. Neşteri bilimin örsünde bilendi. Manevi alemimize dalacak, bizi karanlığımızdan parçalayacak. Şafak çok parlak başladı, içimizin kapısını bu şafağa açacak.

"Sen ne yaptın" sorusuna her yazar aynı cevabı verebiliyor mu? Nihat Behram sözkonusu yapıtıyla, öz olarak aynı cevabı veriyor diyebiliriz. O bu eserle insan ruhundaki statükoya saldırıyor. Saldırmakla kalmıyor, insan ruhundaki ileri değerleri, güzellikleri, yeni güzelliklerin yaratılmasında seferberliğe teşvik ediyor. Nihat Behram, Yaşar Kemal kadar geveze (eleştirel-geveze) bir insandır. eserini yer yer edebi gevezeliklerle güçlendirseydi çok daha iyi ederdi. öte yandan, kahramanlarına, özellikle de baş kahramanına tek yönüyle, olumlu yönüyle yaklaşıyor. Eserin göze batan bir zaafı da budur. Bu sanırım, onun kahramanlarını çok yakından tanıyamamış olmasından, genellikle tanıklara ve belgelere dayanarak konuşmak zorunda kalmasından kaynaklanmaktadır. Ama bu zaaf, kitabın bizde bıraktığı güçlü, güzel ve ilginç etkinin yanında pek fazla varlık gösteremiyor. Kitabın özellikle son işkence bölümü insanda zengin çağrışımlar yaratıyor.

Bu kitapta kim kime işkence yapıyor ve kaç tür işkenceyle karşı karşıyayız? Direniş, Nemrut'un maddi ve manevi işkencesi altındadır. Ama genellikle görülmeyen bir işkence daha var. Direnişin Nemrut'a uyguladığı manevi işkence. Bu kitapta bu ikinci işkenceyi ben bariz bir şekilde sezinledim. Direnen insanın, direnişiyle Nemrut'a uyguladığı manevi işkence haylice ağırdır. Direnişçilerin öldürülmesinin nedenlerinden bir tanesi de bu manevi işkenceye son vermek değil midir? Kuşkusuz Kaypakkaya'nın öldürülüşünün en temel nedeni bu değildir. Muhtemel büyük tehlikenin bertaraf edilmesi sorunudur. Demek oluyor ki, kitapta sadece işkencede ölümün güncesi yer almıyor. Bu işin esas yanıdır. Kitap aynı zamanda, direnişin işkence tanrısına uyguladığı manevi işkenceye de yer veriyor. Bana göre en ilginç yanı da budur. Yazar, işkence tanrısının işkencedeki güncesine biraz daha önem verseydi kitabın dokusundaki orjinal motifi güçlenirdi.

Nihat Behram'ın bu kitapta, Kaypakkaya'nın ideolojik ve politik görüşlerine yer vermemesi önemli bir eksiklik midir? Bence değildir. O'nun temel karakteristik özelliklerini isabetlice koymuştur. Bu kitabı okuyan, devrimci proletaryanın bir sıra neferiyle, önder bir kadrosuyla karşı karşıya olduğunu kolayca anlar. Nihat Behram, sade yaşayıp sıkı çalışan bu büyük devrimcinin hayatını son derece özlü bir tarzda, yüzbinlere sunmuştur. Kim ne derse desin bu kitap, rengini kahramanlarının kanından alan ve her okuyuşta yeni bir şafağı müjdeleyen güzel bir uçurum çiçeğidir. Eğer yazar, kahramanının doğrudan övgüsüne az girseydi ya da hiç girmeseydi (ki o bu övgüleri haketmiştir), övgüyü hep O'nun davranışlarıyla yaptırsaydı, kuşku yok ki, bizlere çok daha kırmızı, cazip ve katmerli bir uçurum çiçeği sunmuş olacaktı.

Gelecekte devrim ve halk, böylesine yalın, özlü ve güzel ürünler veren, devrimin ateşten çığlığını ufukların ötesine taşıyan bu tip insanları, şahsında ya da mezarında bir demet minnettarlık gülüyle onurlandıracaktır.

Taslağın Taslağı - 3

Muzaffer ORUÇOĞLU

27-Kadınların, devrim iktidarı döneminde de, kendi bağımsız, demokratik kitle örgütlerinde birleşerek, gerek devrilen eski toplumun gerekse yeni toplumun bağrında yaşayan mülkiyetçi ataerkil dünyaya karşı mücadelelerini yükseltmelerine destek olmak. Kadın medyasını güçlendirmek.

28-Kadının, uluslararası kadın etkinliklerine ve örgütlerine en önde katılmasına önem vermek, destek sunmak.

Gelelim çocuk haklarına: Özgürlük ve demokrasi pratiği ana rahminde başlar.

29-Kürtajın insanlığa karşı işlenmiş bir suç olduğunu yasalaştırmak. Kürtaj yaptıranları ve yapanları cinayet suçuyla yargılamak.

Programda bu madde şarttır. İşçi devrimi, çocuğun ana rahminde öldürülmesine seyirci kalamaz. Bu, hem toplumun, hem ananın, hem de doktorun manevi dünyasına, psikolojisine yönelen yıkıcı bir saldırıdır. Emperyalist dünyanın bir gerçekliğidir. Geleceği ana rahminde öldürmek emperyalizmin ruhuna uygundur.

30-Doğan her çocuğu, onsekiz yaşına kadar maaşa bağlamak.

31-Nüfus planlamasını, (kadının özgürleşmesi sorununun ve toplumun geleceğinin dikkate alarak) tek çocuk esasına oturtmak.

32-Okul yönetiminin seçilmesinde çocuklara oy ve yönetime katılma hakkı.

33-Çocuk parklarını ve oyuncak kütüphanelerini yaygınlaştırmak. Bu kütüphaneleri aynı zamanda çocuk kitaplarıyla çeşitlendirmek, zenginleştirmek.

34-Çocuk kültür ve sanat merkezleri kurmak, çocukların sanatsal ürünlerini, etkinliklerini(müzik, resim, tiyatro, folklör, edebiyat vs.) bu merkezler aracılığıyla topluma sunmak.

35-Kimsesiz veya özürlü çocukların bakımı ve eğitimi için özel, güçlü bir hizmet sistemi kurmak.

36-Aile içinde dayağa sürekli maruz kalan çocukları aile içinde ya da dışında kontrol altına alıp koruyabilecek mekanizmaları oluşturmak.

GENÇLİK

37-Gençliğe, onbeş yaşında seçme, onsekiz yaşında ise seçilme hakkı.

38-Gençliğe, üniversitler başta olmak üzere, okulların, yurtların ve benzeri kurumların yönetim organlarını seçme ve bu organlara seçilme hakkı.

39-Gençliğe, gençliği siyasete, sanata ve spora taşıyacak güçlü gençlik örgütleri, kültür-sanat ve spor kurumları, merkezleri.

40-Gençliğe, düşünce özgürlüğünü en yaygın şekilde gerçekleştirmenin ve yeteneğini yaymanın araçları: dergi, gazete, radyo, televizyon vb.

41-Gençliği aileye mali olarak bağlayan ve dolayısıyla aile kurumunun terbiyeli kölesi haline getiren eski sisteme karşı savaş. Bunun için gençliğe düzenli maaş, parasız gençlik yurtları, tüm okullara öğrenci lokantaları. Devlet hizmetlerinden (sinema, tiyatro, seyahat vb.) parasız yararlanma.

42-Gençliği her yıl düzenli bir şekilde belirli bir süre gönüllü üretim, çevre temizliği ve ağaçlandırma kampanyasıyla ayağa kaldırmak, bunu aynı zamanda bir kültür ve siyaset iklimine sokarak gelenekselleştirmek. Bu ve benzeri kampanyalarla gençliğin emek atmosferini solumasına, işçi sınıfıyla kaynaşmasına özel bir önem vermek.

Üretim ahlakı ve genel kültür zeminine oturan bilinç. Bu esastır. Emperyalizm, dünya gençliğini, amacını yitirmiş, tüketen-kirleten, boş kafalı, ceset bir gençlik haline getirdi. Beynine bilgi yüklemekten korkan, hayal kurmayan, dünyanın can alıcı sorunlarına sağır, plastik bir gençlik. İşi zordur devrimin.

EĞİTİM

43-Kitap ve zorunlu kırtasiye malzemeleri dahil, eğitim parasızdır.

44-Eğitim laiktir. Bununla birlikte insanlık kültürünün bir parçası olan dinler tarihi öğretilir.

45-Araştırmaya incelemeye, deneye, tartışmaya ve geziye dayanan bir tarz benimsenir. Eski toplumun tersine, öğrencilerin aktif, öğretmenin ise pasif (koordine eden, danışılan) rol oynadığı bir tarz...

46-Eğitimde genel kültür esastır. Tüm ihtisas dalları bu esasa dayanır.

47-Her okulda lokanta, banyo, kütüphane, kültür ve sapor merkezi zorunludur. Öğrencilerin kendi yeteneklerini tanımaları, geliştirmeleri açısından, kültür merkezlerinde, müzik, resim ve heykel atelyesi, tiyatro, folklör vb. sanat bölümleri zorunludur. İnsana tüm yeteneklerini sınama ve tanıma fırsatını veren okullardan doğacaktır gerçek aydınlanma.

48-Her okul, öğretim dönemi içindeki, uzun olmayan, belli bir süreyi (bir devlet çiftliğinde, bir fabrikada, bina yada yol inşaatı gibi yerlerde) maddi üretime hasretmek zorundadır.

49-Eğitim programının ya da sisteminin tayininde, genel öğrenci tartışmalarından çıkan görüşler esas alınacak.

ÇEVRE

50-Çevre, tüm canlıların ana rahmi ve varlık şartıdır. Sanayileşme çevreye ve çevrenin geleceğine tabidir.

51-Devrim, iktidarı ele geçirir geçirmez, ülke çapında çok büyük bir çevre temizliği seferberliği başlatacak ve bu seferberliği, her yıl düzenleyeceği çevre kampanyalarıyla sürdürecektir. Bu kampanyalarda, "Her yıl, her insana bir fidan!" şiarıyla hareket ederek ağaçlandırmayı esas alacaktır.

52-Plastik cam ve kağıt çöplerinin yeniden üretimi tüm ülke çapında düzene sokulacak. Eşya taşımada plastik torba sisteminin yerini kağıt ya da koton sistemi alacak. Çöp ve artıklar toprağa gömüldüğünde eriyebilecek, yeraltı sularını zehirlemeyecek bir niteliğe kavuşturulacak.

53-Kaynakların hovardaca harcanmasına son verilecek, çevreyi, kentleri, kaynakları mahveden özel araba sistemine karşı ucuz, toplu taşıma sistemi güçlendirilecek.

54-Devrim iktidarı, nükleer silahlar ve nükleer santraller başta olmak üzere, çevreyi tahrip eden, zehirleyen, asit yağmurlarına ve iklim dengesizliklerine yol açan uygulamalara karşı dünya çapında mücadele veren güçleri her alanda destekleyecek.

FARKLI CİNSEL YAŞAM VE CİNS DEĞİŞTİRME HAKKI

55-Her insan, kendi cinsel yaşamının özünü ve biçimini tayin konusunda özgürdür. Devletin ve toplumun, bireyin farklı cinsel yaşam ve cins değiştirme hakkı üzerinde baskı kurma ve kendisini yargıç yerine koyarak hüküm yürütme hakkı yoktur. Tarihi, insanlık tarihi kadar eski olan bu sorunun, insanların temel yaşam biçimlerinden birisi olduğu bilince çıkarılmalıdır. Aslolan, insanın insanı sevmesidir. Birilerine göre aykırı olan, bir başkasına göre normaldir. "Bu ilişki doğal mıdır, değil midir?" tartışmalarıyla geçti insanlığın ömrü. Dişi ve erkek ögeden oluşan insan gövdesinin, yani akıllara durgunluk veren bu diyalektik bütünlüğün, ne zaman ve nerede, hangi ögenin şaşırtıcı egemenliğini yaşayacağını sorun haline getirmek doğal mıdır? Hiç bir devrim, bu tip zıt ögelerin macerasından korkmaz.

56-Farklı cinsel yaşam ve kendi cinsini değiştirme hakkını kullananlara, her alanda tam hak eşitliği.

Taslağa bu noktada ara veriyorum. İnsan, haddinden fazla ruh zenginliğine, sinir yumağına sahip bir hayvandır. Işıl, ışıl, rengarenk zevkler, ürkütücü hırslar, şeytani kaprisler, hainlikler, hinoğluhinlikler, yakıcı aşklar, ölümcül fedakarlıklar, barbarlıklar, bilgelikler... evrenidir insan. İnsanın üzerinden baskı kaldırılırsa, cümbüş ve curcuna zelzelesine uğrar hayat. Bütün aileler yıkılır. Devletin esamesi okunmaz. Bir varmış bir yokmuş olur tüm gelenekler. Açlıktan bakışları ve arzuları azmanlaşan çoğunluğun adaleti zuhur eder. Güneşi afallatan, iyi huylu, güzel bir kargaşa çıkar ortaya.

Farkında olmadığımız baskılar, farkında olduklarımızdan bin misli daha fazladır ve çok daha zalimdir. Büyük devrimler, farkında olmadığımız zalim ve sinsi baskıları açığa çıkarıyor, onlarla hesaplaşıyor asıl. Kaybetmekten korkmamak, düşmana ve kitleye karşı yürümektir en önemli özelliği büyük devrimlerin. Ülke, su ve ekmek kadar iki şeye muhtaçtır: Engin düşünmeye ve canbedeli direnişe. Her ülkenin komünistleri, sadece kendi ülkelerinin değil, dünyanın da programını çıkarmak durumundalar. Yenilenen ideolojiyi ve ateşi, köhne dünyanın başına bela etmek. Dünya halkları döğüştükçe ideoloji yenilenip güçlenecek. Umut yine dünyanın geri bölgelerindedir. Silahlanmış, en ileri, en modern programlar bu bölgelerden çıkacak yine.

Dayak kadının kaderi mi?

"Başımızı kaldırmamız gerekiyor.
Bize öğretilen yanlışlara karşı başkaldırmamız gerekiyor.
Bize söylenen yalanlara karşı başkaldırmamız gerekiyor.
Sevginin ayaklar altına alındığı bir çıkar dünyasında
bizim daha çok başkaldırmamız gerekiyor.
Duygularımızı korumak için, duygularımızı geliştirmek için,
duygularımızı açıklamak için daha çok başkaldırı gerekiyor.
Hayatın gözüne içtenlikle bakmalıyız.
Hayatı sevdiğimizi söylemekten korkmamalıyız.
Kendimizi savunmak hayatı savunmaktır.
Elimizi sevdiğimiz elin üstüne koymaktan korkmamalıyız.
Korkulacak olan, giderek yapay bir insan olmaktır.
Elimizi hayatın elinin üstüne koyalım,
'Seni seviyorum' diyelim.
Seni seviyorum, bu sevgi benim özgürlüğümdür,
bunu duyduğum sürece seveceğim".
(Erdal Atabek)

Sevinç İLDAN

Kadın... İnsan soyunun devamını sağlayan öğelerden biri, doğanın bir parçası. Seven ve sevilen, saçının bir teli için ülkeler fethedilen, kanlar dökülen, güzellik kavramının simgesi... Kadının tanımı yaşanılan tarihsel sürece ve topluluklara göre değişir.

Ataerkil, sınıflı toplumların gereği kadın, her dönem hem toplumsal şiddete, hem de ev içinde erkek tarafından şiddete maruz bırakılmıştır. Savaşlar bunun en canlı örnekleri. Birçok savaşta ilk önce kadınlar ve çocuklar şiddete toplu tecavüzlere tanık olmuşlardır.

Devlet eliyle yapılan şiddet ise, artık toplumumuzun kanıksadığı, neredeyse sıradanlaştırdığı bir olgu haline gelmiştir. Şiddet olgusunun sistemli hali olan işkence ise aynı anda insanın hem sağlığını, hem güvenliğini, hem de onurunu ayaklar altına alan ve bu amaçla yapılan bir fiziki/psikolojik uygulamadır. Ülkemizde özellikle 80 sonrası birçok insan devlet eliyle işkenceye uğramış, birçoğu hayatını kaybetmiş, sakat bırakılmıştır. Dozu aynı olmasa bile, işkence, hala ülkemizde artarak ve sistemli olarak yürütülmektedir. Ancak işkencenin yukarıdaki tanımı kabul edilirse, ülkemizde en yaygın şekliyle uygulanan fiziki ve psikolojik şiddetin yani işkencenin sadece devlet eliyle yapılmadığını görebiliriz. DAYAK... Güçlünün güçsüze iradesini ikna yoluyla kabul ettiremediği durumlarda, onun iradesini dize getirmek için uyguladığı fiziki şiddetin bu biçimi, hayatımızın adeta günlük bir parçasıymış gibi oldukça yaygın kullanılmaktadır.

Yaşamımızı gözden geçirdiğimizde dayağın çocukluğumuzdan itibaren hayatımızdan bir parça olduğunu görürüz. Neredeyse herbirimizin bir dayak anısı vardır. Aile içinde, eğitim sisteminde, devlet dairelerinde, karakollarda, sokaklarda... günlük hayatta. Fakat öyle bir alan var ki, "özel yaşam" denilen, toplumun denetimi, gözetimi dışında kalması gerektiği kabul edilen bu alanda yani "aile"de dayak olayı meydana geldiğinde ise buna kimse müdahale edememektedir. Bir boşanma nedeni sayılmasına rağmen, birçok kadın belki korkudan ya da bilgisizlikten bu olayı örtbas etmekte, gizlemekte, böylelikle gerçekte oldukça yaygın olan bir işkence olayı toplum olarak görmezlikten gelinmekte, yok sayılmaktadır.

İçinde bulunduğumuz toplum kadını "dişi", "evinin kadını", "süs malzemesi" şeklinde değerlendirerek, bilinçli yada bilnçsiz kadını kocasının egemen gücüne boyun eğmeye zorlamakta. Kadına boyun eğdirmeyi zorbalık sınırına vardıran erkeklerse eşlerine dayak atmayı egemenlik ve güçlü olduklarını karılarına kabul ettirme aracı olarak kullanmaktadırlar. Bu aşamada dayak kadının haklı yada haksız olduğu durumlarda ona sözle cevap vermekten aciz olan erkeğin kısa, ilkel ve kaçamak bir susturma aracı olarak başvurduğu aşağılayıcı, yaralayıcı bir uygulamaya dönüşüyor.

Basında "eşinden veya babasından dayak yediği için intihar eden, evden kaçan, fuhuşa itilen kadın" haberlerinin yer almadığı bir gün geçmiyor. Urfa'da baba baskısından dolayı evden kaçan ve amcasının oğlu tarafından örf ve adetler gereği, gündüz vakti çarşıda halkın önünde boğazı kesilerek öldürülen genç kız örneği hala belleklerimizde.

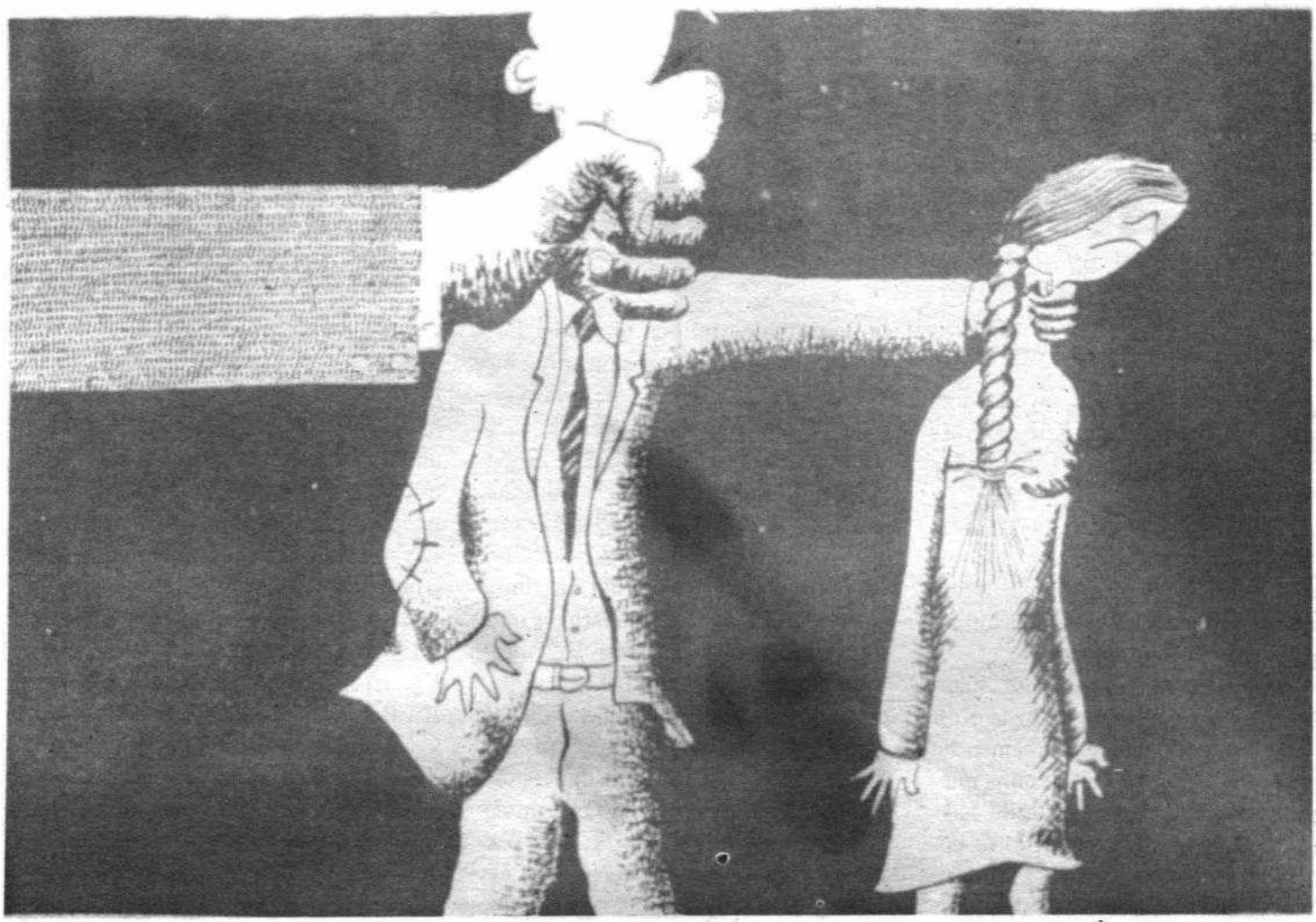

Türkiye'de resmi kayıtlara göre 1 yılda eşini döven erkek sayısı 1.100.000'dir. Yine işlenen 36.000 suçun 19.754'ü tecavüz olayıdır. Hacettepe Üniversitesi'nin Nüfus Etüdleri Enstitüsü'nün 1988 araştırma sonuçlarına göre Türkiye'de erkeklerin % 44.9'unun, kadın kocasına itaat etmediği zaman kocanın dövmeye hakkı olduğunu savunduğunu; %62.2'sinin evde mutlak otorite olduklarını belirttiği; % 53.7'sinin kadınlardan daha akıllı ve üstün olduklarını savunduğu; % 64'ünün de kadın ve kocasının evde uyuşmazlığa düştüğünde kadına .'bunu sessizce kabullenmesi gerektiği'ni ifade ettiklerini tespit etmiştir.

Aslında biraz düşündüğümüzde, birçoğumuz bazen kızgınlığımızın, öfkemizin had safhaya vardığı bir noktada, içimizde dizginleyemediğimiz bir yanın, o an birşeyleri parçalama, yok etme, küfür etme, yada en yakınımızda bulunan bir objeye vurma gibi tepkisel uyarıların varlığını hissederiz. O an tepkiler ve davranışlar aklın yönlendiriciliğinden çıkmış, kontrolünü kaybetmiştir. Tabiki bunun altında yatan neden, bireyin çocukluğundan itibaren toplum ve aile tarafından öğrenerek kazandığı psikolojik ve sosyal davranışlardır. Bu dönemde aldığımız modelleri, davranışları yaşamımızın her evresinde kullanırız.

Bu aşamada eğitim sistemimizin gerici ve bilime kapalı anlayışı, devlet eliyle de desteklendikçe şiddet ve dayak olgusu kanayan bir yara olmaya devam edecektir. Bu yüzdendir ki, gerek şiddet, gerekse de dayak olgusu aynı zamanda bir sistem sorunudur da . Bu olguları meşrulaştıracak olan da, ortadan kaldıracak olan da yine bizleriz. Sistemin bütünlüklü olarak parçalanması bu olguları ortadan kaldırmamıza yardım edecek. Ama şimdiden bu sorunun toplumsal bir sorun olduğunu da kabul ederek, nedenlerini ortadan kaldırıcı çalışmalar yapmak, toplumun bu yönde değişimine önayak olmak gerekiyor.

Kadın sorununun varlığını kabul ederek, soruna özgü çalışmalar yapmak, bu olguları önce kadınlara tartıştırarak kadınlarımızın kimliklerine sahip çıkmalarını ve yine en iyi çözümü kendilerinin bulacağını kavratmak gerekiyor. Kadın sorununun çözümü yönündeki çalışmalar demokratikleşmenin bir önkoşuludur.

Yararlanılan Kaynaklar

1. Kadınlar İçin, Şirin Tekeli

2. Florance Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu ders notları

Günün sorunu mu, tarihsel haksızlık mı?

Ata YADİGAR

Birinci Emperyalist savaşla dört parçaya bölünen Kürt coğrafyası sorunu, tarihe karışmış bir sorun değildir.

Birinci Emperyalist savaşla dört parçaya bölünen ve parçaları dört ülkenin ilhak, işgal ve sömürgeciliğine sunulan Kürt coğrafyası günün sorunu olma niteliğini sürdürmektedir.

Türkiye "devrimci/sosyalist" hareketlerinin bir çoğu, günümüzde Kürt coğrafyasında yaşananlara rağmen bu sorunu hala, "günün sorunu olma niteliğini çoktan kaybetmiş... tarihi haksızlık örnekleri"nden sayıyor. Ve buradan hareketle bu sorunu da Türkiye devriminin bir parçası olarak değerlendiriyorlar ve bu sorunu "demokratik halk devrimi" veya "sosyalist devrimle" çözme iddiasında bulunuyorlar.

Kürt coğrafyası üzerinde hak ve iddiası olanlar amprik bile değillerdir.

Hem birbirinden farklı iki sorunu aynı program etrafında çözme hem de devam etmekte olan Kürdistan sorununu "tarihi haksızlık" kategorisine sokup "protesto" ile yetinme gibi tutumlar, sadece Kürdistan Kürt Coğrafyası mücadelesine zarar vermekle kalmıyor, Türkiye işçi sınıfı başta olmak üzere bütün ezilenlerin bu mücadelesine besledikleri ve besleyabilecekleri kardeşce duygu ve düşünceleri kararttıyor.

Konu bağlamında sorunun can damarı, tarihi haksızlığın ne olduğudur ve komünistlerin devam etmekte olan bir sorun karşısındaki tavırlarının ne olacağıdır.

İnsanlık tarihinin bir çok haksızlıkla dolu olduğu bilinen birşeydir. Lenin'in Bundcular'la tartışmalarının bir yerinde Yahudi sorunu ele alınırken söylediği, "...tarihi haksızlıkları her vesile ile protesto ederiz fakat günün sorunu olmaktan çıktığı için yapacak bir şey yoktur." doğru yaklaşımı, bugün Kürt sorunu ile karıştırılmakta, Rusya'nın dört bir yanına dağılmış Yahudilerle, kendi topraklarında inadına direnen ve varlıklarını devam ettiren Kürtler aynılaştırılmaktadır.

Aslı aranırsa, çok uzaklara/Rusya'lara gitmeye gerek yoktur. Yaşadığımız coğrafyada Osmanlı İmparatorluğunun son dönemleri 1915 yılında dünyanın gözleri önünde bir ulus yok edildi. Ermeni ulusu Osmanlı'nın çıkardığı "Tehcir kanunu" ile (bunun Türkçesi, göç ve sürgün yasasıdır.) topraklarından sürüldüler. Kürt aşiret reislerinin oluşturduğu Hamidiye Alayları marifetiyle yerinden yurdundan edilen, soykırıma uğratılan Ermeniler param parça oldu ve İran, Irak, Suriye, Arabistan gibi yerlere dağıldılar. Bir ulusken, ancak parmakla sayılacak kadar az kalan Ermeni ulusunun mensupları bir ulusa ait bir çok özellikleri yitirmek zorunda kaldılar.

Soykırım eşi görülmedik bir biçimde uygulanmıştı Ermeniler üzerinde. Bir gün içinde Bitlis'te 15.000(onbeşbin) Ermeni'nin katledildiği ve bu katliamın 12 yaşından yukarı bütün Ermeniler'e uygulanmasının bir emir olduğunu Bitlis Valisi'nin bildirmiş olması bir milleti yok etme vahşetini ortaya koymaktadır (Katliam öncesi 18.000 Ermeni yaşamaktadır, Bitlis'te. Katliamdan geriye kalan 3.000 kişinin 300-400 kişisi dışındakiler de sürgün edilmişlerdir.).

Katliam döneminde Ermeniler'in nüfusunun bir buçuk milyon olduğu bilinmektedir. Katledilenlerse, iddialar değişik olsa da sekiz yüz binle bir milyon arasındadır. Ermeniler'in sürgünü ve yok edilmesi Hamidiye Alayları'nı kuran Kürtler'e onların malınla - mülküne el koyma olanağını sağlaması dışında genel olarak siyasi "gerekçeleri" de vardı. Ancak hemen belirtelimki, bunların dışında kalan Kürtler'in özel çabaları ile ve hatta Osmanlı ile savaşmayı da göze alarak bir miktar Ermeni'yi Hamidiye alaylarından/soykırımdan kurtarmışlardır. Fakat bu çaba Ermeniler'in yerlerinden yurtlarından edilmelerini, ulusal özelliklerini yitirmelerini engellememiştir.

O tarihten bugüne kadar gidenler geri dönmemiş, Ermeniler'in laneti, çığlığı, feryatları göğün boşluğunda, kanları toprakta tarihi haksızlığın delilleri olarak durmakla birlikte artık ne o ses ne avaz ne de dökülmüş olan bir milletin kanı o milleti yeniden sürüldüğü, katledildiği topraklar üzerinde ayağa dikemeyecektir. Bizim "tarihi haksızlık" dediğimiz ve her vesileyle protesto edeceğimiz budur. Bugün dünyanın dörtbir tarafına dağılmış Ermeniler'i toplayıp anaları-atalarından kalan topraklara yerleştirmemiz mümkün değildir. Şimdi Kürtlerin yaşadığı bu topraklara Ermeniler'in dönmesi ve ayrı bir devlet kurmak istemi ne kadar gerçekle bağdaşmaz ve pratik olarak da mümkün olmazsa, 1. Dünya Savaşı'nda tarihsel bir haksızlığa uğratılarak toprakları (ulusu değil) dört parçaya bölünen Kürt coğrafyasının

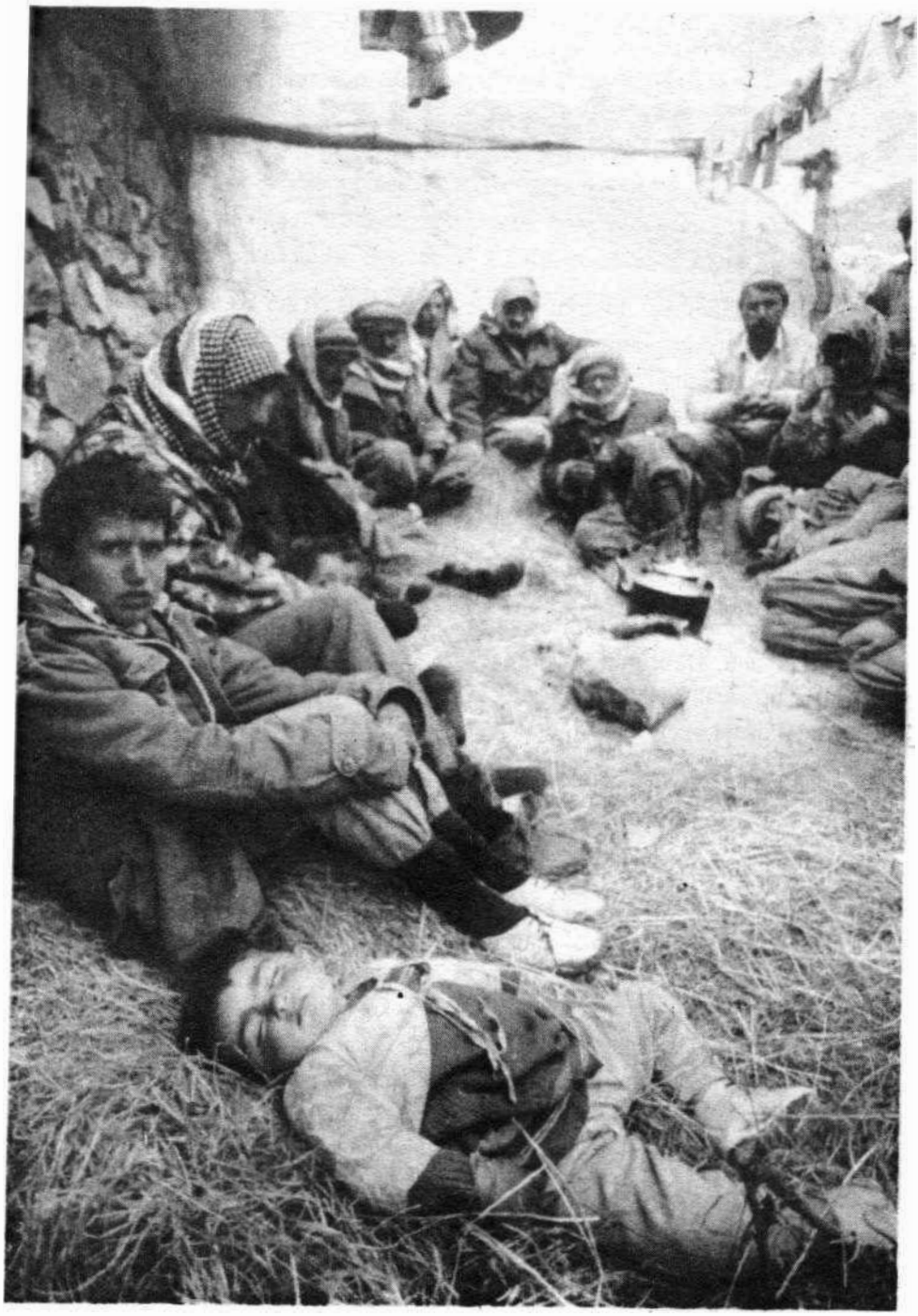

birleşme istemi de o kadar gerçeğe yakın, haklı ve pratik olarak da zaten gerçekleşen bir şeydir.

Ermeniler için mümkün olmayanın niçin Kürtler için mümkün olduğuna kısaca bakalım.

Birincisi, Kürtler hala Kürt coğrafyasında yaşamaktadırlar. Bütün zulüm ve zorbalığa karşı -emperyalizmin kağıt üzerinde toprak bütünlüğünü bölmüş olmalarına rağmen sınırları delik deşik ederek- toprak ve ulusal bütünlüklerini korumuşlar ve korumaya devam etmektedirler.

İkincisi, Kürtler dört parçaya bölünmüş olmayı hiç bir zaman kabul etmemiş, kabul etmemeleri bir yana zaman zaman şiddetlenip zaman zaman tavsasa da tarihin her döneminde silahlı karşı koyuşlarla bağımsızlık ateşini söndürmemişlerdir.

Üçüncüsü, Kürt coğrafyasının neresinde bir isyan çıksa, orayı kendisinin sayıp binlerce savaşçısıyla bu isyana katılmak suretiyle bir bütün olduklarını göstermişlerdir.

Dördüncüsü, emperyalist haydutların ve yerel devletlerin zor, şiddet ve kırımına karşı birbirine yakın /bitişik sınırların öte yakasında aynı kan, aile, sülale ve giderek de ulusal bağlarını daima canlı tutmuş/sürdürmüşlerdir.

Beşincisi, sömürgeciliğin tüm yıkıcı ve yok edici saldırılarına karşı cılız da olsa iç pazarını oluşturmuştur.

Altıncısı ve en önemlisi, bugün hemen hemen tüm Kürt güçleri dört parçayı kapsar tarzda "Bağımsız Birleşik Demokratik Kürt Coğrafyası" şiarını, bir başka deyimle Kürtlerin ayrılma ve ayrı devlet kurma hakkını talep olarak dile getirmişler daha da ötesi bu uğurda yüzlerce-binlerce şehit vermişlerdir. Örgütlerin, Kürt lerin temsilcileri olduğu, Kürtlerin taleplerini örgütleri aracılığıyla dile getirdiğini umarız tartışma konusu yapmaz sözünü ettiğimiz "devrimci/sosyalistler".

Bütün bunlar neyi gösterir?

Bütün bunlar gösterir ki, 1. Emperyalist Dünya Savaşı'nda dört parçaya bölünen, bu yanıyla da tarihi bir haksızlığa uğratılan Kürt coğrafyası, "günün sorunu olma niteliğini" -üstelik bu sıralar tüm dünyanın gündemine oturur bir tarzda- devam ettiriyor.

Devam etmekte olan bu sorun karşısında, Türkiyeli devrimci/sosyalistlerin tavrı ne olmalıdır? Bizleri devrimci kılan en esaslı öge, içinde bulunduğumuz nesnel durumu kavramak değildir sadece. İçinde bulunduğumuz nesnel durumu kavrayıp değiştirmektir. Nerede ulus, cins, ırk ve sınıf farklılığı varsa, biz hiç şüphesiz ezilen ulus, cins, ırk ve sömürülen sınıftan yana, onun çıkarlarından yana oluruz. Devam etmekte olan ve günün sorunu olma niteliğini devam ettiren Kürt coğrafyası sorunu karşısında da devrimci ve sosyalist kuvvetlerin görevi hiç şüphesiz ki, Ulusların Kendi Kaderini Tayin Hakkını kayıtsız -şartsız desteklemek temelinde olacaktır. Kendi Kaderini Tayin Hakkı'nı nasıl kullanacağı ise, tamamiyle Kürtlerin kendisine aittir ve bize düşen, Kürtlerin kendi lehine çözeceği bu soruna yardımcı olmaktır.

Halkların kardeşliği için

Baran PARÇACI

18 MAYIS NEDENİYLE

Her yıl 18 mayıs önemli bir gün olarak anılır. Bu önemli günde, İbrahim Kaypakkaya'nın işkencehanelerde "ser verip sır vermemesinin" haklı övünç kaynağı dillendirilir. Kısa sürede gerçekleştirdiği büyük meziyetler anlatılır. Bazen de iş biraz daha ileri götürülüp siyasi görüşlerine bazı değinilerde bulunulur. Geri kalan günlerde, bu anlatılanların hoş bir anısıyla yeni 18 mayıslar gözlenir hale gelinir.

Biz de 18 mayıs nedeniyle Kaypakkaya'nın bazı siyasi konulardaki görüşlerine değinme ihtiyacı duyduğumuz için bu olay üzerinde durma gereğini duyduk.

İbrahim eleştiri tahtasına yatırıldığında bazı kesimler tarafından ilk saldırı (eleştiri diye yumuşatabiliriz) onun "devrimci durum" tespitinin abartılı olduğunu ve "subjektif" yaklaşım tarzının hareketin çabuk dağılmasına neden olduğu anlayışı dile getirilir. Bu eleştirinin bizce gerçeklik payı zayıftır, hatta yoktur diyebiliriz. Devrimin fırtına merkezlerinin Asya, Afrika ve Latin Amerika olduğu tesbitini Lenin de yapmıştır. Zayıf halka esprisinin bu ülkelerde yaşam bulacağını hesaba katan her komünistin görevi, bu halkayı kırmanın yöntem ve araçlarını üretmek olmalıdır. Bu anlamda İbrahim de bu halkaya asılmaktan çekinmemiştir. Onu kırmanın yöntemlerini tesbit ederken, yetkin bir araçla donanmanın canla başla mücadelesini de vermiştir. Devrimci durumun sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde sürekli olduğunu savunan Maoistlerin İbrahim'in bu tesbitine katılmaları mümkün değildir. İbrahim'in o dönemde içine girdiği pratik yönelim, devrimin "kitlelerin eseri" olduğu anlayışını hiç bir yerde yadsımamıştır. Aksine, bu konuya ilişkin yazdığı yazıların hemen tümünde devrimin kitlelerle yapılacağına vurgu vardır. Sürekli kriz içinde olan yönetenlerin, böyle yönetilmek istemeyen kitlelerin duygu ve düşüncelerini yakalama araştırıcılığı böyle bir tesbite götürmüştür onu. Devrimci durumun varlığını, onun alçalıp yükselmemesiyle açıklamamak gerektiğini sanırım burada açıklamamıza gerek yoktur. Sonuca bakıp, geçici yenilginin "subjektivizmden" kaynaklandığı tesbitini yapmak yanılgıdır. Her yenilginin başarısızlık olmadığı da bilinmektedir ayrıca.

İbrahim'in çağ tesbiti olayı da sürekli eksik bırakılmaktadır. Bu anlayışın kökeninde "Üç Dünya Teorisi" ve Troçkist "Sürekli Devrim" anlayışı aramak bizce sapla samanın biraz karıştırılmasıdır. Bu tez o dönemlerde uluslararası komünist hareket tarafından savunuluyordu. İbrahim de kendi örgütünü Uluslararası Komünist Hareketinin (UKH) bir parçası saydığı için, o tesbiti oradan almıştır. O dönem UKH içinde bu görüş Troçkist sürekli devrim ve üç dünyayla ilişkilendirilmiyordu. Dünyada peş peşe devrimler olmaktaydı ve artık emperyalizmin yıkılıp yerini sosyalizme terkettiği gün gibi ortadadır. Bu anlamda UKH de böyle bir şey söylenmeye başlanmıştı. Ve UKH içinde hiç bir zaman Leninist "emperyalizm ve proleter devrimleri çağı" reddedilmiyordu. Yeni çağ tesbiti yapılmadığı için "sürekli devrim" anlayışına uygun pratik sergilenmiyordu. Hiç bir ülke, kendi özgül devrimini yapma çabasını "toptan devrim"lere feda etmiyordu. İbrahim de en zor koşullarda elde kırma, devrim yolculuğuna çıkmak için yönünü dağlara dönmüştü. Bu anlayışla hareket eden birinin "siyasal tesbitlerinin temelinde yanlış çağ anlayışı" vardı demenin ne kadar doğru olacağı ortadadır. Bu anlamda rahatlıkla "emperyalizmin toptan çöküşe, sosyalizmin bütün dünyada zafere" ulaşacağı anlayışının İbrahim'in siyasal tesbitlerinde yer almadığını söylemekten çekinmiyoruz, çekinmeyeceğiz de. Sadece yazılarında böyle bir yeralma vardır, ama bu anlayışa uygun pratiğin kırıntısına bile rastlanılmamaktadır.

İbrahim'in bilimsel yöntemi geçerliliğini korumaktadır. Onun daraltılı, belli kalıplara sokulması ve doğmatikçe yorumu terkedilmelidir. Geleneğin, bu sığ halini aşma çabası gösteren arkadaşların yönelmesi gereken önemli noktalar, sosyo-ekonomik yapı ve ulusal sorun olayıdır. Özellikle İbrahim'in 72'lerde ulusal soruna bakışını bugünlere getirip yarını da bununla açıklama çabası artık terkedilmelidir.

"Kürtler'in ulus olmadığı" propagandasının el üstünde tutulduğu bir süreçte, Şeyh Sait İsyanının "ulusal hareket olmadığı" iddiasının devam ettiği, Kemalizmin "Türkiye toprakları üzerinde yaşayan herkes Türktür" ya da "sınıfsız, imtiyazsız bir kitleyiz" ideolojik bombardımanının yaşandığı bir ortamda İbrahim Kürtler'in bir ulus olduğunu, ulusların kendi kaderlerini tayin haklarına sahip olduklarını, istedikleri an ayrılabileceklerini belirtmesi, o süreçte çok önemli bir olaydı. Hatta İbrahim demokratikleşmenin yolunun şövenizme (Kemalizm) yönelmekden geçtiği gerekliliğine dikkat çekip "Kemalizm eşittir faşizm demektir" önemli tesbitini yapmıştır.

Bütün bu olumluluklarının yanında şu olumsuz tesbiti de yapmıştır: "Türkiye proletaryası işçi ve köylü yığınlarını kendi bayrağı etrafında toplamaya çalışacak, bütün emekçi sınıfların, sınıf mücadelesine önderlik edecektir. Türkiye devletini kendine temel alarak, Türkiye içindeki bütün uluslardan işçileri ve emekçileri ortak sınıf örgütleri içinde birleştirecektir." (İK. SY sf 226-227 Ocak Yayınları İstanbul 1979). Burada birkaç yanlış vardır: Birincisi, Türkiye dendiği zaman Kemalizm'in kastettiği şey, Misak-ı Milli sınırlarıdır ve bu sınırlar içerisinde yaşayan herkes hangi kökenden olursa olsun Türktür. Sol hareketler de, bu Türkiye kavramından etkilenerek; "bizler de Türkiye dediğimizde kastettiğimiz şey Türkler, Kürtler ve diğer azınlık milliyetlerdir" deyip, Kemalizm'in farklı bir versiyonunu dillendirmektedirler. Doğru yaklaşım şudur: Türkiye, Türkler'in yaşadığı bölgedir, Kürdistan'da Kürtler'in yaşadığı bölgedir. Nasıl ki Kürdistan dediğimizde Türkiye'yi içermiyorsa, Türkiye dediğimizde de Kürdistan'ı içermiyor.

Kürdistan denilince akla sadece Kuzey Kürdistan gelmemeli, (Şoven sol buna Türkiye Kürdistan'ı diyor) dört parçanın tümü gelmeli. İkincisi, "Türkiye devletini kendine temel" alması olayının dar bir anlayış olduğu kuşku götürmez. Çünkü Kürdistan dört ayrı sömürgeci ülkenin ilhakı altındadır. Bunu yalnız Türkiye devletiyle sınırlamak doğru bir anlayış değildir. Dört ayrı sömürgeci devlete karşı savaşılacaktır. Kısacası tek devlet değil, dört devlet temel alınacaktır. Kuzey Kürdistanın Türkiye'yi temel alacağı söylenseydi doğru söylenmiş olurdu. Üçüncü nokta da "Türkiye içindeki bütün uluslardan işçileri ve emekçileri ortak sınıf örgütleri içinde birleştirme" anlayışının mutlaklaştırılması da tarihsel ve toplumsal koşulları hesaba katmayan, zorlama bir yöntemdir. Ulusları zorla birlikte örgütleme veya ortak hareket etme anlayışının dayatılmasıdır. Bu anlayış da , UKKTH ilkesini çiğnemektir. Ortak örgütlülük ve birlikte hareket tarzı koşullu bir olaydır. Her koşulda birlikte hareket etmeye zorlanmak, Maoist tutum değildir.

Bu coğrafyada Maoist gelenek ulusal sorun konusunda İbrahim'in o koşullarda söylediği olumlu şeylerin mirasıyla yetinerek mirasyedi hovardayı oynamaktadır. Diğer sol gelenekte son süreçte "vatan"cılık edebiyatıyla Kürdistan vatanının, Türkiye vatanına katmakla meşguldür. Bu her iki anlayış da ulusal soruna çözüm bulmada tıkanmıştır. Demokratik halk iktidarından sonra Kürdistan'a bahşedilen kaderini tayih hakkının garantisi de pek gözükmüyor. Değersiz birkaç eşya için "değerlerimiz" edebiyatı yapanlar yarın bir ülkeyi nasıl bağışlayabilirler? Bu anlamda Kürdistan'ın dört parçaya bölündüğü ve her parçasının bir sömürgeci devlet tarafından sömürgeleştirildiği gerçeğinden hareketle biz maoistler azami programımıza, dört parçanın bütününün kurtarılmasını koyup Bağımsız Birleşik Demokratik Kürdistan yaratılmasını istemeliyiz. Bunun yaşama geçirilmesi için de asgari olarak Kuzey Kürdistan'ın kurtuluşunu yaratacak Maoist bir partinin oluşması çabalarına başlamalıyız. Böyle bir yaklaşım tarzıyla Maoistler'in Kürt sorununa bakışları gerçek anlamda yerini bulmuş olur. Eğer hala Türk, Kürt, Arap, Laz, Çerkez vb. Türkiye ve çeşitli milliyetlerin aşureliğine devam edilirse, bu anlayışın tutmayacağını yeniden sınamak zorunda kalacaklar.

Bugün bu coğrafyada öyle bir gelenek yaratılmış ki, "Kürdistan'ın ayrı örgütlenmesi gerekir" dendiğinde kıyamet kopuyor. Ayrı örgütlenme istemi milliyetçilikle eşit görülüyor. Çizilen tek model "birlikte örgütlenme" zorunluluğudur. Bu zorunluluk da "kendi kaderinizi tayin hakkınız vardır, istediğiniz zaman kullanın" ve "biz bunu ayrı örgütlenerek kullanmak istiyoruz" denildiğinde de "milliyetçilik yapıyorsunuz" çığırtkanlığıyla gelenek tarafından "mahkum" ediliyor. Bırakalım ayrı örgütlenme istemini, gelenek içinde seksiyon anlayışını savunanlar bile (ki bize göre bu istem gelenekçilere göre bir adım ileri, bağımsızlıkçılara oranla da bir adım geridir) milliyetçilikle değerlendirilip, "seksiyon artıkları" suçlamasıyla birçok kadro heder edilmektedir. Kürt sorunu ülke gündemimizde önemli bir yer tutuyor. Bu soruna ilişkin somut öneri ve çözümleri olmayanların o alanda tökezlediklerini yaşam binlerce kez kanıtlıyor ve kanıtlamaya da devam edecektir.

Kürdistan'da yaşanan bunca soruna göz kapatanların bugün ne durumda oldukları ortadadır. "Sizin kurtuluşunuz bizim partide kenetlenmektedir" demenin artık tükendiği ve kupkuru bir ajitasyonun ötesine geçmediğini dünya alem görmektedir. Orada gelişen ulusal hareketin demokratik muhtevasını görmeyip yanlış birtakım politikalarını Kürdistan halkının tümüne faturasını çıkartmanın ve "doğrulanıyorum" anlayışıyla kuru böbürlenmenin geleneği nereye götürdüğünü artık görmek gerekiyor.

En basitinden, bugün Kürdistan'da yaşanılanlara tavır konusunda genel solun tavrı nedir? Sözde bir savunu bu sorunun çözümüne katkı sunmaz. Pratik anlamda bir yönelim gerekiyor. Gelenek burda sesini yükseltebilir. "İşte biz Kürdistan dağlarında savaşıyoruz" bu savunu halindeki direnişin katettiği mesafe ortadadır. Tek alan içine hapsolmuş bir direnmenin dayanma sınırı da, bilinen sonla karşılaşacaktır... Bu anlamda yeni açılımlar zorunlu olarak kapıya dayanmıştır. Bundan kaçınmaya çalışmak mümkün görünmüyor. Kürt Ulusu'nun ayrı bir devlet kurma hakkının pratikte yaşam bulabilmesi için bugünkü ulusal hareketin ulaştığı düzeyi hesaba katmak gerekir. Ulusal hareketin demokratik muhtevasına göz kapayan bir anlayış, bırak Maoist olmayı demokrat bile olamaz. Bugün Kürt halkına karşı girişilmiş bir

soykırım mevcuttur. Yakılan köylerin dumanından "Tanrı" bile boğulmak üzeredir. Geçmişte kendi ülkelerinde ülkesiz yaşarken, bugün o bile çok görülmektedir. Ve hergün faili devlet enselerinde bir hayalet gibi dolaşmaktadır. TC. bile "alçak yoğunluklu savaşla" yok etme operasyonuna hız verdiğini kabul ederken, buna karşı direnmeye çalışan güçlerin milliyetçilikle damgalandırılıp destekten uzak sessiz kalmanın ve onların demokratik istemlerine sahip çıkmamalarının enternasyonalizmle ilgisi nasıl açıklanabilir? Kan deryası içinde boğulmak istenen bu halkın "barış istemine" nasıl olur da sessiz kalınabilir? Elbetteki komünistler, onurlu bir barış istemenin her zaman yanında olmuşlardır. Her koşulda barışın istenmeyeceği, (onursuz barış) binlerce kez sınanan gerçeklerdendir.

Kısa sürede Kürt ulusal hareketine Maoistlerin önderlik etme olanağı olmadığı için (pratik anlamda) varolan kirli savaşın yoğun bir teşhirini yapma ve demokratik istemleri ileri mevzilere taşımak gerekiyor. "Barış için savaş" ve "kirli savaşa son" verilmesi noktalarında her türlü propaganda ve ajitasyona yönelip, kitleleri seferber etmeye çalışmak zorunludur. "Siyasi çözüm" olayında da anlaşılması gereken şeyin, ulusun kendi kaderini tayin etmesi olmalıdır. Ulusun kendi kaderini tayin etmesi siyasi bir haktır. Ve bu hak her koşulda gerçekleşme olanağına sahiptir. Bunun devrimden sonraya ertelenmesi vb. anlayışlar, doğru anlayışlar değildir. TC. yıkılmadan da gelişen mücadele sonucunda iç ve dış koşulların olgunluğuyla da Kürdistan ayrılabilir, ayrılmalıdır. Burjuvazinin ayrıcalığı için verilen mücadele ile bir ulusun tam hak eşitliği için verilen mücadele aynı olamaz. "Proletaryanın kendi denenmiş bayrağı vardır" söylemi, Kürdistan proletaryası için de geçerlidir. Bu sadece Türkiye proletaryasına bahşedilmiş bir şey değildir.

Ulusal sorunda tarihsel ve toplumsal koşulların önemi büyüktür. Bunu gözönünde bulundurmayanların yanılgıları kaçınılmaz olur. Hatta, tarihsel koşulların aynı olduğu durumlarda, toplumsal koşulları farklı olanların yönelimleri farklı olur. Bunun örneğine Stalin Avusturya ve Sovyetler Birliği'ndeki karşılaştırmalarında ayrıntılı bir şekilde yer vermektedir. Sovyetler Birliği'nde "siyasal gündemin ekseninde toprak devrimi vardır" derken Avusturya'da "siyasal gündemin ekseninde ulusal sorunun" yeraldığını belirtmektedir.

Bugün Kürdistan'da da ulusal çelişkinin ön planda olduğu bir durum sözkonusuyken, Türkiye'de faşizme karşı mücadele demokratikleşme sorunu sözkonusudur. Bu iki farklı nitelikteki çelişkiyi tek çelişkiye indirgemek doğru bir tutum değildir. Gelenek, çizgisindeki bu yanlış tesbitin üzerine gitme ve bu sorunu araştırma inceleme yerine, doğmatik yorumlarla kendini kısırlaştırmaktadır. Biz Maoistler olarak proletarya enternasyonalizminin bayrağının göklere çekmek istiyorsak burjuvuzinin şoven bayrağını yerle bir etmeliyiz. Bu soruna yaklaşım iki sınıf arasındaki duruşun da bir göstergesidir. İki ayrı dünya anlayışı iki farklı şeyi dillendirir... Proletarya enternasyonalizmi, burjuvazi ise şövenizmi. Proletaryanın anlayışında ulusların tam hak eşitliği, burjuvazinin anlayışında ise egemen ulus lehine ezilen ulusa baskı siyaseti vardır. Bugün Kürt sorununda daralan sol, burjuvazinin baskı siyasetine baston olmaktan kendini kurtarmadıkça şöven nitelemesinden kurtulamayacaktır.

Gelinen aşamada Kürt ulusal sorununa yaklaşımdaki duyarlılık, daha fazla olmalıdır. Siyasal hak olan ulusun kendi kaderini tayin hakkı her koşulda geçerlidir. Bu hakkı devrimden sonraya ertelemek safdillik olur. Bugün dahi bu hakkın kullanılma koşulları var ise hemen kullanılmalıdır. Özellikle de tüm haklarının gaspedildiği, bu koşullarda Kürt halkının kurtuluşu Türkiye proletaryasının da kurtuluşunu yakınlaştırır. Her ülkenin toplumsal koşullarına göre değişen ulusal sorun olayı bizim için de geçerlidir. Kürtler bugün Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından yok sayılıyor. Kürt olarak hiç bir hakkı kabul görmüyor, varlığı dahi inkar ediliyor. Biz bu koşullar altında, gelişen mücadelenin kendini dayatması sonucu Kürtler'in "var" olduğunu kabul ettirici bir tutumun oluşmasını daha ileri bir adım olduğunu düşündüğümüzden "var" olmayı "yok" olmaya tercih ederiz. Kürt ulusunun kimliğinin TC. devleti tarafından tanınması bile önemli bir adımdır. Biz, bu adımın TC. yi parça parça yıkıma götüreceğine inanıyoruz. Kemalizm'in şahdamarına yönelen bu tavrın onu adım adım ölüme götüreceği gün gibi ortadadır. Kürt halkının her talebini demokratik mücadelenin bir parçası olarak görüyor ve değerlendiriyoruz. Ufkumuz, bağımsız birleşik demokratik Kürdistan'a çevrilidir. Bunu hiçbirşey kararlamaz Bu hedefe yakınlaştırıcı her adımı önemli görüyor ve destekliyoruz.

Kürt ulusal hareketinin bugün ilan etmiş olduğu tek taraflı ateşkes olayını da önemle izlemekteyiz. Bazı akıldaneler gibi hemen dudak bükmeyi akılcı bulmuyoruz; "reformistleşti", "ulusal mücadeleyi sattı", "sonu baştan belliydi" vb. ucuz yöntemlerin de pek değeri olmadığını görüyoruz. Ulusal hareket dağdan inip, silahını bırakıp kendi halkına zulüm eder hale döndüğü andan itibaren onu yukarıdaki sıfatlara layık görmeye başlarız.

18 Mayıs'a değinimiz farklı bir mecraya kaydı. Ama olsun. Hep bolca ısıtıp yediğimiz temcit pilavı pilav olmaktan çıktı lapaya döndü. Yeni pilav çeşitleri daha cazip geldiği için bu yöntemi benimsedik. Geleneğin ulusal sorundaki sığlığı daha geniş tartışmayı gerektirir. Ve her arkadaş düşündüğünü tartışmaya açtıkça, bizler de farklı şeyler öğrenir ve bunları sistemli hale getirerek yetkinleşiriz. Zaten tartışma yürütmenin amaçlarından biri de budur.

18 Mayıs'ta Kaypakkaya'yı anmak, onun mücadelesine sahip çıkmakla olur.

Nasıl yapmalı?

Mehmet YILDIRIM

İnsanların yıllarca aynı sistem içerisinde yaşıyor olması; o sistemi ayakta tutan normların, kurumların, yaklaşım biçimlerinn kanıksanmasına ve her gün yeniden üretilerek değişmezlik fikrinin kökleşmesine sebep oluyor.

Bizlerin yaşadığı pek çok problem, sistemin bizi koşullayan atmosferinden bağımsız değil. Alternatif bir yaşam öngörüyor olmak; içinde bulunduğumuz iklimden bizi çevreleyen atmosferden korunmaya yetmiyor. Yaşamın zenginliği, karmaşıklığı dört başı mağmur bir biçimde tarif edilmiş doğrular oluşturma imkanı tanımıyor.

Önsüz, sonsuz genel geçer doğrularla yetinmemek, yöntemde zenginliği ve kıvraklığı oturtmak yanlışa karşı bir emniyet sigortası işlevi oluşturacaktır.

Bilimsel kuşku, bir yöntem olarak benimsenmelidir. Her gün gizli bir otorite tarafından yönlendiriliyormuş gibi aynı -benzer- şeyleri yapıyor olmak bir yabancılaşmaya sebep oluyor. İçine girilen kısır döngü bir mecburiyet veya kadermiş gibi varlık gösteriyor. Bu çember ancak kendimize müdahale ederek; nedenleri, niçinleri ile sorgulanarak kırılabilir. Yön verici unsurlar kendi irademiz dahilinde etkin olmalı, yabancılaştırıcı günlük rutinden kurtulmalıyız.

Bir polemik sırasında, birilerini muhatap alırken veya bir olguyu değerlendirirken "dışına çıkıp bakabilmek"(*), olguları büyütecin arkasında görme şansını veriyor. Tabii, gördüklerimiz karşısında irkilebiliyoruz. İnsanlar ilişkilerinde tüccar rolündeler, tamamen hesaplı, çıkara dayalı, kazandırdığı artılar nispetinde değer gören bir ilişkiler sistemi egemen hale gelmiş durumda. Artık, almadan verebilen, sevgi ve hoşgörü içerilmiş ilişkiler dinazorlukla beraber anılıyor.

Köle ruhluluk ve kul psikolojisi merkezi otoriteyi aşağıdan besleyen etmenlerdir. Dayanışma yerine rekabetin ikame edildiği toplumlarda insanları bir arada tutan tutkal sulanmıştır. Herkes birbirinin rakibidir. Ve birbirinin üzerine basarak ilerleme, oyunun kuralları gereğidir.

Bu tür toplumlarda devrimciler birer kardelen çiçeğidir. Dostluğun, kardeşliğin, dayanışmanın, sevginin habercisidir. Amaçları yaşamlarına nüfuz etmiştir. Onlar devrimi her gün yaşarlar. Başarıya götürecek gizli güç de budur.

En zor koşullara direnebilmesinin, düştüğünde kalkabilmenin, ölüm dahil her türden bedeli ödemekte tereddüt etmemenin de kaynağında aynı güç vardır.

Bir yaşam biçimi olan devrimcilik; aynı zamanda bir onurdur. Böyle bir yaşam, hiçbir biçimde pişmanlık sebebi olamaz/olmamalı... Kendine bilinçli-iradi müdahale yaparak, bunu sürekli canlı tutarak yaşayan insanlar geriye dönüp baktıklarında hayıflanacakları veya boşa geçtiğini düşünecekleri bir zaman dilimine rastlamazlar. Seçerek yaşayan ve sürüklenmeyen insanlar da ruhsal bir doyum sözkonusu olur ki, bu aynı zamanda basitliğe düşmemenin de garantisidir. Doyuma ulaşan insan yarışmaz; insanları rakip gibi görmez; kendisiyle barışık olduğu için yapabileceği hatalar karşısında sakindir.

Ağaca bakıp ormanı görememek gibi, ormana bakıp ağacı görememek de tehlikelidir. Bir gün sonra sınavı olan bir öğrencinin -örneğin- doktor olduğunda karşısına çıkabilecek problemlerle yoğunlaşarak sınavı ihmal etmesi gibi, yaşanan an ve gelecek arasında kurulan ilişki birini diğerine feda etmek biçiminde olmamalıdır.

"İhtiyaç üretimin anasıdır" derler. Karşımıza çıkan sorunların çözümü hangi tür araç ve yöntemleri gerektiriyorsa onu gündeme sokmak gerekiyor. Organlaşmanın en doğal ve sağlıklı biçimi de budur. İhtiyacı gözetmeden, ezbere dayatılan araçları herşeyden önce hayatın kendisi reddeder.

(*)Romain Rolland, Tolstoy'un "Savaş ve Barış"ı için, olayların öngörüsünü kavrayabilmek, onu gereğince anlayabilmek,her ayrıntıyı ve bu ayrıntıların bütün içinde birbiriyle ilintisini görebilmek için bu büyük yapıta yeterince uzaktan bakmak gerektiğini söyler. Bu, pek çok olayda objektif olabilmek ve olayların içerisinde olmanın yarttığı subjektiflenmenin de etkisinde kalmadan karar verebilmek açısından sıkça başvurmamız gereken önemli bir tarzdır. "Tıpkı bir ormanın içindeki sınırlarını, içindeki gölleri, akarsuları, ormana ait bütün ayrıntıları görebilmek için ona yeterince yüksekten bakmamız gerektiği gibi. İçindeyken ağaçların çokluğu ormanı görmemize engel olur".

"Tarihi tecrübe şayan-ı dikkattir" Mao

Serdar ÇAKMAK

Uzun bir süredir Kaypakkaya geleneğinden bazı arkadaşlarımızın legal mücadeleye ve parlamenterizme heveslendiklerini müşahade etmekteyiz.

Kaypakkaya ekolü, mayasında tamamen başka bir çalışma tarzını (Leninist ve Maoist) barındırmakta olduğu için, gene Kaypakkaya geleneğinin içersinden, legalizm ve parlamentarizm heveslerinin dile getirilmesi aslında epey garipsenecek bir olgu.

Çünkü, Kaypakkaya ekolü, 70'lerin başında bu cins heveslerin ana temelleri ile tarihsel bir mücadele içerisinde inşa edilmiştir. Tek kelime ile söylenecek olursa: Kaypakkaya ekolü, legalist ve parlamentarist zihniyetin amansız karşıtıdır.

Ne varki, doğada ve toplumda olduğu gibi, Kaypakkaya geleneğinde de "çelişki zıttına dönüşmüştür". Şimdi, bu çelişkiyi antogonizme tırmandırmadan tartışmak gerekmektedir. Başka çaremiz de yoktur.

Bakınız Türkiye'nin siyaset sahnesine. 70'lerin başında siyaset sahnesine yerleşen köklü dört politik güçten (TİİKP, THKP/C, THKO ve TKP-ML), bugün sadece Kaypakkaya geleneği legale çıkmamıştır.

İrdelememiz gereken üç nokta var. Birincisi, legalist ve parlamentarist zihniyetin bizim tarihimizdeki serüvenidir. İkincisi, gıpta edilen legalist ve parlamentarist fikirlerin devrim açısından nelere mal olabileceğidir. Üçüncüsü, yukarıda parantez içersinde verdiğim politik güçlerin tarihsel olarak, legalist ve parlementarist noktaya nasıl geldikleridir. (Bu son noktayı gelecek sayıda irdeleyeceğim)

YANLIŞ AMELİYAT VE SONUÇLARI

Adını doğru koyalım. 12 Eylül, sadece toplumu değil, ama aynı zamanda solu ve çok özel olarak da Kaypakkaya geleneğini cebirle "hizaya" getirmiştir. Daha iyimser bir ifade kullanacak olursak, deforme etmiştir. Aslında, 80'e gelinirken, Kaypakkaya geleneği, mayasındaki niteliklerde büyük aşınmalara uğramış dolayısıyla, 12 Eylül'ün hışmına hazırlıksız yakalanmıştır. Bugün bazı arkadaşlarımızda görülen legalizm ve parlamentarizme olan ilginin kökleri aşağı yukarı 20 senelik bir maziye sahiptir. 1973-1980 arası Kaypakkaya'nın hattında yüründüğünü gösteren tek bir veri yoktur. Bilakis, bulanık bir çizgi -silahlı da olsa-, kendiliğindenciliğin kuyruğuna takılıp gitmiştir (Bilinenin tersine, silahlı olmak, ekonomizme batmamanın garantisi değildir). Bütün "afra ve tafra"ya rağmen, bu böyledir.

İlk önce Kaypakkaya'nın kendisi masaya yatırılmıştır. "Hastaya", subjektivizmden muzdarip olduğu şeklinde oldukça haksız bir teşhis konularak ameliyata başlanmıştır. Böylece geleneğin kalbine, neşter atılmıştır. 11 aylık saldırı ruhu da dahil olmak üzere, halk savaşı bilinmeyen bir tarihe ertelenerek, "hasta" sakat, işlemez bir kalple yaşamaya mahrum bırakılmıştır. Sözümona bu beceriksiz ameliyat, kalbe neşter atmakla sınırlı kalmamış, Mao Zedung Düşüncesi'ne de tamamiyle müdahale edilerek, "hasta"nın beyninin dörtte üçü tahrip edilmiştir. Her iki ciddi müdahalenin faturası 80 sonrası, dogmato revizyonist, adı bolşevik kendi menşevik bir doktora çıkartılmıştır. Stalin'in yanlışlarını erdem yapan, Tiran Tıp Akademisi mezunu bu doktorun, ameliyatta payı büyük olmuştur. Ancak beceriksiz ameliyatın yegane beceriksiz doktoru sadece o değildir. Geriye kalanlar, yanlış teşhislerinden vaz geçmemişlerdir. Sadece, "hasta"nın beyninden uzaklaştırdıkları Mao Zedung Düşüncesi'ni kesip biçip, "60"lara kadar Marksist, sonrası araştırılması gerekir" denilerek, beyne yama yapılmıştır.

Beyni ve kalbi bu denli tahribata uğrayan "hasta"nın, 80 sonrası abuk subuk davranışlar içersinde olduğu gözlemlenmiştir. O dönem "hasta"ya yön veren beyin, "Cuntayı baş düşman", MSP gibi komprador -feodal partiyi de "milli burjuva" ilan etmiştir. Çaktırmadan, bu "milli burjuva" partinin ittifak gücü olabileceğini ima etmiştir. "ABD ve SSCB olası bir dünya savaşının, baş düşmanları" olarlak belirlenmiş, "avrupalı emperyalistler", proletaryanın "müttefikleri" seçilmişlerdir. Dedik ya; beyin ciddi tahribatlara uğramıştır. Akli dengesi sorunlu olan bu beyine pompalanan kan, okuyucunun da görebileceği gibi, 30'lu ve '40'lı yıllarda Komintern'in hatalarını, kendilerine avantaj telakki eden üç dünyacı Çin'li revizyonistlerin pıhtılaşmış zehirli kanıdır.

Her ne kadar bu özürlü beyin, vücudun direnen hücre ve organları karşısında dayanamayıp esas ikamet etmesi gereken, komprador "Marksist" bünyeye taşınmışsa da , geride bıraktığı zararlı parçacıklar, özürlü tespitlerini yapmaya devam etmişlerdir. "Kitlelerini ruh hali çok kötü" ve "barışçıl mücadele esastır" dendiği dönemde, PKK'nın 84 çıkışına fena halde bozum olunmuştur. Gene de, "barışçıl mücadele"den taviz verilmemiştir! Silahşörlüğüne gölge düşürmesin diye bu dönemde de, seçimleri boykot (!) etmiştir. Öyle ki, "yurtsever, bağımsız adayları destekliyoruz" denilmiş,

özünde bu adayların partisi (SODEP-SHP)'nin seçimlerden muzaffer çıkması "taktik olarak", gizliden gizliye arzu edilmiştir. Bugün dahi, en böbürlenilen Dersim'de bile, kitlelerin seçimlere katılma oranı, seçimlerin ne denli boykot edildiğinin göstergesidir.

"DAYATAN HAYAT"IN KURGUSU KİME AİT

Sıralanan hatalar -ki hata lafı bile burada zayıf kalmakta- takriben 20 küsür yıllık bünyenin, hayatın her alanın da ne denli tahrabata uğradığının göstergesidir. Bu durum, çokca söylenen "bilim bir bütündür" sözünün laf-ı güzaf olarak kullanıldağı taktirde, bilimin lime lime doğranması sonucu ortaya nasıl bir ucubenin çıktığının ispatıdır. Maalesef bu ucubeden, köklü, radikal bir kopuş sağlanamadığı taktirde, Kaypakkaya geleneğinden arda, hoş bir nostaljiden başka bir şey kalmayacaktır.

Geçenlerde bir arkadaşım, yukarıda saydıklarıma istinaden "görmüyormusun hayat dayatıyor" diye itiraz etti. Çok enteresandır. Yukarıda sunmaya çalıştığımız yanlış fikirlerin müdavimleri, kendilerine her zaman "hayat dayatıyor" argümanını temel almışlardır. Onun için konumuzu derinlemesine irdelemek açısından, "hayat dayatıyor" argümanına döne döne başvurmak zorunda kalacağız. Sabah evinden çıkıp, fabrikaya gidip, akşam evine dönmesini, bir işçiye hayat dayatmıyor mu? İşçi'nin emeğini satması "hayatın dayatması" değil midir? "Hayatın dayattığı" böylesi milyonlarca örneğin temelinde kapitalist üretim ilişkileri yatmıyor mu? Peki maddi hayattaki kapitalist ilişkiler, hangi subjenin tezahürüdür? Tabii ki, burjuva dünya görüşünün/subjesinin tezahürüdür. Burjuvazinin hem bu subjesini ama hem de onun maddi hayattaki yansıması olan kapitalist üretim ilişkilerini, ancak ve ancak proletarya alt edebilir. Onun içindir ki, proletarya bu tarihsel uzun erdemli mücadelesinde her zaman gözünü ezilenlerin, kapitalist üretim ilişkilerinin "dayattığı hayata" teslim olmamış en ileri kesimlerine diker. Aksi takdirde "hayatın dayatması" ilelebet sürüp, gider. Aslında, "hayat dayatıyor" argumanının ardında, siyasi düzlem de kendiliğindencilik, felsefi düzlem de ise, diyalektik değil kaba materyelizm yatmaktadır. *"Bu koşullarda bu düşüncenin"* diyor. Marks, *"öbür koşullarda, öbür düşüncenin, üst yapıya yansıyacağını söyleyenler, şunu unutuyorlar: Pekii ama, bu koşuldan öbür koşula götüren faaliyet nedir? Bu da insanın devrimci pratik, üretici faaliyetidir..."* Gene Marks, *"...Dolayısıyla koşullar insanları yaptığı kadar, insanlar da koşulları yaparlar"* (Feurbach Üzerine Tezler). Görüldüğü gibi burada muazzam bir "subjektivizm" önümüze çıkmaktadır! Tarihte Marks-Lenin-Mao'nun ve bizim tarihimizde de Kaypakkaya'nın mütemadiyen hasımları tarafından "subjektif" diye itham edilmelerinin nedeni, bu devrimci önderlerin "mevcut dünyayı devrimci şekilde, bulmuş olduğu duruma saldırıp, onu pratik olarak değiştirmek" cüretini göstermelerinden ileri gelmektedir.

YENİLGİ ALDIĞIMIZ YERE BURNUMUZU BİR DAHA SOKACAK MIYIZ?

Kaçınılmaz olarak, siyasi düzlemde kendiliğindencilik, felsefi düzlemde de kaba materyalizm, "mümkün olan budur" fikrine bayılır. Şartların kendiliğinden oluşmasını bekler. Artık onu şartlar yönetmektedir. Kaldı ki, şartlar fevkalade olduğunda bile, o şartları değerlendirecek takatı kalmaz. "Kautsky" diyor Lenin, *"isteseydi de savaşı iç savaşa çeviremezdi"*. Çünkü, ne partisini ne de kitleleri, *"şiddet yoluyla iktidarı ele geçirmek için hazırlamamıştı"*. Bizim tarihimizde böylesi bir hazırlık zaten olmadığı gibi, bir de legalizm ve parlamentarizme gıpta etme gibi zehirli bir "lükse" şimdi sahibiz. Hadi diyelim ki - bazı arkadaşlarımızın en iyimser söylemi ile-, "hem savaştık, hem de truva atı misali parlamentoya girdik", başka bir "hayatın dayatması" halinde kitleler bize, "yahu benim sana rey vermemi istemedin mi, nerden çıktı şimdi silahla ihtilal yapmak" diye sormazlar mı? Kabacası, "ne ettin elime ne süreyim yüzüme" demezler mi?

Fakat bu argümanlarımız, bazı arkadaşlarımıza yetmeyebilir. Özellikle revizyonizmin "yenilgi aldığın yere burnunu sokma" sözü epey revaçtayken, "denedik, denedik olmuyor işte!" feryatları hepimizin malumudur. Burada, 1905 Rusyası ile bir paralellik kurmak istiyorum. *"İktisadi ve siyasal yaşamın"* diyor Lenin, *"1905 devrimine yol açan temel ögeleri işlemeye devam ediyor diyen, bir anayasal bunalımın değil, yeni bir devrimci bunalımın gelişmekte olduğunu belirten karara Golos'un yazı işleri müdürü şöyle haykırmaktadır: 'Onlar daha önce yenilgiye uğratıldıkları yere yeniden sokulmak istiyorlar!' Devrime yeniden sokulmak, durup dinlenmeksizin çalışmak, -reformcuların görüşüne göre RSDP'nin başlıca suçu, devrimci proletaryanın başlıca suçu, işte budur. İnsan bir yenilgiye uğradığı yere neden sokulsunmuş. Bir yenilgiden sonra tüm cesaretini yitiren döneklerin gösterdiği basiret işte budur. Ne varki, Rusya'dan daha eski ve daha deneyimli ülkelerde devrimci proletarya daha önce bir kez yenilgiye uğratıldığı yerlere sonradan iki, üç, dört kez yeniden sokulma gücü olduğunu göstermiştir"* (Lenin. Rus Sosyal Demokrat Hareketi İçinde Reformculuk)

Bugün farklı düşünce dahi gene de "benim için Kaypakkaya geleneği ölmüştür" demeyen, yılların bu geleneğe vermiş, samimiyetine inandığım hiçbir arkadaşımı bu örnekle suçlamak istemiyorum. Özellikle, Uluslararası Komünist Hareket'in tecrübelerine değil de, Fin destanlarına önem veren, "komünist parlamenter"(!)in, "devi devin karnında yenmesini" düşleyen arkadaşlarımın dikkatini çekmek istiyorum.

Çitin üzerdinde tünekleyen tavukları, hek iki taraftan mıhlarlar. Silahlı mücadele ile parlemento arasında beynamaz eyleyen, geçmişte Fransa, İspanya, Yunanistan ve İtalya Komünist Partileri'nin, yakın geçmişt Endonezya Komünist Partisi'nin, bugün de Filipinler Komünist Partisi'nin binlerce savaşçısı "devi devin karnında yenmek" adına, yanlış politikaların kurbanı olmadılar mı? Ne dersin sevgili Muzo?

Eski ama yeni... çok yeni

Cengiz GÜNDOĞDU

Uzun Yürüyüş'ü seviyorum. Ama **Uzun Yürüyüş**'te bir çok yazıyı zor okuyorum. Neden böyle bu. **Uzun Yürüyüş**'ün dil sorunu var da ondan. Dil sorunu yüzünden yazılar tatsızlaşıyor... dahası anlamsızlaşıyor. Şimdi kimi örneklerle bu sorunu açımlayacağım Ama önce dil üstünde durmak gerekiyor. Özetle. Kısa. Dil, bir anlatım yöntemi. Yöntem dedim... yöntem diyorum. Dilin bir araç olduğu da söylenir. Bunu kabul etmiyorum. Anlatım yöntemi diyorum dile. Dil, yalnızca bu değil. Dil, düşüncenin varoluşu. Ayrıca dil, bilincin oluşumunda son derece etkili. İşte burası önemli. Çünkü insan, dili kadar... dilindeki kavramlar... O kavramların anlamı kadar düşünebilir.

Nedir kavram. Kavram, nesnel gerçekliği bir çırpıda anlatan özettir. Bu özetin doğru... sağlıklı olması gerekir. Ayrıca kavramlar tekilde kalmaz hiçbir zaman. O kavramlar... Özetler diyalektik ilişki içinde bilinci vareder.

Söylemek istediğim şu. Dil, önemli bir sorundur. **Uzun Yürüyüş**'te bu sorunun önemsenmek istendiğini... ama önemsenmediğini görüyorum. Şimdi bunu göstereceğim. Derginin birinci sayısında **Zorunluluklar Dünyasından Özgürlükler Dünyasına** adlı yazıda şöyle deniyor. "Eski ve çürümüş olanın yerine, yeniyi ve güzeli yaratmak için başlıyor yürüyüşümüz". Önce şu bilinmeli. Yazar, "ve" bağlarıyla eski çürük, yeni güzel demek istiyor... böyle demek istemese bile "ve" yüzünden bu anlam çıkıyor. Bu yanlış. Çünkü eski, mutlaka çürük değil, yeni mutlaka güzel değil. Burda nesnelerle, insani etkinlikler birbirine karıştırılmış. Sözgelimi eski giysi, eski ev, eski kalem olur ama eski düşünce, nesne anlamında olmaz. Bir örnek vereyim. İnsanlar arası eşitlik düşüncesi çok "eski"dir ama hiç de çürük değildir. Buna karşı kapitalizm yenidir, ama çürümüştür.

Yazar, bu yazısında nesnelerde görülen eski, yeni kavramlarını, içlemlerini hiç düşünmeden düşünce dünyasına aktarmış. Bunu, özellikle egemenler yapar... bilinçle. Çünkü insan bilinci, eski dedin mi, doğruca somut nesneleri düşünür. Bu anlamda yeninin albenisi vardır. Nesneler dünyasında yeniye gider insan. Yeni giysi... yeni ayakkabı... yeni ev... Eski, kullanılmıştır... yıpranmıştır. Bundan ötürü, bunu bildikleri için çürümüş düzene Yeni Dünya Düzeni de diyorlar. Peki Marksizm... Aaa... o eskidi... çok eski, deniyor.

Yazar, bu yazısında eski ile çürük... yeni ile güzel arasındaki ilişkiyi doğru kurmamış. Belki de birer ide diye düşündü eski ile yeniyi. Bir düşünceye eski dersen eski olur, yeni dersen yeni olur dedi. Olmaz tabii. Ayrıca kültür bir eskimedir. Kültürde ne kadar eskiye gidersek... eskirsek o kadar yeni oluruz. Çürümenin bu anlamda eskilikle ilgisi yok. Yazar, kavram özetini doğru yapabilseydi eski-yeni konusunda bu yanlışa düşmezdi.

Aynı yazıda yazar şöyle diyor. "Duvarlar arasında sıkışıp kalan insanlar kendi istedikleri yönde değil, toplumda kendini kıskaç almış zorunluluklarla hareket ediyor". Tırıl bir cümle. Ne demek istenmiş acaba. Zorunluluklar, zorunlulukları kıskaç altına almış. Cümleden bu anlam çıkıyor. Çünkü **kendini** yanlış yerde. Cümlede kelimeler arası ilişki yanlış. Yazar, zorunluluklar, insanı kışkaçlamış demek istiyor... amacı bu. Ama dil.. yöntem elyordamıyla kullanıldığı için bir başka anlam çıkıyor.

Yine aynı yazıda yazar, şöyle diyor. "insanın insan tarafından sömürülmediği bir dünya". Türkiye'de bu, **tarafından**la özne yok edildi. Burda da yapılan bu. Böylece anlamsız bir dillendirme çıkıyor. Ezber geçmiyorsak... ezbere, anlam demiyorsak... demiyeceksek bu cümleden şunu anlamak gerekiyor. İnsanı, **tarafından** sömürüyor. Hadi bakalım sömüren şu **tarafından**ı ara da bul. Tabii insanı, **tarafından** sömürmüyor. İnsanı, insan sömürüyor. Peki, yazarımız, neden insanın insanı sö-

mürmediği bir dünya demiyor da, özneyi **tarafından**la yok ediyor. Dilin, kapitalistçe kullanımının etkisinden kurtulamamış da ondan. Şunu kabul edelim. Dünya çoktandır kapitalist sınıfın egemenliğinde. Bu egemenlik de zor var, baskı var. Ama bu egemenliğe onay da var. İşte bu onay dille sağlanır. Burjuva ideolojisi, nesnel gerçekliği, dille başka türlü gösterir. Siz, bir kapitalistin kendine "Ben kapitalistim" dediğini duydunuz mu. Kapitalist, kendine işveren der. Böylece, dille nesnel gerçekliğe değişik bir görünüm verir. O, sömüren bir kapitalist değil o, ekmek veren... işveren bir insan. O tek bir insana iş sahası açmak için 6 milyarlık yatırım yapan... bunun için mücadele eden bir girişimci...

Şu bilinmeli. Kapitalist dil içinde kaldıkta devrimci mücadele verilemez. Çünkü iş önünde sonunda kavram mücadelesi. Jean Blot, savaş üstüne yazdığı **Sözcüklerin Bilinci** adlı yazısında şöyle der. "Bir domuz uğruna veya daha çok domuz satmak için kimsenin ölümü göze alacağını sanmıyorum. Haksız yere horlanan bir hayvanın yerine altın, petrol, yol veya bir ırmak koyabiliriz" (Unesco'dan Görüş, sayı:7, yıl:1987). Peki napmak gerekir. Şu güzel insanların domuz... altın... petrol ticaretiyle ne ilgisi var. Kim eline silah alır kapitalistler daha fazla para kazansın diye. İşte bunun için... İnsanların güle oynaya savaşa gitmesi için "sözcükleri başarılı bir biçimde maskeleyip, gerçekliği, heyecan, tutku ve hayranlığa dönüştürmek gerekir" (...) Başlayacak olan her savaşa sözcük taburları öncülük eder" diyor Jean Blot. Tabii bazen heyecanı, tutkuyu, hayranlığı, şaşkınlığı söndürmek gerekir. Öznesiz dil, buna tıpatıp uyar.

Söylemek istediğim şu. Sözcük taburları **Uzun Yürüyüş**'te doğru kullanılmıyor. İşte bir örnek daha. **Şiddet olgusuna genel bir bakış** adlı yazısında şöyle diyor Sibel Caner "Şiddetin en açık ve anlaşılır biçimi fiziksel şiddettir" öyle değil tabii. Sibel Caner, burda şiddet kavramını tümel tanımlayıcı kavram diye kullanıyor... bu doğru... ama bu temeli oluşturan bir ögeyi alıyor... sonra bu ögenin en açık... anlaşılır olduğunu söylüyor. Sakıncalı bir darlaştırma. Tabii bu darlaştırmayı doğru bulmuyor... doğru bulmadığı bu darlaştırmayı niye yapıyor anlamadım... devam ediyor. "Ancak ne yazık ki günümüzde şiddeti böylesine darlaştırmak pek mümkün değildir" diye. Şiddetin bir ögesiyle yola çıkılırsa böyle olur. İnsan "ne yazık ki" diye yazıklanır... üzülür. Yazarımız yazı mı yazıyor... yoksa kavramların üstünde ne çıkarsa bahtına deyip kumar mı oynuyor. Bakın bu kumarın sonunda ne çıkıyor. "Çağdaş dünyamız homojen bir yapıya sahip değildir. Üzerinde değişik kültürel yelpazelerin, dini şekillenişlerin, farklı ekonomik göstergelerin ve farklı siyasi iktidar biçimlerinin yaşandığı bir renk cümbüşüdür".

Gördünüz mü... dünyamız renk cümbüşüymüş. Nerdeyse sevinçten zil takıp oynayacağım. Oynayacağım ama, şu "ekonomik göstergelerin" ne anlama geldiğini bir türlü çıkaramadım. Ayrıca şu var. Sibel Caner'in yöntemi yanlış. Şiddet olgusuyla şiddet tanımı arasındaki ilişki, şiddetin olgusuyla şiddet tanımı arasındaki ilişki, şiddetin tek bir tanımı olsaydıya indirgenmiş. Tanım tek olsaydı, şiddet sorunu kolayca çözümlenir miydi.

Talip Çakmak'ın yazısını okuyamadım. Uzun... bitmez tükenmez cümlelerle neyin anlatılmak istendiğini anlayamadım. Sıkıldım.

Tansel polat, **Özgür Kadın, özgür toplum** yazısına dini bir belge gibi başlamış. "İnsan olarak varolduk." Bugün adına insan dediğimiz canlının insanlaşma mücadelesini biliyor Tansel Polat, ama bu nesnel gerçeği "insan olarak varolduk" diye niye değiştiriyor anlayamadım.

Uzun Yürüyüş'ün ilk sayısının ilk yazısında şöyle deniyor "Hedefimize tekabül eden bir dil oluşturma göreviyle karşı karşıyayız. Bu yeni dilin özellikleri neler olmalıdır". **Uzun Yürüyüş** burnu büyük değil. Onun için sevdim **Uzun Yürüyüş**'ü... sorunları biliyor. Bu yazıyı da onun için yazdım. Dilde yapılacak ilk iş şu olmalı. Düşüncemizi uzatmadan yalın bir anlatımla dillendirmeliyiz. Kavramları doğru... yerinde kullanmalıyız. Özellikle tümelleri oluşturan ögelere çok dikkat etmeliyiz. Bundan sonra kavram mücadelesi geliyor. Bunun için ciddi bir felsefi birikim gerekiyor. Estetik birikim gerekiyor. Bütün bunlar dil için... şu "eski" sorun için. Ta Demokritos'tan bu yana bütün düşünürlerin üstünde durduğu sorun. Bu sorunun temelinde, ezen... sömüren sınıfın dil kuşatması var. Bu kuşatma kırılmalı. Bu kuşatmayı kırmak zorundayız.

Dil... eski bir sorun ama yeni... çok yeni.

Ben dağlara tutkunum, sen şarkılara

Ozan VELİ

İktisadi ve siyasi devrim, kendi kültürünü ve sanatını da yaratır. Savaşın kendisi en ince, en hassas sanatın adıdır. Haklılığının kendisine verdiği güç, yığınların yaratıcı değerlerinde var olur. Zorun güncel pratiği içinde yenilenen insan, kaba yontularından arınır. Devrimci savaş, her şeyden önce yenilenme sorunudur. Salt savaşın yakın pratiğinde olanların değil, milyonların dönüşümü, yenilenmesi sorunudur. Ayağa kalkan bilincin ince mizacını duyurma, onu şekillendirme eyleminin somutlanması devrimci faaliyetin bir aksanı olacak sanatını da var edecek olan, yine bu en büyük devrimci eylemin kendisidir.

Parti, her karanlıkta ışıldayan bir meşale olabilmeyi becerebilendir. Her karmaşaya bir somutlamadan kapı aralayabilen, sunabilen, yürütebilendir. Yaşanan her devrim süreci göstermiştir ki, bu yetilere sahip olmayı arzu etmeyi değil, hedeflemeyi ve ona varmayı amaç haline getirmedikçe zaferi, yeni bir dünya inşaası üzerinden var etmeyi beceremişlerdir. Nihai amacın hizmetinde olmayan bir savaş, kısırlaşır, sınırları daralır. Değiştirme ve yenileme gibi en büyük eylemi yok sayar ve sadece yıkımla uğraşır. İşte pratik bu kısır döngü içine girdiğinde, parti kan kaybetmiş, çok yönlülüğünü yitirmiş demektir.

Devrimci eylemin kendisi, yakın ve uzak çevresini kendi öz ateşiyle ısıtır. Onun duygu ve düşün deryasını daha güçlü etkilerle biçimlendirmek, yine kendi aktif eylemini, eylem klavuzluğunu, süreklileştirerek sağlayabilir. Küçük etkinliklerin çapının bütünlüğünden büyük değerler var edebilmeyi becerebilen, devrimlerin dehası değiştirici gücüne vakıf olabilir ancak.

Devrimci savaş, insanı, insani duygularından arındıran ve sadizmi güçlü kılan olamaz/olmamalıdır. Aksine devrimci savaşın özünde, insancıllık ve onunda en etkili ve değer bulanı olarak ezilen insan tutkuları yer edinir. Ve bu yeni insanın, gerçekte var olan savaş katılığına, amansızlığına karşı açık bir meydan okuma tavrıyla, onun iradi bir etki altına alma yetisini kuşanma durumudur. Bu incelik, kendisini sanatına da yansıtır. Savaş ve sanat birbirini bu aktif kılgı içinde koşullandırır, etkiler, dönüştürür.

Bir gerillanın defterine iliştirdiği şu dizelerdeki incelik kadardır devrimci savaşın inceliği. "Ben dağlara tutkunum/ sen şarkılara/ ikimizin de özlemi/ Bir bulutsuz gökyüzü"

Kim ne derse desin, dağlara yüklenen o katı mizac, o kaba kanun meşalenin parlaklığında kaybolur gider. Dağlara tutku, en ince söylemlerde "bulutsuz bir gökyüzü" özlemidir. Silah şakırtılarında büyüyen değerlerin kendisidir. Önce bir insan, sonra devrimci bir insan, sonra komünist bir insan yaratma eyleminin en aktif olanıdır devrimci savaş ve onun kendi öz sanatı. Şiirimizin sınırlarından taşan özce budur. Bunu tanıman/tanıtman gerekir.

İşte usta bir parti, bu bütünlükleri işleyebilendir. Birleştirebilendir. Toprağın tadını kucaklayan küçük bir dizede soyutlamak istençleri. Ve sanat adına, eylemini yadsıyan eylemi yadsımak ve usta bir işleyen gibi ele alarak partiyi, onun öncülüğünü istemekten, ona yön vermekten korkmadan bangır bangır bağırabilmek, tüm karanlık, çarpık, yoz ve korkak törelerin üstüne.

Dönemin kendine özgü vurguları doğal bir aksiyonla tümcelere, görsel sınırlara mal olacakken; yönlendirme, öne geçirme, yoğunlaştırma bir iradi yönelimle ele alınmayı şart koşar. Sürecin dinamiklerini yakalayabilmek, aslolanı bu realite bazında işlemek de bir iradi çabayı şart koşar.

Her yürüyüş kendi temposunda bir yaratıcılığı koşullandırır. Sanat, sadece onun adına ram olmuş uğraşların işi olarak görülmemelidir. Her savaşçının beceri ve yetilerinin zenginliği, hiç de beklenilmeyen, önceden görülmeyen eserlere adını verebilir/veriyor. Hatta devrimci eylemin boyutuna, niteliğine uygun en iyiyi yaratacak olan da yine bu gerçekliğin kendisini orun orun algılayabilendir. Tetik çekmek gibi araç olan şeyleri, yenilenme, değişme gibi amaç olan şeylerin hizmetine sunamıyorsan, ideolojik anlamda yitim durumundasın. Ve oturup düşünmek zorundasın.

Sanat eylemi, yığınların devrimci eyleminden beslenirken, güçlü bileşenler oluşturabilir. Sistemler uyum içinde yürüyen "sanatın" can evine bir yığın minvali olarak hücum edebilir. Ve kendi halinde, "sanatı için" var olmaya çalışan, aslında

statükodan çok da hoşnut olmayan uyuşuklukların arzına su verebilir.

Parti bu alanda da adından bahsettirebilmeli, en berrak, en engin alternatiflerle ışık saçabilmelidir. Koluyla, kanadıyla bir çok alana uzanabilen koca bir okul, hem de üç beşlerin değil, yığınların, milyonların eğitildiği bir okul olabilmeyi becerebilmelidir. Bunun için iyi bir gözlem şarttır. Toplumun çeşitli kesimlerinden farklı değerleri bir araya getirebilmek, onların bileşeninden zengin bir kültürel armoni, engin bir çağıltı oluşturabilmek, dar bölge sınırlarını aşmayı gerektirir. Başta işçilerin, köylülerin dili, kulağı, gözü olmayı hedeflemek, bunu yaparken de onun biçimlendirilmesinde, işlenmesinde en ince sınırlara, en ileri boyutlara ulaşabilmek gerekmektedir.

Pamuk tarlasında terleyen işçinin, ciğerleri kara zehirde işlenen madencinin ezgisini namlu ağzına söyletmek, namlu ağzı yangınlarını tarla başına, makina başına taşımak; yığınların katıldığı koca bir orkestrayı yönetebilmek için, yerine getirilmesi gereken, cevap verilmesi gereken ihtiyaçlardır. Yığınlar, kendi toplumsal gerçeğini senin dilinde, beyninin ürettiği değerlerde bulabilmeli, ona yön verişini kabullenebilmelidir.

Bir kere daha belirtmek gerekir. Bir sistemi yeni baştan değiştiren toplumsal devrimler; insan ruhunda, bilincinde gerçekleşecek yüzlerce devrimin bir araya gelmesi olacaktır. Ve senin sanatın bu yüce zirveye ulaşmada en güçlü etkenlerden biri olacaktır.

"Bulutsuz bir gökyüzü" için, daha çok çalışmak, daha çok üretmek zorunda olduğumuz bilinciyle yaşamın derinliklerine akmayı öğrenmeli/öğretmeliyiz.

Dağ soluyan kent ve çocukları

Ahmet KILAVUZ

"Derinliğinde
Kurşuna diziyorum
Karabasan umutsuzlukları
Umudumda bir de sensin"

Masmavi bir derinlikti gökyüzü... Caddeler tutulmuştu görünmeyen bir elin getirdiği isyanı soluyordu kent.

Fabrikalardan, okullardan, caddelere insan kalabalığı akıyordu. Maviliğin altında ağır-usul kaynıyordu, patlıyordu: haykırıyordu kent. İçten içe dağ çığlığı seramoniye dökülüyordu.

Gri bir sessizlik işgal etmişti kenti... Sessiz bir çığlık dolaşıyordu kentin üstünde. Caddeler motor seslerinde sağırlaşmıştı. Sessizliğin ürkütücü gri yalnızlığı maviliğin yerini almıştı.

Gri bir uçurumdu kent, kış mahmuru uykudaydı!... Usare yürümüştü kentin sokaklarına. Baharsa tüm kıştırtıcılığıyla bağırıyordu. Ve dellenen arzuların iklimi şaha kalkmış, cemre düşmüştü yüreklere... Kentin varoşları uzun yürüyüşün ateş soluklu çocuklarının özlemine sarmalanmış, delice bir sıcaklığa kesilmişti... Kent, direngen gecelerini akkor şafaklarının ezgisine saklıyordu, kıvılcımlar topluyordu avuçlarına!

Kent isyanlar saklıyor, çoğaltıyordu bağrında. Sabrının ateşiyle kurutmuştu kavganın ovasını... Alev bakışlı çocuklarını özlüyordu. Ateşler mevsimi baharı soluyordu kent ve sokaklarında depreşen arzular dayanılmazdı. Efsunlu gecelerin newrozlarını adımlamaktaydı...

Altlarında dağ ateşleri yanıyordu kentlerin, üstlerinde haramiler saltanat sürüyordu. Ve bu saltanatı ancak bağrında büyük düşleri boyayan, büyük düşüncelerin sahipleri değiştirebilirdi... Altlarında dağ ateşleri yanan kentler, gelecek, büyük ve muzaffer bir ordunun çocuklarını büyütüyor, eğitiyordu derinliklerinde.

Derinliklerinde dağlar yürüyordu, büyüyordu... Alev soluklu çocuklar dağların derinlerden gelen masalımsı, büyülü sesini dinliyordu: "Büyük düşüneceksin. Dünyayı yeniden kuracak büyük düşlerin olacak!... Düşler ülkesinin kapısını, düşüncelerin sınırlarını zorlayan teori ve pratiğinle aşacaksın. Aşmak için, enginleri fethetme cesaretiyle donanmış, uzun yürüyüşün zorlu, meşakatli yoluna yatırılmış kocaman çırılçıplak bir yüreğin olacak.

Yaratıcı ve sorgulayıcı olacaksın. Her söylenen ve yapılanı aklın meydanında savaşa tutuşturacaksın!... Yarattığın ve yaratılan olanaklarla yetinmeyecek, yenisinin peşinde olacaksın... Ve bunu yapacak baştan sona korkusuz bir yürek taşıyacaksın! Düşlerin ve ellerinin içinde taşıdığın güneşli günler ve zaferin için mevziler kazacaksın... Gün gelecek mevziye taş taşıyan hamal, gün gelecek mevzinin duvarını ören usta, gün gelecek mevzide savaş yürüten bir komutan olacaksın. Çünkü, bileceksinki, yaratılan her mevzi bir sonraki savaşın harman yeri olacak... Ve aklından bir an bile çıkarmayacaksın; düşler ülkesine yaptığın uzun yürüyüşte rehavete, kendiliğindenciliğe, bir de hiç üretmeden yiyenlere prim vermemek gerektiğini!... Omuzlarının üzerinde taşıdığın kafanın içini düşünmeye, üretmeye ve cesarete hasredeceksin... Ama bileceksin hiçbirşeyin birden bire olmadığını, birşeyler yapanların senden çok üstün yaratıklar olmadığını... Yani, kendine güvensizliği, güdülmeyi celepler tarafından, reddedeceksin. Dostu gıpta ettirecek düşmanı çatlatacak sabrın ustası olacaksın.

Çırılçıplak ve ön yargıyı, kendine güvensizlikle beraber kurşuna dizmiş olarak, diyalektik ve tarihsel materyalizmden aldığın bilimsel bir güçle çıkacaksın her politik belirlemenin önüne. Söylenenleri somut koşulların içinde ele alacaksın. Doğruları kimin söylediğine değil; onu alıp teori ve pratiğin tezgahında işlemeye önem vereceksin... Diyalektik ve tarihsel materyalizm adına, diyalektiğin kapısına bile yaklaşamadığı mantık denklemleri kurmaktan kaçınacaksın. Somut durumun adını etiket(!) sahibi olmaktan korkmadan koyacaksın. Gücünü gerçeklerin ısrarcılığına olan güvenden alacaksın...

Değişen, dönüşen, gelişen her türlü dengeyi önce sen görmek için çaba sarf edeceksin... Öyle korkarak parmaklarının ucuna basarak değil; dimdik, ayaklarının üzerine basarak söyleyeceksin, dört elle, bütün varlığınla, hesapsız-kitapsız umut yüklü sevdalı bir yürekle başlayacaksın işe... Ülkün; geçmişi yad ederek, keseden tüketmek değil, ya da kaçan fırsatlara ağlamak hiç değil; geçmişten ders çıkararak geleceğin doğduğu gül şafaklara yürümek olmalıdır.

Değişen dengeleri irdelemekten çekinmeyeceksin... Değişen dengede alternatif üretecek olan, üretmek zorunda olan sensin. Unutma! Başkası değil, sen yapacaksın; yapmak zorundasın. Düşlerin, dengelerin, düşüncelerin sınırını zorlamadan bu devi uyandırıp büyük ateşleri yakma cesaretine sahip ellerin sahibi olabileceğinizi sanıyor musunuz?... Neyse; sen kendine inan, dört elle inançla,inatla, sabırla başla işe, gücünü; yakıp-yıkan, yıkıp-yaratan kudretini, seni bile korkutacak o büyük çılgınlığı göreceksin..."

Alacakaranlık bir geceydi. Kentin içinde büyülü dağ sesleri dinleyen çocuklar, küçük dar percerelerden sızan ölgün ateşleri, avuçlarında taşıdıkları dağ ateşiyle harlandırmak için başladılar, kentin içindeki sessiz, ağır dağ tohumu serpen yürüyüşlerine...

Mevzide son iki saat...

Aydın TEMEL

Kahretsin!.. neden burdayım (nerdeyim), nasıl geldim buraya, bu soruyu kaçıncı soruşum kendime. Bildiğim bir şey varsa bu kaya parçasının arkasında it gibi ıslanıyorum ve soğuktan donmak üzereyim. Aç da olmam lazım ama hissetmiyorum. Şu yanımdakine biraz sokulursam ısınırım belki, uyumuş mu ne. Hişt uyuma, donarsın. "Hıı... ne var?" Uyuma diyorum, donarsın. "Sikmişim donmasını da böyle askerliği de..." Yavaş ol, gelen var. Dur kimdir o! "Benim oğlum, nöbetçi subay" Emret komtanım. "Uyumuyorsunuz değil mi lan?" "Yok komtanım". "İyi. Aman ha, bakın termal kameradan görüntü aldık, bu tarafa doğru bir grup geliyormuş. İlk sizi düdüklerler ona göre. Benim için durmuyorsunuz yani. Sigara falan yakmayın, gece alnınızdan yersiniz kurşunu". Komtanım üstümüze bir panço gersek, çok ıslandık. "Olmaz, yeriniz belli olur". Anlaşıldı. Bok herif kendisi için durmuyormuşuz. Madem öyle gel burda dur. En sağlam yere çadırını da kurmuş, şimdi gidip yatar. Şu yağmur dursaydı bari. Yarın kumanya gelir mi acaba. Sabaha da çok var. Bu uyumadığımız kaçıncı gece. G-3'ün demiri elime yapışıyor. Bıktım şunu taşımaktan da. Şöyle dursun. Mart geçti mi acaba. Uyumamam gerek... Ne allahın belası bir yermiş burası. Adını bile bilmiyorum doğru dürüst. Gündüz telsizden duydum. Sınırın yirmi kilometre ötesindeymişiz. Altımızdaki vadi PKK kampıymış. Hangi taraf Türk sınırıydı onu da karıştırdım. İnsan burdan firar de edemez. Geçen gün biri kendini vurdu. Kafası karpuz gibi yarılmıştı. Niyesini ben de bilmiyorum. Ama inanılmız bir kabulleniş vardı bu olayı. Sanki herkes yapabilir bunu doğal bir biçimde. Ben bile normalin çok altında etkilendim. Nasıl bir soğukkanlılıkla kafatasına, dağılmış beyin parçalarını yerleştirip sardığıma inanasım gelmiyor. Şimdi o görüntü her defasında daha çok dehşete sürüklüyor beni. Sık sık kendimle özdeşleştiriyorum o görüntüyü. Ben de öyle ölecekmişim gibi. Zaten fiziksel olarak değilse de ruhsal olarak beynim parçalanmış durumda. Bu herif de gene uyudu galiba. Hişt kalksana "Iıh... elleşme bana" Ne halin varsa gör. Aylardır katır yükü bir çantayla o dağdan bu dağa ayağının altında mayın, başının üstünde mermi korkusuyla yürü, bir yandan yağmurla, soğukla, uykusuzlukla uğraş, bir yandan üstlerin seni aşağılayıp dursun... Sen de haklısın. Pislikten herkes bitlendi zaten. İnsan olduğumuzu unuttuk. Yaşamaktan ne kadar hoşnutsak, ölümden de o kadar korkuyoruz aslında. Ben bile bir mayına basıp buradan kurtulmayı sık sık aklımdan geçirir oldum. Saçma ama, buna engel de olamıyorum. Çamur içinde bir taşın arkasında daha iyi şeyler düşünebilir mi insan? Askere gelmeden önceki hayatın sanki benim değil de bir yönetmenin filmi gibi geçiyor aklımdan. Sol düşünceye sahipmişim, insani duyarlılıklarım varmış, savaşa da karşıymışım. Kaç yazar... Mevzide nöbet tutan yeşil elbiseli bir askerim ben o kadar. Burda da düşünceler merak bile edilmiyor. Rollere bakılıyor. Karşıma gelecek herhangi biri de oturup benimle konuşmayacak. Öldürecek veya ölecek! Bu kadar net! Bu güne kadar tek el ateş etmemiş olmamdan, hatta öldürmemeye dair kendi kendime verdiğim söz için silaha hiç mermi sürmemiş olmamdan ve boş şarjörle operasyona çıkıyor olmamdan kimin haberi varki. Bu kişisel tutumun kendi ölümümü kolaylaştırmaktan öte bir anlamı olabilir mi? Başkalarının da öldürmesini engelleyemedikten sonra ve bir biçimde onlarla birlikte onlara yardımcı oluyorken... Diğer taraftan, başlangıçta en ufak bir ortak noktamız olmadığını düşündüğüm diğer askerlerle, zorunlu olarak bir ortak yaşam pratiğinde yer alarak onlardan bazılarına karşı değer ve sorumluluk geliştirmiş oldum. Şimdi yanıbaşımda uyuklayan bu adamın da ölmesini istemiyorum. Ne yapabilirim? Şu gölgeler... Oolum kalksana, bak şurda görüntü var. "Nerde?" Beyaz kayalığın altında, sağa doğru... "Bir şey görmüyorum" Hani sabahtan su almaya gittiğimiz yerin orda... "çalı onlar, rüzgârdan..." Tamam peki... Bir an adama benzettim. G-3'üm nerdeydi? Hah! Şöyle yakında dursun biraz. Boş olduğunu biliyorum ama tuhaf, yine de... Kendimi anlamıyorum. Off... Aptalım ben. Boş silahtan medet umuyorum. Bu adamı niye uyandırdım şimdi. Gerçekten orda birileri olsaydı ben etmesem de bu adam ateş etmeyecek miydi? Kendime verdiğim sözü tutmuş mu olacaktım? Saçmalıyorum. Burada düşüncemle davranabileceğim herhangi bir şey yok. Silaha sarılmam da, bu adamı uyandırmam da refleks tamamen. Bir budala gibi davranıyorum. Askere gitmeye karar verirken de aynı budalaca düşünceyi taşıyordum. Hani bilinçliydim ya, donanımlıydım ya, askerlik bana pek dokunmazdı. Hem batıda yapma şansım da yüksekti. Yüzde elli. Deseler ki şu otobüsün kaza yapma şansı yüzde elli. Bir tane aklı başında adam çıkar mı binecek? Kaza gerçekleşti ve can çekişirken askerliğimin bitmesini hayal ediyorum.

Sabah olsa artık, çok üşüyorum, ruhum üşüyor.

Keşke gelmeseler
Hişt kalk uyuma
Keşke gelmeseniz...

(İLETİŞİMSİZ ORTAMDAYIZ AMA OLSUN GENE DE HALKIMIZI SELAMLAYIN!)

Bir ziyaret öyküsü

Dede DOĞAN

Kiminle karşılaşırsam karşılaşayım, bir süre sonra dergideki "gereksiz yazı"ları konuşuyoruz. Arkadaşlarım yanımda konuşurken, konuşmalarını dikkatli yapmaya başladılar. Böyle bir ortamda bayram tatilinde dostlarla birlikte olduk.

Kurban Bayramı dolayısıyla tatil yapma fırsatı bulunca birçok dost biraraya gelip, Artvin'de öldürülen arkadaşımızı Nülifer'in annesi Mercan Ana'yı ziyaret ettik. Ziyaret boyunca Kamil'le Mercan Ana'nın sohbetlerini bir Kamil'e bir Ana'ya özel tüyolar vererek Badegül tatlandırdı. Mercan Ana'yı ziyarte Ankara'dan gelen Murat da katılınca Mercan Ana'nın evi daha çok eski Ankaralıların özlem giderdikleri bir toplanma yerine döndü.

Kalabalıktık. Aramızda olmasını istediğimiz ancak aramızda olamayan birçok arkadaşımızı andık, kulaklarını çınlattık. Bebek olduğu uçun henüz konuşamayan Şiar'ın çağrıları o günden kalan en önemli anı oldu.

* * *

Derya ile sohbete başladığımda Kemal, Derya'yı uyarıyor, "Aman Derya, ihtiyarın yanında dikkatli konuş! Hatta özellikle siyasi konulara değin! Bizden bahsetmeyi gerektirecek bir durum yok ama bir de bakarsın bahseder, okurlara bizi siyasi birileri gibi anlatmak zorunda kalsın" diyor.

Kendimi bulunduğum her yerde karşılaştığım her konuyu anlatmaya mükellef biri olarak hissetmeye başladım.

"Ulan sizi niye anlatacak mışım?" diyorum. Diyorum demeye de biraz sonra Derya'nın anlattıkları "gereksiz yazı"ya konu olabilecek nitelik alıyor. Derya bir iki hafta önce katıldığı bir gezide, İsmail'in kalabalık bir topluluğa Uzun Yürüyüş'e de göndermeler yapan bir konuşma yaptığını söylüyor. İsmail'in bütün cümlelerinde yüklemlerini "indirme" sözcüğüyle anlattığını hatırlayınca, gülümsüyorum.

Gözaltına alınmıştı, İsmail'in hatırını sorduktan sonra, "Ee, neler anlattı?" diyorum.

"Valla, diline kim geldiyse mahkum etti. Komüncülerin ve Oluşumcuların artık bittiğini söyledi. Uzun Yürüyüşçülerin de uzun sürmeyeceğini falan anlattı."

Konuşma arasında geçen bir anektod hoşuma gitti:

"İsmail, Oluşumculardan bahsederken, Oluşumcu bir arkadaşın ilkokula giden kardeşi Vahap, 'Abi kalk halkımızı selamla, sizden bahsediyor!' dedi. Katıla katıla güldük!"

Sözü duyunca bizlerin gülmesi de oldukça yüksek sesle oldu. Derya'dan olayın gerisini almak istedim.

"Eee, arkadaşın tepkisi ne oldu?"

Derya:

"Ne olsun, arkadaş bir daha İsmaillerin katılacağı ortamlara girmeyeceğini söyledi!"

Kemal, Badegül'ün hazırladığı yemeği sunmaya yardım ederken bir yandan da bizi dinliyor. Derya'yı uyarıyor:

"Derya yeter, ihtiyara malzeme çıkarıyorsun!"

"Valla bunu yazarım" diyorum. Bu sözüm üzerine herkes tekrar gülmeye başlıyor.

Sofra hazırlanıyor.

* * *

Sohbet daldan dala atlıyordu. Arada bir kahkalar kopuyor. Ana'nın Kamil'le şakalaşmaları günün esprilerinin üzerine tatlı oluyordu.

Ve söz dönüp dolanıp; Uzun Yürüyüş'e geldi.

Arada ikili görüşmelerde beğenilen, beğenilmeyen, eleştirilen yerler olduysa da en fazla Uzun Yürüyüş sohbeti; çaylardan sonra oldu.

Dergi üzerine konuşunca gözler Güvenç'i, Serdar'ı, Filiz'i, Fatma'yı, Gülizar ve Serap'ı aradı. Ancak o gün dergide çalışan hiçbir arkadaşımız bizimle beraber değildi. Dergi muhabbetlerinde dilekler ister istemez muhatabını bulan bir yön almıyordu. Böyle olunca ben bir öneride bulundum:

"Arkadaşlar, sabahtan beri "gereksiz yazı" esprisi yapıyoruz. Söz ikide bir dergiye geliyor. Gelin, dergide çalışmayan bizler derginin yaşamasını sosyalist düşünceye bir katkı olarak düşünen bizler şu sohbeti, 'dergi üretimine daha etkin nasıl katılalım?' babında sürdürelim!"

Ankara'dan gelen Murat fikre pek soğuk bakmadı:

"Konuşalım! Ben derginin beğenilecek yanlarının olduğunu düşünüyorum. Fakat; beğenmediğim yerleri de var. Dergi üretimine nasıl daha aktif katılalım sorusundan önce dergiyi çıkaran arkadaşların benim şahsen kaygısını taşıdığım sorunları açıklığa kavuşturmaları gerekir. Benim beğenmediğim yan da bu zaten. Dergi başlangıçta iddia ettiği, farklı olmayı sürdürecek gibi gözükmüyor. Bilimsellik, bilimsellik deyip duruyor ama henüz bilimsel araştırmalar yayınlayamadı..."

"Sosyalist dergilerden farklı bir yaklaşımı da oluştu artık!" diyorum. Örnekler sıralıyorum. Dergiyi çıkaran arkadaşların niyetlerini, dergide çıkmış yazılardan örnekler vererek sıralıyorum:

"Bakın, sosyalist dergilerin hiç yapmaz olduğu şeyler deneniyor. En zayıf olduğumuz iktisat bilgilerinin işleneceğinin işaretleri veriliyor. Ben yazıyı beğenmedim, birçok yönü tartışılır, hatta çok zayıf bulduğum bir yazı ama 'Enflasyon' üzerine yazılmış bir yazıyla karşılaşıyoruz. Ekonomik araştırmalar yapma niyetinin göstergesidir bu..."

Kamil söze karışıyor:

"Ben iki sayı çıkan derginin iki sayısının da birbirine benzediğini düşünüyorum. Benzeşme bana hep 'bilim bilim' diyen, bilimi tabulaştıran insanları hatırlatıyor. Biz zaten; metaryalizmin kavramlarını idealist tarzda sunanlara, sözcükleri kutsallaştırıp, tartıştırmayanlara kızmıyor muyduk! Ne değişti?"

Savunmaya geçip yanıtlar veriyorum. Ancak, uyarılarının gerekliliğinin ve doğru yönler taşıdığının farkındaydım.

Fazla ateşli bir yön almadan tartışmayı sürdürüyoruz.

"Arkadaşlar şu konuştuklarımızı dergide çalışan bir arkadaş olsaydı da değerlendirseydi keşke! Dergi çıkarma süreci içinde değiliz, arkadaşların yaşadığı sıkıntılar vardır. Biliyorsunuz, her sorun kendi iç çelişkisi içinde çözümlenir. Derginin de sorunları var. Biz neyi bekliyorsak, dergiyi öyle istiyoruz. Kimi sağcıların Tahkim gazetesinde olduğu gibi küfür, hakaret dolu sert üsluplu yazılar istiyor. Kimi de parti yayın organı gibi isteyebiliyor. Şu eleştirilerimizi bunlarla birlikte değerlendirelim. "

Konuşmalara daha çok Şiar'ı oyalamakla meşgul olan Hasan da katılıyor.

"Ben söz almak istiyorum. Söyledikleriniz iyi hoş şeyler de benim katılmadığım bir yön var. Ben bir kere şu hatırlatmayı yapmak istiyorum. Dergide yazan arkadaşlardan bazıları; sizin bahsettiğiniz gibi bir dergiden çok bir örgüt organıymış gibi yazıyorlar. Bu da bazı farklı gruplara hoş gelmeyebilir. Mesela; biraz önce Oluşumculardan bahsettik, bu arkadaşlara karşı çok sert üslupta yazılar çıktı. Serdar'ı tanıyan bir Oluşumcu, Serdar'ı sevdiğini, ona yardım edebileceğini ama Uzun Yürüyüş'e kendilerine karşı ağır yazılar yazdığı için destek vermek istemediğini söyledi. Bu arkadaş haksız mı? Bir başka örnek daha vereyim, dergi bir platforma destek verdi. Oysa ben bunlara karşıyım. Platforma destek veriliyorsa, ben Özgürlük ve Dayanışma Partisi'ne destek verilmiyor diye Uzun Yürüyüş'e karşı çıkabilirim! Bana göre burada ÖDP de tartışılmalı... "

İtiraz ediyorum.

"ÖDP'yi tartışalım ama bir parti olarak tartışalım. Uzun Yürüyüş bir dergi. O halde dergiden konuşalım, dergiyi tartışalım. Bence elma ile armut toplamak gibi bir durumla karşı karşıyayız. Bu açıdan öneri şu tartışmanın eksenini kaçıran ve bana göre de hiç gereği olmayan bir tartışma... Bizden çok uzak bir tartışma!"

Hasan, örnek vermek istediğini, esas olarak ileşimsizliği ve derginin de bu iletişimsizlikten payını aldığını, okur hedef kitlesinin bazılarını şimdiden dışlamaya başladığını söylüyor.

Tartışma böyle uzayıp gidiyor.

Konuşmaları Hasan bağlıyor:

"Takdir ederim seni kirvem! Ama senden korkulur! Şimdi şu konuştuklarımızı da dergide yazacaksın diye elim ayağım dolaşıyor."

Korkulacak birşey olmadığını anlatıyorum. Nafile! Murat, gereksiz yazı türünde yazıların da dergide yer alması gerektiği ve yazıları beğendiği söylüyor. Şımarıyorum. Hasan yargısında diretiyor. "Yok kirvem yok!" diyor.

Bu arada Kamil hazır konu "gereksiz yazı" olunca, yazılarda yer alan aramızdaki konuşmaların "gerçeği yansıtmadığını" iddia ediyor. Bana da kızıyor.

"Ben senin şamar oğlanın mıyım?"

Mercan Ana, Kamil'in konuştuğunu ve benden yakındığını duyunca bana, "Valla ben de Kamil'den şikayetçiyim. Yaz bunun yaptıklarını hep yaz. Bak anlatayım" diyor. Ben Kamil'in kirli çamaşırlarını dökmek için Mercan Ana'nın anlattıklarından notlar alıyorum.

Hoş sohbet ortamından ayrılıyoruz..

ŞAŞIRTAN TESADÜFLER

Merhaba dostlar,

Öncelikle, böyle bir dergiyi hedefleyerek yola çıkmanızı, büyük sevinçle karşıladım. Dergideki her yazı, kendi başına bir tartışma konusu yapılabilir. Fakat ben bu yazımda Sosyalist Basın ve Sorunları üzerine düşüncelerimi yazmaya çalışacağım.

Başlıkta şaşırtan tesadüfler diye bir tabir kullandım. Önce onu açıklamak istiyorum. Bir buçuk yıldır dergilerimizin ve derneklerimizin sorunlarını araştırıyorum. Derginizin elime geçtiği gün yaptığım çalışmaları toparlayıp, düzenli bir rapor haline getirmeye çalışıyordum. Partizan Sesi dergisi okuru olarak, derginin daha iyi çıkması için, sürekli araştırma yapıyorum. Konuyla bağlantılı olarak kurumlaşma üzerine geniş bir araştırına imkanım oldu. Bu araştırmalarımın sonuçları parça parça Partizan Sesi'nde yayınlamaya başladım. Ocak ayında "Dergimizi Güçlendirelim" adı altında çıkan yazımda, kurumlaşmanın bazı zorunluluklarını dile getirmiştim. Kamil Esen, derginizde bu konuda güzel bir araştırma yapmış. Sosyalist basının bugünkü sorunlarını ve çözüm önerilerini iyi tahlil edebilmiş. Kendisinin vurguladığı bu sorunları ve çözümlerini ben de yazımda ele almıştım. Eğer arzu ederseniz, araştırma sonuçlarını size de sunabilirim.

Yazımın sonunda bu konudaki bazı düşüncelerimi aktaracağım. Daha önce derginizin genel durumuyla -sosyalist basının sorunları ekseninde- ilgili bir kaç düşüncemi size açmak istiyorum. Kamil Esen'in yazısından bir alıntıyla başlayayım:

"Ekonomik olarak kendi kendine yeten bir yayının örgütlenmesi, işletmeciliğin gerekleriyle bir arada kotarılmalı, başka alanlara ve kitlelere yük olan bir yayın anlayışından vazgeçilmelidir. ..."

Bu alıntıdan sonra derginin ortaya çıkış sürecini anlatan yazınızdan bir alıntı yapmak istiyorum:

"...Derginin bürosunun tutulmasından, döşenmesine, kirasının karşılanmasından, arşivinin oluşturulmasına kadar az sayıdaki insanın çevre ilişkilerini seferber ederek sıfırdan bir dergi yaratması oldukça ağır giden ve yoğun bir kırtasiyeyi beraberinde getiren bir çalışmayı zorunlu kıldı. ..."

Ve yazının devamındaki paragraftaki anlattıklarınız, aslında sizin de diğer dergilerin yaptığı hatalara düşerek işe başladığınızı gösteriyor. Eğer bir işte kurumlaşmayı baştan yaratamazsanız, sonraki dönemde bunu değiştirmeniz zor olacaktır. işte örneği daha önce Özgür Gelecek, Şimdiki Partizan Sesi'ni eleştirdiğiniz bütün hatalarından bir türlü bir tanesinden dahi vazgeçiremedik. Çünkü oturmuş bir tarz ve alışkanlıklar kolay değiştirilemiyor. Yani derginin (şirketin) maddi alt yapısını oluşturmadan, elden düşme masalarla, çekyatlarla, daktilo, elektrikli süpürgelerle, ısıtıcı vb şeylerle kurumlaşamazsınız. Para mı yok? Bu çok komik bir cümle, biz devrimciler için. Sonsuz üreticiliğimize, ve halkın muazzam birleşik gücüne güvenen bizler için bu cümle gerçekten çok komik. Kapitalizmin, emperyalizmin ekonomisini su gibi ezberleyen bizler! Bir küçük şirket için para bulamayan yine bizler! Düşünmeliyiz...

Çözüm mü? Teorimizde. Çıkardığınız ilk derginizde bunun çözümünü Kamil Esen sunmuş. Pratiğe geçirmeniz yeterli. Gerçekçi olmalıyım ki, daha fazla eleştiri getirmek istemiyorum. Çünkü sizlerin şu anda bir çok konudaki eksiklikleri görerek işe başladığınızı görüyorum. Yeterki söylediklerinizi, yazıda kalmasın, söylediklerinizi önce siz uygulamaya başlayın.

Diğer konularda da kısa olarak düşüncelerimi yazmak istiyorum. Geleneğin bugünkü durumunu da çok güzel ortaya koyabilmişsiniz. Bundan sonra yapılması gerekenler konusunu biraz daha açarsanız, çok da iyi sonuçlar alabilirsiniz. Yani hedeflediğiniz o eleştiri, tartışma, özeleştiri ortamını yaratabilirsiniz. İşinizin çok zor olduğunu da söylemek (üzülerek) zorundayım. Çünkü bu kadar kendi özünden uzaklaşmış ve tepeden inme düşüncelere alışık, başka bir siyasi hareket çevresi yoktur herhalde.

..Yıllardır bu çevrede olan bir insan olarak, bu durumdan rahatsız olmama rağmen, bir türlü bunu seslice dile getirebilecek birilerini daha bulamadığım için, herşeyin olduğu gibi devam etmesinde ben de kendi köşemden yardım ettim. Eninde sonunda değiştirebileceğimizi düşünüyorum, umutluyum. Bu kadar at gözlüğüyle bakanlara rağmen. ...Kurumlaşmak için büyük kaynaklardan biri **abonelik** sistemidir. Gelecek aydan itibaren parami bankaya yatırıyorum. Eğer daha erken davranan olmadıysa, ilk adımı ben atmış olacağım.

...Halkın muazzam gücü, kollektivizm vb. düşüncelerimiz sadece teoride varlar. Pratikte hiçbir inandırıcılığını yaratamamışız. 20 küsur yıllık tarihimizde daha şikayetçi olmadığımız, rezil rüsva olmadığımız, küfür yemediğimiz bir gece düzenleyemedik. Örnek gösterilecek bir derneğimiz dahi oluşmamış.

...Şikayet değil, çözüm günlerimiz gelmiş. Ve umudum sizin de diğerlerine benzememeniz. Eğer aynı sığ dünyayı yaratacaksanız, sizinle olmanın hiç bir anlamı yok. Var olanın içinde ne zamanki tükenip çekilinceye kadar uğraşırız. Çünkü plansız programsız, disiplinsiz, projesiz, hedefsiz yürütülen çalışmalar yüzünden yüzlerce insanımız yıpranıp kenara çekilmiştir. Tabii onlara hemen bir kılıf bulmuşuzdur : Revizyonist, orta yolcu, makyavelist, para düşkünü, kapitalist.... İsim takmak en kolay yaptığımız iştir. Bunların karşıtı ise her alanda KURUMLAŞMAKTIR.

Son olarak size bazı önerilerimi yazayım:

1-Okuyucuyu eğitmek zorundasınız, bu konuda Oruçoğlu'na çok iş düşüyor. **2**-Kültür sanat alanında (kabalıktan kurtulmak için) atılımlar yapmak zorundasınız. Sayın Cengiz Gündoğdu'nun yanına bir kaç isim daha lazım. Oruçoğlu da bunlara dahil bence. **3**-Bir sağlık sayfası olmalı, okuyucunun bedensel, cinsel, ruhsal sorunlarını genel bir bakış açısıyla kısa kısa bilgilendirmeli. Sermet Engin buna öncülük edebilir. **4**-Çevre ve doğa sayfası olmalı! Çevre kuruluşlarıyla temasa geçilmeli. **5**-Profesyonel ve amatör karikatür, resim, fotoğraf sayfası. **6**-Türkiye ve Dünya basınından seçmeler sayfası olabilir. **7**-Dergi-kitap tanıtım sayfası **8**-Dizi halinde inceleme konuları yayınlanmalıdır. **9**-Spor sayfası olmalı. **10**-Röportaj sayfası(Topluma mal olmuş kişilerle yada gündemle ilgili kişiler, kurumlar, kuruluşlar olabilir). **11**-Tiyatro-sinema sayfası. **12**-Okurları Şiir, anı vb. çalışmalar teşvik edici çalışmalar da bulunmalı. Ödüllü yarışmalar olabilir. **13**-Çeviri Sayfası **14**-İşçi sınıfının öne çıkmış kişilerinden sürekli yazılar sağlanmalı. **15**-Bilimsel araştırmalar sayfası,bilimden son haberler vb. **16**-Özellikle Türkiye'nin mozaik kültürü ve örf ve adetleri göz önünde bulundurularak, mümkün olan her çevreyle bağlantı kurulmalıdır. Örnek: Lazlar'ın çıkardığı Ogni Dergisi ile temasa geçilebilir; Avrupa'da Zazaca üzerine araştırmalar yapan gruplar var; Diğer dil, din, ırklar üzerinde araştırma yapan kuruluşlar var.

-Enternasyonal bağlantılar güçlü olmak zorundadır. Burada görev Avrupa'daki okurlara düşüyor.

-Gönüllülüğe değil, uzmanlığa güvenmelisiniz.

Bu öneri ve temenniler Uzun Yürüyüş için fazla olabilir. İleride gazete de çıkarabileceğinizi düşünerek yazdım. Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

GÖKSU/Almanya

KÖTÜYE OLAN MERAK

Gençlik çağımıza geldiğimizde, devlet bize neyin kötü, neyin iyi olduğunu söyledi. Devrimciliğin, sosyalizmin, demokrasinin, paylaşımın, barışın, Marks'ın, Lenin'in, Kaypakkaya'nın, Deniz'in ve nicelerinin kötü olduğunu, devlet bize önceden söyledi. Bizi uyardı!

Kötü olan bir şeyi, kişiyi, düşünceyi okumamızın aptallık olacağını da söyledi. Fakat biz bu kötüyü merak ettik. Onu okuduk, araştırdık ve kendimizce bir karar verdik.

Sonra devrimcilikle tanıştık. Devrimcilerle, örgütlerle, partilerle tanıştık. Daha güzelini bulmak için, onlara danışalım dedik. Onlar da bize önce neyin, kimin, hangisinin kötü olduğunu söylediler. Oysa biz onlardan kimin kötü olduğunu, kimin iyi olduğunu öğrenmek için bilgi istememiştik. İyiyi-kötüyü ayırt edebilmek için bilgi istedik.

Troçki'nin, Kautsky'nin, Buharin'in ve nicelerinin kötü olup olmadığına bizim karar vermemiz gerekiyordu. Birinci ile ikincinin arasındaki fark kendisini burada göstermeliydi. Fark göremiyorum... Ya siz?

GÖKSU/ Almanya

ARKADAŞLAR,

Uzun Yürüyüş'ü okuduk. Yürüyüşünüzün kesintisiz olmasını diliyoruz. Bugün dünyada; ulusal savaşlar gündemin baş maddesine oturmuştur. Ulusal savaşlara yaklaşımımız bu bakımdan önem kazanıyor. Bütün ulusların bağımsız yaşama, bağımsız bir devletin tadını alma hakkı vardır. **Bu hak için çarpışan tüm ulusları desteklemeliyiz**. Emperyalizmin şu veya bu ulusa, bu savaşlarda yardım edip etmemesi, bizim tavrımızın asıl **kriteri** olamaz.

Dünyada üç temel güç odağı oluşmuş durumda: ABD, Japonya ve Avrupa:

Dünya politikasında bugün asıl belirleyici yönü ABD oynamaktadır. Bu bakımdan ABD'yi dünya halklarının **baş düşmanı** saymak isabetli olur. Devrim akımı ve bölgesel çatışmalar mevcut savaş atmosferini tayin eden başlıca ögelerdir..

Bugün emperyalist bir savaş tehlikesi geçtiğimiz son on yıla nazaran haylice azalmıştır. Fakat emperyalist savaş tehlikesi ikibinli yıllarda dünya ülkelerinin kapısını çok daha tehlikeli bir tarzda çalmaya devam edecektir.

Dünya halklarının bugün ilgilendiği üç temel sorun vardır:

Sınıf sorunu, ulusal sorun, çevre sorunu. Çevre sorununu görmeyen bir komünist hareket bu konuda program, taktik ve mücadele biçimi geliştirmeyen bir komünist hareket önderlikte güçlük çekecek, geniş yığınları kucaklama olanağını kolayca yakalayamacaktır.

Bürokratik diktatörlüklerin çöküşü, hakim görüşün aksine, sınıf mücadelesini dünya çapında şiddetlendiren, üzeri kapanmış ama içten içe iltihaplanarak zonklayan tarn çözülmemiş ulusal yaraları operasyon masasına getirmiştir. Bu ileriye doğru bir gelişmedir. Emperyalizmin bu ulusal sorunlardan şu veya bu şekilde yararlanmasına kanarak bu savaşların DEMOKRATİK, HAKLI YÖNLERİNİ, TARİHİ İLERLETİCİ ÖZELLİKLERİNİ göz ardı edemeyiz.

Türkiye'de işçi sorunu ve hareketi, mevcut şartlara damgasını vuruyor. Bununla birlikte Kürt ulusal hareketi işçi hareketinin daha çetin bir karaktere girmesinde önemli ve olumlu bir rol oynuyor. Komünist hareket ana ağırlığını işçi hareketi içinde yoğunlaştırmalı, şehirlerdeki militan hareketleri işçi hareketinin güçlenmesi doğrultusunda kullanması gerekiyor. Bununla birlikte komünist hareketin çok daha güçlü bir kırsal destek açısından Karadeniz, Toroslar, Ege Bölgesi'nde üslenmesi, buralardaki mücadeleyi tutarlı bir tarım programı zemininde ciddiye alması ve zaman kaybetmeksizin hayata geçirmesi gerekiyor. Bu olmaksızın işçi hareketinin güçlenmesi, iktidara yürümesi zorlaşacak hatta imkansız hale gelecektir. Komünist hareketin bu sorunu şimdiye kadar ciddiye almadığı açıktır.

Kürdistan'da duruma damgasını vuran ulusal savaştır. Bu savaş, daha uzun yıllar devam edecektir. Savaşın uzaması dikkate alınması gereken önemli gelişmelere yol açacaktır.

1. Direnişin daha ileri demokratik mevziiler kazanması,

2. Türkiye'de çatışma ögelerinin artması,

3. Ulusal hareketten kopuş ve yeni hareketlerin ortaya çıkması,

4. Kürdistan'da ve Türkiye'de **cuntasal toplu askeri çözümlerin** gündeme gelmesi, askeri çıkışların toplumsal hayatın daha geniş boyutlarda demokratikleşmesi şeklindeki bir gelişme seyrini izlenmesi.

Emperyalizm orta-doğuda patlama ögeleri yarattığı için, Kürdistan sorununu çözmek istemektedir. Fakat onun İsrail'den sonra bölgedeki en önemli müttefiği Türkiye bu çözme isteğinin önünde büyük bir engel olarak durmaktadır. Türkiye sorunu küçük tavizlerle reformcu Kürt hareketinin insiyatifinde çözme siyaseti izliyor. Türkiye'nin bugünkü mevcut siyaseti, Kürt ulusal hareketini parçalamak toptan yok etmektir.

DEVRİMCİ KOMÜNİST HAREKETİN İZLEYECEĞİ POLİTİKA NE OLMALIDIR?

Demokratik bağımsız bir cumhuriyet için direnme politikası olmalıdır. Bu politika, Türkiye komünist hareketinin politikası ile bir noktada birleşebilmelidir. Devrimin Türkiye'de Kürdistan devriminden önce gerçekleşmesi durumunda birlik noktasında bilrleşebilmelidir. Kürdistan Komünist Partisi bu can alıcı noktayı dikkate almalıdır. Ama mevcut bugünkü durumda **bağımsız demokratik cumhuriyet** şiarı temel şiar olmalıdır. Dikkatleri dağıtmadan bütün parçaları birleştirme gibi çok uzak bir hedefi kuzey parçasının kurtuluşunun vazgeçilmez bir şartı haline sokmadan.

İDEOLOJİK PLANDA GÜNÜMÜZÜN TEMEL SORUNU

Bir sistem olarak sosyalizmin, mevcut tecrübeler ışığında geliştirilmesi, kapitalizm karşısında çok daha çekici bir alternatif toplum olarak sunulması. Bunun için de;

1. İnsana ve bireye bakışın güçlendirilmesi,

2. Proleter demokrasinin güçlendirilmesi,

3. Demokratik genel oy sisteminin ve muhalefete söz ve örgütlenme hakkının kayıtsız-şartsız tanınmasının vazgeçilmezliğinin vurgulanması,

4. Devlet dışı kitle örgütlerinin (sendikalar, komünler, kooferatifler, her türlü demoktik sivil örgüter vs) devlet karşısında insiyatif yetki ve mücadele olanakları bakımından donatılması,

5. Muhalefet kavramına silahsızlandırılmış etkisiz hale getirilmiş eski ve yeni düşman güçlerin katılması,

6. Uluslar, dinler ve mezhepler üzerinde metazori, despotik baskılar uygulamaktan uzak durulması.

7. Kitle insayatifinin güçlü olduğu, açık demokratik toplum ilkesinde partinin titiz olması.

-Marks'tan Mao'ya uzanan çizgi dayanmamız gereken temeldir. Biçim üzerinde durulmamalı. Özü ve uygulama üzerinde kafa yorulmalıdır.

-Üzerinde yükseldiğimiz tarihsel miras: (Mustafa Suphiler, onu izleyen tek tek komünistler, gelenek ve diğer hareketler içindeki komünist güçler vs.) Başta komünist ve işçi hareketi olmak üzere, tarihin ilerleyişine hizmet eden tüm hareketler, devrimler, reformlar üzerinde yükselmemiz gereken mirastır.

SONUÇ OLARAK:

Kararlılık, insiyatif, miskinlikten kurtulma ve pratik faaliyet içinde ciddiye alınan bir güç odağı haline gelme dileğimizi vurgulamak istiyoruz. Bu konuda Avustralya'da üzerimize düşen görevleri yerine getirmeye çalışacağız. Başarılar dileriz.

Avustralya'dan bir grup devrimci

Varolan gerçekliği **kabullenip** (görüp) bununla birlikte gerçekliğin ötesinde düşünebilmeye...

Merhabamı bir sonraki betiğe bıraktım. Çünkü bu betik, klasik anlamıyla "örgütlü" olmayan bir bireyin **dergi** istemini dile getiriyor. (Bu nedenle dergi göndermeyi askıya almazsınız değil mi?)

Uzun Yürüyüş'ün Mart 96 sayısı bir rastlantı sonucu elime geçti. Okudum. **Klasik** (geleneksel) sol'u anımsatmakla birlikte yine de renkliliği ile ilgimi çekti. (Herhangi bir sol dergi gibi sessiz sedasız, kimsenin haberi olmadan yayın **hayatına** başladı!)

Ekonomik **anlamda** olanaklarınız iyi olmasa da 1. 2. ve 3. (yeni çıkacak olan) sayıyı gönderemeyecek dende kötü değildir diye düşünüyorum. Bu dergiyi gönderebilmeniz için "ne numaralar çevireyim" diye düşündüm doğrusu... Ama (en iyisi) yine; yalın halde yazmayı seçtim. Nedensellikten kopuk olmayan rastlantısal bir yaşamdan, zorunluluklar dünyasına girmiş olduk... **buradan**... Özgürlükler dünyasına...

Gönderiminizi beklemek istiyorum.

İnsan onurunun güzelliğini yaşayacağımız günlerin umuduyla... Aydın yarınlara.

Ayhan Varol
Özel Tip Cezaevi/ Gebze

Baki MURAT / Avustralya

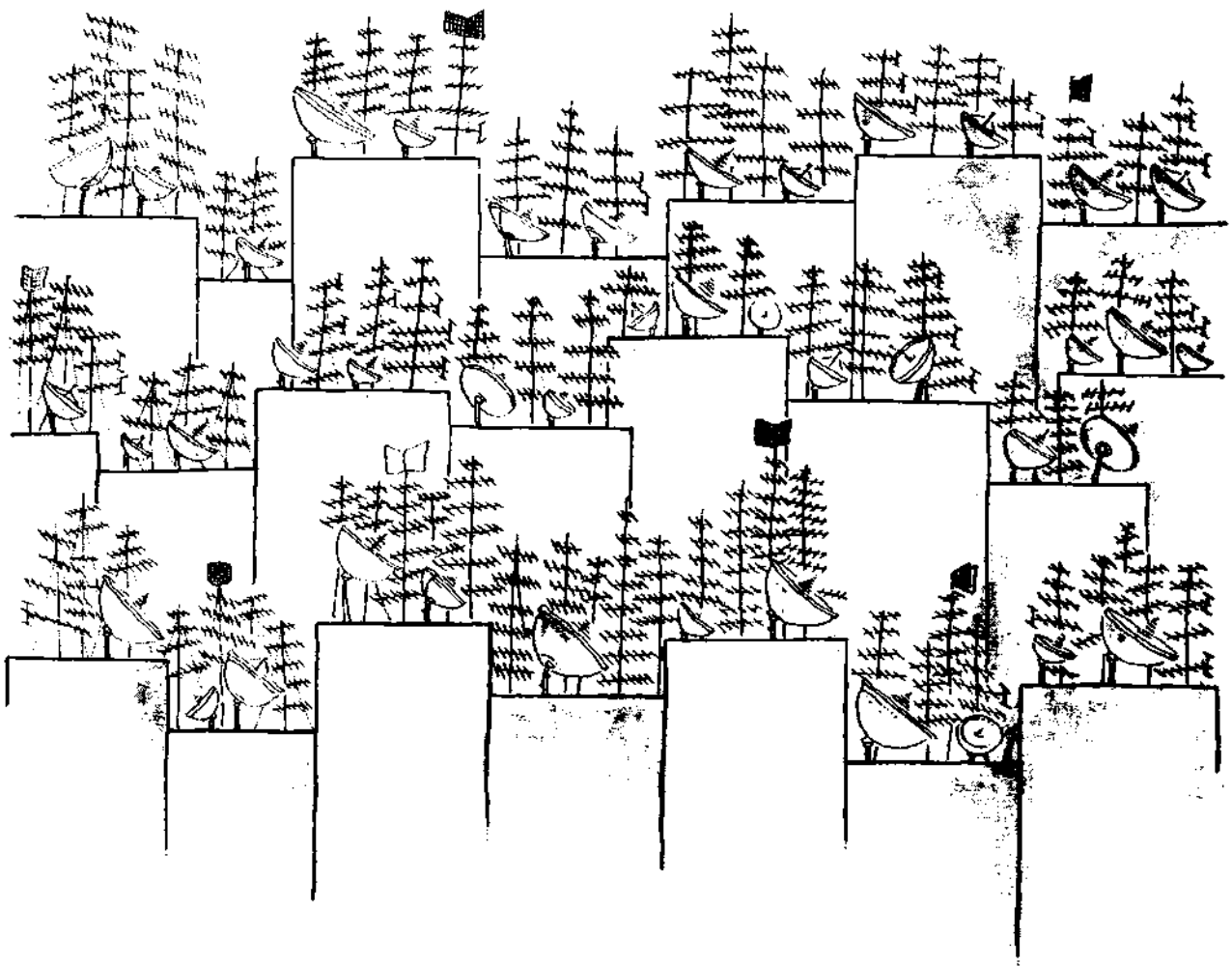

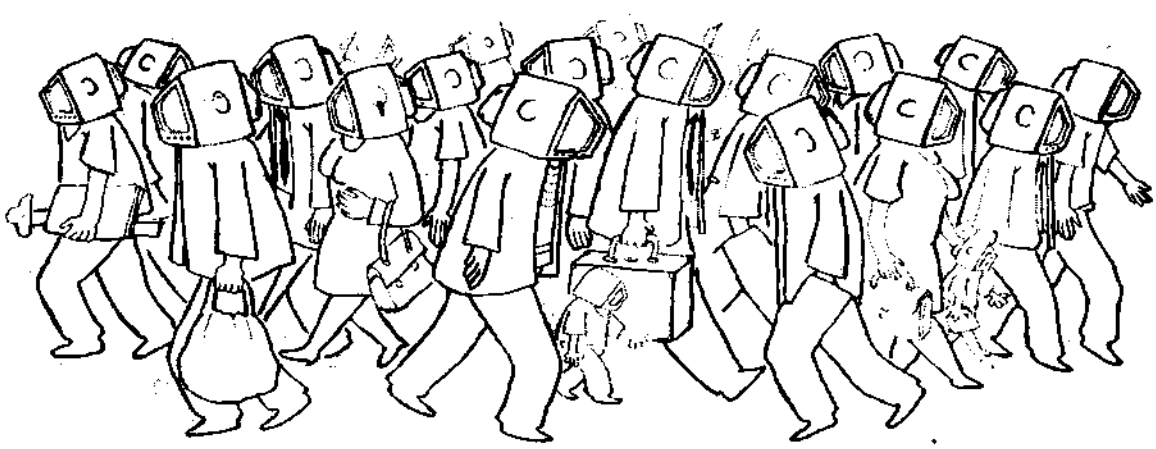

KAR-YA
S.S. BİLİMSEL VE KÜLTÜREL ARAŞTIRMALAR YAYINCILIK VE ÜRETİM KOOPERATİFİ'NİN BASIN BİLDİRİSİDİR.

Toplumcu Aydınlanma Özlemi Duyan Yazar ve Okurlara Sesleniş

Ülkede ve dünyada düğüm olmuş pek çok problemi ne çözer? Aydınlanma... Yani bilimler, felsefe, edebiyat, sanatlar... Fakat aydınlanmanın önünde, engeller var; bilinçli, sistemli çalışmalar var.

Dünyada ve bizde engellerin en güçlülerinden biri iletişim, daha doğrusu iletişimsizlik tekelleridir. Bu tekellerin süzgecinden geçen haberler, bilgiler; onların yaygınlaştırdığı dünya görüşü, yaşam biçimi ve boş değerler...

Bizim ülkemizde medya tekeline koşut bir de yayın tekeli gelişti; beyinleri uyuşturdu. İnsani değerleri savunmayan, hatta demode gösterip onlarla alay eden Yeni Dünya Düzeni sanatı, şimdi bu tekellerin üretimiyle pek moda. Üstelik Yapı Kredi Yayınları, İletişim Yayınları gibi sermayeye doğrudan bağlı bu tekelci despotizm kitap piyasasının tümünü ele geçirmiş durumda. Solcu bilinen, sosyalist gazete, dergilere yazılar yazan bir çok ilkesiz yazar, bu yayın evleriyle ilişkiye girmekte toplumsal ya da ahlaki bir sakınca görmüyor. Serbest rekabet "kurallarını" bile hiçe sayan yayın, dağıtım, tanıtım anlayışları, ödüllendirme rezaletleri kötü gidişin doğal sonuçları.

Gelişen eğilimin, insanı gerçeklikten uzaklaştırma, edilgin, sorumsuz yaşam biçimini kutsama dışında en önemli sonucu, iyi niyetli emekçilerin aydınlara olan güveninin daha da azalmasıdır. Şimdi yaşanmaya başlayan, çok yakın bir gelecekte uç aşamasına gelecek olan başka bir gerçeklik ise şu: Yakında, ülkedeki yayın tekellerinin gösterdiği çizgi dışında felsefe yapılamayacak, roman, şiir, tiyatro vs. üretilemeyecek. Bakınız; Hürriyet, Milliyet gibi sermaye basının kitap-kültür sayfalarıyla sosyalist basının kitap kültür sayfaları arasında niteliksel bir fark yok. Bunun nedeni ve sonucu emekten yana kültürün daralışı, kısırlaşışı, olanaklarının giderek yokedilişidir.

O halde çözüm ne? Sosyalist yapılanmalar emekten yana felsefeye, sanata, kültüre arka çıkmadığı sürece ve hatta bu özlem gerçekleşse bile yapılacak şey, okur ve yazarın, izleyici ve sanatçının birliğidir. Her iki kesimin aralarındaki fark ve sınırları en aza indirmek, emek ve para güçlerini birleştirmek...

İşte bir grup Ankara "İnsancıl" okuru ve yazarı bu amaçla birleştiler. KAR-YA adında bir kooperatif kurdular. Bir yılı aşkın süredir çalışmalarını sürdüren ve yüz kadar üyesi olan bu kooperatifin alçak gönüllü hedefi, aydınlanma için kültür ve yayın alanında milimetrik bir mücadele, yani sabırlı, ısrarcı bir çaba yürütmektir.

Felsefe Dostları, Edebiyat, Sanat Dostları,

KAR-YA'yı tanıyın. KAR-YA'lılarla konuşun. KAR-YA Bülteni'ni, İnsancıl'ı izleyin. Üye olun. Güçlerinizi birleştirin, düşüncelerinizi, ürünlerinizi, eleştirilerinizi esirgemeyin.

Bu girişim başarısızlığa uğrarsa, bu sizin de başarısızlığınız olacaktır.

İrtibat için
Tel:(0312)232 00 80
Adres: Necatibey Cad. Lale Sk. 4/18
Sıhhiye/Ankara

DURAKSAYANA

Diyorsun ki,
davamıza hayrı yok bu gidişin.
Karanlık gitgide, diyorsun, derinleşiyor.
Güçler azalıyor,diyorsun, gitgide.
Bunca yıl, diyorsun, çalış çabala,
sonunda ilk günden daha güç bir duruma düş.

Oysa işte düşman her zamankinden daha kuvvetli.
Yenilmez gibi de görünür.
Biz de hatalar yaptık, bu inkar edilmez.
Sayımız yavaş yavaş azalmada.
Sloganlarımız orda burda dağınık.
Düşman sözcüklerimizin bir kesimini çarpıttı.

Bugüne dek söylediklerimizden hangisi yanlış şimdi?
Bir kısmı mı, yoksa hepsi mi?
Güveneceğimiz kim var artık?
Arta kalanlar mıyız bizler
yaşayan bir ırmaktan fırlatılmış?
Geride mi kalacağız
kimseyi anlamadan ve hiç anlaşılmadan?

Yoksa şans mı gerek bize?

İşte senin sordukların bunlar.
Ama kimseden bir yanıt bekleme,
yanıtını da kendin ver.

Bertolt Brecht